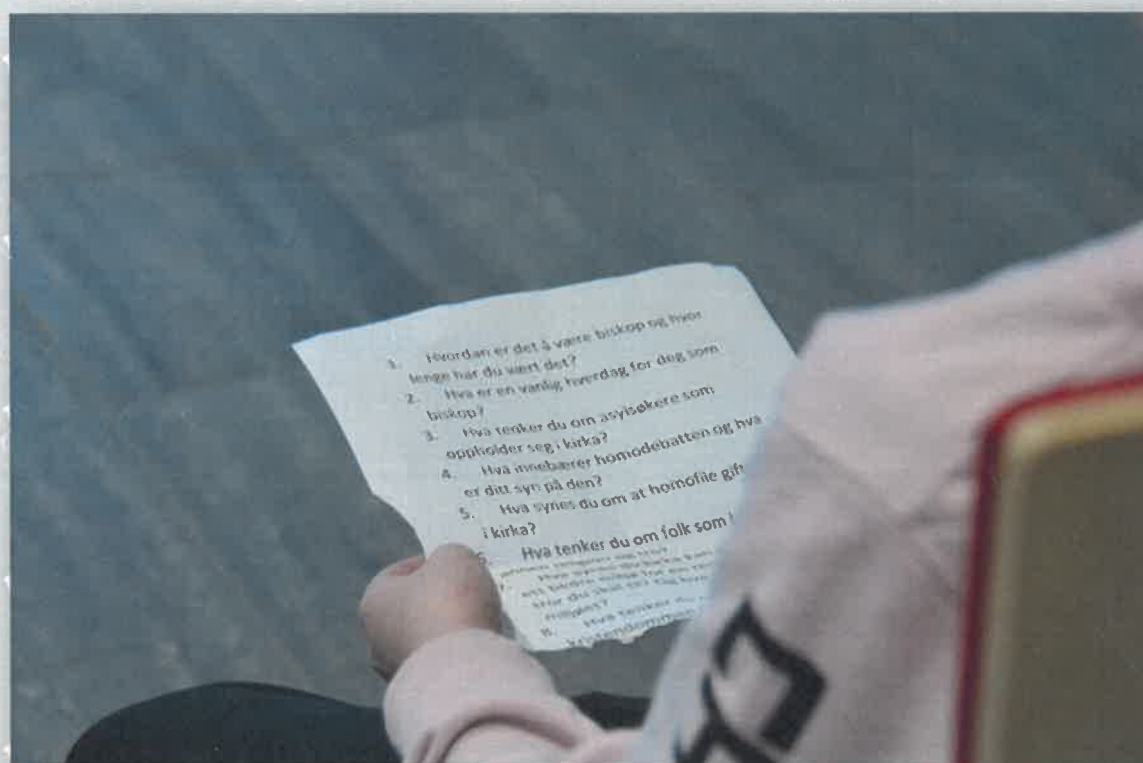

Visitasprotokoller 2019

DEN NORSKE KIRKE

Hamar bispedømme

Bilde på framsiden er fra Jevnaker ungdomsskole hvor biskopen ble intervjuet av elever

Foto: Anette Skafjeld, Jevnaker kommune

Visitat i Hamar domprosti, 11. – 14. og 24. mars.	1
Visitat i Våler, 7.- 12. mai	2
Visitat i Vestre Toten, 28. – 31. oktober og 10. november	3
Visitat i Jevnaker, 19.- 21. og 24. november.	4
Visitat i Dovre, 3.-8. desember.	5

Visitas i Hamar domprosti Hamar og Vang sokn 11. – 14. og 24. mars

Biskop Solveig Fiske og Johannes Ingvaldstad på Ingvaldstad gård.
Foto: Irmelin Grimstad Bonden

PROGRAM FOR BISKOPENS VISITAS

I HAMAR OG VANG SOKN
11.-14. OG 24.03.2019

Mandag 11.mars

Kl. 07:30 Øvre Vang kirke

Frokost med biskopen i kirken

Kl. 08:00 Øvre Vang kirke

Morgenmesse

Påfølgende møte med biskopen for alle ansatte i kirken i Hamar på Fart klubbhus

Kl. 11:00 Biskopen får omvisning på Fart klubbhus

Kl. 11:45 Møte med frivilligheten i Fotballaget Fart, Vang jakt- og fiskeforening og Vang Skiløperforening i Vang Jakt- og fiskeforenings lokaler på Gåsbu

Kl. 13:00 Biskopen møter landbruksnæringa i kommunen på Ingvoldstad gård. Bondelaget deltar
Tema: **Hvordan er det å drive som bonde i 2019 og hva er utfordringene?**

Kl. 17:30 Storhamar kirke

Myldremandag og barnekorøvelse

Kl. 19:00 Ynglingen

Møte Praising og ledertreningsarbeidet.

Kvelden avsluttes med kveldsmat i Holsetgata 2 for frivillige i begge menighetene

Tirsdag 12.mars

Kl. 08.30 Hamar domkirke
Morgenmesse med nattverd

Kl. 09:00 Biskopen møter Hamar kirkelige fellesråd i
Holsetgata 2

Kl. 11:00 Omvisning for biskopen i Teater Innlandet og
besøk i Hamar kulturhus

Kl. 12:00 Biskopen besøker biblioteket og overværer
'Boktipset' i Hamar bibliotek

Kl. 13:30 Bedriftsbesøk hos Hamar Arbeiderblad og Ha-
mar Media

Kl. 15:00 Møte med årets Hamarkonfirmanter i
Storhamar kirke

Kl. 16:30 Biskopen møter Vang menighetsråd
i Klokkergården, Vang

Kl. 19:00 Biskopen møter Hamar menighetsråd i Kirke-
stua, Vang

Onsdag 13.mars

Kl. 09:00- 12:00 Møte med Hamar kommune. Inkludert lunsj.
Tema: **Samarbeid og samhandling**

Kl. 13:00 Møte med barnehagesektoren
Biskopen inviteres til Flekkenga natur- og gårdsbarnehage

Kl. 14:00 Bedriftsbesøk SMISO Hamar—Støttesenter mot incest og seksuelle overgrep

Kl. 19:00 Temakveld i kommunestyresalen, Hamar rådhus.
Tema: Er kirken synlig og relevant i det offentlige rom?
Medvirkende er ordfører Einar Busterud, biskop Olveig Fiske, redaktør Carsten Bleness, leder i Hamar Natur og Ungdom Mari S. Qviller, kapellan Maria Michaela Holen Bjørndal og menneskerettighetsforsker Ingvill Thorson Plesner. Programleder er Oddvar Hemsøe, lærer/fagkoordinator i medier og kommunikasjon ved Hamar katedralskole.

Torsdag 14.mars

- Kl. 08:30 Møte med skolesektoren
Spørretime for 8.trinn ved Ener ungdomsskole
- Kl. 10:30 Babysang på Finsal sykehjem
- Kl. 11:00 Andakt på Finsal sykehjem
Etterfulgt av lunsj og orientering om Livsgledsatsningen
- Kl. 13:30 Besøk på CRUX Arbeideren
Hver dag deler CRUX Hamartiltakene ut gratis mat til vanskeligstilte personer og familier i Hamar. Innsamlingen skjer ved hjelp av frivillig som hver dag tar en daglig reise på 10 mil for å samle inn mat fra ulike aktører. Maten fraktes til Hamar der den distribueres til folk som trenger hjelp. Crux startet opp med utdeling av overskuddsmat i 2007 og året etter hadde de 8.000 utdelinger i Hamar alene. Tallet har økt til 16.000 utdelinger i 2018, og anslagsvis hjelper de jevnlig rundt 200 mennesker.
- Kl. 19:00 Kulturkveld i Vang kirke
Under overskriften Kirka vår ønsker menighetene å vise en smakebit av alt kirkehuset rommer av kulturuttrykk.
Med bl.a. Vang sangforening, forfatter Nora Aschim, Hamar gospelkor, barnekorene i menighetene, et ensemble fra Toneheim, danser Hanna Skaara og folkesanger Margrete Nordmoen som nylig vant eliteklasse i vokal på Landskappleiken folkesang. Det vil også bli firstemt orgelspill fra to av kirkemusikere.
Gunhild Tomter Alstad leder kvelden

Søndag 24.mars

- Kl. 11:00 Visitasgudstjeneste i Hamar domkirke
etterfulgt av kirkekaffe med visitasforedrag i Hamar misjonshus

Bispevisitas i Hamar fellesrådsområde Hamar og Vang sokn 11. – 24. mars 2019

Visitastforedrag

Innledning

Jeg har nå gjennomført bispevisitas i Hamar fellesrådsområde, med Hamar og Vang sokn.

På denne tida av året er det mange som venter på våren. Visitasdagene har fått preg av vinterlig vær, men vårlig lys! Det har vært noen kalde, klare morgener, det har vært glatt, og ikke alltid like lett å finne fotfeste. Noen ganger har det vært nødvendig å støtte seg til andre.

Slik kan også hverdagen i kirke og lokalsamfunn arte seg. Vi lever i fellesskap med hverandre. Noen er glade i vinter, mens andre lengter etter vår. Av og til kan det kjennes som fotfestet glipper, og det kan være godt å merke at det finnes noen i nærheten som tilbyr støtte og følge på livsvandringen – et medmenneske, et fellesskap å lene seg på og leve med.

Det er fastetid, vi vandrer mot Jerusalem og påskens hendelser. I sin salme «Døden må vike for Gudsrikets krefter», minner Svein Ellingsen oss om at på vår livsvandring er den oppstandne og levende Kristus midt iblant oss og går ved vår side. Og livets under skjer, og skal skje: Livet er gjemt i et jord-dekket frø. Våren kommer. Livet seirer. Kristus seirer.

Formålet med en bispevisitas er å støtte, inspirere og veilede menigheter og ansatte, og gjøre kirkens nærvær synlig i lokalsamfunnet. Visitasprogrammet, som er utarbeidet av den lokale komiteen, har vist oss det store mangfoldet i Hamar og Vang. Dette foredraget vil handle om det jeg har fått møte og sett disse dagene, og hva jeg tenker er områder som trenger særlig oppmerksomhet også i årene som kommer. Foredraget vil derfor være todelt. Første del er et tilbakeblikk på programmet med fokus på tema vi har berørt i de mange møtepunktene underveis disse dagene. I andre del vil dere få noen utfordringer å arbeide videre med.

Del 1

Dag 1, mandag:

Visitasen begynte en klar og vakker vintermorgen i *Øvre Vang kirke*, hvor vi ble ønsket velkommen med frokost. Deretter feiret vi morgenmesse sammen. Altertavla i Øvre Vang kirke er av de få altertavlene i Hamar bispedømme som fremstiller juleevangeliet. Den minner oss om at Gud ble menneske, født inn i vår verden og hverdag. Ved visitasens begynnelse minnet den oss også om dagene som lå foran, og betydningen av alles deltakelse i fellesskapet, fra de yngste til de eldste blant oss.

Deretter var det *samling for alle ansatte* i lokalene til Fart fotballklubb. De enkelte yrkesgruppene hadde forberedt gode presentasjoner av sine fagområder. I en stor stab med mange ansatte er det viktig at det deles kunnskap og erfaring. Sammen gjør dere hverandre gode. Den enkeltes arbeid er viktig, for tilliten til Den norske kirke er hentet fra det daglige møtet som involverer de ulike ansatte i kirken lokalt.

Etter møtet fikk vi *omvisning i den nye hallen til Fart*, og vi fikk høre om betydningen av frivillighet i klubben, med god organisering av oppgavene de frivillige skal skjøtte.

Vi reise deretter lengre opp i bygda, for å *møte frivillige organisasjoner i Vang* på det flotte klubbhuset til Vang Jakt- og Fiskeforening.

Vi fikk høre mer om Fotballklubben Fart, om topp og bredde i fotballen, om godt holdningsskapende arbeid, og betydningen av at voksne legger til rette så barn kan få leke og utvikles, med trivsel, trygghet og mestring.

Vang skiløperforening fortalte om sine arenaer på Gåsbu og Lierberget. All aktivitet er basert på dugnad, og dermed blir det avgjørende å motivere og ta vare på frivillige. Basert på dugnadsånd og systematisert frivillighet har Vang skiløperforening påtatt seg og gjennomført en imponerende rekke av arrangementer gjennom mange år.

Vang Jakt- og Fiskeforening fortalte om det nye anlegget ved Puttsjøen som er universelt tilpasset og et tilbud til alle. Foreningen profilerer og bruker nett og sosiale medier aktivt, for å rekruttere og kommunisere overfor medlemmer og andre. Vang Jakt- og fiskeforening pekte på utfordringen med urbanisering og fremmedgjøring overfor natur/friluftsliv, og har en særlig satsning overfor jenter og barn og unge.

Deretter reiste vi til Ingvoldstad gård hvor vi fikk vi møte *representanter fra Vang Bondelag*, og se litt av hverdagen i de ulike næringene knyttet til landbruket. Matproduksjon gjennom drift knyttet til storfe, gris og sau, og engasjement for dyrevern og jordvern, var av det vi fikk høre om. Å være bonde er ingen 9-4-jobb, her legges ned en arbeidsinnsats som vi bare må møte med respekt. Vi skal være glade for at noen strekker seg langt for å sikre produksjon av god, norsk, kortreist mat. Og det gjør inntrykk å få innblikk i rovdyrproblematikk også på Hedmarken, med til dels store tap av dyr på utmarksbeite.

Så reiste vi videre til Storhamar kirke, hvor *myldremandag* og barnekorøvelse sto på programmet. Det var fint å møte et mylder av liv, og ikke minst se samspill mellom barn, foreldre og kirkelig ansatte.

Så gikk turen til *Ynglingen* hvor vi fikk et innblikk i ungdomsarbeid og ledertrening, før kveldsmat med ulike representanter for de frivillige i Hamar menighet avsluttet dagen. På sett og vis oppsummerte det også noe av det vi gjennom mandagens ulike møtepunkter hadde fått hjelp til å huske på: Samspillet mellom ansatte og frivillige er av stor verdi for mange av aktørene i lokalsamfunnene våre. Slik er det også i kirka.

Kveldsmaten fant sted i de nye lokalene for kirkekontoret på Hamar, og jeg benytter anledningen til å gratulere med gode lokaler med fint potensiale som et felles sted både for ansatte, frivillige og øvrige medlemmer og befolkning. Det var interessant og lærerikt å høre hvor og hvordan de ulike frivillige bidrar i arbeidet i den lokale kirke, et arbeid som ofte har ringvirkninger langt ut over landets grenser gjennom Sjømannskirken og misjonsorganisasjonene.

Dag 2: Tirsdag

Tirsdag morgen begynte med *morgenbønn* i Hamar domkirke, slik det er hver tirsdag kl 08:30 gjennom hele året. Dette er av de regelmessige pulsslagene i kirkas liv i Hamar.

Møte med fellestrådet er av de faste punktene i et visitasprogram. Her forberedte vi oss sammen til neste dags møte med kommunen. Vi snakket også om hvordan det legges til rette for at både Vang og Hamar menigheter må få finne og utvikle sine særpreget med utgangspunkt i befolkning og lokalsamfunn.

I Hamar kulturhus fikk vi omvisning i Teater Innlandet. Det ga innblikk i alt arbeid som ligger bak teateroppsetningene, fra håndverk av høy kvalitet til betydningen av god planlegging, kommunikasjon, forberedelse og ledelse. Det

er i grunnen mange sammenfallende områder mellom teatervirksomhet og kirkeliv, når det gjelder planlegging, gjennomføring og øvrig tilrettelegging.

Biblioteket spiller en viktig rolle i Hamars hverdag, og det var inspirerende å få være med på *Boktipset*. Leseglede henger sammen med leselyst. Også bøkens verden kan bidra til at det i overført betydning skapes et hellig rom i møte med det alminnelige livet. Enten boka hjelper oss til å løfte blikket, eller gjøre dypdykk, så vil mange kjenne seg igjen i at tekstene gir glede, mening og livshjelp.

Etter besøket på biblioteket gikk vi videre til *Cafe Uno*, hvor vi ble servert god suppe, og fikk høre om arbeidet dette stedet gjør for utsatt ungdom i Hamar by. Det er viktig at ungdom både har gode møtesteder, og samtidig kan bli sett og møtt av voksent nærvær og god omsorg.

Kirken er i berøring med omstilling, slik det er i de fleste større virksomheter i samfunnet vårt. Men det er ikke mange sammenhenger som har opplevd like stor grad av omstilling som mediebedriftene. *Bedriftsbesøket hos Hamar Media og Hamar Arbeiderblad* ga oss et spennende innblikk i en mediehverdag i kontinuerlig omstilling.

Det er et omfattende og viktig konfirmentarbeid i Hamar og Vang. Noen av konfirmentene deres fikk jeg møte i *Storhamar kirke*. Jeg fikk delta på samling i kirkerommet, med lystenning, musikk og bønn. Stillheten og roen gjorde inntrykk. Konfirmentene hadde forberedt gode spørsmål, som grunnlag for videre samtale.

I tillegg til fellesrådet, er menighetsrådene i Vang og Hamar viktige arenaer hvor det kirkelige demokratiet får virke. Denne kvelden møtte jeg begge råd. Først var det *møte med Vang menighetsråd*. Der snakket vi sammen om dåpstall og oppslutning, kirkelige handlinger, gudstjenester og relasjonen mellom folk og kirke.

Etter felles middag med menighetsrådene i Vang og Hamar, var det *møte med Hamar menighetsråd*. Vi så nærmere på blant annet kirkevalg og arbeidet med rekruttering av kandidater til menighetsrådet, kommunikasjon og samspill internt og eksternt.

Dag 3: Onsdag

Onsdag startet dagen på møte med *Hamar kommune*. Ordfører Einar Busterud ønsket velkommen og ledet oss gjennom programmet. Politiet og utekontakten

fortalte om Hamarungdommen sin situasjon. Dette ble etterfulgt av samtale og erfaringsutveksling om betydningen av forebygging og gode tiltak som styrker livskompetanse og gode oppvekstmiljø- og det ble snakket om mulige samarbeidsrelasjoner. Videre var det fokus på rehabiliteringen av utvendig fasade på Hamar krematorium, bruk av kirkene, livssynsåpent seremonirom og framtidig løsning knyttet til kremasjon. Vi snakket også om navnet minnelund som etterspørres oftere enn før. Tematisert ble også samarbeidet mellom skole og kirke sett i lys av ny læreplan 2020. I tillegg ble økonomi og bevilgninger samt betydningen av gode budsjettrutiner gjennomgått. Et nyttig og konstruktivt møte med politisk og administrativ ledelse i kommunen!

Så reiste vi til Ingeberg og *Flekkenga Naturbarnehage*, hvor 99 barn i tillegg til ansatte har en viktig del av hverdag og oppvekst. Her er barna ute dagen lang gjennom alle årstider i all slags vær. Så moro å møte skiklede og barn som fryder seg over fugler og dyr! Vi fikk også høre om husmannspedagogikken som innebærer at barn får være med i de ulike gjøremålene gjennom dagen. Og vi gleder oss til å se mer fra Flekkenga Naturbarnehage på TV2, som har vært der og tatt opp 24 episoder som skal sendes i påsken. Og så fikk jeg et fint fuglehus! Det skal settes opp i hagen ved Bispegården.

Neste post på programmet var *besøk hos Støttesenter mot incest og seksuelle overgrep - SMISO Hamar*.

Vi fikk orientering om SMISOs arbeid og fokuset på å være tett på brukernes behov. SMISO gjør en viktig innsats i møte med et økende antall henvendelser, og leverer gode bidrag med kurs og opplæring blant annet for ansatte i skole, barnehage. Visjonen i arbeidet er at ingen skal bli utsatt for seksuelle overgrep.

Onsdag kveld var det *åpen temakveld i kommunestyresalen*, under overskriften «Kirkens rolle i det offentlige rom». I en panelsamtale med ulike bidragsyttere, ledet av Oddvar Hemsøe, gikk vi nærmere inn i tematikk knyttet til «Hvem er kirken?», «Hva er det offentlige rom?», «Skal kirken være politisk aktiv?», «Hvilket samfunnsoppdrag har kirken?», «Hvordan kan kirken få en stemme i den offentlige debatten?», for å nevne noe. Jeg synes det ble en interessant og utfordrende samtale om kirke, religion, etikk, politikk, dialog og synlighet i det offentlige rom.

Dag 4: Torsdag

Dagen begynte med *møte med skoleledelsen ved Ener Ungdomsskole*. Her fikk vi høre hvordan skolen utruker elevene i møte med både samtid og framtid. Skole er mer enn bare læring i klassisk forstand, elevene skal med sine forutsetninger gis gode redskap for det vi kan kalle livsmestring. Her er også

kirken bidragsyter, gjennom åpne dører og innstilling til samarbeid med skolen til beste for elevene.

Det ble også tid til *spørretime hos 8.trinn*, med mange spørsmål om livet, om tro, religion, dialog, om kirka, om hva en biskop er og gjør. Så flotte og vitebegjærlige og ivrige ungdommer.

Deretter forflyttet vi oss til *Finsal sykehjem*, hvor begrepet «livsglede» står sentralt. Det var både rørende og gledelig å se den flotte synergieffekten som oppstår når babysangsamlingen holdes på sykehjemmet, en metode som de siste årene har blitt tatt i bruk her og andre steder i bispedømmet vårt. Den påfølgende *andakten* viste et fint samspill mellom deltakere, ansatte i kirke og helsesektor, og ikke minst frivillige knyttet til sykehjemmet. Vi fikk også servert nydelig lunsj, og vi fikk orientering om Livsglede-sertifiseringen med fokus på variert aktivitet, omsorg for den enkelte, og ikke minst betydningen av humor og litt galskap i hverdagen.

Vi reiste videre til *besøk på CRUX Arbeideren* i Hamar, et av Hamartiltakene i regi av CRUX – Kirkens Sosialtjeneste. Som en av de frivillige ved senteret sa: Dette er også en del av livet på Hamar. Livet er ikke bare enkelt. På Arbeideren fikk vi høre mer om hvordan det gjøres et viktig arbeid knyttet til livets grunnleggende behov, med fellesskapebyggende aktivitet, helsetiltak, varme og tak over hodet. Vi fikk også vite mer om arbeidet med matutdeling til vanskeligstilte personer og familier. Jevnlig får 200 hjelp gjennom 16 000 utdelinger i 2018. Vi fikk også høre om dagliglivets strev og utfordringer for mennesker med rus og vi møtte også noen som ved møysommelig innsats var kommet ut av livet med rus. Så viktig arbeid som skjer her med bevissthet på verdighet og respekt.

Kulturkveld i Vang kirke

Om kvelden var det kulturkveld i Vang kirke. Under overskrifta «Kirka vår» fikk vi en smakebit av alt kirkehusene rommer av kulturuttrykk. Vi fikk møte Vang sangforening, forfatter Nora Aschim, barnekorene i kirkene, Hamar Gospelkor, et ensemble fra Tonheim folkehøgskole, danser Hanna Skaara og folkesanger Margrete Nordmoen. Vi fikk også møte kirkemusikerne Gudbrand Aasen og Nils Tore Enget som spilte firhendig orgel! Gunhild Tomter Alstad ledet oss trygt og inspirerende gjennom kvelden. En strålende kveld i vakre Vang kirke.

Del 2

Når jeg nå går over til del 2 av foredraget vil jeg peke på noen stikkord for videre arbeid i menighetene, i kirkelige råd og i samarbeidet med hele lokalsamfunnet. Jeg har delt inn i fem hovedområder, og jeg vil bruke dem som overskrift på utfordringene til menighetene her.

Det første hovedområdet er

I Gudstjenester og kirkelige handlinger

Her i kommunen finnes det gode kirkerom. Det er mange muligheter for å løfte en himmel over livet, og skape møteplasser mellom Gud og mennesker, og mennesker imellom.

I menigheter med stor aktivitet og mange ulike ansatte involvert i arbeidet, er det viktig med god orden og struktur i det enkelte kirkerom. Den første utfordringen er derfor å:

- 1) Ta en gjennomgang av det enkelte kirkerom med tilhørende våpenhus og sakristi med fokus på oppbevaring og orden, og å se til at lokal grunnordning for gudstjenesten og de ulike liturgier er tilgjengelig for tjenestegjørende i alle kirkene*

Sist høst opplevde kirken å miste tilgangen til fødselsmeldinger på grunn av ny Folkeregisterlov. Da er spørsmålet; hvordan kan vi nå få ut informasjon om dåp på en god måte? Og er vi nødt til å tenke på nye metoder og plattformer? Jeg vil derfor utfordre til å:

- 2) Se på hvilke muligheter det er for å løfte frem dåp i lokalsamfunnet. Dette kan gjøres ved å se på menighetsblad, nettsider osv.*

Oppslutningen om gudstjenestene er viktig for kirken. Nasjonalt er det besluttet målsetning om at oppslutningen bør øke. Selv om aktiviteten er høy hos dere, og gudstjenestetilbudet er godt, er det viktig å lete etter hva som kan bidra til at flest mulig samles til gudstjeneste. Samarbeidet med ulike instanser, lag og foreninger, kan i så måte spille en viktig rolle. Jeg vil derfor utfordre til å:

- 3) Gå gjennom samarbeidet dere har med lag og foreninger, med henblikk på best mulig samvirke og oppslutning om gudstjenestelivet*

Kirkemusikk er et viktig element i det å skape gode gudstjenester og kirkelige handlinger. Kirkemusikken er en omfattende og god virksomhet i begge sokn. Jeg utfordrer dere til å synliggjøre og tydeliggjøre dette ved:

4) *Å systematisere og nedfelle det kirkemusikalske arbeidet i en Plan for kirkemusikk.*

Neste hovedområde er:

II Omsorg og solidaritet

Det er lang tradisjon for godt diakonalt arbeid på Hamar. Det tenkes diakonalt knyttet til ulike sider av virksomheten. Jeg vil honorere det dere får til, og samtidig utfordre til videre utvikling.

Hamar er i utvikling som by, og mangfold og ulik bakgrunn og tilhørighet vil også prege framtida. Da er det viktig med arenaer for dialog, så ulike innbyggere blir godt kjent, er trygge på egen identitet, og har respekt for ulikhet. Den norske kirke representerer fortsatt en majoritet av innbyggerne, og bærer i så måte et særlig ansvar. Jeg vil derfor utfordre til

5) *Å ta initiativ til å videreutvikle økt grad av dialog mellom de ulike tros- og livssynssamfunn.*

I møtet med Cafe Uno og med Hamar kommune fikk vi innblikk i noen av utfordringene som finnes blant unge mennesker på Hamar. Kirken er en viktig bidragsyter i ethvert lokalmiljø. Jeg vil derfor utfordre til

6) *Å utrede i dialog med kommunen muligheten for arbeid som løfter fram ungdomsdiakoni*

Kirkens Sosialtjeneste har gjennom årtier betydd mye for mennesker i Hamar som sliter med ulike typer utfordringer, særlig knyttet til rus. Hamar menighet har vært bidragsyter i arbeidet på ulike vis. Jeg vil utfordre til

7) *Å gjennomgå og fornye samarbeidsavtalen mellom Hamar sokn og Crux Arbeideren*

Det tredje hovedpunktet jeg vil fokusere på er:

III Barn og unge

Jeg vil honorere alt det gode trosopplæringstilbudet som nå er oppe og går. Særlig knyttet til de minste barna får dere til mye. Konfirmantarbeidet og lederutvikling er også inne i gode spor. I likhet med mange andre menigheter er tiltakene for barn i skolealder mer krevende å samle oppslutning til. Jeg vil utfordre til

8) *Å fortsette arbeidet med utvikling av trosopplæring ved å gjøre opp status. Se på eventuelle tilpasninger til det enkelte sokn, og vurdere hvordan planene er tverrfaglig forankret.*

Jeg vil be Hamar bispedømmes rådgiver i trosopplæring følge opp dette sammen med dere.

Et godt samarbeid mellom kirke og skole og barnehage og kirke er til beste for barn og unge. Mange steder hviler denne samarbeidsrelasjonen på tradisjon etablert over lang tid. I forbindelse med innføring av ny overordnet plan for skolen i 2020, og med tanke på ny lov for tros- og livssynssamfunn vil det være veldig viktig å samsnakke om hvilke muligheter som ligger for samarbeid mellom kirke og skole/barnehage. Jeg utfordrer slik til å:

9) *Sammen med kommune, skole og barnehage å se på hvilket faglig innsteg en har for samarbeid og hvilke arbeidsmetoder det er mulig å bruke.*

Det neste temaet er:

IV Kirken i lokalsamfunnet

I Hamar kommune bor det over 31000 mennesker. Området omfatter både bygd og by, og to sokn i Den norske kirke. Det er en befolkning i vekst og utvikling. Alt dette krever godt informasjons- og kommunikasjonsarbeid! Og dere gjør mye allerede, gjennom menighetsblad, nytt kirkekontor, tilstedeværelse på nettsider og i sosiale medier. Det er viktig å være i fortsatt utvikling på dette feltet, ikke minst å videreutvikle kommunikasjonsstrategi, styrke kompetanse og samarbeidsrelasjoner. Jeg vil derfor utfordre til å:

10) *Utvikle og fornye informasjons- og kommunikasjonsarbeidet internt og eksternt samt arbeidet med profilering av kirken digitalt og på sosiale medier.*

Gravferdsforvaltning er en oppgave fellesrådet forvalter på vegne av alle innbyggere i kommunen. Gjennom de siste års utvikling har dere i tett samspill med Hamar kommune kommet i godt inngrep med vedlikehold og oppgradering av krematoriet som bygning, og med tilrettelegging for ulikhet i et livssynsåpent samfunn.

Dere er også i prosess med å kunne tilby navnet minnelund knyttet til den enkelte gravplass.

I et vekstområde som Hamar kommune er det en kontinuerlig utfordring å se framover og legge til rette så det finnes nok areal til gravplass, både med henblikk på kremasjon og urnenedsetting, og for kistegraver. For mange

pårørende er det ønskelig om gravplass i eget sokn, noe det hos dere er åpnet for gjennom vedtak i kommunestyret i 2011. Jeg utfordrer dere derfor til

11) Å videreføre i dialog med kommunen arbeidet med å forberede et tilstrekkelig antall kistegravplasser i Hamar sokn.

Å drive gravplassforvaltning over tid innebærer også å ivareta arven knyttet til gravminner. Jeg vil honorere det arbeidet som er gjort med å lage forslag til verneplan for gravminner og gravplasser. Samtidig vil jeg utfordre til

12) Å formalisere verneplanen gjennom formelle vedtak som innbefatter tidsplan for videre arbeid.

Jeg vil si at det ligger et rom og venter på å bedre prosessen rundt budsjetttrutinene mellom Hamar kirkelige fellesråd og Hamar kommune. Det ble enighet på møtet med kommunen om at dette i praksis handler om et møte i forkant av at budsjettet lages, men også et statusmøte som tar opp hvordan det står til med økonomien. Jeg utfordrer til

13) Å sikre tilstrekkelig grad av felles prosess og kommunikasjon med kommunen gjennom et det etableres eget budsjettmøte med representasjon fra administrativ og politisk ledelse og tilsvarende et statusmøte om økonomi det andre halvåret.

Jeg vil også utfordre til

14) Å vurdere å avholde et felles orienteringsmøte mellom nytt formannskap og kirkelig fellesråd i hver nye periode etter valg.

Når kriser og ulykker rammer, settes beredskapen på prøve. Beredskap er et felles ansvar på tvers av mange ulike samfunnsinstanser. Det er naturlig at kirken i lys av sitt samfunnsoppdrag bidrar i arbeidet. Jeg vil derfor utfordre til

15) Å følge opp og avklare kirkens bidrag til kommunens beredskap i samarbeid med kommunens beredskapskoordinator. Jeg vil også utfordre til en gjennomgang av fellesrådets beredskapsplan med tanke på oppdatering av navn og kontaktinformasjon, og at det settes av tid til å øve kirkens beredskap.

Det siste temaet jeg vil ta opp er:

V Medarbeiderskap og organisering

Domkirken som hovedkirke for bispedømmet:

Hamar domkirke er i en særlig situasjon, som soknekirke, hovedkirke i prostiet, og hovedkirke for Hamar bispedømme. Det er ulike hensyn som skal tas knyttet til alt dette, noe som krever kommunikasjon og planmessighet. Jeg vil utfordre til

- 16) Å utarbeide en kortfattet plan for bruken av Hamar domkirke som bispedømmets hovedkirke.*

Og

- 17) Å avholde halvårlig samarbeidsmøte med Hamar biskop knyttet til biskopens bruk av domkirken*

Hamar domkirke ligger vakkert plassert, midt i Hamar by. Det er aktiv bruk av kirken året gjennom, og den stilles også til rådighet som åpen kirke for mennesker som ønsker å komme innom. I det videre arbeidet med utvikling av virksomheten ved domkirken er det behov for å avklare enkelte trafikkale forhold, samt muligheten for parkering. Det formelle eierskapet til området rundt domkirken behøver også å avklares, inkludert ansvaret for skjøtsel. Jeg utfordrer derfor til å

- 18) Gå i dialog med Hamar kommune med tanke på å avklare eierforhold for tomten til Hamar domkirke, ansvar knyttet til skjøtsel av området, samt behovet for regulering knyttet til trafikk og parkering.*

Mange møtepunkt gjennom visitasen har vist oss betydningen av frivillighet som ressurs. Slik er det også i det lokale kirkelivet. Jeg vil utfordre til

- 19) Å gjennomtenke organisering og bruk av frivillighet inn mot de ulike arbeidsområdene. Systematisere hvordan man kan fornye, koordinere, rekruttere, benytte og ivareta frivillighet*

I Hamar og Vanger det stor grunn til å honorere det gode arbeidet som gjøres i stab og råd. Det foreligger gode rutiner for samarbeid, og dere har allerede mange gode møteplasser etablert. Jeg vil allikevel løfte frem en utfordring knyttet til organisering, fordi jeg tror at vi alltid kan bli bedre på dette feltet, og

at det er viktig å stadig «ta praten» om hvordan man ønsker å arbeide sammen for å møte den virkeligheten vi skal operere i. Så min siste utfordring er da å

20) Gjennomtenke om møtestruktur/møtepunktene en har blant de ansatte svarer til behovet som den kirkelige virksomhet i dag fordrer

Avslutning

Så er tiden kommet for å takke for visitasen. Hjertelig takk til alle som har vært involvert i planlegging og tilrettelegging. Takk for alle de gode rapportene som ble sendt inn på forhånd. Takk for tillit, gjestfrihet og hyggelig fellesskap. Takk til alle for mange gode møter med mennesker i alle aldre. Jeg tar alle disse møtene med meg, alle håndtrykk, smil og ordskifte, ja, alt jeg har opplevd under visitasen. Hjertelig takk.

Gud velsigne Vang og Hamar sokn!

Gud velsigne Hamar kommune!

Solveig Fiske

Hamar biskop

Visitas mars 2019

Rapport fra Hamar domkirke sokn, Hamar.

Rapporten er ført i pennen av sokneprest Per Erik Engdal, etter samtale med menighetsrådsleder Solveig Seem. Menighetsrådet er gjort kjent med innholdet. Visitasen og visitasrapporten har vært tematisert i menighetsrådsmøte.

Fakta om Hamar sokn:

Det bodde ved utgangen av 2016 19492 innbyggere i soknet, folketallet har vokst med 1746 innbyggere de siste ti årene (2006-2016). Medlemstallet i den Norske kirke har i samme periode sunket med 807. Ved utgangen av 2017 var medlemstallet for soknet 13350 personer (+504 tilhørige, dvs udøpte under 18 år, barn av medlemmer). Det er to kirker i soknet, Hamar domkirke fra 1866 og Storhamar kirke fra 1975. Hamar domkirke har en sentral plassering i bybildet så vel som i innbyggernes bevissthet omkring kirke. Domkirken er mye i bruk som kulturkirke, og et naturlig samlingspunkt ved større markeringer i sorg og glede. Menigheten legger stor vekt på å ha en åpen kirke store deler av uken. Storhamar kirke er en typisk arbeidskirke fra 70-tallet. Det er stor menighetsaktivitet i de ulike lokalene, og kirken har etter hvert også blitt mer av en bydelskirke for befolkningen på Hamar Vest (økende bruk ifm kirkelige handlinger). Storhamar kirke har fått et løft gjennom oppussing av kirkerommet. I domkirken er større prosjekter i ferd med å realiseres: Nytt orgel kommer på plass i løpet av 2021, gulvet skal forhåpentligvis også fornyes før orgelet er på plass. Flott utendørs belysning ble ferdigstilt i 2018, for å nevne noe. Domkirken markerte sitt 150-årsjubileum i 2016. Hamar domkirke sokn kan betegnes som en typisk bymenighet, med de utfordringer som urbaniteten medfører i forhold til tilhørighet, rekruttering og oppslutning.

Vurdering av status og utfordringer i soknet:

1. Gudstjenester og kirkelige handlinger

Hamar biskop har fastsatt forordningen til 257 gudstjenester i året. I 2018 ble det gjennomført 281 gudstjenester. Tallet innebærer full forordning i soknets begge kirker. Det faktiske antall varierer noe fra år til år. Domkirkefunksjonen er årsak til noen av disse variasjonene (spesielle gudstjenester i samarbeid med ulike organisasjoner). Det er også variasjon i antall økumeniske gudstjenester (kvinnenes internasjonale bønnedag, tidebønner, olsokgudstjenester) og gudstjenester relatert til pilegrimsarbeidet. Onsdag formiddag er Orgelmeditasjon et gudstjenestetilbud med hovedvekt på instrumentalmusikk. Dette lavterskeltilbudet har erstattet den tidligere hverdagsmessen onsdag kveld. Gudstjenesten har vært under utvikling, og i statistikken er fjorårets siste to måneder registrert som konserter.

Vi ser at deltagere på gudstjenester er synkende i et lengre perspektiv, men at kurven er relativt stabil over de siste 6-7 årene. Fordelingen mellom deltagere på søn- og helligdager og hverdager kan kanskje relatere seg til statistikk. Det samlede tallet viser ikke store variasjoner. Noe av nedgangen på sikt kan relatere til synkende dåpstall. Økt aktivitet i trosopplæring medvirker positivt, det samme

År	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Deltakere, gudstjenester søn- og helligdager	15 460	12 557	12 596	12 223	13 455	10 943	10 742	12 251
Deltakere, gudstjenester utenom søn- og helligdager	6 365	5 568	5 578	6 117	5 507	8 686	7 678	6 670
Deltakere, julaftensgudstjenester	2 408	2 302	2 400	2 313	2 369	2 180	2 219	2 216

gjør involvering i og samarbeid om gudstjenesten med ulike grupper.

Antallet skole- og barnehagegudstjenester er stabilt (9), deltagelsen synker noe. Barnehagegudstjenestene til jul og påske har opplevd økt tilslutning. Én barneskole og én ungdomsskole benytter ikke tilbudet om skolegudstjeneste i forbindelse med høytid (jul). Gudstjenester på institusjon er stabilt, og samarbeidet fungerer bra (11). Med begrunnelse i domkirkefunksjonen er tallet på hverdagsgudstjenester høyt (138). Særlige dåpsgudstjenester (dåp av konfirmanter og andre utenom søndagens hovedgudstjeneste) er også medvirkende til årlige variasjoner i gudstjenestetallet. Bemanningen dekker det antall gudstjenester vi nå har, med unntak av enkelte mindre gudstjenester (f.eks. økumenisk tidebønn, pilegrimsgudstjenester i Hamardomen).

Hamar domkirke foretrekkes av de fleste i forbindelse med kirkelige handlinger. Vi antar at det har å gjøre med at det er et vakkert og tradisjonelt kirkerom. Vi sporer en forsiktig økning i Storhamar kirke, og tror det relaterer til opplevelsen av lokal tilhørighet og kjennskap til kirken gjennom barnarbeidet.

Ordning for hovedgudstjenesten er godt innarbeidet i soknet. Frivillige deltar som klokkere (hver søndag) og kirkeverter (i spesielle anledninger). Konfirmanter deltar med ministranttjeneste i alle gudstjenester i konfirmantåret. Barn deltar i gudstjenestene som er spesielt tilrettelagt for barn og unge (oftest i tilknytning til tiltak i trosopplæringen), gjerne sammen med ungdomsledere fra ledertreningsprogrammet. I domkirken deltar grupper fra domkoret regelmessig i gudstjenesten, og barnekorene deltar flere ganger i semesteret i begge kirkene. Lokale kor og musikere deltar også. I domkirken er en frivillig forsangergruppe godt i gang, og det arbeides med samme modell i Storhamar kirke. Kirkemusikerne har godt samarbeid med det lokale musikk- og kulturliv og søker å utvide dette arbeidet.

I domkirken preges også gudstjenestelivet av samarbeidet med lokale festivaler (Kirsten Flagstad festival, Nordisk samtidspoesifestival etc). Menigheten har også ansvar for gudstjenester i Hamardomen (julaften, Kristi Himmelfartsdag, andre Pinsedag, Olsok, Høsttakkefest i september og fredslutsendelse i samarbeid med speiderne), i tillegg til egne dåpsgudstjenester etter hovedgudstjenestene når det er varmt i været (med oppslutning fra et større geografisk område). Hamar og Vang sokn sørger også for prester til vigslar i Hamardomen. Det siste året har ordningen blitt endret slik at prostiets prester sørger for betjening til medlemmer respektive sokn. I Hamardomen deltar også menighetens prester i ordningen med utsendelsesgudstjenester for pilegrimer i samarbeid med pilegrimssenteret. Olsokfeiringen skjer i et samarbeid mellom flere aktører.

Det er en konstant utfordring å nå ut med informasjon om det som skjer i kirkene, og vi har ikke store ressurser satt av til det arbeidet.

2. Omsorg og solidaritet

Menigheten har hatt diakon lenge, og siden 2015 har diakonen jobbet mer aktivt både i Vang og Hamar menigheter. De senere årene har diakonien flyttet fokus fra eldrediakoni (jevnlige hyggetreff og andre møteplasser) til livsmestring og yngre grupper (barn og ungdom). Vi viser til menighetenes felles diakoniplan. Det er nå felles diakoniutvalg for begge sokn.

De fleste av de diakonale tiltakene er felles, og mange av tilbudene er fortsatt lokalisert i Storhamar kirke som legger til rette for denne typen aktivitet. Mange frivillige engasjeres i de ulike tiltakene, og diakonen er et koordinerende ledd for frivillighet i menigheten. Av tiltak kan nevnes Musikk-kafe (tilbud med gudstjeneste for mennesker med utviklingshemming som bor i bolig), trim, yoga, strikkekafe og sorggruppe. Diakoner og prester har mange sjelesorgsamtaler, og mange hjemmebesøk i løpet av året.

Det er to store sykehjem og et bo- og aktivitetssenter i Hamar sokn. Vi har besøk hver med andakt to ganger månedlig. Diakon, prester og kirkemusiker deltar på dette. Den jevnlige tilstedeværelsen gjør at kirken etterspørres for samtale med enkeltpersoner.

Diakoniutvalget har også arbeidet godt med tanke på menighetenes satsing på misjon, og på å få dette integrert og synliggjort i menighetens gudstjenesteliv. Menigheten har nylig fornyet sin misjonsavtale med NMS Thailand, der menigheten har forpliktet seg på minst 20000 kr i året. Årlig markeres dette på minst to gudstjenester, og i fjor ble det satset nytt på misjonsfestival i samarbeid med Vang menighet og NMS/NMS-U. Dette kombineres også med et trosopplæringstiltak med fokus på misjon. Kirkens Nødhjelps Fasteaksjonen er godt innarbeidet, og involverer konfirmanter, foreldre, ansatte og frivillige.

Menigheten har en samarbeidsavtale med CRUX-Hamartiltakene. Den innebærer blant annet økonomisk bidrag, synliggjøring i gudstjenestelivet og bruk av diakon- og presteressurs i arbeidet (fokus har vært på BARM oppfølgingscenter). Ny samarbeidsavtale er under arbeid.

3. Barn og unge

Soknenavn	"dåpsandel" 2015	"dåpsandel" 2016	"dåpsandel" 2017
HAMAR SOKN	67,0 %	66,7 %	67,8 %
VANG SOKN	80,2 %	72,6 %	78,6 %

Dåpstallene for Hamar sokn er lave sammenliknet med bispedømmet ellers, og er kanskje også preget av bymentaliteten. Menigheten tilbyr egne dåpsgudstjenester i Hamardomen ifm Kristi Himmelfartsdag, 2. Pinsedag og høsttakkefest i september. Disse gudstjenestene har god oppslutning, men det varierer hvor mange av dåpsbarna som er bosatt i soknet. Vi arbeider med økt tilgjengelighet for dåp. Både tilbud om dåp i flere av hovedgudstjenestene i domkirken, og tilbud om egne dåpsgudstjenester noen lørdager i halvåret. Dette er et tilbud vi ikke har hatt de siste fire årene. Vi vil også se på muligheten for et tverrfaglig samarbeid omkring en variant av drop-inn-dåp.

I arbeidet med trosopplæringsplan spesielt og i arbeidet med barn og unge generelt, har menigheten hatt en føring på at arbeidet skal integreres i menighetens gudstjenesteliv. Vi lykkes med å legge til rette for denne deltagelsen (det er potensiale for å legge til rette i enda flere gudstjenester), men lykkes i mindre grad når det kommer til oppslutning.

Kateket og menighetspedagog i 100% stillinger er felles for menighetene, og jobber også tett med prester og andre i staben. Trosopplæringsplanen er vedtatt, og tiltak for de fleste årstrinn opp til konfirmasjonsalder er forsøkt flere ganger. Det mangler tiltak for 12-13 år. Vi viser til årsrapporten for trosopplæringen i Hamar, der en kan få tall på deltakelse. Lav oppslutning er en gjennomgående utfordring, med noen unntak. Aktivitetsdagene på skolens planleggingsdager i august har stor oppslutning, det samme gjelder tiltaket Kirkerottene (film og teater). Også de kontinuerlige tiltakene for de minste aldergruppene samler mange (babysang og småbarnssang). Utdeling av fireårsbok samler også flere enn de nyere tiltakene. Myldremandagene i Storhamar kirke er en arena som samler mange barn og foreldre. Her prøver vi også ut kombinasjoner med andre tiltak i trosopplæringen (misjon, Kirkerottene). Menighetens to barnekor øver, det serveres månedlig familiemiddag og det er en arena for praksis i ledertreningen.

Søndagsskolen i Storhamar kirke er i gang igjen. Den samler få, men er stabil. Barnekrokene i kirkene er blitt gitt større fokus gjennom innsats fra kirkeutvalg og kateket.

Menigheten har et utstrakt samarbeid med KFUK/M-Ynglingen, og er med på finansieringen av en ungdomsarbeider der. Sammen med kateketen drives ledertrening knyttet til konfirmantopplegg og trosopplæringstiltak. Oppslutningen har steget for MILK, noen fortsetter også på LIV. Samarbeidet

med Vang menighet om konfirmantleir på Mesnalia har vært en positiv faktor i dette arbeidet. På Ynglingen drives også annet godt barne- og ungdomsarbeid. Ikke minst har speiderne markert seg med stor oppslutning og god innsats i nasjonale konkurranser. På Ynglingen øver Praising hver mandag, og de har også fotballkaffe for ungdom. KRIK møtes jevnlig på Børstad ungdomsskole.

De store utfordringene i alt dette arbeidet knytter seg til oppslutning. De senere årene har vi flere ganger opplevd å måtte avlyse trosopplæringstiltak på grunn av få eller ingen påmeldinger (Tårnagent og Lys Våken). Løsningen har gjerne blitt å sende de få påmeldte til samme tiltak i Vang. Dette er tiltak menigheten har arbeidet med i en årrekke, også før vi fikk tildelt midler. Vi har brukt ressurser på å profesjonalisere utsendingene, uten at vi ser større gevinst av det. Kommunikasjon og nettverksbygging er en stor utfordring, og konkurransen er stor i et bysamfunn. Vi leter etter løsninger på hvordan nå ut til og skape kontakt med målgruppene.

Konfirmantarbeidet i Hamar ledes av kateket og prester. Vi har felles konfirmantleir (Mesnali) og bo hjemmeleir med Vang sokn fra og med i fjor. Undervisning skjer etter skoletid månedlig, fordelt på tre dager. Konfirmantene medvirker som **ministranter** i to gudstjenester hvert semester, på Ung Messe, på enkelte valgfrie gudstjenester og i konfirmasjonstidens gudstjenester. Oppslutningen om konfirmasjon er lavere enn i resten av bispedømmet, men er relativt stabilt. I fjor fikk vi pressedekning på at vi de senere årene har en relativt større andel konfirmanter enn de borgerlige alternativene opplever. Hvert år døpes konfirmanter. Vi er ennå usikre om synkende dåpstill vil slå ut på konfirmantandelen i større grad.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
KULL	336	337	347	351	333	346	354
HAMAR	114	130	129	119	98	124	120
VANG	70	85	74	80	63	66	67
KONF	184	215	203	199	161	190	187
PROSENT AV KULL	54,8	63,8	58,5	56,7	48,3	54,9	52,8

Skole-kirkesamarbeidet fungerer godt rundt skolegudstjenester. En barneskole og en ungdomsskole har per i dag ingen skolegudstjeneste. Det er fire barneskoler og to ungdomsskoler i soknet. Det er barnehagegudstjenester i kirken både til påske og jul, hvor en av barnehagene involveres mer i selve gjennomføringen (på omgang). Invitasjoner går ut til alle barnehagene, men det varierer hvem som benytter seg av tilbudet.

Mange skoler benytter seg av tilbud med besøk i kirkene. Her arbeider vi også med å utvikle tilbudet. Også de videregående skolene (spesielt Hamar katedralskole og Stange videregående skole) kommer regelmessig på kirkebesøk med sine religionsklasser. Vi ser fram til å systematisere og utvikle samarbeidet med skolene. Her vil ny kateket med lang erfaring fra arbeid i skoleverket bli en sterk ressurs.

4. Kirken i lokalsamfunnet

Domkirken har en sentral plassering i kulturhjørnet av byen, men det kreves kontinuerlig arbeid for å sørge for at kirken er en naturlig del av kulturlivet og samfunnslivet som helhet. Selv om kirken nok har en plass i folks bevissthet, er den ikke automatisk en naturlig samarbeidspartner. Vi ser at relasjoner og positive erfaringer fra kvalitetsmessig godt utført arbeid åpner dørene til mer samarbeid. Det er en utfordring for kirken å finne sin plass i lokalsamfunnet og det offentlige rom. Her må vi spille på lag med positive erfaringer og kanskje i noen tilfeller bygge ned hindringer skapt av fordommer og mindre positive erfaringer. Vi tror at kirken også hører hjemme i Innlandets urbane hjerte, men må selv bidra til å være synlig til stede. Hvilken verdi representerer kirken for samfunnet?

Vi tror at kirkens diakonale profil har en betydning i dette bildet. Samvirke med andre aktører knyttet til helse, livsstil, skole og oppvekst er positivt. Samarbeidet med kommunen på disse områdene er

Kirkebladet for Hamar og Vang fulldistribueres i kommunen, og er et eksempel på samarbeid på tvers av soknegrensene. Det må også utvikles for å treffe potensielle lesere. Økonomien til bladet er en utfordring, sammen med organiseringen av ansvar og arbeid med bladet.

Musikk og kultur

Hamar domkirke er mye i bruk som konsert- og kulturkirke. Mange konserter er utleie, men det er også stor egenproduksjon. Ikke minst er Hamar domkor en viktig aktør. Hvert halvår fremfører de store verk i samarbeid med lokale og nasjonale orkestre og solister. De er også involvert i samarbeidet med lokale festivaler. Det arbeides godt med kirkemusikken, både i tilknytning til gudstjenesten og i egne konserter. Hvert år gjennomføres gudstjenester med gjennomkomponert musikk. Domkoret beriker også domkirkens gudstjenesteliv gjennom kantorigruppene.

Menigheten samarbeider med Kirsten Flagstad festival, Nordisk samtidspoesifestival, Anjazz og Middelalderfestivalen (under utvikling).

Kirkene er også i bruk til konserter i samarbeid med lokale korps, kor, orkestre og solister. I forbindelse med julefeiringen har en ny konsert som involverer hovedsakelig unge musikere med lokal tilknytning kommet til – med stor oppslutning.

Menigheten har også engasjert seg i prosjektet Jul i kulturhuset. Olsokmarkeringen på domkirkeodden har etter hvert lange tradisjoner. Menigheten er representert i komiteen, og bidrar med ressurser i forhold til vandring, økumenisk gudstjeneste og tidebønner gjennom natten.

Prosjektet med nytt orgel i domkirken er i rute. Det er skrevet kontrakt med leverandør, og finansiering ved hjelp av kommunal lånegaranti er på plass. Det gjenstår mye arbeid med innsamling av midler. I den forbindelse vil vi løfte fram arbeidet med kunstkalendar og utstilling i domkirken med bidrag av lokale kunstnere. Domkantor har også bidratt ved nabolagskveldene i Jacobsens Vinbar. Dette har resultert i en bok – Nabolaget av Per Øyvind Sandberg. Boken selges nå til inntekt for nytt orgel.

Også på kultursiden er det en utfordring å nå ut med informasjonen. I en by er det et stort tilbud på kultursiden. Det er også en utfordring å være synlig tilstede på kulturarenaen for å være en aktør som regnes med.

5. Medarbeiderskap og organisering

Menighetsrådet har etterlyst en satsing på det systematiske planarbeidet i menigheten. Dette er et stort behov både i forhold til oversikt over arbeidet, og for å bedre samhandling på tvers. Menighetsrådet har derfor satt i gang en dialog om planarbeidet, og har utfordret medarbeiderne på de ulike sektorene til å bidra i denne prosessen. Dette er også nødvendig for å finne retning på arbeidet, og for å møte utfordringene vi møter på en god måte.

Menighetsrådet kjenner på utfordringen som ligger i organiseringen av Dnk, hvor økonomistyring skjer gjennom fellesrådet. Utfordringen handler dels om å få til en god samhandling i utforming av planer og prioriteringer i fellesrådets økonomi, dels i det å ha ansvar for den lokale kirkelige virksomheten med begrenset handlingsrom. Det svært begrenset med inntekter til menighetsrådet, og Hamar menighetsrpd har tatt på seg tunge forpliktelser (delfinansiering av ungdomsarbeider, misjonsavtale, samarbeidsavtale med CRUX Hamartiltakene).

Samarbeid på tvers av soknegrensene har utviklet seg mye, og både menighetsråd, fellesråd og ansatte har bidratt godt den prosessen. Det er ikke uten utfordringer, kanskje særlig for de ansatte som skal finne sin arbeidsform tilpasset to sokn. Det er viktig at det både legges vekt på hvor vi kan finne gevinst i samarbeidet på tvers, og hvor det er viktig å ta vare på egenarten.

Det kommer også til uttrykk en bekymring i møte med nytt valg til menighetsråd til høsten. Det var krevende å rekruttere kandidater til valg i forrige omgang.

-----

6. Oversikt over menighetens planer og utvalg

Oversikt over utvalg og planer legges ved.

Diakoniutvalg – felles

Trosopplæringsutvalg- felles

Kirkeutvalg for domkirken

Kirkeutvalg for Storhamar kirke

Redaksjonskomite menighetsblad

Informasjonsutvalg

Visitas mars 2019

Rapport fra Vang sokn, Hamar.

Denne rapporten er ført i pennen av sokneprest Irmelin Grimstad Bonden, etter samtale med menighetsrådsleder Inger Fæster, og menighetsrådet er gjort kjent med innholdet og har hatt mulighet for å komme med innspill.

Fakta om Vang sokn:

Det bodde ved utgangen 2017 11059 innbyggere i soknet, folketallet har vokst med 800 innbyggere de siste ti årene. Medlemstallet i den Norske kirke har i samme periode sunket med ca. 200, og teller per 2017 8436 personer (+269 tilhørende, dvs udøpte under 18 år, barn av medlemmer). Det er to kirker i soknet, Vang kirke fra 1810 og Øvre Vang kirke fra 1907. Kirkehuset betyr mye for folk i Vang. De er stolte av kirkene sine, også de som ikke er medlem. Kirkelig fellesråd har holdt kirker og kirkegårder svært godt ved like. Flere legat øremerket kirkeutsmykning, og arv gitt til kirkene, gjør at menighetsrådet har hatt mulighet til å bidra til utsmykning og inventar. Menighetsrådet har tradisjon for å være opptatt av hva kirkerommet betyr for menneskene i Vang. Det bør merkes at soknegrensene mellom Hamar og Vang er flytende. Solvang skolekrets orienterer seg i stor grad mot Domkirken og Storhamar for kirkelige handlinger, trosopplæring og konfirmasjon. Dette gir utslag for statistikken i begge sokn. Men det er fremdeles familier som har sterk Vang-tilhørighet i dette området også.

Vurdering av status og utfordringer i soknet:

Gudstjenester og kirkelige handlinger

Det er litt usikkerhet rundt hva som er reelle tall for gudstjenestedeltakelsen i Vang. Det har over år blitt talt litt omtrentlig. Er riktige tall lagt sammen? Grunnen til dette spørsmålet er at det ved en gjennomgang av dagsregisteret for 2016 ble oppdaget store forskjeller på de faktiske tall i dagsregisteret, og det som var sendt inn til SSB. I dagsregisteret står det en total deltakelse på 8806, mens det til SSB var oppgitt 11097. Gudstjenester utenom søn- og helligdag står i SSB med dobbelt så mange deltakere som året før og året etter. Vi har ikke dobbeltsjekket lenger tilbake, men tall fra de tre siste år skal nå være riktige.

År	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Deltakere, gudstjenester søn- og helligdager	7683	5462	7215	7730	8077	6394	7045	6005
Deltakere, gudstjenester utenom søn- og helligdager	206	2878	2872	2867	2118	2412	2374	2371
Deltakere, julaftensgudstjenester	1740	1448	1316	1400	1400	1181	1432	1387

Hamar biskop har fastsatt forordningen til 90 gudstjenester i året. Menighetsrådet har pekt på at dette er for lavt. Teller man med skole- og barnehagegudstjenester(9), gudstjenester på institusjon(6), hverdagsgudstjenester (3), dåp av konfirmanter og andre utenom søndagens hovedgudstjeneste(3-4) utgjør det over 20 gudstjenester. Da er det bare 70 gudstjenester igjen til gudstjenestene i de to kirkene. Bemanningen dekker det antall gudstjenester vi nå har, dvs i overkant av 100 i året. Det er tradisjon for full forordning i Vang

kirke (dvs alle helg- og høytidsdager), og halv i Øvre Vang, med reduksjoner i forbindelse med ferieavvikling.

Gudstjenestelivet i Vang hviler på to viktige påler. Den ene er den tilhørighet til kirken, som kommer til uttrykk gjennom at folk søker konfirmasjon og dåp. Den andre handler om enkeltmennesker og gruppers involvering og engasjement, i form av ansvar som de tar i menighetslivet eller bidrag som de gir til gudstjenestens musikalske og kulturelle uttrykk. Her bør nevnes kirkeverter, tekstlesere, kor, solister, ungdomsledere mm. Antallet dåp og konfirmanter har svært mye å si for gudstjenestedeltakelsen gjennom året. De fem konfirmasjonsgudstjenestene trekker til sammen flere mennesker til kirken enn de fire julåftensgudstjenestene. Dessuten medvirker konfirmanter og deres familier i gudstjenesten i løpet av hele konfirmasjonsåret. At dåpstall og konfirmanttall synker, får derfor store utslag på deltakelsen.

I Vang sokn jobbes det systematisk i gudstjenesteutvalg og stab for å styrke de gudstjenestene som har lavest besøk, og for å skape involverende og inkluderende gudstjenester. Vi har gudstjenester for ulike aldre innen trosopplæringsløpet, og gudstjenester med ulikt musikalsk preg f.eks. gospelmesse, folketonemesse, jazzmesse og Maria-musikk-gudstjeneste. Vi har ulike tema og samarbeidspartnere, som høsttakkefest, vandringsgudstjeneste, misjonsgudstjeneste, og fellesgudstjeneste med en Etiopisk-ortodoks menighet, som har sine samlinger i menighetshuset vårt. Veldig kompetente kirkemusikere bidrar sterkt til gudstjenesteutviklingen, det gjør også trosopplæringen. Det er et bra tverrfaglig samarbeid rundt gudstjenesteplanlegging. Barnekroken i kirkene er blitt gitt større fokus. Vi har ofte bønnevandring med ulike meditative stasjoner i gudstjenesten, for at alle aldre skal kunne delta med konkrete symbolhandlinger.

Vi synes vi får til mye fint, og ser at folk gjerne trenger en anledning for å komme til gudstjeneste. Vi har som mål å øke delaktighet og deltakelse. Men vi er litt usikre på hva som skal til for at det skal bli mer aktuelt for flere å bruke kirken sin, også til gudstjenestedeltakelse. Å nå ut med informasjon om det som skjer er arbeidskrevende, og vi har ikke så mye ressurser til den jobben.

Diakoni og solidaritet

Menigheten har siden 2015 hatt en diakon som jobber både i Vang og Hamar menigheter. Aktiviteter som skaper møteplasser og fellesskap er viktige, men dette arbeidet har lengre tradisjoner i Hamar sokn og særlig i Storhamar kirke. Vi viser til menighetenes felles diakoniplan. Det er nå også felles diakoniutvalg for begge sokn, men det har vært litt krevende å få opp engasjementet rundt diakoni i Vang sokn.

De fleste av de diakonale tiltakene er felles, og mange fra Vang sokn benytter seg av de diakonale tilbudene i Storhamar kirke. Det er mye frivillig engasjement i Vang sokn, men dette har vært mest innrettet på musikk, barn og unge og gudstjenestelivet. Menighetsrådet arbeider nå med å få diakoniplanen mer forankret i Vang sokn, og i frivilligheten i Vang.

Det er mange treff for eldre i de ulike grendene i Vang, et av dem, Kåtorpkafeen, har menigheten vært med å drive i 25 år, sammen med fem andre ulike frivillige organisasjoner.

Diakoner og prester har mange sjelesorgsamtaler, og en del hjemmebesøk i løpet av året. Det er Yoga i Kirkestua i Vang hver fredag.

Det er to store sykehjem og et bo- og aktivitetssenter i Vang sokn. Vi har besøk hver tredje uke på to av avdelingene og andakter hver tredje uke på fire andre avdelinger. Diakon og prester deler på dette. Den jevnlige tilstedeværelsen gjør at kirken etterspørres for samtale med enkeltpersoner.

Menigheten har nylig fornyet sin misjonsavtale med NMS Thailand, der menigheten har forplikta seg på minst 10000 i året. Fasteaksjonen, der konfirmanter, foreldre og menighetsråd er sterkt involvert er godt organisert og ivaretatt, selv om de fleste i menigheten ser på det som konfirmantenes aksjon.

Barn og unge

Soknenavn	"dåpsandel" 2015	"dåpsandel" 2016	"dåpsandel" 2017
HAMAR SOKN	67,0 %	66,7 %	67,8 %
VANG SOKN	80,2 %	72,6 %	78,6 %

Dåpstallene viser at Vang har en høyere dåpsprosent av medlemmer enn Hamar. I grendene i soknet velger folk oftere dåp enn de gjør i byområdet av kommunen. Det har trolig med tradisjoner og kirketilhørighet å gjøre. I Vang sokn er det åpent for dåp på så å si alle gudstjenester. Vi har hatt en del fokus på dåpstall, blant annet gjennom menighetsbladet. Vi har tilbudt åpen dåpsdag en gang, men det var med påmelding, og ingen meldte seg da. Vi ønsker å jobbe mer med måten vi profilerer dåp på, slik at folk skjønner at det aldri er for seint å døpe seg. Vi har planer om å jobbe tverrfaglig med alt dåpsmateriell og med dåpsgudstjenestene, uten at vi er helt i gang med det.

Kateket og menighetspedagog i 100% stillinger er felles for menighetene, og jobber også tett med prester og andre i staben. Trosopplæringsplanen er vedtatt, og tiltak for de fleste årstrinn opp til konfirmasjonsalder er forsøkt flere ganger. Det mangler tiltak for 12-13 år, og vi har ikke fått tiltaket for 8-åringene opp å gå (forsøkt to ganger uten deltakelse). Vi viser til årsrapporten for trosopplæringen i Vang, der en kan få tall på deltakelse. Best deltakelse har vi på fireårsbok 43%, og på aktivitetdagen på skolens planleggingsdager i august. Dette ble prøvd ut i Vang for første gang i 2018, og 50 barn fra 1.-4. trinn deltok. Kirkerottefilm og teater samler en god del barn. Babysang har svært god oppslutning, og småbarnssang i Storhamar kirke er et viktig møtepunkt også for småbarnsfamilier fra Vang sokn. Menighetsrådet er opptatt av å bruke ressurser på barneskolealderstrinnene, for der har vi en veg å gå for å få opp deltakelsen, og det er viktige år i barnas liv. Trosopplæringen har fått et kommunikasjonsbyrå til å utforme invitasjoner, og jobber med dette, for å nå ut til flere.

Etter konfirmasjonsalder har vi en del ledertrening, med svært begrenset deltakelse per årskull på MILK kurs, men likevel etter hvert en god gjeng med ungdommer. Vi har mange gode ungdomsledere til sammen. Dette arbeidet drives nå veldig godt i samarbeid med Hamar KFUK-KFUM Ynglingen, og ungdomsarbeideren der, som er delvis lønnet av Hamar og Vang menigheter. Utfordringen er å få med gutter, men generelt er terskelen litt høy på å

være med på ledertrening etter konfirmasjonen, selv om de er veldig positive i konfirmasjonstiden.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
KULL	336	337	347	351	333	346	354
HAMAR	114	130	129	119	98	124	120
VANG	70	85	74	80	63	66	67
KONF	184	215	203	199	161	190	187
PROSENT AV KULL	54,8	63,8	58,5	56,7	48,3	54,9	52,8

Konfirmantarbeidet i Vang ledes av prestene og kateket. Vi har felles konfirmantleir (Mesnali) og bohjemmeleir med Hamar sokn fra og med i fjor. Dette er vedtatt utprøvd i 4 år, og skal evalueres undervegs. I seks år var konfirmantene i Vang med på HEKTA- på Lillehammer, men et ønske om en mindre leir, med mer rom for tettere relasjonsbygging og ledertrening av menighetens ungdommer, gjorde at vi prøvde noe nytt. Det er konfirmantsamlinger på tre timer ca. hver tredje uke hele året. De medvirker som ministranter i gudstjenesten tre ganger hver, og på Ung Messe, i tillegg til konfirmasjonstidens gudstjenester. For 2019 er vi nå bare 56 konfirmanter. Vi vet at alle i Solvang krets nå konfirmeres i Hamar sokn. Vi er spente på konfirmasjonsdeltakelsen i årene som kommer.

Skole-kirkesamarbeidet er svært godt rundt skolegudstjenester, utenom Ener ungdomsskole, som nå i stedet har en konsert i kirken uten medvirkning fra prest, en kveld før jul. Det er fem barneskoler og en ungdomsskole i soknet. Solvang skole har sin gudstjeneste i Domkirken. Det er barnehagesamlinger i kirken både til påske og jul, og noen barnehager ber om besøk i barnehagen til påske. Ytterligere samarbeid med barnehager og skoler har måttet hvile pga ressursmangel på preste- og kateketsiden. Vi tror at dette kan bli bedre med nye folk på plass. Vi kan ikke skyldes på skolene her. Det forundrer oss likevel litt at for eksempel Ener ungdomsskole ikke tar med elevene på kirkebesøk når de har et slikt rikt og historisk betydningsfullt kirkested like ved, for her har vi tilbudt oss.

Det finnes en del kontinuerlig arbeid for ungdom som er felles for Hamar og Vang, der våre ungdommer deltar. KRIK møtes jevnlig på Børstad ungdomsskole, og på Ynglingen øver Praising hver mandag, og de har også speiderarbeid og fotballkafe for ungdom.

Ivrig barneklubb har lange tradisjoner i Vang Kirkestue. De møtes annenhver uke og samler 10-15 barn til aktiviteter og andakt, og innsamling av penger til et prosjekt i Norsk Luthersk Misjonsamband. Vang kirkes barnekor har en lønnet barnekorleder, og har sine øvinger på onsdager, men de sliter med rekrutteringen. Her må vi trolig ta noen grep framover.

Musikk og kultur

Vang kirke er en svært populær konsertkirke. Vi gleder oss over det rike kulturtilbudet, men må passe på å få plass til egne og lokale aktører også. Samarbeidet med Toneheim er fruktbart for begge parter. Vi kan nevne føradventskonsert, Luciakonsert, orgelelever, solister i gudstjenester, og bidrag på Kåtorpkafeen.

Vi har tre kor i soknet med sterk tilknytning til menigheten; Hamar Gospelkor, Vang kirkes prosjektkor og et lite barnekor. Vang sangforening og Øvre Vang sangkor bidrar også flere ganger inn i gudstjenester.

De to kirkemusikerne i Vang er gode på relasjonsbygging, og løfter fram både yngre amatører og etablerte musikere. De har egne konserter og produksjoner i samarbeid med musikkutvalget «Vang kirkemusikk». Vi har orgelklang et par ganger hvert semester, spill for galleriet en gang i måneden og Noe på gang i Øvre Vang en gang i måneden ca. Menigheten har nå en egen kirkemusiker for Øvre Vang kirke, og det har løftet kulturtilbudet der, til glede for dem som sokner til den kirken og andre.

Kirken i lokalsamfunnet

Det er viktig for kirken å være synlig i lokalsamfunnet. Kirkegårdene og kirkebyggene har en veldig naturlig plass i folks liv, og kirkene er signal- og symbolbygg med mye historie om levd liv for folk som bor her. Menighetsrådet vil arbeide for at alt dette ikke tas for gitt. Vang menighetsråd er opptatt av å gjøre kirkerommene, gudstjenestelivet, kulturliv og andre aktiviteter inkluderende, variert og relevant. Vi vet at vi forvalter en arv på vegner av fellesskapet. Gravferdstallene er høye i Hamar og Vang, mellom 250 og 300 begravelser. Dette er et ansvar som forvaltes med kvalitet i alle ledd, og vi ser hva det betyr for folk.

Samarbeidet med institusjonene er en viktig måte å være synlige på. Vi har det siste året også hatt babysang på Finsal omsorg, noe som beboerne setter stor pris på.

Menighetsbladet for Hamar og Vang er en felles informasjonskanal, som er viktig for menighetene. Den kan utnyttes enda bedre av de ansatte. Økonomien er vanskelig. Organiseringen og ansvarsavklaringen mellom de to sokn, er også en utfordring. Vi gleder oss over å ha funnet en arvtaker til redaktøren, som nå ville gi seg etter 20 år.

Medarbeiderskap og organisering

Vang menighetsråd er et løsningsorientert og praktisk arbeidende råd. Det er god stemning på møtene, som stort sett holder tidsrammen. I denne perioden har det vært mye fokus på trosopplæring, men alle fagfelt har vært drøftet. Det finnes en årsplan for møtesaker, og en årsplan for hele menighetsrådets virksomhetsområde (se vedlegg). Menighetsrådet er flinke til å verdsette de som er ansatt i kirken lokalt.

Det er noen utfordringer med å skulle være to selvstendige menigheter innen samme arbeidslag i fellesrådsområdet. For Vang sokn er det viktig å bevare sin egenart og sitt engasjement for det lokale, kirketilhørighetsfremmende arbeidet. Vi vil gjerne samarbeide, men vi vil ikke sentraliseres. Vi vil fornye oss med forankring i lokale mennesker og tradisjoner. Og vi ønsker å samarbeide der det er mest fruktbart. For kateket, menighetspedagog og diakon er det nok mest krevende å skulle forholde seg til to staber, ulik frivillighetskultur og to selvstendige råd, med noen ganger motstridende oppfatninger av samme sak.

Frivillighet har vært et gjennomgående tema i menighetsrådet. Det har vært et stort engasjement for å ta frivilligheten i bruk, særlig i trosopplæring, og i arbeidet for barn og unge.

Vang menighetsråds utvalg i perioden 2015 -2019

Vedtatt i menighetsrådsmøte 19.01.16

(Ajournført pr. 12.02.19)

- **Fellesrådet:** Arild Berg og Berit Johansen med henholdsvis Mette Engebretsen Nordli og Inger Marie Steinsland Fæster som personlige varamedlemmer.
- **Arbeidsutvalget:** Leder (Inger Marie Steinsland Fæster), nestleder (Arild Berg) og sokneprest (Irmelin Grimstad Bonden)
- **I felles trosopplæringsutvalg fra Vang:** Tone Nyjordet, Solfrid Langgård Johansen og kapellan Marit Stenrud-Buflod (oppnevnt av prosten)
- **Arbeidsgruppe for trosopplæringsutvalget:** Tone Nyjordet, Solfrid Langgård Johansen, Berit Johansen, Torill Berg, Inger Marie Steinsland Fæster.
- **Redaksjonskomiteen for felles Kirkeblad:** Elin Gullhav (redaktør), May-Hilde Hoelstad, Terje Gloppen, Geir Bjørnar Smebye og Solveig Byberg Flenvold (ansattes representant) Kåre Skagestad utgående redaktør.
- **Utleieutvalget:** Sokneprest, kantor, MR-leder.
- **Kirkeinteriørkomité:** Menighetsrådsleder, sokneprest, kantor og kirketjener.
- **Gudstjenesteutvalget:** Sokneprest (Irmelin G. Bonden), kantor (Nils Tore Enget), Tone Hagen, Roger Willard, Torill Berg og Stein Busterud Westgaard.
- **Vang kirkemusikk:** Kantor Nils Tore Enget, Stein Busterud Westgaard, Rita Fæster, Tore Kartomten og Heidi Granlund.
- **I felles diakoniutvalg fra Vang:** Diakon Siv Leirvik-Engevik, Karin Kristine Richardsen, Ole Wang Bråthen, Arne Borg og Grete Trondsgård Willard
- **Kontakt for Kirkens Nødhjelp:** Solfrid Langgård Johansen

DEN NORSKE KIRKE

Domprosten i Hamar

Hamar biskop

Deres ref.:

Vår ref.:

Vår saksbeh.:

Arkivkode:

Dato:

19/00011-017

301

07.02.2019

DOMPROSTENS RAPPORT VED BISPEVISITAS I HAMAR OG VANG 2019

Førrige bispevisitas i Hamar og Vang menigheter, ble gjennomført i 2009. Denne rapporten konsentrerer seg om situasjonen etter det.

1) VURDERING AV DEN GENERELLE TILSTANDEN FOR KIRKER OG KIRKEGÅRDER

Hamar domkirke:

Domkirken er svært mye brukt – heldigvis. Men det medfører også slitasje. I prostens rapport fra 2009 står det at «Domkirken trenger utvendig vask og puss». Det er ca 7 år siden kirken ble malt utvendig, og den bør snart males på nytt.

-Det er noe avflassing av maling/kalk ved hovedinngang, og det er utsprengt mur ved rekkverk ved «handicapinngang».

-Taket er tett, det er ingen tegn på lekkasje noe sted.

-Om det innvendige står det at «kirken er vasket». Dette er i tilfelle mer enn ti år siden, og det er nå behov for generell rengjøring av tak og vegger.

Ellers er det stort sett behov for normalt vedlikehold i forhold til maling.

-Brannvarslingsanlegget er utdatert. Det bygger på mekaniske følere det ikke lenger finnes deler til. Det er ikke et akutt problem, men melder seg etter hvert når deler som går i stykker ikke lenger kan erstattes.

-Gulvbelegget er meget stygt og preget av slitasje. Det er dels sprukket opp, dels mangler det belegg helt. Det er planlagt nytt gulv i løpet av 2019. Dette er helt nødvendig – både på grunn av gulvets nåværende kvalitet, og fordi det bør være lagt ferdig før innstallering av nytt, bestilt orgel.

-Flere steder, både i kor og langs skipets nordre vegg nede ved sidealteret, flasser maling og dekor.

- En «gammel» kirke er rimeligvis ikke universelt utformet, men tilgjengeligheten er ikke tilfredsstillende. Det er riktignok en trinnløs rampe til sideinngangen for å komme inn i kirken, men det er ingen automatisk døråpner. Adkomsten videre inn i kirken er og vanskelig med den lille gangen delvis brukt til lager. Og opp til koret er det tre trinn. For å få adgang til kor/alterparti (nattverd), må det legges ut skinner ved behov. Det er viktig at disse forholdene rettes opp når en nå skal legge nytt gulv.

-Det er ikke toalett med allmenn tilgjengelighet i domkirken. Det er et toalett i kjelleren, men en bratt trapp gjør det utilgjengelig for rullestolbrukere og mennesker med bevegelseshemming..

-Lyd- og lysanlegg fungerer godt.

Det er installert barnekrok, bak til høyre for inngangen. Det har vært uttrykt ønske om å ta ut en benk for å få større plass til denne.

Sakristiene ble pusset opp til forrige visitas, og har holdt seg godt.

Det er ønskelig at domkirken kommer inn på fellestrådets årlige vedlikeholdsbudsjett, slik at ting tas loppende når de dukker opp.

Adresse:

pb 4063

2306 HAMAR

Tlf.:

Tlf: 62563750

E-post/Internett:

domprosten.hamar@kirken.

no

www.kirken.hamar.no

Org.nr.:

974 723 263

DEN NORSKE KIRKE

Domprosten i Hamar

Hamar krematorium.

Kremasjonsovnene har vært ute av bruk i flere år, og det er for tiden ingen planer om å installere en ny. Men seremonirommet er i jevnlig bruk, og bygget skal pusses opp: Det er planlagt en omfattende ytre rehabilitering: det skal graves rundt grunnmuren rundt hele bygget, alle vinduer skal skiftes ut, all puss skal hakkes av og fornyes, det skal lages ny trapp og ny port med elektrisk styring. Originalkorset i fronten skal opp igjen. Dette arbeidet starter 11.mars – umiddelbart før visitasen.

Vedlikeholdet inne i seremonirommet er godt. Det forberedes løsninger for å kunne skjule dekorasjonene på fondveggen, slik at rommet etter behov framstår mer livssynsneutralt. Spiserom for ansatte bør pusses opp. Likeledes er det mangelfulle garderobeforhold i kjelleren som bør forbedres både i kvantitet og kvalitet.

Hamar kirkegård

Det mangler belysning på kirkegården – inntil videre er det bare lys i minnelunden, og ikke langs «gatene».

Det mangler også en klokke – selv om dette er pålagt.

Det er planlagt en navnet minnelund.

Kapasiteten er god, etter at en har ryddet i festeregisteret, og festeavgiften er forhøyet.

Det er vanskelig å se vinterstid, men vedlikeholdet av kirkegården sies å være god.

Hol kirkegård.

Her er det belysning, og frittstående tårn med klokke.

Det er lite ny kapasitet, og det har vist seg vanskelig å utvide kirkegården.

Det planlegges å etter hvert etablere navnet minnelund også her.

Standarden og det generelle vedlikeholdet sies å være godt.

Storhamar kirke

Storhamar kirke brukes mye både til hverdag og helg. Den ytre standard og vedlikehold på kirken er god. Det er etter hvert på tide å skifte ut taket (shingel) på menighetssalen uten at det er akutt behov.

I kirkerommet er det planlagt nytt gulv. Det er nylig installert god og dekorativ takbelysning .

Det er installert barnekrok bak, til venstre i kirkerommet.

Toalett med universell tilgjengelighet er det til venstre for inngangsdøra.

Belysningen i menighetssalen og i møterommet «Solly» er ikke godt tilpasset.

Kjøkkenet trenger oppussing.

Det er bestilt solavskjerming for hele vestsiden av bygget.

Bedre parkeringskapasitet har lenge vært et ønske. Ved store anledninger (jul, konfirmasjon) er en avhengig av parkeringsplassene til Mega-sentret og til Norsk Tipping. Hva en vesentlig utbygging av Mega-sentret vil bety i denne sammenheng er foreløpig ikke avklart.

Vang kirke

Det ytre vedlikeholdet er godt, med noe avflassing. Innvendig er det behov for generell rengjøring av vegger og tak.

Benker, gulv, vegger bærer preg av noe slitasje – av «normal» grad.

Ny og meget god belysning er installert på de store mørke sokneprestbildene bakerst i kirken. Den gjør at bildene kommer til sin rett på en helt ny måte.

Adresse:

pb 4063

2306 HAMAR

Tlf.:

Tlf: 62563750

E-post/Internett:

domprosten.hamar@kirken.

no

www.kirken.hamar.no

Org.nr.:

974 723 263

DEN NORSKE KIRKE

Domprosten i Hamar

Det er installert nytt varmeanlegg og hele EI-anlegget er oppdatert (ca 2009). Sikringsskapet er flyttet ut av den ene sideinngangen og ut i egen bod. Styringssystemet er igjen i sideinngangen. Høytaleranlegget fungerer godt.

Det er installert barnekrok bakerst til høyre for inngangen.

Toalett med universell tilgjengelighet er det i kapellet, noen hundre meter fra kirken.

Kapasiteten på kirkegården er rimelig god siden det tilbakeføres omtrent like mange kistegraver som det tas i bruk. Men det er knapt med urneplasser. Standard og vedlikehold sies å være godt.

Gravkapellet

Gravkapellet er godt vedlikeholdt uten store utfordringer. Fellesrådet har planlagt nytt gulv, og ombygging av kjøkkenavdelingen i kapellet.

Klokkergården

Bygget er godt vedlikeholdt, og rommer kontorer for begge prestene, diakon, kontor og menighetssekretær i tillegg til spiserom, vaskerom, garderobe m.m. Kontoret for kapellanen er i minste laget, og gir ikke mulighet for samtaler med flere tilstede.

Øvre Vang kirke

Kirken framstår nymalt og fin, med godt vedlikeholdt tak. Vinduene er fra 50-tallet, og står på fellesrådets liste for vedlikehold.

Øvre Vang kirke er den eneste i kommunen som har helautomatisk varmestyring: varme settes på og skrur av etter kalenderens «bestillinger».

Rørovner under benkene bør skiftes.

Som tømmerkirke et stykke fra sentrum, er denne kirken risikoutsatt ved brann. Brannvarsling-sanlegget er ganske nytt. Og brannslukkingssystemet, et vanntåkeanlegg, er så nytt og sjeldent at Fellesrådet fikk en pris for det rett før jul. Det er svært diskret innpasset i rommet.

Det er installert barnekrok – foran i venstre korsarm.

Sakristiene er små og til dels upraktisk innredet. Vang Menighetsråd har vedtatt å pusse opp begge.

Toalett med universell tilgjengelighet er det i bårehuset, rett ved siden av kirken.

Kirkegården er nylig utvidet, og har god kapasitet. Her er også et område tilrettelagt for muslimsk gravferd.

2) VURDERING AV KONTORFORHOLD OG RUTINER FOR ARKIV OG KIRKEBOKFØRING

Kontor:

Kontorforholdene for de ansatte i Hamar og Vang menigheter må sies å være tilfredsstillende. Noen minus er nevnt i rapporten over: Lite kontor for kapellanen i Vang, dårlige garderobeforhold i krematoriet for gravere/utarbeidende.

Umiddelbart før visitasen skal for øvrig alle kirketilsatte med kontor i Hamar rådhus flytte over til nye lokaler i hus vis a vis Domkirken. I forkant ser også disse kontorene tilfredsstillende ut etter ombygging og tilpassing etter behov.

Arkiv:

Hamar og Vang driftes av Kirkepartner, og arkivløsningen der er ikke Noark-godkjent. Derfor arkiverer en dobbelt: både elektronisk og på papir. Agrando har en løsning som er Noark-godkjent,

---

Adresse:

pb 4063

2306 HAMAR

Tlf.:

Tlf: 62563750

E-post/Internett:

domprosten.hamar@kirken.
no

www.kirken.hamar.no

Org.nr.:

974 723 263

DEN NORSKE KIRKE

Domprosten i Hamar

men den er hittil bare tilbudt dem Agrando selv drifter. Nylig har Agrando tilbudt sin løsning også til andre- noe Hamar får vurdere aktualiteten av.

I den løpende arkiveringen vil det alltid være krevende ved enhver henvendelse å vurdere om det skal arkiveres eller ikke. Offisielle henvendelser fra sentrale eller regionale myndigheter er det enkleste. Men alle de mer eller mindre uoffisielle henvendelsene og den utstrakte bruken av mail, gjør avgjørelsene vanskeligere.

Dobbelføringen med elektronisk og papir gir utfordringen å sikre at alt blir arkivert begge steder.

I Hamar, som ved de fleste arkiv, er det og en utfordring å bli bedre på kassasjon. Den nevnte flyttingen til nye lokaler har i hvert fall i år sikret en grundig gjennomgang og stor kassasjon!

3) VURDERING AV TVERRFAGLIG SAMARBEID MELLOM MENIGHETENE I PROSTIET

Det er trosopplæringen som sikrer en stor del av det tverrfaglige samarbeidet i prostiet. De ulike tiltakene og gudstjenestene skjer gjennom samarbeid mellom i hvert fall menighetspedagog, musiker, prest og kirketjener. Trosopplæringen i prostiet, er og til dels et samarbeid på tvers av menighetene.

Et visst tverrfaglig samarbeid skjer i forbindelse med prestekonventet: av og til inviteres andre yrkesgrupper med, avhengig av tema.

Med ujevne mellomrom er det arrangert fagdager for alle tilsatte i prostiet.

Hamar og Vang har både diakon, kateket og menighetspedagog felles, noe som fører til en del samarbeid mellom de menighetene.

Hilsen

Domprosten i Hamar

Adresse:

pb 4063

2306 HAMAR

Tlf.:

Tlf: 62563750

E-post/Internett:

domprosten.hamar@kirken.

no

www.kirken.hamar.no

Org.nr.:

974 723 263

Visitas i Våler 7. – 12. mai

Mot alteret i Vålers vakre kirke. Bygget i 2015.

Foto: Rasmus Norlander

DEN NORSKE KIRKE

Program Bispevisitas 7. – 12. mai 2019

Tirsdag 7. mai

Kl 09.00	Mariakirken minnelund	Morgenbønn.
Kl 10.00	Kirketorget	Biskopen møter staben. Tema v/biskopen.
Kl 11.30	Kirketorget	Lunsj.
Kl 12.00	Tater-Milla's hus	Besøk Milla-huset. Kaffe.
Kl 13.00	Våler Vekst	Bedriftsbesøk.
Kl 14.00	Våler Omsorgssenter	Omvisning og andakt. Barnekor deltar. Kort hilsen v/biskopen.
Kl 15.15	Våler Omsorgssenter	Middag.
Kl 16.00	Vålertunet	Andakt, omvisning og kaffe. Kort hilsen v/biskopen.
Kl 17.30	Dåpssakristiet	Biskopens møte med Våler kirkelige fellestråd
Kl 19.30	Kirken	Biskopens møte med frivilligheten i Våler. Lag og foreninger presenterer kort sitt arbeid. Innlegg v/biskopen. Seniorkoret deltar. Kveldsmat.

Onsdag 8. mai

Kl 08.15	Våler kapell	Morgenbønn.
Kl 09.00	Barneskolen	Kort besøk i klasser ved Vålbyen barneskole. Aulasamling og møte m/lærere. Innlegg v/biskop.
Kl 10.45	Ungdomsskolen	Møte m/rektorer/undervisn.insp./ foreldrerepr. Innlegg v/biskopen.
Kl 12.00	Ungdomsskolen	Lunsj v/elevene. Takk for maten v/biskopen.
Kl 13.45	Våler/Braskereidfoss	Bedriftsbesøk hos «kyllingoppdretter».
Kl 14.45	Braskereidfoss	Avreise til Risberget for biskop m/følge. Kort stopp på Risberget gravplass.
Kl 15.30	Risberget kirkesal	Biskopens møte med Våler menighetsråd og Arbeidsutvalget i Risberget
Kl 17.00	Risberget Samf.hus	Middag/kafésalg (elghakk). Takk for maten v/biskopen.
Kl 18.30	Risberget kirkesal	«SALMER I KIRKESALEN» Våler kantori. Arne Moseng dirigent. Daniel Bjørlo, orgel. Einar lede samlingen. Liturgisk avslutning. Sokneprest Einar Vannebo. Kort hilsen v/biskopen.
Kl 19.30	Risberget	Avreise til Gravberget for biskopen m/følge.
Kl 20.00	Gravberget Samf.hus	Biskopens møte med Gravberget menighetsråd. Bevernting før arrangementet i kirken.
Kl 21.00	Gravberget kirke	«TONEFEST I GRANKIRKEN» Våler kantori m/solist. Arne Moseng dirigent. Daniel Bjørlo, orgel. Kort hilsen v/biskopen.
Kl 22.00	Gravberget	Avreise fra Gravberget.

Program side 2

Torsdag 9. mai

Kl 08.15 Våler kapell

Kl 09.00 Braskereidfoss

Kl 10.00 Møterom/kantina

Kl 12.30 Furunabben barnehage

Kl 13.00 Russergravplassen

Kl 14.30 Prestegården

Kl 16.30 Prestegården

Kl 18.00 Kirketorget

Kl 19.30 Kirken

Morgenbønn.

Bedriftsbesøk hos Moelven Våler (Skurlag).

Biskopens møte med kommunens administrasjon og politikere. Lunsj v/kommunen.

Biskopen møter barna i Furunabben barnehage.

«Hva er en biskop?» v/biskopen. Barna synger.

Historikk om den sovjetiske krigskirkegård (Haslemoen).

«Grill en biskop» v/konfirmantene og biskopen.

Sosialt samvær og grilling.

Oppsummering av visitasen m/prest og kirkeverge.

Kveldsmat, smakebiter fra forskjellige land

v/Mandagsklubben (deltakere fra språkkafé).

«KULTURVELD I MANGFOLDETS TEGN».

Flerkulturell musikk. Kort hilsen v/biskopen.

Søndag 12. mai

Kl 11.00 «Fotavtrykket»

Kirken

Oppmøte og kort liturgi.

FESTGUDSTJENESTE –

«I SOLOPPGANGENS LYS».

Innsettelse av kantor Daniel Bjørlo. Nattverd.

Takkoffer: Misjonsprosjekt i Etiopia. Biskop

Solveig Fiske. Sokneprest Einar A. Vannebo. Prost

Øystein Halling. Kantor Daniel Bjørlo. Barnekoret.

Våler Kantori. Arne Moseng dirigent.

Kl 13.00 Kirketorget

**Kirkekaffe v/Kirkens Julemesse og
visitasforedrag v/biskopen.**

Bispevisitas i Våler, 7.-12. mai 2019

Visitastforedrag

Innledning

Kjære alle sammen!

Sist det var visitas her i Våler og Gravberget sokn var like etter at Våler kirke fra 1806 hadde brent ned til grunnen. Disse ti årene har preget Våler samfunnet på godt og vondt. Dette har vi fått høre mange historier om gjennom visitasdagene, og det er fortsatt sårhet å finne blant innbyggerne i Våler. Men, det er også stor stolthet over hva bygdesamfunnet har fått til i kjølevannet av brannen – ja, jeg har fått møte mennesker med en stor grad av tilhørighetsfølelse til både kirke og fellesskapet ellers. Kommune betyr jo i seg selv «felles» - og selv om vi ikke alle alltid er enig om retningen, så er det allikevel slik at det er når vi står sammen at vi blir sterkere i møte med det som er vondt. Visitasprogrammet, som er utarbeidet her lokalt, har lagt til rette for mange gode møtepunkt. Vi har fått møte politikere, næringsliv, organisasjonsliv og frivillighet. Vi har fått treffe unge og eldre, råd og utvalg. Og vi har latt oss inspirere av en kirkelig virksomhet som ønsker i stor grad å være en bidragsyter til at Våler blir et godt samfunn å leve.

Gjennom programmet har vi fått gjennomført det visitasen har som hovedmålsetning; å støtte, inspirere og skape engasjement for det videre arbeidet. Dette foredraget vil handle om det jeg har fått møte og sett disse dagene, og hva jeg tenker er områder som trenger særlig oppmerksomhet også i årene som kommer. Foredraget vil derfor være todelt. Første del er et tilbakeblikk på programmet med fokus på tema vi har berørt i de mange møtepunktene underveis disse dagene. I andre del vil dere få noen utfordringer å arbeide videre med.

Del 1

Tirsdag

I følge programmet skulle vi begynt visitasen med **morgenbønn** ved Mariakirken minnelund, men Kong Vinter hadde gjort et lite comeback, og dekket landskapet med sin hvite kåpe. Men stunden ble ikke mindre hellig av å starte i Våler kapell. Dette vakre lille kirkerommet ble fylt av tidebønn, salmesang og lesninger. Og det hele ble en kilde til liv og fellesskap, som også var den gode overskriften på hele visitasen.

På kirketorget var det møte **med den kirkelige staben**. Et møte med førstelinjetjenesten er en viktig komponent i enhver bispevisitas, og i staben her i Våler er det mye god kompetanse, erfaring og god lagånd. Vi samtalte om viktige temaer for kirken vår, både nasjonalt, regionalt og ikke minst lokalt. Vi stilte spørsmål om måtene vi organiserer arbeidet vårt på er i tråd med de utfordringer vi nå står ovenfor, og det ble en fruktbar og god dialog rundt dette. Møtet ble avsluttet med lunsj.

Så dro vi til **Tater-Millas hus**. Der ble vi møtt av Nora Pettersen, Tor Engebretsen og Roy Willy Rønningen. Det er en lang historie for reisende i Solør kommunene, og vi vet at dette har hatt en sammensatt historie. Selve huset er bevart av Våler kommune, og det er stiftelsen Tater-Millas venner som driver aktivitetene der. Vi fikk god servering,

omvisning og ikke minst vakker sang av Nora. Det ble et sterkt og godt møte, og jeg satt stor pris på at dette var en del av visitasprogrammet.

Våler vekst var neste stoppested, og det er imponerende å høre om alt det dette stedet gjør for å hjelpe mennesker inn i arbeidslivet. Her lages det ikke minst brøytestikker – hele 1,9 millioner i året. Vi vet at arbeid handler om så mye mer enn kun å skaffe inntekt, det er også med å gi verdighet, identitet, samhold og mestringsfølelse. Våler vekst er en sterk bidragsyter i kommunen til nettopp dette.

En kommune har mange institusjoner, og en viktig oppgave er å ivareta de eldre i blant oss. På **Våler omsorgsenter** fikk vi omvisning, og vi holdt andakt der vi løftet frem våren og de følelsene som denne vakre årstiden skaper i oss. Og, vi fikk høre det gode barnekoret, som beriket oss med sang og glede. Besøket ble avsluttet med middag bestående av god tradisjons kost.

Vi krysset så veien, og dro til **Vålertunet**. Også her holdt vi andakt, før vi fikk høre historien om stedet, og ikke minst en omvisning i disse imponerende omgivelsene. Den gode stua er også blitt et så fint møtested og jeg tenker det er godt at det finnes nettopp slike rom der folk kan møtes og se hverandre.

Tilbake i Våler kirke, og i dåpssakristiet holdt vi **møte med kirkelig fellesråd**. Vi gjennomgikk de innsendte visitasforberedende-rapportene, før vi brukte tid på å forberede oss til møtet med kommunen. Så samsnakket vi om den betydningen kirken har lokalsamfunnet, og hva det vil si å være folkekirke akkurat nå og i tiden som kommer.

Kvelden ble avsluttet med å feire den store **frivilligheten** i kommunen. Den norske kirke er, som så mange andre ideelle organisasjoner, avhengig av frivillighet for å gjennomføre det samfunnsoppdraget som vi har. Det ble en veldig god og fin avslutning på en innholdsrik første visitasdag.

Onsdag

Frigjøringsdagen 8 mai startet i **Våler kapell**, og vi sang og ba for det vi skulle oppleve den dagen. Soknepresten påminnet oss betydningen av å bli sett, og at vi ser andre som er rundt oss.

Og det å se de rundt oss er viktig ikke minst med tanke på barn og unge, og de neste timene ble brukt nettopp på den fremtidige slekten. På **Vålbyen barneskolen** fikk vi fremført en flott forestilling av 1 klasse i aulaen. Det ble både Astrid Lindgren, blues og kylling-dansen. Det hele var under overskriften "la alle være med på leken!". Det synes jeg er en god leveregel! Så var vi på besøk i 4 klasse, og jeg fikk gode forberedte spørsmål fra barna. Jeg synes det var spennende å få se prosjektet til barna, som handlet om å bruke fantasien, for deretter å lage et rom som betyr noe for dem i en skoese. Besøket ble avsluttet med en åpen og god samtale med lærerne, og vi samtalte om muligheter for samarbeid mellom skole og kirke i tiden fremover.

Bare en kort spasertur fra barneskolen finner vi **ungdomsskolen**. Elevene i 8 klasse hadde laget et flott lite program for oss. Vi fikk høre sangen "Ding Dong Merrily on high", før vi ble godt orientering om ulike elevprosjekt; om verdensrommet og planetene, en

reklamefilm, med "Milo" som tema, og en grundig innføring i historien til de amerikanske statene Kentucky og Virginia. Deretter ble vi vist rundt i de fine og lyse lokalene som skolen besitter. Etter lunsj, fikk jeg en god dialog med elevene, og de var tydelig opptatt av den nye kirken i Våler, og andre viktige aktuelle temaer, ikke minst klima.

På vei videre fikk vi også til et liten besøk på biblioteket.

Kylling har blitt en viktig næring her i Våler, og det er en satsning på dette. Til og med en egen festival! Vi besøkte kylling-farmen til Henriette Svennerud, og fikk der en god prat om drift og ikke minst betydningen av dyrevelferd. Landbrukssjef Anne Kristine Rossebø var med oss, og vi fikk tenkt sammen om landbruket i Innlandet generelt. Det er mye positivt som skjer, men det er også utfordringer, spesielt knyttet til økonomien. Vi fikk høre om alt det spennende som skjer i forbindelse med sirkulærøkonomien, hvor økonomisk virksomhet har som mål at ressurser forblir i økonomien lengst mulig. Dette ønskes oppnådd ved redusere råvarebruk, avfall, utslipp, energiforbruk til et minimum.¹

I Risberget var det **møte med Våler menighetsråd og arbeidsutvalget i Risberget**. De folkevalgte er de som besitter førstehåndskompetanse til det lokale livet, og er valgt for å ivareta det menighetsmessige arbeidet i soknet. Vi samtalte om saker som var løftet frem av de innsendte rapportene, og vi delte erfaringer med det å ha sittet i menighetsråd i denne perioden. Møtet ble avsluttet med middag.

I Risberget kirkesal, i dette unike rommet, ble vår sterke salmetradisjon i vår kirke tydelig under «**Salmer i kirkesalen**». Godt hjulpet av Våler Kantoret, sang vi oss gjennom Blix, Grundtvig og Brorson. Vi var innom de mektige salmene fra de store høytidene jul, påske og pinse. Det er godt å synge sammen, ikke minst i så gode omgivelser.

Videre inn mot Finnskogen, hadde vi **møtet med Gravberget menighetsråd**. Det er særs imponerende aktivitetsnivå i dette lille soknet, og det er et tydelig engasjement for å holde kirken i stand slik at den kan være et hellig rom for de alminnelig liv. Vi fikk samtalt godt om hva som trengs å gjøres med kirken, og fikk høre om de forestående planene for markering av grunnlovsdagen vår.

Gravberget kirke er jo i seg selv et kunstverk, og det er ikke vanskelig å forstå at den tiltrekker seg masse mennesker som ønsker å se all utsmykking denne kirken har å by på. Kvelden ble avsluttet med "**Tonefest i Grankirken**", og vi fikk høre vakker korsang fra Våler Kantori, musikkstykker fra kantor Daniel, og solosang fra Kine Evensen. Også denne kvelden ble en kilde til liv og fellesskap.

Torsdag

I **Våler kapell** på torsdag-morgen reflekterte soknepresten om kirkens plass i vårt samfunn. Kirken har et unikt budskap, og gir rom for å tenke de store tankene. Vi fikk også høre litt av historien om altertavlen, som er laget av 10, 11 og 12 åringer. Vakkert!

---

¹ https://no.wikipedia.org/wiki/Sirkulær_økonomi

Skogbruk er en svært viktig næring i Våler, og **Moelven Våler** er en stor og tydelig representant for denne næringen i kommunen. Vi dro dit på besøk, og fikk høre historien om hvordan de jobber, og jeg vil si at dette ble en god undervisningsøkt i hvordan verdier skapes, ivaretas og preger samfunnet rundt oss.

I **møte med politisk og administrativ ledelse i kommunen** fikk vi samtalt om hvordan det er å være menneske i Våler, og det felles engasjementet for å bidra til at mennesker kan leve gode liv. Det er også i et slikt møte naturlig å snakke sammen om samarbeidet skole/kirke her, i og med at det er kommunen som er skoleeiere, og for meg er det viktig å formidle også til dem hva jeg har snakket med lærerne om. Det er ingen hemmelighet at Våler kommune har en krevende økonomisk situasjon, noe som også naturlig nok speiler de kirkelige ressurser. Jeg vil si at under samtalen fikk begge parter mulighet til å melde inn de ulike perspektivene, og jeg tror møtet var med styrke båndet mellom kommune og kirke.

Det er alltid livgivende å besøke barn, og vi fikk på **Furunabben barnehage** møte energiske og sangglade barn. Ikke minst fikk vi alle leke at vi var kirkeklokker, for barna var opptatt av den lyden som de store klokkene lager.

"Her kviler 17 russiske soldater som døde i tyske fangeleir på Haslemoen 1942-1945" står det på minnesteinen ved **Russergravplassen**. Dette er et mektig sted, som viser oss en del av Vålers historie, og som påminner oss alle hvilke omkostninger krigen hadde i vårt eget land. Gravplassen ligger på et vakkert sted, omgitt av nærmest en "naturkatedral". Mens vi var i ferd med å samle oss til orientering kom en besøkende til. Han stilte seg ved minnesteinen og stod stille, bøyde seg i ærbødighet. Vi fikk samtale med ham etterpå og han fortalte at han hadde russisk bakgrunn og at hans far hadde vært soldat under 2.verdenskrig.

I prestegarden ble det konfirmantundervisning, og **"Grill en biskop"**. Ungdommer i konfirmanttiden får en god anledning til å reflektere over de store spørsmålene i livet, og ikke minst sin egen rolle og plass i denne verden. Det ble en god dialog med ungdommene, som også inneholdt god grillmat servert av menighetsrådet og konfirmantforeldre.

Kveldsmaten på Kirketorget hadde smakebiter fra forskjellige land. Det var fullt hus og vi fikk styrket kjennskap til hverandre. Vi sang «Vi er barn av samme jord, du er min søster, du er min bror». Så godt å kunne møtes slik! Takk til mandagsklubben (språkkafeen) som gjorde en fin innsats for å legge til rette for denne sammenkomsten. Det er viktig at vi i en flerkulturell kontekst ser hverandre og blir kjent med hverandres bakgrunn, utfordringer og kultur.

Torsdagen ble avsluttet med **kulturkveld i mangfoldets tegn**. Og det var virkelig mangfold! Våler har et utrolig sterkt kulturliv. Så flott å oppleve tilflyttere som deler raust med sine musikktradisjoner. Svært mange utøvere med bakgrunn fra Våler utmerker seg innenfor ulike kunstuttrykk. Kulturkvelden i mangfoldets tegn ble en opplevelse av den levende kulturen som Våler rommer.

Del 2

Når jeg nå går over til del 2 av foredraget vil jeg peke på noen stikkord for videre arbeid i menighetene, i kirkelige råd og i samarbeidet med hele lokalsamfunnet.

Jeg har delt inn i fem hovedområder, og jeg vil bruke dem som overskrift på utfordringene til menighetene her.

Det første hovedområde er

I Gudstjenester og kirkelige handlinger

Dere har noen fantastiske kirkerom i Våler. Både Våler kapell, nye Våler kirke, Gravberget kirke og Risberget kirkesal er smykker på hver sin måte, og vi har blitt gitt store opplevelser gjennom liturgiske samlinger og andre arrangement under disse visitasdagene. Erfaringen viser at gjennom godt samarbeid med lokale aktører, samt kvalitet i trosopplæringstiltak gir en bedre kirkesøkning. Derfor er det ofte lurt å gjøre en gjennomgang av årshjulet, og at det gjøres prioriteringer av hva man ønsker å satse på. Dette er også naturlig å gjøre sammen med det nye menighetsrådet etter valget denne høsten. Så min første utfordring er å:

- 1) Ta en gjennomgang av årshjulet for gudstjenester med særlig blikk på trosopplæringstiltak, og samarbeid med andre aktører.*

Da går jeg over til neste satsningsområde som er:

II Omsorg og solidaritet

Vi har gjennom denne uken fått sett mye av det gode diakonale arbeidet som kirken driver. Det handler blant annet om besøk på institusjoner, gjennom enkelt-samtaler og med grundig sorgarbeid. Ikke minst er det mye god diakoni og omsorg i å ta vare på kirkegårdene. Diakonien er helt essensiell i kirkens virkemåte, og jeg vil bare oppmuntre til å tenke stort rundt dette arbeidet, og ikke minst løfte frem den betydningen av alt det gode arbeidet dere allerede gjør.

Det tredje hovedpunktet jeg vil fokusere på er:

III Barn og unge

I forbindelse med innføring av ny overordnet plan for skolen i 2020, og med tanke på ny lov for tros- og livssynssamfunn vil det være veldig viktig å samsnakke om hvilke muligheter som ligger for samarbeid mellom kirke og skole/barnehage. Jeg vil gjerne, som biskop, være med i den samtalen. Og jeg utfordrer dermed til å:

- 2) Sammen med kommune, skole og barnehage å se på hvilket faglig innsteg man har for samarbeid og hvilke arbeidsmetoder det er mulig å bruke. Et allerede godt forhold danner et godt grunnlag for fremtiden. Dette kan nedfelles i en systematisk plan for samarbeid.*

Det neste temaet er:

IV Kirken i lokalsamfunnet

Å være kirke er å være en del av et lokalsamfunn. Det innebærer godt samarbeid med mange instanser, ikke minst med kommunen. Det er viktig med forutsigbarhet i forhold til økonomi, noe som vil kunne skape trygghet både for de som er ansatt i kirken, men også for folk som ønsker en aktiv kirke. For å få til det bør det holdes et budsjettforberedende møte, men også gjerne et statusmøte i andre del av året. Min tredje utfordring er derfor å:

3) Å realisere et budsjettforberedende møte, og ellers ta en gjennomgang av de øvrige budsjetttrutinene mellom kirkelig fellesråd og Våler kommune (politisk og administrativ ledelse) for å se om de rette møtepunktene er på plass.

Jeg vil også utfordre til:

4) Å vurdere å avholde et felles orienteringsmøte mellom nytt formannskap og kirkelig fellesråd i hver ny periode etter valg.

Det er en stor og viktig oppgave å ivareta og vedlikeholde de flotte kirkebyggene i kommunen. Vi vet at det foreligger noen vedlikeholdsbehov som må tas tak i, og jeg tenker at det kan være fornuftig å sammen med byggeteknisk etat i kommunen å se hva som vil være det aller viktigste å ta tak i nå. Et god redskap i dette arbeidet er en langtidsplan for vedlikehold, noe som kan være til hjelp for å tydeliggjøre prioriteringer ovenfor både kirkelig og kommunal sektor. Min utfordring er derfor å:

5) Å utarbeide en langtidsplan for investeringer og vedlikehold.

En viktig oppgave i lokalsamfunnet er å trygge befolkningen, ikke minst i en tilstand av krise og ulykker. Vi vet at kirkens medarbeidere har stor kompetanse, og ikke minst gode rom for å gi bistand og hjelp til pårørende og samfunnet. Derfor er det en stor styrke om den lokale sokneprest har fast sete i det psykososiale kriseteamet i kommunen, og dette ble tematisert under visitasen. Det kom gode signaler om at dette ville kunne ordne seg. Min sjette utfordring er derfor at:

6) Det arbeides mot at soknepresten i Våler får fast sete i kommunens psykososiale kriseteam.

Det siste punktet jeg vil snakke om i dag er:

V Medarbeiderskap og organisering

Ny tid utfordrer oss til å se nøye på hvordan vi selv organiserer oss, og hvilke arbeidsmetoder vi anvender. Sentrale møtepunkter er stabsmøter, og her i Våler har dere allerede en god frekvens på dette. I disse møtene går dere gjennom det som har vært, og bruker kalenderen til å se fremover. Det kan allikevel være grunn til å se på om det finnes også andre muligheter for et slikt møte, blant annet kan det være rom for å tenke de lange tankene, og ikke minst gjøre prioriteringer. Derfor vil jeg utfordre til

7) Å se på muligheten til å videreutvikle de allerede etablerte møtepunktene i staben, herunder stabsmøtet.

Den lokale kirke er avhengig av et godt samarbeid mellom de ansatte og de folkevalgte. Dette gjelder spesielt i arbeidet rundt de lokale strategiske prosessene, og jeg vil utfordre til:

8) Å sette fokus på forholdet stab/menighetsråd ved å finne fruktbare og gode møtepunkter.

Under visitasen ble det også startet en god samtale om hva som vil være viktig for de nye menighetsrådene å følge opp etter kirkevalget den kommende høsten. Denne samtalen tenker jeg bør fortsette, og jeg utfordrer til:

9) Å snakke sammen i menighetsrådene om hvilke saker/tiltak som det nyvalgte menighetsrådet bør fortsette med, og eventuelle utfordringer som det vil være spesielt viktig å følge opp i neste valgperiode.

Det som beskriver vår tid kanskje aller best er digitaliseringen, og det er et stort behov for å få på plass IKT-systemer, ikke minst i forhold til arkivering. Dette kan løses på flere måter, og gjerne i samarbeid med andre. Kirkepartner kan være en god adressat, og kanskje kan det sees på et samarbeid på tvers av fellesrådsgrensene. Min siste utfordring blir da:

10) Å få plass et system for digital arkivering og annet essensielle IKT-systemer.

Avslutning

Så er tiden kommet for å takke for visitasen. Hjertelig takk til alle som har vært involvert i planlegging og tilrettelegging. Takk for alle de gode rapportene som ble sendt inn på forhånd. Takk for tillit, gjestfrihet og hyggelige bordfelleskap.

Takk til alle for mange gode møter med mennesker i alle aldre. Jeg tar alle disse møtene med meg, alle håndtrykk, smil og ordskifte, ja, alt jeg har opplevd under visitasen. Hjertelig takk.

Gud velsigne Våler og Gravberget sokn!
Gud velsigne Våler kommune!

Solveig Fiske
Hamar biskop

Hamar biskops utfordringer gitt under bispevisitas i Våler 07.-12. mai 2019

- 1) Å ta en gjennomgang av årshjulet for gudstjenester med særlig blikk på trosopplæringstiltak, og hvilke samarbeid man har med andre aktører i lokalsamfunnet.*
- 2) Å sammen med kommune, skole og barnehage å se på hvilket faglig innsteg man har for samarbeid og hvilke arbeidsmetoder det er mulig å bruke. Et allerede godt forhold danner et godt grunnlag for fremtiden. Dette kan nedfelles i en systematisk plan for samarbeid.*
- 3) Å realisere et budsjettforberedende møte, og ellers ta en gjennomgang av de øvrige budsjettrutinene mellom kirkelig fellesråd og Våler kommune (politisk og administrativ ledelse) for å se om de rette møtepunktene er på plass.*
- 4) Å vurdere å avholde et felles orienteringsmøte mellom nytt formannskap og kirkelig fellesråd i hver ny periode etter valg.*
- 5) Å utarbeide en langtidsplan for investeringer og vedlikehold.*
- 6) At det arbeides mot at soknepresten i Våler får fast sete i kommunens psykososiale kriseteam.*
- 7) Å se på muligheten til å videreutvikle de allerede etablerte møtepunktene i staben, herunder stabsmøtet.*
- 8) Å sette fokus på forholdet stab/menighetsråd ved å finne fruktbare og gode møtepunkter.*
- 9) Å snakke sammen i menighetsrådene om hvilke saker/tiltak som det nyvalgte menighetsrådet bør fortsette med, og eventuelle utfordringer som det vil være spesielt viktig å følge opp i neste valgperiode.*
- 10) Å få plass et system for digital arkivering og annet essensielle IKT-systemer.*

BISPEVISITAS

I VÅLER OG GRAVBERGET SOKN

7.-12. MAI 2019

Kilder til liv og fellesskap

Rapport fra sokneprest Einar Vannebo

Noen kirkelige nøkkeltall 2015-2018 – bakgrunnstall for rapporten

	2015	2016	2017	2018
Folkemengde i alt	3760	3743	3680	3705
Medlemmer og tilhørige i Dnk	3277	3219	3172	3167
Medlemmer og tilhørige i Dnk i % av antall innbyggere	87,2	86	86,2	85,5
Medlemmer i tros- og livssynsamfunn utenfor Dnk	2,7	3,9	3,8	4
Innmeldte i Dnk	0	0	0	3
Utmeldte av Dnk	9	24	1	8
Medlemmer i tros- og livssynssamfunn utenfor Dnk	101	147	139	147
Fødte i løpet av året	27	25	26	28
Døpte	15	20	21	22
Dåpshandlinger i soknet	15	18	28	22
Døpte i % av antall fødte	55,6	80	80,8	78,6
Antall 15-åringer totalt	41	35	38	39
Konfirmerte	31	28	32	28
Konfirmerte i % av 15-åringer	75,6	80	84,2	71,8
Kirkelige vigslar	3	6	6	2
Kirkelige gravferder	64	43	42	43
Kirkelige gravferder i % av antall døde	103,2	93,5	85,7	84,3
Gudstjenester totalt	62	61	70	71
Gudstjenester søn- og helligdager	44	49	55	51
Gudstjenester utenom søn- og helligdager	18	12	15	20
Gudstjenester med nattverd	16	25	43	46
Deltakere gudstjenester totalt (antall)	4220	3667	4249	4165
Deltakere gudstjenester søn- og helligdager	3360	3358	3640	3473
Deltakere gudstjenester utenom søn- og helligdager	860	309	609	692
Antall til nattverd	658	634	946	899
Gudstjenester for barnehagebarn	5	1	1	1
Gudstjenester for skolebarn	4	3	2	2
Julaftensgudstjenester	3	3	3	3
Gudstjenester i påsken	3	4	4	4
Deltakere gudstjenester for barnehagebarn	152	84	61	46
Deltakere gudstjenester for skolebarn	466	350	344	350
Deltakere julaftensgudstjenester	510	334	310	333
Deltakere påskegudstjenester	55	152	125	111
Deltakere på konserter/kulturrar. i regi av menigheten	5385	3162	2601	2466
Deltakere på konserter/kulturaar. i regi av andre	0	3330	2061	1659

Innledning

Forrige visitas fant sted i juni 2009, like etter at Våler kirke fra 1806 brant ned til grunnen som følge av en påsatt brann, som aldri ble oppklart. I de ti årene som er gått, har kirkesaken preget Våler på godt og vondt. Striden stod hardt om kirken skulle gjenreises som kopi av den gamle, eller i ny utforming på eksisterende tomt eller som en helt ny bygning på ny tomt. Utfallet ble nye Våler kirke, som ble vigslet 24. mai 2015, altså for fire år siden. Selv har jeg nå drøyt to års tjenestetid i Våler, og har bare opplevd kirkestriden gjennom lesning, omtale og samtale med folk. Det er fremdeles en del sår og sårhet i bygda som følge av striden, men situasjonen har smått om senn normalisert seg, og jeg opplever ikke at stridighetene skaper nevneverdige problemer for virksomheten i kirken i dag. I de årene Våler sokn var uten kirke, foregikk en god del av de kirkelige handlingene i Våler kapell, men også i andre kirker (særlig Gravberget og Gjesåsen). Denne rapporten konsentrerer seg derfor om årene fra 2015 etter at nye Våler kirke ble tatt i bruk.

I Våler fellesrådsområde er det to sokn, Våler og Gravberget. I området har vi fem helligrom, i Våler sokn: Våler kirke, Risberget kirkesal, Våler kapell og Mariakirken minnelund, i Gravberget sokn: Gravberget kirke.

Våler og Gravberget har egne menighetsråd, mens det i Risberget (som sorterer som et kapelldistrikt under Våler) er et arbeidsutvalg på tre som tar seg av det praktiske rundt gudstjenestene.

Som det framgår av vedlagte statistikk, er medlemsprosenten høy og stabil, drøyt 85%. Bortsett fra i 2016 da det ble åpnet for elektronisk inn- og utmelding, er også utmeldingstallene lave.

Gudstjenester og kirkelige handlinger

Oppslutningen om gudstjenestene varierer, men er relativt stabil. I 2018 lå gjennomsnittlig antall deltakere på rundt 58 hvis man tar utgangspunkt i det totale antall gudstjenester, og på rundt 68 hvis man bare regner ut fra gudstjenester på søn- og helligdager. Bak disse tallene ligger det store variasjoner, fra 15-30 på en gudstjeneste uten dåp eller andre særskilte tiltak til 300-400 på konfirmasjonsgudstjenester og ved andre merkedager. I forhold til folketallet er oppslutningen om gudstjenestene på Finnskogen betraktelig høyere enn i Våler, men det er relativt få forordnede gudstjenester der (6 i Gravberget og 3 i Risberget mot 54 i Våler), og de er stort sett lagt til høytider og merkedager. Eksempelvis var det ved siste års julegudstjeneste 92 deltakere i Gravberget (der det er 52 fastboende) og drøyt 60 i Risberget (der det er 40 som bor).

Det legges vekt på å arrangere gudstjenester som involverer og inviterer til fellesskap. Det feires nattverd ved de fleste gudstjenester i kirkene, noe som har ført til at antall nattverdeltakere har økt betraktelig (fra rundt 650 i 2015/16 til rundt 900 i 2017/18). Det er også en tendens til at stadig flere deltar i nattverden, fra f.eks. dåpsfølger og

konfirmantgruppen. Nattverd feires så godt som alltid med intinksjon, noe som også gjør terskelen for å delta lavere for mange.

Menighetsrådsmedlemmer og andre frivillige stiller opp som kirkeverter og tekstlesere, og konfirmantene gjør tjeneste som ministranter på en eller flere gudstjenester. Det er alltid kirkekaffe bortsett fra på høytidsdager og andre spesielle dager.

Oppslutningen øker når gudstjenestene legges opp med en spesiell profil. Generelt kan man si at mange folk kommer hvis de blir invitert. Fasetiltakene i trosopplæringen (4-årsbok, 6-årsbok, tårnagenter, Lys våken) øker oppslutningen om gudstjenestene betraktelig. Det er også mange pårørende som kommer for å delta i minning og lystenning i første gudstjeneste etter en gravferd. Når kor, lag og foreninger deltar, kommer også flere i kirken.

Det arrangeres julaftensgudstjenester i alle tre kirker med overveldende oppslutning i Gravberget og Risberget (se ovenfor). I Våler er oppslutningen også god, men kirken er ikke fullsatt, som på mange andre steder. Det skyldes nok at julekonserten lille julaften kl. 23 fungerer som julegudstjenesten for mange. I påsken holdes ordinært fire gudstjenester, palmesøndag (Gravberget), skjærtorsdag og påskedag (Våler) og påskeaften (Risberget). På langfredag har vi de siste par år også hatt pasjonskonsert på langfredag. Påskegudstjenestene samler til sammen 100-150 mennesker.

Av særskilte gudstjenester kan nevnes vinterfestgudstjeneste i tilknytning til Vinterfestivalen i Våler i februar, 17.-maigudstjenester, gudstjeneste for konfirmantjubilanter i august, høsttakkefest og festivalgudstjeneste under orgelfestivalen i september, jegermesse i Risberget i samband med elgjakta i oktober, allehelgensgudstjenester i alle kirker i november og lysmesser i desember.

En del gudstjenester legges til andre steder enn kirkehusene. Olsokgudstjenesten feires i Mariakirken minnelund, og hver sommer er det setermesse i Vestmarka i samarbeid med Løten menighet. Et par gudstjenester i året legges til Vålertunet bofellesskap for eldre, og disse er åpne for alle. Våler har en lang tradisjon for grendegudstjenester, men den har i de senere år har ligget litt nede. Nå forsøkes en gudstjeneste i semesteret lagt til et grendehus der det lokale grannelaget eller vellet ønsker det. Inneværende semester legges grendegudstjenesten til Torvdriftsmuséet i Ranum. Det planlegges også å legge en grendegudstjeneste til Tater-Millas hus med fokus på musikk og tradisjoner knyttet til romanifolkets kultur. Forhåpentligvis vil disse trekke interesserte utover de som ellers oppsøker gudstjenesten. Generelt samler gudstjenestene utenfor kirkehusene mennesker som ikke så ofte er å se ved gudstjenester i kirkene, og det settes pris på kirkens nærvær i grendene. Disse gudstjenestene feires som regel uten nattverd. Jeg ønsker også å begynne å bruke Våler kapell til en eller to gudstjenester per år, første gang nå i juni. Det har vært en viss tilbakeholdenhet med å bruke kapellet som jeg tror - på bakgrunn av kirkestriden - bunner i en frykt for at det skal framstå som en konkurrent til den nye kirkebygningen. Jeg synes imidlertid det er viktig å bruke kapellet, og at tiden nå er moden for det; det er også et av kirkens helligrom i Våler.

Hver måned, unntatt juli, feires nattverd gudstjeneste i kapellet på Våler omsorgssenter (VOS) med etterfølgende kirkekaffe. Disse samler 10-20 beboere, og samarbeidet med senterets personale er svært godt. Julegudstjenesten holdes oppe i stuene, og samler en god del flere.

Antall forordnede gudstjenester har de siste par år ligget i overkant av 50 mot foreskrevet 60). Det totale antall gudstjenester, inkludert gudstjenester utenom søn- og helligdager, ligger imidlertid rundt 70.

I gudstjenestene brukes den liturgiske musikken fra 1977 som fungerer best pga den er kjent og innarbeidet. Våler kirke har et kantori, som deltar ved enkelte gudstjenester (allehelgen og spesielle anledninger). Enkeltmedlemmer av kantoret deltar av og til som forsangere. Pga organistskifte har det det siste halvåret vært utfordrende å få den ønskede kontinuitet i denne tjenesten. Vi ser derfor fram til å få ny fast organist på plass fra 1.5.19. Siden starten av siste skoleår har vi også hatt et barnekor, som har deltatt ved enkelte gudstjenester (se mer under Barn og unge). Ellers vises det til vedlagt rapport om kirkemusikalsk arbeid.

De kirkelige handlinger har svært god oppslutning, og det legges sterk vekt på å gjennomføre disse på en inkluderende måte. *Dåp* har god oppslutning. Prosenten ligger stabilt på rundt 80% (55,6% i 2015 har jeg ikke noen forklaring på bortsett fra at mange dåpshandlinger skjedde utensokns da vi var uten kirke; det skulle imidlertid ikke påvirke døpte i % av antall fødte). Pga av det lave antall forordnede gudstjenester i Risberget og Gravberget, er jeg imøtekommende mht å arrangere egne dåpsgudstjenester for dem som ønsker å ha dåp der. Stort sett gjelder det folk som ikke bor på stedene, men har sterk tilknytning dit. I forkant av dåpen møter jeg hvert dåpsforeldrepar på kontoret og i kirken for samtale om dåpen, praktisk gjennomgang av liturgien og orientering om trosopplæringsarbeidet.

Konfirmasjon står også sterkt, og prosenten er betraktelig høyere enn landsgjennomsnittet; i perioden statistikken dekker, varierer den mellom drøyt 70 og 85%; i 2019 er den faktisk oppe i rundt 90%. Konfirmasjonstidens gudstjenester legges inn i planen for konfirmasjonstiden, og det legges vekt på å gjøre konfirmantene kjent og fortrolig med de lokale kirkebygningene og liturgien. Oppstart skjer i kirkene i Gravberget og Risberget, videre omfatter opplegget presentasjonsgudstjeneste, lysmesse, samtalegudstjeneste og deltakelse i gudstjenester på turer og leirer (HEKTA, Nidarosdomen). Pinsen er fast konfirmasjonstid i Våler med to gudstjenester i Våler kirke på pinsedag og konfirmasjonsgudstjenester på pinseaften i Gravberget og Risberget hvis det er konfirmanter der.

Antallet kirkelige *vigsler* er lavt. Selv om det steg litt i 2016 og 2017, er det nede i to-tre per år. Det ser ikke ut til at ny kirkebygning har stimulert flere til å velge kirkelig vigsel, men jeg har heller ikke inntrykk av at antall borgerlige vigsler er særlig mye høyere. Jeg har forrettet to vigsler av likekjønnede par, og det har ikke skapt reaksjoner eller uro i menigheten.

Antall kirkelige *gravferder* ligger på et høyt og stabilt nivå, varierende mellom over 100% og rundt 85%. De fleste begravelser skjer fra Våler kirke. Noen få skjer fra Våler kapell

eller kapellet på VOS. Det er hittil krevd avgift for å benytte kapellet, noe jeg har ivret sterkt for å avskaffe, og som er bortfalt f.o.m. 1.4. Det legges vekt på å forberede og gjennomføre hver enkelt gravferd slik at den avspeiler livet til avdøde. Jeg tilbyr å holde sorgsamtale hjemme hos de pårørende hvis de ønsker det, og det gjør de fleste. Minnetale, andakt og eventuelle musikalske innslag forsøkes holdt i dialog med hverandre så gravferden står fram som mest mulig helhetlig. I nordre Solør er det et meget tett og konstruktivt samarbeid mellom gravferdsbyrå og kirke/prest gjennom alle ledd i planlegging og gjennomføring av gravferden.

Omsorg og solidaritet

Våler er et typisk bygdesamfunn der det ennå er et velfungerende nettverk når det gjelder omsorg for slekt og naboer. Eldreomsorgen er godt utbygd med et helhetlig tilbud som strekker seg fra bofellesskapet på Vålertunet (der beboerne har egne leiligheter og flotte fellesrom) via hjemmesykepleie til omsorgssenter med alt fra dagtilbud til aldershjem og ulike sykeavdelinger.

Til tross for mange positive trekk er det store utfordringer i Våler, og hele 21,5% av kommunens innbyggere går på uføretrygd. Det plasserer Våler blant de kommunene i landet som har flest uføre. Grunnen til dette er sammensatt og er knyttet til at mange som flytter hit, har helseutfordringer. Tilgang på billige boliger tiltrekker seg også mennesker med lav inntekt. Frafall av elever i videregående skoler har også vært et problem over lengre tid.

En stor del av befolkningen i Våler er pensjonister, og det er mange lag og foreninger med sosiale tilbud til de eldre, f.eks. Pensjonistforeningen, Landslaget for hjerte- og lungesyke (LHL) og Revmatikerforeningen. Det er åpen kafé, Møteplassen, på Stallen like ved det gamle kommunelokalet tre dager i uken.

Kirkens virksomhet er en del av det allmenne bygdelivet, og presten har stående invitasjon til de ulike foreningene og inviteres av og til særskilt til ulike arrangementer.

Frivillighetssektoren stor og aktiv, og det er nettopp ansatt frivillighetskoordinator knyttet til Kulturkontoret, som Kirkekontoret er samlokalisert med, og som kirken har et nært samarbeid med. Potensialet for samarbeid med frivilligheten er stort, og det er derfor lagt inn et eget møte med fokus på det i visitasprogrammet.

Antall flyktninger i Våler har gått drastisk ned etter at transittmottaket på Haslemoen ble nedlagt i 2016. F.o.m. 2018 bosettes heller ikke flyktninger lenger i Våler. De flyktningene som allerede bor i bygda, har et tilbud gjennom språkkafé på Biblioteket (Mandagsklubben) en gang hver 14. dag. Jeg har regelmessig deltatt der på frivillig basis.

Når det gjelder egne tiltak, står Kirkens julemesse i en særstilling. Den feiret 40-årsjubileum i fjor og har gjennom de årlige julemessene samlet inn store summer til kirkens arbeid i

Våler. Medlemmene samles gjennom hele året for å lage ting til messa, og i de to dagene den arrangeres, er svært mange engasjert.

Det er et diakoniutvalg under menighetsrådet og en besøkstjeneste med sju aktive frivillige besøkere som dekker VOS og enkelte ute i grendene.

Det er innført enkel kirkekaffe forberedt av kirkevertene etter hver gudstjeneste bortsett fra høytider og spesielle dager. Den utfyller gudstjenesten som sosialt samlingssted, og både faste og mer sporadiske kirkegjengere setter stor pris på den. Ved spesielle anledninger er det større kirkekaffe i regi av menighetsråd, bygdekvinnelag m.fl.

Menigheten har dette semestret inngått avtale med Det norske misjonsselskap om støtte av prosjekter i Etiopia, og minimum to offer per år er øremerket til prosjektet.

Konfirmantene deltar i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon.

Som prest føler jeg at det blir liten tid til å følge opp pårørende som har behov for det etter dødsfall. Jeg har følt et savn etter en diakon i staben, både med hensyn til sorgarbeid og til å gå inn i sosiale problemer som følge av det høye antall uføre, og beklager sterkt at diakonstillingen ble nedlagt for noen år siden.

Det vises for øvrig til vedlagt diakoniplan.

Barn og unge

Våler har i samarbeid med Åsnes tilsatt to trosopplærere i til sammen 80% stilling. De har ansvar for fasetiltakene, Lørdagsklubben (som samles en gang i måneden) og Babysang (som nå tilbys som en del av Lørdagsklubben). Den ene av trosopplærerne har også ansvar for det nystartede barnekoret. Etter at Grue trakk seg fra trosopplærings samarbeidet med Våler og Åsnes, har våre to kommuner av ressurs hensyn koordinert noen av fasetiltakene (Tårnagenter og Lys Våken) slik at de ambulerer, mens bokutdelingene fortsatt er lagt til den enkelte menighet.

Oppslutningen om fasetiltakene er gjennomgående god. Det samme gjelder Lørdagsklubben, mens Babysang har vist seg vanskeligere å samle folk til – det er grunnen til at Babysang er lagt inn som en del av Lørdagsklubben.

Barnekoret som ble startet i september, har vist seg å være et svært vellykket tiltak. Det tilbys i samarbeid med SFO. SFO-medarbeidere bringer barna til øvelse, er til stede under øvelsen og følger barna tilbake til skolen når den er over hvis de ikke hentes av foreldrene i kirken. Koret har vokst og samler mellom 20 og 30 barn. Det har deltatt på gudstjenester (skolegudstjeneste og vinterfestgudstjeneste) og sunget på VOS og Vålertunet. Vi ser med forventning fram til å få en kantor som tar aktivt del i korarbeidet.

Ungdomsarbeidet er i hovedsak samlet om konfirmantarbeidet. Som prest står jeg alene om det, men opplever sterk støtte blant foreldrene, særlig i forbindelse med turer og ekskursjoner.

Kirke-skolesamarbeidet er godt og konstruktivt. Det holdes julegudstjenester for barnehage, barneskole og ungdomsskole etter ønske fra målgruppene. Påskevandring i kirken for 6.-klassene er et fast og populært tilbud. Utover det har skolen tilbud om kirkebesøk der det vurderes som relevant; bl.a. har 4.-klassene på skolens initiativ vært med på et opplegg om død, sorg og gravferd. Kirke-skolesamarbeidet kunne med fordel gjennomgås mer systematisk ut fra nytt læreplanverk og nye rammer for samarbeid.

Det vises til vedlagt plan for trosopplæring og plan for konfirmantarbeidet.

Kirken i lokalsamfunnet

Kirken har en naturlig og selvskreven plass i vålersamfunnet, og jeg har i løpet av mine drøyt to år som prest her bare opplevd positiv mottakelse og invitt til samarbeid.

Gjennom den brede oppslutningen om de kirkelige handlingene etableres en naturlig kontakt med en stor del av befolkningen.

Kirken er også en viktig arena for kulturarbeid. Den er Vålers flotteste konsertsal, og mange slutter opp om konserter både i kirkens egen regi og i regi av eksterne. Den internasjonale orgelfestivalen som nå er arrangert to år på rad, har satt Våler på kartet og har samlet et bredt publikum; festivalen har budt på topputøvere av nasjonalt og internasjonalt format, barnekonserter og konserter der internasjonale utøvere har samspilt med lokale musikere.

En litteraturkveld med fokus på hundreårsjubilantene Børli og Sandbeck sist høst samlet også et tallrikt publikum.

Kirkens kontorfellesskap med kulturkontoret er også en berikelse for begge parter, og vi har et konstruktivt samarbeid.

Det arbeides nå med et bredt anlagt program for 2022 (Våler i 1000) - i samspill mellom kirke og kommune - for 1000-årsmarkeringen for (Hellig-)Olavs besøk i Våler i 1022.

Som prest har jeg lagt stor vekt på å være til stede og slutte opp om det som skjer i bygda og føler at det blir satt stor pris på. Jeg har også åpnet prestegården for temakvelder et par ganger i semesteret.

Et medium som synliggjør kirken i lokalsamfunnet, er menighetsbladet som kommer ut med fem numre i året, og som i 2018 hadde sin 60. årgang. Det leses og settes pris på av folk i bygda.

Våler kirke er ellers mye besøkt både av grupper og enkeltpersoner, hovedsakelig i vår- og sommersesongen. En gruppe frivillige omvisere gjør en uvurderlig jobb for å ta imot de besøkende. Også i Gravberget og Risberget er det sommeråpne kirker med omvisning og mulighet til bespisning. Vålersokningene er stolte av de tre særpregede kirkehusene; også holdningen til den nye kirken er også oppmyknet blant mange av dem som var kritiske til bygningen, ikke minst pga priser den er tildelt og stor interesse fra omverdenen.

Medarbeiderskap og organisering

Når det gjelder stab, organisering og lokaliteter, vises det til kirkevergens rapport. Det ses med forventning fram til å få ny fast organist på plass.

Samarbeidet mellom ansatte og frivillige i menighetene oppleves som godt. Våler menighetsråd har en rekke utvalg med ansvar for ulike arbeidsoppgaver; det vises til vedlegg. Gravberget er en liten menighet, og menighetsrådet tar seg av oppgaver ved gudstjenestene og andre aktiviteter, bl.a. den årlige høstturen som er svært populær blant folk i grenda.

Sammenfatningsvis kan det sies at arbeidet i Våler og Gravberget sokn er preget av stabilitet og kontinuitet. Problemer som følge av kirkebrannen og bygging av ny kirke har stort sett funnet konstruktive løsninger, og det oppleves positivt og berikende å stå i tjenesten i menighetene. Det jeg kunne ønske, sett fra mitt ståsted som prest, er at diakonstillingen kunne gjenopprettes og trosopplæringsstillingen utvides slik at det kunne satses mer på kirkens omsorgsarbeid og arbeidet blant barn og unge. Jeg ser også et potensiale i å engasjere flere frivillige om man fikk disse stillingene på plass.

Våler 10.4.2019

Einar Vannebo

KIRKELIG AKTIVITET GRAVBERGET KIRKE

2009 – 2018

Det har i 10-års perioden vært 95 gudstjenester, 17 begravelser, 43 vielser, 24 dåp og 1 konfirmasjon. Det har vært avholdt 12 musikkandakter, ca 12 konserter og 7 andre gudstjenester.

På 10 år har det vært 13243 kirkebesøk i Gravberget kirke. Av turister og andre som har besøkt kirken ca 25890 besøk på 10 år.

Fra 2008 fikk Gravberget 6 ordinære gudstjenester. Det er 3 ekstra gudstjenester til hvert år i Gravberget kirke.

Gravberget er eget sokn.

Dette er meget viktig for denne kirken, med så mye aktivitet og besøkende. Det er også viktig for menigheten her i grenda.

Vi deler prest, organist og kirketjener med Våler.

Gudstjenestene annonseres i menighetsbladet og lokalavisene + at det settes opp plakater her i Gravberget på sommeren.

Vielser: Interessen for å ha vielse i Gravberget kirke er stor. 43 vielser de siste 10 år.

Begravelser: Det har vært 17 begravelser de 10 siste år. Fremmøte v/begravelser er høyt nesten full kirke hver gang.

Dåp: Interessen for å ha barnedåp i kirken er også stor, 24 dåp siste 10 år.

Busstur i menighetens regi:

Hvert år arrangeres det busstur for de eldre i menigheten (eldretur). De som blir med på turene betaler en egenandel og menighetsrådet dekker resten med inntekter de får v/kollekter og utlodning.

Alarmer i kirken:

Gravberget kirke fikk ferdig innstalert brannsikringsanlegg/m alarm i mai 2012.

Kirken har også tyverialarm

Gravberget kirke – en turistattraksjon og vegkirke

Kirken har gjennom årene utviklet seg til en stor turistattraksjon med mange besøkende. Besøkende som kommer fra hele Norge og mange andre land.

Vegkirken er åpen for omvisning i hele juli hver sommer. Sommerguiden er der mellom 12.00 – 17.00 hver dag unntatt mandager. Det er også anledning til å besøke kirken ellers i hele året.

Gravberget kirke er vakker og fargerik, og er godt vedlikeholdt både innvendig og utvendig. Menighetsrådet har søkt om å få beiset og malt kirken kapellet og redskapshuset i sommer, og har søkt om økonomiske midler.

Kirken er utstyrt med CD-spiller/kassettspiller m/høytaler som kan brukes i forb. omvisning. Lydkassetter på norsk, engelsk, tysk og finsk finnes. Kirken har puter i setene.

Kirken fikk følgende gaver til 50-års jubileet: 2 silketrykk , 1 bilde lagd i glass, mikrofon til høytaler, Ikonbilde og en billedalbum m/bilder. Alt dette er plassert i kirken.

Gravkapellet

Gravkapellet (Kistekapellet) ble i 2007 pusset opp. Tak og vegger ble malt og golvet ble pusset. Det ble kjøpt en lite alter/bord, en pen hvit duk, en engel og 2 lysestaker. Det er også kjøpt inn 2 engler lagd i glass som henger i vinduet.

Det er kjøpt et bilde lagd i glass som henger på veggen mellom 2 lyslamper.

Pårørende v/begravelse ga midler til dette formålet.

Kirkegården

Kirkegården er velholdt og fin.

Det er gjort gravearbeid og fjernet masse stor stein.

Gravberget menighetsråd, 23.04.2019

Eva Olastuen /s/
leder

*****

Prost i Solør, Vinger og Odal

Besøksadresse: Nygata 6, 2213 Kongsvinger
Mobil: 913 46870
e-post: oh929@kirken.no Hjemmeside: www.kongsvinger.kirken.no

PROSTENS RAPPORT I ANLEDNING VISITAS I VÅLER 7-12 MAI 2019

Prostebesøket ble gjennomført 12.mars 2019

Vurdering av kontorforhold og rutiner for arkiv og kirkebøkføring

Det arbeides med digitalisering av alle kontorfunksjoner. Har i den forbindelse ennå ikke realisert kirkeplattformen (kun intranett) Digitaliseringen er et viktig og prioritert arbeid for kirkevegen og kontorfullmektig. Det er faktisk en nødvendighet for at alle krav til nyere regler for arkivering og journalføring skal kunne imøtegås. Det er imidlertid uheldig at kirkevergen bare er ansatt i 50% stilling. Kontorfullmektig er ansatt i 100% stilling.

Kirkekontoret er samlokalisert med kommunenes kulturkontor. Det er positivt i forhold til samtenkning når det gjelder det kommunale og kirkelige kulturarbeid. Kirkekontoret har for øvrig tjenesteytingsavtale med kommunene når det gjelder regnskapsføring. Kontorforholdene er godt ivaretatt for både prest og øvrige ansatte. Det er imidlertid liten lagringsplass.

Vurdering av tverrfaglig samarbeid

Helt opp til for et år siden har det vært et samarbeid mellom Solør kommunene når det gjelder trosopplæring. Grue har gått ut av dette samarbeidet når det gjelder den daglige driften, men det er et godt organisert samarbeid mellom Åsnes og Våler når det gjelder trosopplæringene i disse to fellesrådsområdene. Felles menighetspedagog er tilsatt med kontor i Åsnes. Det er fremdeles et løst samarbeid rundt trosopplæringen med Grue.

Det har foregått et tverrfaglig samarbeid i prostiet i 14 år når det gjelder prostiets store konfirmanttreff i Kongsvingerhallen. NATTA arrangementet fungerer ennå til glede for konfirmanter i distriktet. Våler har imidlertid ikke opprettholdt en obligatorisk deltagelse på dette arrangementet, men fremdeles så velger en god del av Vålerkonfirmanterne deltagelse på NATTA.

Når det gjelder organiseringen av prestatjenestene på tvers av kommunegrensene så fungerer en formell avtale som sier at det skal være et prioritert samarbeid mellom prestene i Grue og Våler når det gjelder gjennomføring av de kirkelige handlingene. Dette kommer særlig til nytte ved ferier og eventuelle permisjoner. Det er også viktig i forbindelse med travle tider med mange gravferder. Dette er avgjørende ettersom det kun er en prestestilling i Våler.

Våler kirke:

Oppstandelseskirken har fått stor oppmerksomhet både nasjonalt og internasjonalt med en rekke priser. Det gjelder ikke minst som følge av kirkens originalitet. Kirken, som ble vigslet 24.mai 2015, har et helt spesielt lys som fyller hele rommet med et optimistisk og sakralt lys. Oppstandelsesfrisen omkranser koret som en glorie. Glassveggene er selve

lysinnslippet i kirken – og i tillegg til vinduene er det brukt speil og lilla brennlakkert glass.

Altertavlen er også unik, ettersom kunstneren ønsket å skape noe som kunne stråle. Altertavlen er formet som en stjerne eller en sol.

I tårnets overlys hviler et stort kors. Det blir beskrevet på følgende måte: «Etter som solen går over himmelen skaper korset en skygge på kirkerommets vegger. Skyggen beveger seg som et solur gjennom dagen og viser tidens gang. Men korset står fast».

Eksteriørmessig er kirken bygd med to kvadratiske tårn. Det største er 24 meter høyt og det minste 12 meter. Kirkeklokkene henger i det laveste tårnet. Begge klokkene har Kristusmonogrammet Alfa og Omega med teksten «Gloria in Excelsis Deo» på den ene siden, med klokkenes støpningsår, kommunevåpen og vigslingsåret på den andre siden. Bygningsmaterialet består av Våler's viktigste treslag: Furu og bjørk. Hele kirkebygget er kledd utvendig med tusenvis av lekter i malmfuru. I tillegg er alle vegg og takflater i kryssfiner og bjørk. Likeså er møbler, innredninger og orgel laget i bjørk.

Det som gjør kirken til et brukshus utover det sakrale rommet, er kirketorget som brukes som et eget samlingssted. Det er skyvedører inn til selve kirkerommet som utvider antall sitteplasser i forbindelse med store arrangement.

Orgelet i kirken har blitt tilpasset kirkerommet. Det er bygget av Richard Rens Orgelbau, Tyskland. Det har 31 stemmer fordelt på to manualer og pedal. Det er i underkant av 2000 piper. Et av de største orglene i bispedømmet, og de mest patriotiske vil si et av de beste i landet.

Bildet av Jesus i Getsemane er hengt opp på en av kirkens sidevegger og stammer fra den gamle kirken. Likeså har altertavlen fra den gamle kirken fått en sentral plass i den nye kirken.

Gammel og ny kirke har dessuten fått en synlig forbindelse i og med at det fra «fotavtrykket», urinene fra den nedbrente kirken, går en synlig sti/vei som fører rett inn til inngangene til den nye kirken.

Det som også gjør kirken spesiell er at det går en rett og klar linje fra kirkens dåpssakristiet fra kirkens vestlige ende opp mot alteret og soloppgangen. Ved alteret står døpefonten som er fra rundt 1150. Den er formet i klebersten.

Kapellet ved Våler kirkegård

På nordsiden av kirkegården er det reist et ærverdig lite gravkapell som er i god stand Etter kirkebrannen ble kapellet i stor grad brukt til gudstjenestefeiring på tross av at det da kunne bli trangt om plassene ved enkelte anledninger (80 stolplasser).

Gravkapellet sto ferdig i 1911. Det var den kjente arkitekten fra Christiania Thorvald Astrup som tegnet kapellet. Det har gjennomgått flere restaureringsperioder. Først i 1961. På fondveggen ble oppstandelsesbildet av Alf Lundebye fremhevet.

Det ble slutt på å holde begravelser i kapellet 1978. Men etter kirkebrannen ble det igjen aktuelt.

En ny omfattende restaurering ble gjennomført i årene 2005-2007.. Et nytt alterbilde utført av elever ved Vålbyen skole kommer på plass. Handikappinggang ble også en realitet. Nytt orgel installeres i 2009.

Våler kirkegård

Kirkegården tar seg fint ut der den kranser seg rundt kirken i Våler i sentrum Branntomta etter gamlekirken har blitt et fint minnested som nå kalles «fotavtrykket». Der kan man sitte å meditere over fortid og fremtid med tanke på stien/veien som fører rett inn til den nye kirken og framtiden.

Planer for kirkegården:

- Det er et stort behov for en driftsbygning ved kirkegården. Saken er framlagt for kommuneadministrasjonen.
- Noen av gravsteinene bør boltres
- Stemplingsutstyret må utbedres
- Generell gruslegging av gangveiene.
- Det planlegges både anonym og navnet felles gravsted.

Gravberget kirke

Gravberget kirke er oppført i perioden 1954-55. Biskop Kristian Scheldrup vigslet kirken 30.oktober 1955. Det var «Gravbergskovens aktieselskab» (Aktieselskapet Borregaard) som sto bak finansieringen av den nye kirken. Selskapet engasjerte den landskjente arkitekten Magnus Paulsson for oppdraget.

Det var ingen tilfeldighet at kirken fikk grantreets ranke form, i slekt med både gamle stavkirker og nærmiljøet som er kjennetegnet av Finnskogens skogsarealer. Kirken er et kunstverk i hver detalj avstemt etter sted og omgivende natur. Kirken har fått internasjonal oppmerksomhet og nevnes selv i dag som et av de store arkitektoniske byggverk i vår tid.

Vegger, tårn og tak er kledd med profilert spon som har vært skikk og bruk gjennom århundrer rundt om i landet. Tårnet bæres opp av 4 likeledes sponkleddede strebere, og i åpningen mellom tårn og kirketak finner vi kirkeklokken. Dette er en klokke som ble gitt i gave av Hans TH: Kiær og pastor Hagbart Kiær i 1896 til bruk ved store høytider i den gamle kirkesalen. Kirkesalen var i annen etasje av tidligere administrasjonsbygning på Gravberget.

Når du kommer inn i kirken og ser mot alteret får Maria med barnet hovedfokus. En av de ytterst få kirker som i etter reformatorisk tid har fått Marie med barnet som hovedfokus i alter partiet. Samtidig på et av to høye søyler over alteret er det malt bilde av den tronende Kristus.

Rundt rommet løper 2 friser som er beskrevet på følgende måte i heftet «Gravberget kirke 1955- 2005»: En englefrise under hovedtaket og en bredere på galleribrystningen med hovedmotiver fra Jesu fødsel, dåp, virke, død og himmelfart. På endeflatene mot koret: «Flukten til Egypten» og «Pieta». Malt og dekorert av Dag Frogner og Thorstein Rittun.

To sølvlysestaker er gitt av befolkningen i Gravberget gjennom innsamlede midler.

Utbedringsbehov:

- Maling/beising er påkrevet både når det gjelder kirken og driftshus/bårerom
- Det er observert lekkasjer som kan være krevende å utbedre.
- Noen problemer med alarmsystemet.

Kirkegården ved Gravberget kirke er i god stand. Ingen behov for utvidelse.

Befolkningstallet er synkende i soknet.

Kommentert [ØH1]:

Risberget kirkesal

Risberget ligger 3.mil fra Våler sentrum I gamle dager bodde det 300 personer i Risberget. Skogsdriften var hovednæringen med tømmerhogst og fløting. I dag bor det knapt 40 mennesker i bygda. I 1863 ble Risberget Kirkesal vigslet. Folket i bygda kaller Risberget Kirkesal for «skogsfolkets katedral» selv om det har lite til felles med det vi forbinder med en katedral. Kirkesalen i Risberget er den eneste i sitt slag som er i bruk. Kirkehuset har vært et «kombihus» som grendas skolehus i første etasje og kirkesal i andre etasje. Skoledriften har senere blitt flyttet at av bygningen. Det gav en mulighet for tilrettelegging for et seremonirom for gravferder i første etasje. Seremonirommet ble innviet i 2013. Det har blitt et enkelt men smakfullt rom. Ornamentet på veggen er

tegnet av Knut Kjeldsen og symboliserer noe av Risbergets historien. Det er et tre i smijern som symboliserer noe av aktiviteten i bygda med kullbrenning og jernutvinning av myrmalmen. Det blir beskrevet på følgende måte: «Treets krone strekker seg mot lyset, men røttene symboliserer forfedrenes saga. Noe grønt bar må det være for å vise livsviljen og håpet, men de tørre kvistene viser det forgagne.»

Utbedringsbehov:

- Det er observert lekkasje fra vinduene i seremonirommet
- Blekkplatene løsner i skjøtene på tårnet. En reparasjon som er stipulert til 250 000 kroner må utføres.

Risbergets gravlund

Det ble vigslet en gravlund i Risberget allerede i august 1857. Det var lang vei til Våler, så gravlundene var viktig for lokalbefolkningen. «Risberget gravlund ligger vestvendt med utsikt mot Kynndalen og Hakaskallen kneisende i syningen som et vakkert siste hvilested» Biskop Alex Johnson sa: «Dette tror jeg er den vakreste utsikt fra noen kirkegård i mitt bispedømme»

Søndag 27.september i 2009 ble et nytt klokketårn innviet med nystøpt klokke fra Savolax i Finland. Inskripsjonen lyder: «Savolax-Risberget 2009. Historien-vår stolthet og styrke»

Det er generelt blitt gjort mye rydding rundt kirkegården. Veien som fører opp mot kirkegården er gruset på nytt og det er gjort en del grøftingsarbeid.

Kirkegården er i god stand.

Kongsvinger 2.april 2019

Øystein Halling
prost

Visitas i Vestre Toten

28. – 31. oktober og 10. november

Gosen gla'jazz leda an på allsangkveld i Raufoss kirke, og det avrunda første visitasdag.

Bispevisitas Vestre Toten 28. – 31.10.19.

PROGRAM

Oppdatert
og godkjent

1.10.19/KH+GE

Bispefølget består av: Biskop, rådgiver, prost og kirkeverge.

Arrangementer markert med grønt er åpent for alle og vil bli annonsert.

Mandag 28.10		
Tidspkt	Arrangement	Sted
09.00	Liturgisk åpning	Raufoss kirke.
10.00	Møte med alle ansatte	Raufoss kirkekjeller
12.00	Felles lunsj i kirkekjelleren	
13.00	Skolebesøk, ny ungdomsskole Skisse til tema: «Omsorg – dialog»	Ungdoms-skolen
15.30	Møte med ungdomslederne. Pizzaservering.	Raufoss kirkekjeller
17.00- 18.30	Raufoss MHR – 1,5t	Møterommet kirkekontoret
19.00	«Syng med oss» - allsangkveld i Raufoss kirke. Gosen Gladjazz m.fl.	Raufoss kirke

Tirsdag 29.10		
Tidspkt	Arrangement	Sted
09.00	Morgenbønn	Frikirka
10.00	Økumeniskfaglig møte i Frikirka. «Flere arbeidslag på samme felt.»	
11.00- 12.30	Besøke Voksenopplæringen Inkl. lunsj. - <i>Vedr. språk-kafe, diakoni, m.m.</i>	Voksen-opplæringen
12.30	«Etisk plattform» - møte med skolefolk.	Formannskapssalen
14.00 – 14.45	Industribesøk hos TOKVAM	Tokvam AS
17.00- 18.30	Eina MHR	Eina kirkestue
19.00	Kveldsmesse Eina, preken v/ Berit Rinde. Kirkekaffe	Eina kirke

Onsdag 30.10		
Tidspkt	Arrangement	Sted
08.30	Møte med prester og kirkeverge.	Raufoss kirkekjeller.
10.00	Barnehagegudstjeneste for de to eldste årskullene, dvs 5 og 6-åringer. Tema: «En jord vi lever på!»	Raufoss kirke
11.00	Sangstund på Raufosstun.	Raufosstun
13.00	Reise til Steffensrud	
13:15	Omvisning på Steffensrud	Steffensrud
17.00	Ås kirke. Øving/forberedelse	Ås kirke
18.00	Ungdomsgudstjeneste med hele konfirmant-kullet. Vigsling av Gunnhild Hauge Bjørdal. Preken: Gunnhild	Ås kirke
19.30	Kirkekaffe i kommunelokalet	Ås kommune-lokale

Torsdag 31.10		
Tidspkt	Arrangement	Sted
08.00	Fellesrådsmøte	Raufoss kirkekontor
11.00	Besøk Sundskogvegen Omsorgsboliger, Eina	Sundskogv.
12.00	Torsdagskaffen med lunsj	Helsehuset
14.00-16.00	Møte med kommunen. Middag.	
16.30-18.00	Ås MHR	Ås menighetsenter
19.00-20.30	Temakveld: «SAMMEN OM EN GOD KOMMUNE» Kulturinnslag.	Raufoss barneskole

Søndag 10.11		
Tidspkt	Arrangement	Sted
11.00	Vistasgudstjeneste.	Raufoss kirke
Rett etter gudstj.	Kirkekaffe	Kommunestyresalen
13.30	Slutt	

**Bispevisitas i Vestre Toten
28.-31. oktober og 10. november 2019**

Visitastforedrag

Innledning

Kirka i Vestre Toten – en del av maskineriet.

Dette var overskriften på visitasen i Raufoss, Eina og Ås sokn. Vestre Toten er preget av en historie om mye industri, ja helt tilbake til 1873 og etableringen av en fyrstikkfabrikk. Dette var gnisten som startet det som etter hvert skulle bli en av landets største industriområde, med 40 bedrifter og veldig mange ansatte. Dette preger naturlig nok samfunnet i kommunen; det må være et stort maskineri for å gjøre alt dette mulig. Maskineriet må også være smurt av gode boforhold, en velferdssektor og oppvekstvilkår. Alle gode hjemplasser trenger et stort nettverk av systemer for at man skal kunne ha det man trenger for å være i stand til å kalle et sted for «hjemme».

Kirken er også en del av denne store helheten. En kirke er aldri en kirke i løse luften, den er tett forbundet med de omgivelsene og det folket som den til enhver tid må forholde seg til. Å være kirke i dag handler om å være i dyp kontakt med sin kontekst og å være en kirke som oppleves som aktuell og nærværende. Jeg har denne uken opplevd en kirke som ønsker å være nettopp dette. Gjennom møter med ansatte, folkevalgte, frivillige, barn og unge har jeg fått se en mangfoldig og levende lokalkirke med stort hjerte for folket den møter. Visitasdagene har vist oss med all tydelighet at kirken er viktig for folk – det har blitt bekreftet igjen og igjen, både i ord og handling. Ja, det har blitt synlig at kirken virkelig er en del av maskineriet.

Gjennom visitasprogrammet har vi fått gjennomført det visitasen har som hovedmålsetning; å støtte, inspirere og skape engasjement for videre arbeid. Dette foredraget vil handle om det jeg har fått møte og sett disse dagene, og hva jeg tenker er områder som trenger særlig oppmerksomhet i årene som kommer. Foredraget vil derfor være todelt. Første del er et tilbakeblikk på programmet med fokus på tema vi har berørt i de mange møtepunktene disse dagene. I andre del vil dere få noen utfordringer å arbeide videre med.

Del 1

Mandag

Det lysnet på veien fra Hamar til Raufoss tidlig mandag morgen. Vi skulle begynne med **liturgisk åpning i Raufoss kirke**. I dette vakre rommet sang vi salmen «Mitt hjerte alltid vanker», en salme som rommer så dypt og grundig mye av det som er å være menneske i relasjon med Kristus. Sokneprest Arild Kjeilen løftet frem kirkens betydning som fellesskapsarena og et sted som kan gi hvile i en travel hverdag. Gode ord og en fin åpning av visitasen.

I kirkekjelleren var det så møte **med den kirkelige staben**. Et møte med førstelinjetjenesten er en viktig komponent i enhver bispevisitas, og i staben her i Vestre Toten er det mye god kompetanse, erfaring og lagånd. Vi samtalte om viktige temaer for kirken vår, både nasjonalt, regionalt og ikke minst lokalt. Vi stilte spørsmål om måtene vi organiserer arbeidet vårt på er i tråd med de utfordringer vi står ovenfor, og det ble en fruktbar og god dialog rundt dette. Alle yrkesgruppene fikk presentert sitt arbeid, og det de ser som brennpunkter i sine fagfelt. Møtet ble avsluttet **med felles lunsj**.

Vi dro på **skolebesøk på den nye ungdomsskolen** på Raufoss. Denne skolen ble åpnet i august 2019 og har samlet elever og ansatte fra tidligere Reinsvoll og Raufoss ungdomsskoler, nå omtrent 440 elever. Visjonen til skolen, som også pryder flere av vinduene i bygget, er «Sammen om læring for framtida». For å lykkes med dette trengs det stor omsorg og solidaritet med hverandre, og dette la jeg fokus på da jeg møtte elever fra 9 klasse. Ungdommene «grillet» meg med ulike spørsmål; alt fra hva en biskop egentlig gjør, via abort til hvordan det egentlig er med denne treenige Gud. Besøket ble avsluttet med omvisning i de nye flotte lokalitetene, og vi hadde en samtale om hvilke muligheter vi har for samarbeid mellom skole og kirke.

Tilbake i kirkekjelleren var det pizza og **møte med ungdomslederne**, også kalt ULV. Det er et imponerende ungdomsarbeid her i Vestre Toten, og vi fikk en fin samtale mens vi spiste pizza og drakk brus.

Vi har nettopp vært gjennom et kirkevalg, og nye menighetsråd blir i disse dager konstituert. Derfor var det så fint at vi kunne møte både de som er ferdig med sin periode, og de nye medlemmene i **Raufoss menighetsråd**. De folkevalgte er de som besitter førstehåndskompetanse til det lokale livet og er valgt for å ivareta det menighetsmessige arbeidet i soknet. Vi samtalte om saker som var løftet frem av de innsendte rapportene, og vi snakket om aktuelle problemstillinger som berører den lokale kirken.

Kvelden ble avsluttet med «**Syng med oss**» - **allsangskveld i Raufoss kirke**. En velregissert kveld, med Gosen Gla'jazz, Mari Rognlien Thorkildsen, Annka Berget og Sindre Hovland. Alle som var tilstede kjente på både rytmer og toner, med musikk fra fjern og nær. Jeg tror alle som dro hjem fra kirken den kvelden bar med seg en sterk fornemmelse av hva musikk kan være med å skape av følelser og glede.

Tirsdag

På nettsidene til Mellomkirkelig råd står det at økumenikk:

«kommer fra det greske ordet «oikoumene» som betyr omtrent «hele den bebodde verden». Det er et omfattende begrep og handler om både dialog mellom kirkene om teologiske spørsmål, samarbeid om misjonsoppdraget og samarbeid om diakoni og samfunnsproblemer. Økumenisk samarbeid foregår på mange plan, både lokalt, nasjonalt og internasjonalt».

Her i Vestre Toten er det et veldig godt økumenisk samarbeid, og vi fikk oppleve dette under **Morgenbønn i Frikirka** og **økumeniskfaglig møte**, «**Flere arbeidslag på samme felt**.» Jeg er imponert over det fellesskapet som er skapt her, som har gjort at man

snakker om «menighetene på Raufoss». Dette er fint å se, det å komme sammen på tvers av teologiske ståsted er berikende for alle involverte. Jeg oppmuntrer til å videreutvikle dette gode arbeidet.

Det ble en fest å få **besøke Voksenopplæringen**. Her ble vi tatt imot av «hele verden» - en fantastisk mottakelse der omtrent 70 deltakere stod oppstilt, og vi fikk mange gode håndtrykk og varme smil. På et slikt besøk kommer verdens kriser og kriger veldig nært på. Vi fikk høre fortellinger om hva folk har opplevd på sin ferd hit til Norge hva de fortsatt strever med – særlig knyttet til bekymring for dem som er i hjemlandet. Vi fikk smakt på spennende matretter, og det var rett og slett en stor opplevelse å få være sammen med dem.

Under møtepunktet «**Etisk plattform**» - **møte med skolefolk** fikk vi høre om prosjektet «Vi ser hverandre i Vestre Toten» - et imponerende arbeid med å kartlegge hva bygdas innbyggere vurderer som viktige verdier i møte med barn og unge. I tillegg har de unge også blitt spurt, og på den måten blir arbeidet veldig godt forankret. At man i alt arbeid med barn og unge i kommunen ønsker å legge fokus på verdier knyttet til trygghet, respekt, mestring og inkludering gjør oss bevisste og fokuserte. Det blir spennende å følge prosjektet videre i implementeringsfasen.

Under visitasen hører det også med et besøk til næringslivet, og vi dro derfor til **Tokvam**. Denne familiebedriften fra 1958 har som visjon å «gjøre vinter enkelt», og gjennom gode produkter innen snø og is-bekjempelse har de bygget seg opp til en solid bedrift. Vi hadde samtale om forholdet mellom robotisering og sysselsetting av folk – en samtale jeg tror det er godt å ha på tvers av sektorer og næringer.

Etter *middag* hjemme hos soknepresten i Ås, Dagfinn Follerås, dro vi til **Eina og møte med gammelt og nytt menighetsråd**. I den flotte kirkestua samtalte vi om viktige problemstillinger og fikk høre om alt det gode arbeidet som gjøres på Eina - ikke minst med tanke på å ha åpen veikirke.

Kveldsmesse i Eina kirke og kirkekaffe var siste punkt av tirsdagen. Å komme inn i denne kirken er nærmest som å komme inn i en vakker heim – noe som også ble underbygget gjennom prekenen til sokneprest Berit Rinde. Det er alltid godt å samles rundt nattverdbordet, og å kunne hvile i liturgien bestående av ord som bærer, ja, som bærer oss videre inn i natten.

Onsdag

Onsdag startet med et lite **møte med prestene og kirkevergen** i Vestre Toten, før det ble en svært «livat» stund i Raufoss kirke med **barnehagegudstjeneste for 5- og 6-åringer med tema «En jord vi lever på!»** Å møte de minste blant oss er alltid en glede; nysgjerrighet, sprell og lopper i blodet gir energi, og det å kunne se kirken og troen fra barnets perspektiv er sunt for noen og enhver.

Fra de yngste til de eldste i blant oss. **Sangstund på Raufosstun**. Diakoniutvalget i Raufoss gjør sammen med diakonmedarbeider og vigslet kateket Solveig Haugen Tusvik en veldig god jobb og legger til rette for sang, kake, kaffe og ikke minst fellesskap. Sang er god medisin, og jeg tror vi fikk en solid medisinerings denne formiddagen.

Dere har et imponerende rehabiliteringssenter her i kommunen, nemlig **Steffensrud**. Bedriften som ble tildelt «Årets bedrift i Vestre Toten i 2014» har som visjon «Mot til å mestre», og gjennom engasjement, kompetanse og respekt har stedet fått et godt ry for akkurat dette. Vi var også så heldig å få møte gründerne Arne Røstøen Nielsen og Anne Elisabet Bye Nielsen, noe som gjorde besøket ekstra spennende. Vi avsluttet samlingen med **middag**.

En vigsling av en ny kirkelig medarbeider er alltid en hellig stund. Undervisningstjenesten er i vår kirke et særskilt ansvar som er lagt til katekettjenesten. Under **Ungdomsgudstjeneste i Ås kirke med konfirmantkullet, ble Gunnhild Hauge Bjørdal vigslet til kateket**. Det ble en storstilt gudstjeneste med mye folk og glede. Ikke minst med sterke bidrag fra alle ungdommene, med lesning, band og nærvær. Bjørdal preket godt, og vi fikk mange gode taler under **kirkekaffen**.

Torsdag

Torsdagen åpnet med **møte med Vestre Toten kirkelige fellesråd**. Vi samtalte ut fra den gode rapporten som var innsendt på forhånd, blant annet om økonomi og hvordan man kan klare å kommunisere ut den betydningen kirken har i et lokalsamfunn. En viktig faktor ved et slikt møte er å gjøre forberedelser inn mot møtet med kommunen. Overbyggende handler det om å kunne være en folkekirke som er godt rustet til å møte vår tid – og fellesrådet har et stort engasjement for slike spørsmål.

Tilbake til Eina og **besøk hos Sundskogvegen Omsorgsboliger**. Her fikk vi trimmet både kropp og hode gjennom sang med gode bevegelser. Jeg fikk også en omvisning inn i boligene som de eldre har her, og med det mange gode samtaler.

Torsdagskaffen med lunsj var neste stoppested. Her har folk møttes siden 1991, ca. tre torsdager i måneden. Det er så godt å ha et slikt fellesskap, hvor ikke minst god mat bidrar til en varm og lun stemning. Vi fikk en fin samtale om kirkens betydning i Eina-samfunnet.

På Nammo-messa hadde så vi **møte med kommunen**. Ordfører og Rådmann ønsket velkommen og orienterte om kommunen, før vi diskuterte betydningen av kirken som en grunnlovsforankret folkekirke, og hva det betyr for et lokalsamfunn. Dette innebærer blant annet økonomi, personalressurser og ivaretagelse av de fantastiske kirkebyggene som finnes her i kommunen. Samvirket mellom kirke og kommune har vært og er fortsatt godt her i Vestre Toten, og det ble et konstruktivt og viktig møte, der jeg opplevde et gjensidig ønske om en levende lokalkirke til beste for befolkningen her.

Ås menighetsråd tok i mot oss i menighetssalen. Også her møttes nytt og gammelt råd, og vi fikk mulighet til å løfte opp de ulike temaer som er aktuelle og viktige. Vi hørte litt om arbeidet som har blitt gjort innen trosopplæring, for flyktninger, diakoni gjennom for eksempel formiddagstreff og temakvelder og mange andre ting. Vi snakket også om erfaringen rundt det å ikke ha fast organist det siste året.

Jeg vil si etter å ha møtt de folkevalgte her i Vestre Toten: her er det engasjerte menighetsråd med stort hjerte for den lokale kirke.

Visitansens siste punkt var **temakveld «Sammen om en god kommune»** på Raufoss barneskole. Vi hørte innlegg fra et panel bestående av: Odd Arild Bollingmo, Jørgen Strandlie, Dagfinn Follerås, Hilde Brovold og Bjørn Slåtsveen – alt under kyndig ledelse av diakon Margrethe Vang Nedregård. Det ble en viktig samtale, der vi fikk løftet frem behovet for et godt rammeverk for barn og unge, men også for de eldre. Engasjementet er stort for å gjøre Vestre Toten til det best mulige stedet å bo.

Vi reiste tilbake til Hamar fylt av entusiasme, glede og håp for kirken vår gjennom alt vi fikk oppleve under disse dagene.

Del 2

Når jeg nå går over til del 2 av foredraget vil jeg peke på noen stikkord for videre arbeid i menighetene, i kirkelige råd og i samarbeidet med hele lokalsamfunnet. Jeg har delt inn i fem hovedområder, og jeg vil bruke dem som overskrift på utfordringene til menighetene her.

Det første hovedområde er

I Gudstjenester og kirkelige handlinger

Dere har noen fantastiske kirkerom i Vestre Toten. Raufoss kirke, Eina kirke og Ås kirke er smykker på hver sin måte, og vi har blitt gitt store opplevelser gjennom liturgiske samlinger og andre arrangement under visitasdagene. Erfaringen viser at gjennom godt samarbeid med lokale aktører, samt kvalitet i trosopplæringstiltak gis en bedre kirkesøkning. Aktører kan være frivillige organisasjoner, kor, band og lignende. Derfor er det ofte lurt med en gjennomgang av årshjulet, og at det gjøres prioriteringer av hva man ønsker å satse på. Dette er også naturlig å gjøre sammen med det nye menighetsrådet etter valget denne høsten. Så min første utfordring er å:

- 1) *Ta en gjennomgang av årshjulet for gudstjenester med særlig blikk på trosopplæringstiltak, og samarbeid med andre aktører.*
  - a. *Se også på gjennomføringer av gudstjenester på institusjoner.*

I tilknytning til denne gjennomgangen av gudstjenestene kan det også i etterkant av kirkevalget og begynnelsen av ny rådsperiode være behov for å se på det helhetlige aktivitetsnivået i menighetene. De folkevalgte og ansatte har sine spesifikke områder, og det vil derfor være viktig å se på rolleavklaringer og forventninger til hverandre. Dette kan bli en god samtale under et møte mellom råd og ansatte. Min andre utfordring blir derfor:

- 2) *At råd og stab sammen ser gjennom det totale aktivitetsnivået i menighetene for å være omforent om hva som vil være viktig å satse på i tiden fremover.*

Da går jeg over til neste satsningsområde som er:

II Omsorg og solidaritet

Vi har gjennom denne uken fått sett mye av det gode diakonale arbeidet som kirken driver. Det handler blant annet om besøk på institusjoner, gjennom enkelt-samtaler og med grundig sorgarbeid. Ikke minst er det mye god diakoni og omsorg i å ta vare på kirkegårdene. Diakonien er helt essensiell i kirkens virke og jeg vil bare oppmuntre til å

tenke stort rundt dette arbeidet, og løfte frem betydningen av alt det gode arbeidet dere gjør gjennom diakonitjenesten, diakoniutvalgene og diakonirådet. Så handler det hele tiden om å ha en størrelse på arbeidet som står i forhold til de ressursene vi til enhver tid har, og det vil alltid være en utfordring som vi må ha fokus på. Jeg vil også spesielt honorere det arbeidet som gjøres med å løfte frem alle frivillige gjennom frivilligefestene dere arrangerer.

Det tredje hovedpunktet jeg vil fokusere på er:

III Barn og unge

I forbindelse med innføring av ny overordnet plan for skolen i 2020 og med tanke på ny lov for tros- og livssynssamfunn, vil det være veldig viktig å samsnakke om hvilke muligheter som ligger for samarbeid mellom kirke og skole/barnehage. Jeg vil gjerne, som biskop, være med i den samtalen. Og jeg utfordrer dermed til å:

3) Sammen med kommune, skole og barnehage se på hvilket faglig innsteg man har for samarbeid og hvilke arbeidsmetoder det er mulig å bruke. Et allerede godt forhold danner et godt grunnlag for fremtiden. Dette kan nedfelles i en systematisk plan for samarbeid.

Dåp er et satsningsområde for kirken. Vi ser at dåpstallene synker i store deler av landet, og da er spørsmålet; hvordan kan vi forebygge og komme i inngrep med denne utfordringen også lokalt her i Vestre Toten, blant annet med å få ut informasjon om dåp på en god måte? Og er vi nødt til å tenke nye metoder og plattformer? Min fjerde utfordring er derfor:

4) Se på hvilke muligheter det er for å løfte frem dåp i lokalsamfunnet. Dette kan gjøres ved å se på menighetsblad, nettsider osv.

Kirken har en rekrutteringsutfordring. Vi vet at vi vil ha utfordringer med å fylle de ulike kirkelige stillingene i tiden fremover, mye på grunn av at færre starter på de kirkelige studieretningene. Folk som jobber i kirken opplyser ofte at de begynte i kirkelig tjeneste fordi noen personlig hadde oppfordret dem. Vi har under visitasen fått høre og se mye til det utrolig flotte ungdomsarbeidet som er her, og jeg vil derfor utfordre til:

5) At det til egnede tider inn i arbeidet med ungdommene snakkes om mulighet for kirkelig utdanning, og hva det vil si å arbeide i kirken.

Det neste temaet er:

IV Kirken i lokalsamfunnet

Den norske kirke har i 2019 gjennomført en medlemsundersøkelse som tar pulsen på hva som rører seg blant våre medlemmer. Spørsmål som omhandler verdier og holdninger, gudstjenestevaner og syn på kirkebygg blir adressert. Denne undersøkelsen foreligger også på bispedømmenivå, og jeg vil derfor utfordre til at:

6) At funnene fra medlemsundersøkelsen drøftes i råd og stab for å se om disse resultatene fordrer at det må tenkes annerledes om hvordan man jobber som kirke i Vestre Toten.

Som nevnt tidligere i foredraget er det et godt forhold her mellom kommunen og kirken. Det er jeg veldig glad for og oppmuntret til å fortsette de gode relasjonene. Derfor vil jeg utfordre til at, i forbindelse med det siste valget:

7) At kirkelig fellesråd kommer i møte med det nye kommunestyret for å informere og orientere om hva det er kirken gjør i lokalsamfunnet.

Det siste punktet jeg vil snakke om i dag er:

V Medarbeiderskap og organisering

Ny tid utfordrer oss til å se nøye på hvordan vi selv organiserer oss og hvilke arbeidsmetoder vi anvender. Det kan derfor være grunn til å se på hvordan de ulike møtepunktene man har fungerer, og om det eventuelt er andre arenaer man trenger å utvikle. Det er også viktig med rom for å tenke de lange tankene og gjøre prioriteringer. Derfor vil jeg utfordre til

8) Å se muligheter med å videreutvikle de allerede etablerte møtepunktene i staben.

I vår tid er det svært viktig at også kirken tar i bruk nye digitale kommunikasjonsformer, da det rett og slett er her de fleste av oss søker informasjon og kontakt med samfunnsaktører. Min siste utfordringen blir derfor å:

9) Se på ulike måter å styrke kirkens synlighet i digital kommunikasjon. Det bør etableres en åpen organisasjonsside på Facebook i stedet for å bruke en gruppe der man må be om å bli medlem.

Avslutning

Så er tiden kommet for å takke for visitasen. Hjertelig takk til alle som har vært involvert i planlegging og tilrettelegging. Takk for alle de gode rapportene som ble sendt inn på forhånd. Takk for tillit, gjestfrihet og hyggelige bordfelleskap.

Takk til alle for mange gode møter med mennesker i alle aldre. Jeg tar alle disse møtene med meg, alle håndtrykk, smil og ordskifte, ja, alt jeg har opplevd under visitasen. Hjertelig takk.

Gud velsigne Raufoss, Ås og Eina!
Gud velsigne Vestre Toten kommune!

Solveig Fiske
Hamar biskop

Utfordringer

- 1) *Ta en gjennomgang av årshjulet for gudstjenester med særlig blikk på trosopplæringstiltak, og samarbeid med andre aktører.
a) Se også på gjennomføringer av gudstjenester på institusjoner.*
- 2) *At råd og stab sammen ser gjennom det totale aktivitetsnivået i menighetene for å være omforent om hva som vil være viktig å satse på i tiden fremover.*
- 3) *Sammen med kommune, skole og barnehage se på hvilket faglig innsteg man har for samarbeid og hvilke arbeidsmetoder det er mulig å bruke. Et allerede godt forhold danner et godt grunnlag for fremtiden. Dette kan nedfelles i en systematisk plan for samarbeid.*
- 4) *Se på hvilke muligheter det er for å løfte frem dåp i lokalsamfunnet. Dette kan gjøres ved å se på bruk av menighetsblad, nettsider osv.*
- 5) *At det til egnede tider inn i arbeidet med ungdommene snakkes om mulighet for kirkelig utdanning, og hva det vil si å arbeide i kirken.*
- 6) *At funnene fra medlemsundersøkelsen drøftes i råd og stab for å se om disse resultatene fordrer at det må tenkes annerledes om hvordan man jobber som kirke i Vestre Toten.*
- 7) *At kirkelig fellesråd kommer i møte med det nye kommunestyret for å informere og orientere om hva det er kirken gjør i lokalsamfunnet.*
- 8) *Å se muligheter med å videreutvikle de allerede etablerte møtepunktene i staben.*
- 9) *Se på ulike måter å styrke kirkens synlighet i digital kommunikasjon. Det bør etableres en åpen organisasjonsside på Facebook i stedet for å bruke en gruppe der man ber om å bli medlem.*

VISITASRAPPORT – Raufoss menighet

Rapport om menighetens virksomhet foran bispevisitas høsten 2019

Rapporten bygger blant annet på utvalgte avsnitt fra menighetens årsmelding for 2018

GUDSTJENESTER OG KIRKELIGE HANDLINGER

Den kirkelige årsstatistikken for 2018 viser at det på søndager og helligdager ble holdt 60 gudstjenester i Raufoss kirke. I tillegg ble det holdt en del andre gudstjenester, først og fremst skolegudstjenester, slik at det totalt er registrert 69 gudstjenester med til sammen 5853 deltakere. Det gir et gjennomsnittstall på 85, mot 98 i 2017, 112 i 2016 og 110 i 2015.

Gjennomsnittstallene for 2018 er lavere enn foregående år selv om vi opplever stor oppslutning om spesielle dager som for eksempel julaften, hvor det var 252 og 248 på hver av gudstjenestene. På konfirmasjonsdagene var det et snitt på 250. Oppslutningen om de «vanlige gudstjenestene» er til tider bekymringsfullt lav. Dette er en utfordring som menighetsrådet/menigheten bør arbeide med framover. Et blick inn i dagsregisteret for 2018 forteller at det laveste besøkstallet var 13.

FRA ÅRSSTATISTIKKEN	2014	2015	2016	2017	2018
DØPTE	49	45	33	38	38
VIGSLER	14	13	10	7	14
GRAVFERD	58	68	70	54	56
KONFIRMANTER	74	66	59	51	53
GUDSTJENESTER	65	65	65	65	69

OMSORG OG SOLIDARITET - DIAKONI

Diakoniutvalget har dette året også bestått av: Reidunn Torp, Elin Onsrud, Anne Marie Stokke, Sidsel Hauge, Vigdis Gjøs, Eva Bang-Madsen (fram til sommeren), Kirsten Dave (repr. fra menighetsrådet) og diakon Solveig Haugen Tusvik.

I Vi har fulgt Lokal plan for diakoni i Raufoss menighet 2017 – 2019 (revidert i 2017):

1. Nestekjærlighet

- Temakveld om sorg og sorgarbeid, sammen med diakonen i Ås og Eina.
- Sorggruppe blir startet når det er nok interesse for dette.
- Allehelgensmesse i november. Diakonen deltok aktivt inn i denne gudstjenesten.
- Soknebud og hjemmebesøk – her er både diakon involvert når det kommer inn henvendelser fra omsorgsboligene på Raufosstun og andre i menigheten.
- Temadag om psykisk helse for ungdom, i samarbeid med trosopplæringen, ungdomskontakt i kommunen og Fyrverkeriet ungdommens hus, i forbindelse med Verdensdagen for Psykisk Helse.
- Messe for lindrende nærvær – i samarbeid med de andre kirkesamfunnene på Raufoss, Sykehuset Innlandet og Mental Helse, i forbindelse med Verdensdagen for Psykisk Helse. Fellestiltak for Ås, Eina og Raufoss.

2. Inkluderende fellesskap

- «Sangstund med nogo attåt» på Raufosstun - 4 ganger pr år. Disse samlingene er svært populære blant beboerne, og hele diakoniutvalget + pianist og diakon stiller opp hver gang for å avvikle arrangementet.
- Andakter på Raufosstun hver uke i samarbeid med Frelsesarmeen, Baptistkirken, Frikirken og andre frivillige. Vi har nattverd-gudstjeneste annenhver måned. Diakonen setter opp andaktsturnus for hvert semester.
- Besøk i omsorgsboligen, Korterudveien - én torsdag i måneden. Disse besøkene gjennomføres av diakoniutvalgets medlemmer; to og to er sammen hver gang, og de sørger selv for program, pianist og medbragt kake.
- Utdeling av lys og håndskrevne gratulasjonskort til jublanter (80, 85 og 90 år). Medlemmene i diakoniutvalget fordeler disse besøkene seg imellom, og de foretar besøkene på egen hånd.
- Juleblomster til beboerne i trygdeboliger. Diakoniutvalget går i fellesskap på besøk en dag før jul og deler ut julestjerner.
- Formiddagstreff i kirkekjelleren en mandag i måneden, i samarbeid med Raufoss Normisjon.
- Diakoniens dag: Diakonen deltok med preken, og diakoniutvalget deltok under gudstjenesten og på kirkekaffen. Dette begynner å bli en tradisjon, etter at diakoniutvalget fikk lov til å «kuppe» denne søndagen. Diakonen hadde preken, og medlemmene i diakoniutvalget hadde de fleste andre oppgavene under gudstjenesten.
- Tilbud for innvandrere: Språk-kafeen for innvandrere med samlinger på Frivilligsentralen. Diakon Margrethe Vang Nedregård har ansvar for disse samlingene. Nytt fra høsten 2018 er at vi har med tjeneste-konfirmanter som steker vafler og leker med barna. Margrethe har lagt vekt på god kommunikasjon med voksenopplæringen pga. den varierende oppslutningen. De vil veldig gjerne at vi fortsetter selv om oppslutningen varierer.

3. Vern om skaperverket

- Grønn menighet: Vi legger vekt på å handle inn med nøysomhet til våre arrangement, kaste minimalt, og sortere søppel. Dette ble revidert i menighetsrådet våren 2019 der vi ble reinnmeldt.
- Skaperverkets dag gjennomføres en gang i året (under Friluftsfestivalen) på Stenberg Gård. Dette er en fellesgudstjeneste for Ås og Raufoss, inkl. frimenighetene.

4. Kamp for rettferdighet

- Fasteaksjonen til Kirkens Nødhjelp (KN) er en god årlig tradisjon som engasjerer mange. Konfirmantene gjør en flott innsats sammen med konfirmantforeldre, ansatte og frivillige.
- Changemakere (barne- og ungdomsorganisasjonen til KN) har i 2018 ca. 50 registrerte medlemmer i Vestre Toten. De har sine møter helt på egen hånd i kirkekjelleren på Raufoss, men trenger faglig støtte. De samarbeider med trosopplæringen rundt fasteaksjonen med informasjon om KN's arbeid rundt om i verden.

II Diakonirådet

Nytt i 2018 var at kirkevergen tok initiativ til å opprette et diakoniråd i kommunen. Rådet er felles for alle 3 menighetene i Vestre Toten og består av 2 representanter fra hvert av menighetsrådene, i tillegg til begge diakonene. Rådets oppgave er så langt som mulig å samordne tiltak som med fordel kan være felles for menighetene, samt arbeide med utvikling av nye fellesdiakonale tiltak i kommunen. Høsten har gått med til å komme i gang med arbeidet.

Bjarne Kjartan Thaule og Jørund Grimstveit er Raufoss menighetsråds representanter i diakonirådet.

BARN OG UNGE - TROSOPPLÆRING

Visjonen til trosopplæringen er Trygg Tro.

Vi ønsker at barna skal bli styrket i sin trygghet på Gud, på kirken, på seg selv, på fremtiden og på fellesskapet de er døpt inn i.

Vi skal ha fokus på

- barna som troende subjekt
- inkluderende gudstjenestefeiring
- barn og unges medvirkning

Vi vil gi alle døpte en mulighet til å bli kjent med den kristne tro og tradisjon!

I Vestre Toten har vi nå et tilbud til alle fra de er 0 til 18 år gjennom et helt år.

Trond Olstad Furuseth og Eva Morken har vært menighetsrådets representanter i trosopplæringsutvalget. Berit Rinde har vært prestenes representant. Leder for trosopplæringen Gunnhild Bjørdal har ledet utvalget og vært sekretær.

Våren 2019 ble revideringen av denne planen fullført og sendt til biskopen.

Tiltak som vi har i vår plan er:

0 – 3 år Babysang ; 4 år Min kirkebok ; 4-6 år Kirkerotteteater ; 5 År – Orgelknappen ; 6 års-samlinger - "Jeg er helt førsteklasses" ; 6-9 år – Amigosdag. Et samarbeid med ACTA barn og unge normisjon ; 8 år – Tårnagenthelg ; 9 – 11 år – Action leir ; 11 år - Lys våken ; 12 og 13 år. Festihall ; 14 år – Konfirmasjonstiden ; 15 -17 år Ledertrening og sosiale tiltak for ungdom.

KONFIRMANTER

Våren 2019 var det 32 konfirmanter som fulgte konfirmantopplegget i kirken. Her var det nytt av året også ulike grupper; tjenestekonfirmanter, samtalekonfirmanter og pilgrimskonfirmanter. 2 fine konfirmantsøndager ble gjennomført som en avslutning på konfirmantopplegget. Konfirmanter kom fram en og en for å bli bedt for mens det ble tent lys for dem under forbønnshandlingen. Flere ungdomsledere deltok og var med for å lage en festdag for konfirmantene. Pilgrimskonfirmantene hadde en fin tur også i slutten av juni der de gikk fra Hjerkinntil Kongsvoll med overnatting underveis

Konfirmantforum/ Fasteaksjon - Vi samlet alle konfirmantene i Vestre Toten på en lørdag før påsken. Dette ble en god oppladning til dagen etter da konfirmantene ble sendt ut med bøsser for Kirkens Nødhjelps fasteaksjon.

Høsten 2019 startet vi opp med nytt kull. I skrivende stund er det i overkant av 40 konfirmanter påmeldt. Menighetspedagogen har ansvaret for konfirmantene i Raufoss.

Leir: Vi er på Mesnali leirsted (Camp Sjusjøen) en helg i februar.

MINILEDERKURS (MILK)

Dette er et samarbeid for Raufoss/Ås/Eina med lederkurs for fjorårskonfirmanter, kursopplegget er utarbeidet av KFUK-KFUM. Tankene er at de deltar med ulike praksisoppgaver på barne- og ungdomsarbeidet i menighetene våre - lederoppgaver knyttet til Festihall, Tårnagenthelg, Konfirmantleir, Lys Våken, Action Leir, m.m.

BARNEGRUPPA "SPRELL LEVENDE"

Ledere: Mari Grimsbø (hovedleder), Solveig Grimsbø Thaule, Hanne Kristin Kjellsås, Line Langås og Elin Stikbakke. I tillegg har vi med oss 3 ungdommer som hjelper til: Ane Larsen, Thea Larsen og Synne Skjølås Voldum. Vi har med oss 8 frivillige (voksne) til å ordne med kveldsmaten, 2 hver gang.

Samlingene i kirkekjellerne er annenhver torsdag fra kl.17.30 – 19.00

Hver samling starter med bibelfortelling og sang. Vi benytter bibeltekster og henter inspirasjon fra søndagsskoleopplegget "Sprell Levende". Etter bibelfortelling følger en aktivitet der barna får lage noe de kan ta med seg hjem. Samlingene avrundes med kveldsmat.

Gjennom året har det vært 30-40 barn vært innom på Sprell. Barna er i alder 5 – 11 år. Frammøte på samlingene ligger i gjennomsnitt på underkant av 20 barn

Vi har inntrykk av at barna og deres foreldre er flinke til å snakke med venner om Sprell Levende. Det skjer ofte at noen av barna har med seg venner som ikke har vært med før. Samtidig informerer vi i menighetsbladet «Ved Kirkeporten». Vi har også opprettet en egen Facebook-gruppe der vi informerer om datoer for samlingene, og legger ut bilder av de tingene vi lager.

Vår opplevelse er at vi har klart å etablere et tilbud som fungerer bra.

RAUFOSS KIRKES BARNEKOR

Har ikke vært i virksomhet siden høsten 2018

KIRKEN I LOKALSAMUNNET

Raufoss kirke ligger sentralt og strategisk plassert midt i Raufoss sentrum. Vi tror også at den har en sentral plass i bevisstheten til lokalbefolkningen. Forholdet til kommunen er godt. Kirken blir tatt på alvor av administrasjonen og politikere.

Det er et godt samarbeid mellom de ulike menighetene i lokalsamfunnet her Raufoss. Fast kommunikasjon er det med Frikirken, Baptistkirken og Frelsesarmeen. Gjennom året er det bønnemøte annenhver torsdag samt flere gudstjenester som vi samarbeider om å arrangere.

I menigheten vår er det 2 Normisjonsforeninger og 1 Y's-men's club. Raufoss Normisjon og Vestre Toten Y's men's club har sine møter i kirkekjelleren. Menighetsrådet er takknemlige for denne virksomheten, og ser på den som en naturlig del av det samlede menighetsarbeidet.

Forholdet til barnehagene og skolene løper uanstrengt. Den videregående skolen vi har på Raufoss har også brukt kirkebygget som undervisningslokale der de tar opp kultur og religions i sine fag. Vi har besøk av barnehagene i nærområdet før jul. Det er også besøk ut til barnehagene i forkant av påskehøytiden.

SKOLE/ KIRKESAMARBEID

Samarbeidet mellom barneskolene på Raufoss og Raufoss menighet er svært god. Her ser vi at mange års arbeid med relasjonsbygging gir positive resultat. Nye forespørsler er kommet inn der både barneskoleklasser og ungdomsskoleklasser ønsker å komme inn i kirken for å bruke dette bygget som undervisningslokale i deres livssyns- og religionsundervisning.

De faste gudstjenestene som skolene har viser at det er gode tradisjoner i forkant av julen. Disse samlingene er på en av de siste dagene før juleferien og er svært godt besøkt.

Gjennom kalenderåret er alle klassesjefene med i planen vi har for samarbeid.

1.trinn besøker den kirkegården som er nærmest skolen.

2.trinn får besøk av presten som forteller rundt prestens klær og arbeidsoppgaver. Her kommer det mange gode spørsmål som de er nysgjerrige på.

3.trinn får besøk i forkant av påsken med gjenfortelling av påskens innhold.

4.trinn er på besøk i kirken for å se på interiør og symboler.

5.trinn besøker den andre kirkegården (lengst vekk fra skolen).

6.trinn er på besøk i kirken i forbindelse med pinse.

Her ser vi også nærmere på orgleet og kirkeklokkene i tårnet.

7.trinn er på besøk i kirken med tema: Begravelse, sorg og tap. Diakonen har et godt samarbeid med Trosterud begravesbyrå som også er med på undervisningen.

MEDARBEIDERSKAP OG ORGANISERING - ANSATTE I MENIGHETEN

Arild Kjeilen	- sokneprest
Brita Marie Heggelund	- daglig leder/ menighetssekretær i 60% stilling
Sindre Hovland	- kantor i 80 % stilling fra 01.08.19
Åsmund Dannemark	- menighetspedagog fra 01.08.19
Solveig Haugen Tusvik	- diakon i 40% stilling
Margrethe Vang Nedregård	- diakon i 20% stilling fra 01.02.18
Gunnhild Hauge Bjørdal	- leder for trosopplæringen i Vestre Toten fra 1.2.18
Erik Torp	- kirketjener i Raufoss kirke
Einar Solbrækken	- driftsleder fra 01.10.18
Anthony Lino Girirpio	- renholder i kirke og menighetskotorer samt ambulerende kirketjener
Erik Vågsvoll	- menighetspedagog fra 1.2.18 (sluttet 01.07.19)
Kolbjørn Teien	- kantor i 80% stilling (sluttet 01.07.19)

OVERSIKT OVER MENIGHETENS PLANER OG UTVALG

Menighetsrådet 2015-2019 består av:

Leder:	Jørund Grimstveit
Nestleder:	Eva Morken
	Kristian Peder Myrhol
	Inger Naadland Hensvold
	Trond Olstad Furuseth
	Bjarne Kjartan Thaule
	Kirsten Dave
	Petter Furuseth
	Arild Kjeilen, sokneprest
Varamedlemmer:	Arve Grøtberg
	Inger Hellum Hagen
	Anne Kampelien
	Per Sunde

I løpet av menighetsperioden er 1. medlem fritatt fra sitt verv på grunn av helse.

Menigheten har flere utvalg som er med på organiseringen av menighetsarbeidet. Her har vi redaksjonskomite til «Ved Kirkeporten»; Gudstjenesteutvalg; Kappekomite; Diakoniutvalg; Dåpsopplæringsutvalg; Trosopplæringsutvalg; Kjellerkomite.

Vi har samarbeid med de Ås og Eina menighet for utgivelse av felles menighetsblad i Vestre Toten kommune – «Ved Kirkeporten».

**Raufoss
kirke**

KIRKA I VESTRE TOTEN – EN DEL AV MASKINERIET

Rapport fra Eina sokn

Hovedmålet for Eina menighet er:

Være en folkekirke der kirkas budskap kommer tydelig fram

Eina menighet har snaut 1300 medlemmer.

Kirka og kirkegården har stor plass i folks bevissthet i Eina. Folk er glad for at kirka er der når de har bruk for den; spesielt ved livets store anledninger.

1. Gudstjenester og kirkelige handlinger

Eina sokn har en gudstjenesteforordning på 30 gudstjenester. I utgangspunktet er det gudstjeneste annenhver uke, men et par ganger i halvåret er det gudstjeneste bare én gang i måneden fordi presten har frihelg.

Eina kirke er både vakker og funksjonell. Utsmykningen av kirkerommet er utført av kunstneren Borgny Svalastog fra 2003-2005, og i perioden 2011-2014 lagde hun alle de flotte kirketekstilene. Fra 2018 og fram til dags dato foregår det en oppgradering av inngangsparti og våpenhus som nå rommer både toalett og kjøkken. Nå gjenstår nytt tak utvendig. Mye av rehabiliteringen er utført på dugnad og ved hjelp av pengegaver fra bygdefolket. Alt er stilfullt gjennomført. Hele prosessen har foregått i et nært og godt samarbeid mellom menighetsråd og fellesråd.

Det er godt å feire gudstjeneste i Eina! Konfirmanter, dåpsfølge og andre frivillige utfører forskjellige oppgaver i gudstjenesten. Trofaste kirkegjengerne er med på å bære liturgien og salmesangen. Mange blir med på nattverden; enten utdelingen foregår ved intinksjon eller med beger rundt alterringen. På gudstjenester uten dåp eller andre grupper som er spesielt inviterte, kommer det gjennomsnittlig 25 personer.

Menighetsrådet vil at kirka skal brukes mest mulig, men vi ønsker også å ha noen arrangement utenfor kirka. På Kristi himmelfartsdag har vi gudstjeneste på Vestre Eina bygdehus (det gamle Amlien bedehus). I juni har vi Friluftsgudstjeneste på Løndalstranda. Da er det alltid noen som sørger for kandidater til dåp i Einafjorden. I august har vi setermesse i Rognlia, og i oktober er det Generasjonsgudstjeneste på Helsehuset i Eina sentrum.

Liturgi

Etter flere år med mange forskjellige varianter av liturgisk musikk rundt omkring i landet, vedtok alle menighetene i Vestre Toten våren 2018 å gå tilbake til å bruke den liturgiske musikken fra 1977. Den er allment kjent og gjør det enklere både for faste og for sporadiske kirkegjengere å ta aktivt del i de liturgiske leddene.

Dåp

Fortsatt er det slik at de fleste foreldre velger dåp for barna sine, og hele dåpsfølget er med på gudstjenesten. En del av dåpsfamiliene bor utenfor menigheten, men velger dåp i Eina på grunn av røtter og tilhørighet.

Konfirmasjon

Det er for det meste stor oppslutning om kirkelig konfirmasjon i Eina, og konfirmantene har liturgiske oppgaver på gudstjenester i løpet av året. Kateketen står for mesteparten av undervisningen. Mange av samlingene er felles med konfirmantene i Ås, og noe er felles for alle tre menighetene i kommunen. Vestre Toten har felles konfirmantweekend på Camp Sjusjøen Mesnali i februar.

Vigsel

Antall vigsler i Eina varierer fra år til år. De siste årene har det variert fra 2-4 vigsler. Mange av parene bor ikke på Eina, men har røtter der. De fleste vigslene foregår i kirka, men noen velger å ha seremonien på Løndalstranda.

Gravferd

Det er stor oppslutning om kirkelig gravferd. De siste årene har antall gravferder fra Eina kirke variert mellom åtte og 20.. Gravferdstjenesten skjer i godt samarbeid med forskjellige gravferdsbyråer. Fra høsten 2018 gikk sokneprest og samarbeidende prest tilbake til den gamle ordningen med at vi i utgangspunktet har alle gravferder i eget sokn i stedet for å spre oss på flere menigheter. I praksis er vi nå fastprest; noe som er viktig for å bygge gode relasjoner. Dette har vi fått gode tilbakemeldinger på fra bygdefolket.

2. Omsorg og solidaritet

Eina menighet har en omfattende *diakoniplan* som omfatter nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet. Menigheten gir tilbud om *kirkeskyss* til de fleste gudstjenestene. Mange har etterlyst at skyssordningen også må gjelde om sommeren, ved gudstjenester utom kirka og i høytidene. Det er stor oppslutning om *kirkekaffen* som arrangeres i kirkestua etter de fleste gudstjenestene. *Dagsenteret* og *Torsdagskaffen* på Eina helsehus er viktige møteplasser for mange. Tiltakene organiseres av diakonen, og en rekke frivillige stiller opp med praktisk hjelp. *Sundskogvegen omsorgsboliger* får besøk av diakon som har sangstund der annenhver torsdag formiddag. Et par ganger i halvåret er presten der med tilbud om nattverd. *Besøktjenesten* tar seg av bursdagsbesøk til 80, 85, 90- årsjubilanter og eldre. Hver høst arrangeres en *temakveld om sorg* i samarbeid med Ås og Raufoss. Ved mange nok interesserte, arrangeres det *sorggrupper* på tvers av menighetene. Pårørende blir spesielt invitert til gudstjenesten på *Allehelgensdag* der vi leser opp navn og tenner lys til minne om hver enkelt som har dødd fra oss det siste året. Eina er *grønn menighet*, og vi har *misjonsprosjekt* i Kina gjennom Det norske misjonsselskap.

3. Barn og unge

Vi har *felles trosopplæringsplan* for menighetene i Vestre Toten. Noen av tiltakene foregår lokalt i den enkelte menighet, og noe skjer felles på Reinsvoll, Raufoss eller Gjøvik. Eina menighet har et veldig godt *samarbeid med både barnehagen og skolen*. Kateketen har

det administrative ansvaret for, men diakon og sokneprest deltar også på noe. *Psykisk helsearbeid* inkluderes både i konfirmantarbeid og skole- kirkesamarbeid.

4. Kirka i lokalsamfunnet

Eina er et utprega dugnadssamfunn; noe kirka også drar stor nytte av. *Eina musikkforening* og *Kolbu* og *Eina blandakor* deltar flere ganger i året på gudstjenester i tillegg til at de er felles om å arrangere *Vi synger og spiller jula inn*. Også andre lokale aktører låner kirka til forskjellige *konserter*. Diverse foreninger og lag stiller opp med vakter sånn at vi kan ha *Åpen veikirke* i flere uker om sommeren, og bygdefolket er stolte av å vise fram den flotte kirka og den velstelte kirkegården. Eina menighet er sammen med Raufoss og Ås menigheter om å lage *menighetsbladet Ved kirkeporten*. Fellesrådet har *hjemmeside*, og Eina menighet er på *Face book*. Vi har et godt samarbeid med *Pensjonistforeningen*, *Bygdekvinnelaget*, *Saniteten*, *Eina bondelag* og *diverse Vel-foreninger*. *Kirkestua*; tidligere gravkapell, vis a vis kirka er også et veldig funksjonelt og pent bygg som stadig er i bruk. Den lånes ut til gratis til bygdefolket; blant annet til korøvelser og minnesamvær.

5. Medarbeiderskap og organisering

I tillegg til lønna stab med prest, kantor og kirketjener, har vi frivillige medarbeidere som er kirkevert, tekstleser, nattverdmedhjelper og ansvarlig for kirkecaffe. Noen av de frivillige flere oppgaver på samme gudstjeneste.

6. Oversikt over menighetens planer og utvalg

Planer:

- Årshjul
- Trosopplæringsplan
- Diakoniplan
- Plan for samarbeid skole – kirke
- Plan for samarbeid barnehage – kirke
- Plan for konfirmasjonstiden
- Lokal beredskapsplan for håndtering av melding om seksuelle overgrep

Utvalg:

- Trosopplæringsutvalg
- Diakoniutvalg
- Tre representanter i Redaksjonskomite for felles menighetsblad for Vestre Toten

Reinsvoll, 21.08.2019

sokneprest Berit Rinde

KIRKA I VESTRE TOTEN – EN DEL AV MASKINERIET

Bispevisitas i Vestre Toten 28.-31. oktober og 10. november 2019

Drøyt 3700 mennesker sokner til Ås menighet. Det er 3431 medlemmer, inklusive 42 tilhørige pr. 21.08.19. Kirka er viktig i folks bevissthet i Ås. Mye god tilhørighetsfølelse, folk er opptatt av kirka og kirkegården sin. Det er alltid mange på den vakre kirkegården som stiller sine kjæres graver. Kirkegården er et flott vitnesbyrd om respekt og ærbødighet for den gangne slekt. Ås menighet er en typisk folkekirkemenighet, bra oppslutning om de kirkelige handlinger dåp, konfirmasjon og ikke minst gravferd, noe svakere ved vanlige gudstjenester. Kirka ønsker å være raus og inkluderende. Her er det høyt under taket med rom for et stort mangfold samtidig som det formidles et tydelig og relevant budskap. Det er mye å glede seg over i Ås!

1. Gudstjenester og kirkelige handlinger

Gjeldende forordning for gudstjenester er 55. Deltakelsen ved gudstjenestene er på forsiktig vei oppover. 4 gudstjenester i året er lagt til Menighetscenteret på Reinsvoll, videre har vi 2 gudstjenester på Gimle aldershjem, 2 gudstjenester i året på Elton grendehus og et par friluftsgudstjenester. (Nevnte gudstjenester går inn i forordningstallet.) Vi opplever at gudstjenester som byr på noe litt annerledes som jazz-gudstjeneste, sanggudstjeneste mv samler bra med folk. Det handler en del om å gi folk en «unnskyldning» for å komme til gudstjeneste. Bare gå i kirka uten grunn sitter lenger inne, men når noen i slekta har dåp, eller barnebarnet skal synge i barnekoret eller konfirmanten har tjenesteoppgaver, møtes det opp. Det jobbes kontinuerlig med å gjøre terskelen inn lavere.

Det har vært udelt positivt å gå tilbake til den liturgiske musikken fra 1977. Det har vært flere år med en tungt tilgjengelig liturgi som nok har bidratt til noe fremmedgjøring. Menigheten er glad for at vi er «back on track». Viktig med gjenkjenning og trygghet i gudstjenesten.

Det er jevnlig andakter på Gimle aldershjem, prest og diakon har jevnlig samlinger (hver 14. dag) med god oppslutning. Godt samarbeid med institusjonen.

Dåpstallene er fortsatt ganske høye, selv om en ser noe nedgang. Gledelig å se at mange kommer til gudstjeneste ved dåp, ofte store dåpsfølger som virkelig feirer det nye livet med bunad og finstas. Dåpssamtale foregår i hjemmet, noe som er viktig for relasjonsbygging.

Det er god oppslutning om kirkelig konfirmasjon i Ås. Konfirmantene deltar gjennom konfirmasjonstida med tjenesteoppgaver, noe som beriker gudstjenestelivet. Kateketen har hovedansvaret for konfirmantene og har brorparten av undervisningen. Presten er naturligvis mye delaktig. Det er felles konfirmantleir på Mesnali, Camp Sjusjøen, i februar for konfirmantene i Vestre Toten. Godt samarbeid om konfirmantene i Vestre Toten.

Antall vigslere varierer fra år til år. Rundt 10 i året. Så langt har det ikke vært vigsel utenfor kirkerommet.

Antall gravferder ligger rundt 45 i året, pluss/minus. Det er som nevnt god oppslutning om gravferd. Jeg er glad for at antallet seremonier som finner sted i «stillhet» ikke ser ut til å være økende. Viktig at alle som vil ta farvel kan få gjøre det! Vi har en ordning med «fastprest» noe som betyr at presten i Ås har gravferd for alle i Ås, så sant han ikke har ferie. Denne ordningen er folk svært glade for. Viktig å tenke relasjonelt og ikke bare funksjonelt.

2. Omsorg og solidaritet

Diakonien har lange og gode tradisjoner i Ås menighet, og vi mener at et aktivt diakonalt arbeid er avgjørende viktig for en levende menighet. Det har vært ansatt diakon gjennom mange år. Dette har vi bl.a. fått til ved at diakoniforeningen har bidratt økonomisk til stillingen hele veien. For tiden har vi diakon i 30 % stilling. Vi håper stadig at stillingen skal bli fullfinansiert av kommunen siden stillingen er med i den tjenesteytingsavtalen som fellesrådet har med kommunen, men det har foreløpig ikke vært mulig å få til bl.a. p.g.a. svak kommuneøkonomi.

I 2018 ble det etablert et felles Diakoniråd for alle tre menighetene i Vestre Toten. Hver menighet er representert med 2 medlemmer og begge diakonene er med. Ideen er at dette rådet skal se på hvilke diakonale oppgaver som kan gjøres i fellesskap for de tre menighetene, for å tenke effektiv tjeneste og en best mulig bruk av våre felles diakoniresurser. Håpet er at vi kan få til mer i fellesskap enn hver av oss klarer alene.

I Ås er det menighetsrådet som for tiden fungerer som diakoniutvalg. Det har den siste tiden vært fokusert mye på hvordan vi skal drive det diakonale arbeidet, hvordan det skal organiseres og hvordan vi skal prioritere riktig når ressursene er begrenset. Diakoniplanen er revidert og følgende oppgaver blir prioritert fremover innenfor områdene; inkluderende fellesskap, nestekjærlighet, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet:

- Institusjonsbesøk
- Besøktjeneste, spesielt til bursdagsbesøk til 80, 85 og 90 års jubilarer
- Sorgarbeid
- Grønn menighet
- Diakoniens dag
- Formiddagstreff
- La beina gå og hjertet slå
- Tjenestekonfirmanter
- Psykisk helsearbeid for barn og unge

Det er veldig gledelig at det særlig i det siste året er rekruttert mange frivillige til det diakonale arbeidet. Det gjelder bl.a. ift besøktjenesten og til formiddagstreffet

Det er verd å skrive litt om at menigheten i 2016 startet et veldig viktig arbeid – tilbud for asylsøkere og flyktninger. Det ble arrangert regelmessige samlinger for disse gruppene og i snitt møtte det opp ca. 20 personer i tillegg til mange frivillige fra menigheten. Noen av asylsøkerne kom selv til Menighetscenteret, mens andre ble hentet av oss. Innholdet på kveldene var bl.a. samtaler, sang, lek og mat. Vestre Toten Mottak ble avviklet før jul i 2016, og dermed kom det ikke flere asylsøkere til oss. Dette tilbudet engasjerte mange frivillige i

menigheten og viste tydelig at engasjementet for å bidra til at andre kan ha det litt bedre er stor.

3. Barn og unge

Det er en felles trosopplæringsplan for menighetene i vestre Toten. Vi gleder oss over god oppslutning om Min kirkebok til 4 åringer og 6 åringer. Det er ikke like god oppslutning om Lys våken, men det jobbes kontinuerlig med å øke oppslutningen. Vi har lagt om Tårnagentkonseptet til å være en samling på søndag etter lunsj-tid for så å avslutte med felles kveldsgudstjeneste, dette grepet har vært godt. Vi har brukt Askeonsdags gudstjeneste som en slags kick off for fastetiden med tema solidaritet. Dette har vært positivt. Det er startet et barnekor i menigheten under ledelse av kateket, dette har vært svært positivt. De bidrar på mange gudstjenester og foreldre/besteforeldre trekkes med i kirken. Ukentlig er det babysang på Menighetscenteret. Det startes noe nytt denne høsten; Familietrall som er en slags fortsettelse av babysang. Et månedlig tiltak med bl.a. felles middag. Det er et godt kirke/skole samarbeid, mange treffpunkter gjennom året. For detaljer se plan for samarbeid kirke/skole. Det jobbes godt med ledertrening i Vestre Toten. Det er et relativt stort korps med dyktige ungdomsledere som bidrar ved ulike årsrelaterte arrangementer og som er ledere for konfirmanter. Changemaker har en god gruppe på Raufoss, dette felles for Vestre Toten.

4. Kirken i lokalsamfunnet

Ås menighet ønsker å være en kirke som berører og engasjerer. Derfor er vi svært opptatt av å brygge bro over mot det lokalsamfunnet vi er en del av. Vi opplever at kirkens arbeid og kirken står sterkt i folks bevissthet, og vi opplever at mange stadig gir uttrykk for at kirken er viktig for dem, selv om de ikke nødvendigvis går ofte på de ordinære gudstjenestene. Folk ønsker å stille opp for kirken sin.

Vi opplever at det er et stort ønske også fra ulike lag og foreninger om å samarbeide med kirken på ulikt vis. Dette synes vi er svært gledelig og er veldig takknemlig for de ulike bidragene. Følgende grupper har vi et regelmessig samarbeid med:

- Sanitetsforeningen – 1. søn. i advent og på fastelavnssøndag
- Bygdekvinnelaget – høsttakkefesten
- Bøverbru musikkforening – lille julaften, konfirmasjonsgudstjenestene, 17. mai
- Dølahestlaget – hesteskyss til enkelte gudstjenester fra Gimle sykehjem
- Vestre Toten kommune – godt samarbeid ifm friluftsgudstjeneste på Stenberg

Siden 2014 har vi hatt felles menighetsblad med Eina og Raufoss menigheter, og samarbeidet fungerer svært godt. Vi har fått til et fint blad sammen. Dette samarbeidet er svært gledelig og fører også til at menighetene blir knyttet nærmere til hverandre. Menighetsbladet er et viktig bindeledd mellom kirken og folket i bygda. Menighetsrådet har

frivillige som står for utdelingen av menighetsbladet. Dette fungerer godt og det gjør at vi kan redusere utgiftene til menighetsbladet.

I 2021 har Ås kirke 100 års-jubileum. I den forbindelse har tidligere sokneprest Gunnar Finstad tilbudt seg å skrive et festskrift / bok i anledning jubileet. Han ser for seg at festskriftet skal ta for seg; kirken i 1921– med særlig vekt på kirkebygget og kirkens arkitektur, Ås kirke og dens eldre historie og Ås kirke i 2021 med de lange røtter og det rike inventaret. Vi gleder oss veldig til jubileet, og håper og tror at det vil sette Ås kirke og vår menighet enda klarere på kartet og i lokalbefolkningens bevissthet.

5. Medarbeiderskap og organisering

Det er svært viktig å ha og rekruttere mange aktive frivillige til ulike oppgaver i menigheten. Vi er i så måte velsignet med mange som stiller opp for oss. Frivillige deltar aktivt under gudstjenestene, i det diakonale arbeidet, i de ulike trosopplæringstiltakene, ved utdeling av menighetsbladet og i ulike komiteer og utvalg for å nevne noe.

Selv om det er avgjørende viktig at mange stiller frivillig opp for menigheten, så er det selvfølgelig også viktig å ha ansatte som er faglig dyktige og engasjerte i jobben. Vi setter utrolig stor pris på den viktige jobben de ansatte gjør hos oss. Vi er helt avhengige av dyktige ansatte for å lykkes med det viktige arbeidet vi er betrodd. Vi opplever også at det er et godt samarbeid mellom ansatte og de frivillige. For tiden er følgende ansatt i Ås menighet:

- Dagfinn Follerås, Sokneprest
- Margrethe Vang Nedregård, Soknediakon
- Gunnhild Bjørdal, Kateket og leder for trosopplæringen
- Oskar – Magnus E. Stende, Kantor
- Hilde Torkehagen Skumsrud, Daglig leder/menighetssekretær
- Håvard Amlie, Kirketjener

Menighetsrådet har i siste periode bestått av:

Ole-Jakob Dyrnes, leder

Trond Amlie, nestleder

Jorunn Sæbø

Jorun Granberg

Marit Narum Lundby

Sjur Ødegaard

Dagfinn Follerås

Varamedlemmer:

Rita Storsletten Hoel

Ken Lunn

Terje Vegar Larsen

Marit Synnøve Bjerkeengen

Roger Karlsen

Arbeidsutvalget har bestått av soknepresten, leder og med Hilde Torkehagen Skumsrud som sekretær.

Representanter til Vestre Toten Kirkelige fellesråd:
Ole-Jakob Dyrnes (leder i fellesrådet) og Trond Amlie.

Gudstjenesteutvalget:
Menighetsrådet har fungert som gudstjenesteutvalg.

Diakoniutvalget:
Menighetsrådet har fungert som diakoniutvalg.

Repr. fra menighetsrådet til redaksjonskomiteen i menighetsbladet:
Sjur Ødegaard

Repr. diakonirådet i Vestre Toten:
Jorun Granberg
Ole-Jakob Dyrnes

Representant til trosopplæringsutvalget:
Jorunn Sæbø (fast medlem)
Rita Storsletten Hoel (varamedlem)

Representant fra menighetsrådet til Stiftelsen Ås menighetscenter:
Ranveig Theisen

Reinsvoll, 21.08.19

Dagfinn Follerås
sokneprest

Ole – Jakob Dyrnes
Leder menighetsrådet

Vedlegg:

- Trosopplæringsplan
- Diakoniplan
- Plan samarbeid kirke/skole
- Lokal plan for konfirmasjonstiden
- Plan for samarbeid kirke/barnehage
- Plan for håndtering av melding om seksuelle overgrep

Kirka i Vestre Toten

- en del av maskineriet

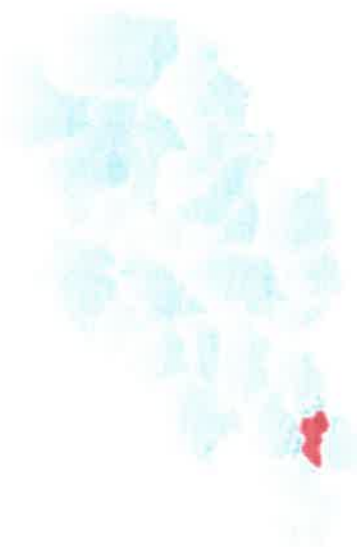
Bispevisitas i Vestre Toten 28. – 31.10.19

Rapport fra Vestre Toten kirkelige fellestråd:

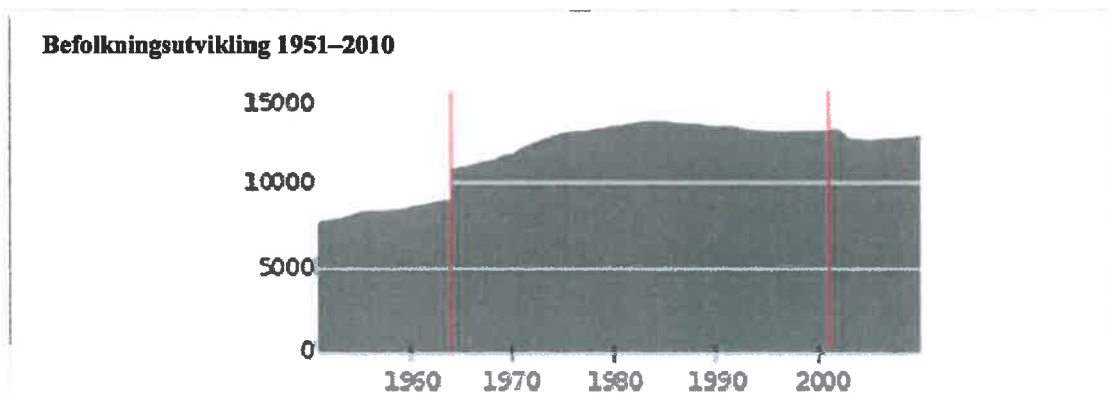
- 1 Beskrivelse av kommunen, fellestrådetts ressurser, virksomhet og utfordringer
- 2 Langtidsplan
- 3 Siste års regnskap og årsrapport samt budsjett for inneværende år
- 4 Tilstand for kirker og kirkegårder
- 5 Kontorforhold og rutiner for arkiv og kirkebokføring

Vestre Toten kommune

Fylke:	Oppland
Innbyggernavn:	Vestretotning
Adm. Senter:	Raufoss
Areal	
– Totalt:	249,52 km ²
– Land:	231,63 km ²
– Vann:	17,89 km ²
Befolkning:	13 314
Kommunenr.	0529
Målform:	Bokmål
Nettside:	www.vestre-toten.kommune.no
Ordfører	Leif Waarum (Ap) (2011)
	Fra 1.1.2020: Stian Olafsen (AP)

Vestre Toten er en kommune som ligger i Oppland fylkeskommune og grenser til Østre Toten, Gjøvik, Gran, Søndre Land og Hurdal. Kommunen hører til landskapet Toten.

Historikk

Toten prestegjeld ble i 1826 delt i to, Østre og Vestre Toten. 1. januar 1875 ble det foretatt grensereguleringer mellom Vestre Toten og Østre Toten da «endel Gaarde» ble flyttet den ene eller andre veien.

Vestre Toten kommune ble delt i tre 1. januar 1908. Da ble Eina og Kolbu skilt ut som egne kommuner. Gjenværende del av Vestre Toten hadde 4 027 innbyggere.

1. januar 1964 ble Vestre Toten med 9 113 innbyggere slått sammen med Eina kommune, inkludert et område ved sørenden av Einafjorden som tidligere tilhørte Brandbu samt Sørlygrenda fra Vardal kommune, til den nye Vestre Toten kommune. Det meste av Kolbu ble slått sammen med Østre Toten kommune. I 2000 måtte Vestre Toten avstå sin del av tettstedet Kolbu (som tidligere var en egen kommune) til Østre Toten etter en folkeavstemning. Kolbu har derfor gått fra å i sin helhet tilhøre Vestre Toten kommune, via å være selvstendig kommune, til i dag å i sin helhet tilhøre Østre Toten kommune. Mange gårder i Kolbu har fra gammelt av soknet til Ås kirke i Vestre Toten.

Areal og befolkning

Litt over halvparten av befolkningen er bosatt i kommunesenteret Raufoss. Andre tettsteder er Reinsvoll, Bøverbru og Eina. Vestre Toten er den tettest befolkede herredskommunen i Oppland, med ca. 50 personer per km².

Næringsveier

Vestre Toten har en variert næringsstruktur med mye industri, jordbruk og offentlig tjenesteyting. Industriparken på Raufoss er en av landet største industriområder med 40 bedrifter og 3000 ansatte. Blant de største bedriftene er Hydro Aluminium og NAMMO.

Industriområdet kan føre sin historie tilbake til etableringen av en fyrstikkfabrikk på stedet i 1873. Fyrstikkproduksjonen fortsatte frem til midten av 1890-tallet, da flere større branner ble denne produksjonen avviklet. Etter dette var det etableringen av en statlig patronfabrikk i 1895 som førte industritradisjonene videre.

I bygdelaget Ihle finnes flere store arbeidsplasser. Tokvam AS er Norges ledende produsent av utstyr for vintervegvedlikehold. Steffensrud rehabiliteringssenter AS har avtale med Helse Sør-Øst RHF og er en del av spesialist-helsetjenesten i denne regionen. Toten Hotell ligger idyllisk til ved Sillongen. Toten Golf holder til der. I tillegg har bygda mange store husdyrprodusenter innen melk og kjøttproduksjon. På Ihle finnes også Totens eneste butikk som ikke ligger i et tettsted. I bygda ligger også amtmannsgården Stenberg som nå er friluftsmuseum. Lauritz Weidemann som var på Eidsvoll i 1814 bodde og er begravet her.

Politikk

Pr. 23. september når dette skrives er kommunestyrevalget 2019 avviklet, men det er ennå ikke avklart hvem som blir ordfører m.m., derfor refereres det her til de aktuelle tall fra 2015.

Kommunestyrevalget 2015	Prosent		Stemmer		Seter i by- /kommunestyret		Medlemmer av formannskapet
	%	±	totalt	±	totalt	±	
<u>Arbeiderpartiet</u>	41,0	-6,1	2 343		13	-2	4
<u>Høyre</u>	18,2	-0,5	1 038		6		2
<u>Senterpartiet</u>	13,7	+1,6	786		4		1
<u>Fremskrittspartiet</u>	10,2	+0,9	585		3		1
<u>Venstre</u>	4,2	-0,4	238		1		1
<u>Kristelig Folkeparti</u>	3,4	-0,4	195		1		
<u>Rødt</u>	3,3	+2,3	188		1	+1	
<u>Sosialistisk Venstreparti</u>	3,1	-0,3	177		1		
<u>Miljøpartiet De Grønne</u>	3,0	+3,0	169		1	+1	
Valgdeltakelse/Total	55,0 %		5 755		31		9
Ordfører: <u>Leif Waarum</u> (Ap)				Varaordfører: Hege Eriksen (Ap)			
Merknader: Kilde: valgresultat.no og Vestre Toten kommune							

Utdanning

Kommunen har flere skoler, Bøverbru, Ihle, Thune (Eina), Reinsvoll og Raufoss samt Korta og Veltmannåa (barneskoler), en ny, felles ungdomsskole og én videregående skole på Raufoss.

Samferdsei

Riksvei 4 går i nordover i kommunen fra Einavoll i sør til Breiskallen i nord. Sommeren 2006 ble ny riksvei 4 åpnet mellom Reinsvoll og Hunndalen langs østsiden av kommunesenteret Raufoss. Fra Mjørlund like ved Eina kirke går riksvei 244 via Tandsætra i Østre Toten til Lena. Fra Reinsvoll går riksvei 246 via Bøverbru til Lillo. Kommunen har togforbindelse til Oslo og Gjøvik med Gjøvikbanen som har ubemannede stasjoner på Eina, Reinsvoll og Raufoss stasjon.

Den norske kirke

Det er 3 sokn i Vestre Toten: Raufoss sokn (56% av medlemmene bor her), Ås sokn (32%) og Eina sokn (12%). Det er 4 gravplasser, en ved hver kirke pluss en «ny»: Bakkerud Gravlund. Virksomheten er organisert ut fra to kontoradresser: Fellestrådet og Raufoss menighet deler lokaler i Kirkevegen 4 på Raufoss mens Eina menighet og Ås menighet har felles menighetskontor på Reinsvoll (i Ås sokn.) Fellestrådsstaben består av 17 personer som utgjør 12,4 årsverk.

Av en årlig omsetning (2018) på kr. 11,5 mill utgjør det kommunale tilskuddet (inkludert verdien av tjenesteytingsavtalen) 7,5 mill. Refusjoner/overføringer er på 2,8 mill (Trosopplæringsmidler, diakoni, undervisning + overføringer fra menigheter og andre fellestråd). Brukerbetalinger, festeavgifter og utleie: 1.2 mill
På utgiftssiden utgjør lønn og sosiale utgifter den største posten på 8,4 mill, kjøp av varer og tjenester 2,4 mill. Tilskudd til menighetsrådene (100') og refusjoner utgjør ca 700'

Det budsjetteres hvert år med en avsetning til disposisjonsfondet på ca 2% av omsetningen.

Det har vært et ryddig, godt og forutsigbart samarbeide med Vestre Toten kommune i alle år, dette gjelder både administrasjonen og de folkevalgte. Tjenesteytingsavtalen (sist revidert i 2008) regulerer dette samarbeidet til glede og nytte for begge parter. Derfor har denne avtalen ofte blitt referert til og har dannet mal for andre fellestråd/kommuner.

Men avtalen har liten verdi når midlene ikke finnes. Store deler av 2000-tallet har Vestre Toten kommune vært under Fylkesmannens administrasjon (på «ROBEK»-lista). Dette har medført at fellestrådsstaben i dag er 2,2 årsverk mindre enn for noen år siden. Dette reduksjonen har skjedd ved naturlig avgang/skifte av mannskap (1,8 årsverk) og oppsigelser av stillingsbrøker (0,4 årsverk fordelt på 3 stillinger).

En annen følge av kommunenes reduserte handlefrihet er at realiseringen av det livssynsnøytrale seremonibygget på Bakkerud gravlund (åpnet i 2004) stadig har blitt utsatt. I den reviderte tjenesteytingsavtalen ligger det også inne tilskudd til delfinansiering av diakonstillingen i Ås menighet, men siden dette uteblir har menighetsrådet dekket inn denne posten.

Budsjett og langtidsplan for Vestre Toten kirkelige fellesråd

Fellesrådet har en rullerende 4 års investeringsplan som revideres årlig.

- Eina kirke ferdigstilles i disse dager med nytt tak, utvidelse med toaletter og kjøkken inkludert oppgradering av våpenhuset ble fullført sist vinter.
- Taket på Raufoss kirke må skiftes. Anbudsrunden på oppdrager til 3,2 mill er i gang, men alt tyder på at arbeidet først kan utføres i 2020. Dette prosjektet kan finansieres ved omdisponering av ENØK-midler og utsettelse av Bakkerud seremonibyg.
- Øvrige kirkebygg er i tilfredsstillende stand, men det er vanskelig å holde standarden opp etter at en kirketjenerstilling øremerket «ambulerende vedlikeholdsoppdrag» ble lagt vakant i 2014 pga manglende kommunalt tilskudd.
- ENØK-tiltak i alle kirkene samt bedre brannsikring av Eina kirke er prosjekter på «vent.» Dagens kontorlokaler for Fellesrådet og Raufoss menighet må også vurderes.

Nr.	Prosjekt navn	Brutto investering	Brutto investering	Brutto investering	Brutto investering	Brutto investering
Kirkelig fellesråd		2019	2020	2021	2022	SUM B
	Seremonibyg - Bakkerud gravlund	500	10 000	0		10 500
	* Enøk Raufoss kirke/NYTT TAK	500	0	0		500
	Eina kirke - tilbygg toaletter og nytt tak	0	0	0		0
	Lastebil	750	0	0		750
	Gravemaskin	0	0	250		250
	Sprinkleranlegg Eina kirke	0	0	0		0
	* Enøk Eina kirke	0	0	0	500	500
Nye objekter pr. november 2018:						
	Ringeanlegg Eina kirke	0	250	0	0	250
	Navnet minnelund på Bakkerud	250	0	0	0	250
	Ny kirkegårdstraktor	0	0	0	300	300
Sum Kirkelig Fellesråd		2 000	10 250	250	800	13 300

Budsjettjustering vedtatt av fellesrådet 5.4.19/GE

Vestre Toten Kirkelige fellestråd

Postboks 84, 2831 Raufoss - Kirkekontorene, Kirkevegen 4
Tlf. 960 98 321 Bank: 1503.34.50742

ÅRSRAPPORT 2018

Vedtatt 5. april 2019

ORGANISASJON

Fellesrådet

Oppgaven er først og fremst knyttet til følgende:

- Arbeidsgiverfunksjon
- Bygg og anlegg (kirker, andre bygg og kirkegårdene)
- Planarbeid
- Økonomi

Fellesrådets medlemmer og varamedlemmer i 2018:

(Representantene fra menighetene og biskopen samt kommunens representant er valgt for kommunestyreperioden. Det er valg på leder, nestleder og arbeidsutvalg hvert år.)

Etter kirkevalget høsten 2015 har fellesrådet denne sammensetningen:

Medlemmer:

Varamedlemmer i perioden:

<u>Raufoss:</u> Kristian Myrhol - medlem av arbeidsutvalget. Eva Morken	1. Inger Hensvold 2. Jørund Grimstvedt
<u>Ås:</u> Ole-Jakob Dyrnes - leder av fellesråd og arbeidsutvalg Trond Amlie	1. Jorunn Sæbø 2. Jorun Granberg
<u>Eina:</u> Lars Arne Mjørland - medlem av arbeidsutvalget. Rune Hanserud	1. Trine Berg 2. Børre Mathias Lilleengen
<u>Biskopens representant:</u> Arild Kjeilen	Stein Ovesen
<u>Kommunens representant:</u> Lelf Waarum	Hege Eriksen

Sekretær og saksbehandler:

Gunnstein Endal, kirkeverge

Til ulike oppgaver er det under fellesrådet følgende 3 utvalg:

Arbeidsutvalget avlaster fellesrådet i enklere saker, og drøfter saker sammen med kirkevergen før disse legges fram for fellesrådet. Utvalget består av Kristian Myrhol, Ole Jakob Dyrnes og Lars Arne Mjørland.

Forhandlingsutvalget har fellesrådets fullmakt til å inngå bindende lønnsavtaler.

Utvalget består av arbeidsutvalgets medlemmer.

Administrasjonsutvalget er et partssammensatt utvalg med spesielt ansvar knyttet til personalspørsmål.

Fra de ansatte møter Agnes Brubakken/Margrethe Vang Nedregård og Tommy Torvik.

Arbeidsutvalget er arbeidsgivers representanter.

Alle utvalgene har kirkevergen som sekretær.

Fellesrådet har avviklet 5 ordinære møter og det er behandlet 30 saker i perioden.

Fellesrådets ansatte:

		Stillingsprosent	
Adm/ledelse:	Gunnstein Endal, kirkeverge	100,00	
	Lisbeth Torvik, sekretær, t.o.m. 31.12.	33,33	
	Kari Tromsaasen Rian, sekretær, f.o.m. 1.12.	40,00	
Trosopplæring:	Margrethe Vang Nedregård, leder for trosopplæringen t.o.m. 31.1.	100,00	
	Gunnhild Hauge Bjørdal, leder for TRL f.o.m. 1.2.	100,00	
	Margrethe Vang Nedregård, ansvarlig for TRL-tiltak 0 – 6 år, f.o.m. 1.2.	20,00	
Raufoss menighet:	Solveig Haugen Tusvik, diakon	40,00	
	Margrethe Vang Nedregård, diakon f.o.m. 1.2.	20,00	
	Kolbjørn Teien, kantor	80,00	
	Erik Vågsvoll, menighetspedagog, ny stilling f.o.m. 1.2.	100,00	
	Lisbeth Torvik, renholder kirken, driftsbygget og menighetskontoret, t.o.m. 31.12.	49,77	
	Anthony Lino Girikipio, renholder kirken, driftsbygget og menighetskontoret f.o.m. 1.12	40,00	
	Brita Halvorsen, menighetssekretær/daglig leder	60,00	
	Einar Solbrækken, kirketjener – driftsleder fra 1. oktober	100,00	
	Tommy Torvik, kirketjener, driftsleder t.o.m. 30.9. og brannvernleder, t.o.m. 31.12.	100,00	
	Ås menighet:	Hilde T. Skumsrud, menighetssekretær/daglig leder	40,00
		Oskar Magnus Stende, organist/menighetsmusiker	50,00
		Håvard Amlie, kirketjener	100,00
		Elsa Snilsberg, renholder	27,00
Gunnhild Hauge Bjørdal, kateket og leder for Trosopplæringen fra 1.2.		100,00	
Agnes Brubakken, diakon t.o.m. 31.1.		50,00	
Margrethe Vang Nedregård, diakon f.o.m. 1.2.		30,00	
Eina menighet:	Hilde T. Skumsrud, menighetssekretær/daglig leder	20,00	
	Anne Karin Gresbakken, kantor (hel stilling, delt mellom Eina 35% og Kolbu, 65%)	35,00	
	Tor Tangen, kirketjener. Døde 25. mars	100,00	
	Ole Steen, kirketjenervikar t.o.m. 30.11.	100,00	
	Agnes Brubakken, diakon t.o.m. 31.1.	50,00	
	Margrethe Vang Nedregård, diakon f.o.m. 1.2.	30,00	
	Elsa Snilsberg, renholder	10,00	

16 ansatte ved årsskiftet. Sum årsverk: 11.5.

- Ås menighetsråd har ansatt diakon, Agnes Brubakken (fra 1.2. Margrethe Vang Nedregård), i 30% stilling. Omkring 27% av stillingen er finansiert via ledige «klokkebidler.» Fellesrådet tar seg av det praktiske knyttet til lønn, reiseutgifter o.l. for stillingen. Ca 50.000 av lønnen dekkes av Ås menighetsråd.
- Kateketstillingen i Ås og Eina er finansiert av Bispedømmerådet.
- Diakonhjemmelen i Eina er av Bispedømmerådet definert til 37%. Av dette gis det et lønnstilskudd på 50 %. 13% av stillingen dekkes av ledige klokkebidler slik at stillingen er 50%.

- Trosopplæringsstillingen er fullfinansiert via statstilskuddet i forbindelse med trosopplæringsreformen.

Bispedømmerådet har arbeidsgiveransvar for de tre prestestillingene, en knyttet til hver menighet.

VIRKSOMHETEN I 2018

2018 har vært et ordinært arbeidsår. Noen momenter er det likevel verdt å merke seg:

Konfirmantarbeidet

God oppslutning om konfirmantarbeidet i alle menighetene kan tas som en bekreftelse på at det gjøres mye riktig og at mange har gode relasjoner til kirken. Gunnhild Hauge Bjørdal (kateket og trosopplæringsleder) og menighetspedagog Erik Vågsvoll har hovedansvaret for konfirmantarbeidet, men de øvrige i menighetene, både ansatte og frivillige, bidrar også sterkt til at denne gode tradisjonen lever i beste velgående på tross av flere alternative tilbud på denne sektoren.

Konsserter

Foruten å være sentrale menighetshus er våre kirker også gode konsertlokaler. Aktiviteten er økende på dette området, men det skyldes ikke bare gode lokaler og flotte instrumenter. Våre dyktige kirkemusikere er engasjerte konsertarrangører og bidrar med sin innsats til mange flotte musikkopplevelser. Dette er også et element som virker relasjonsbyggende, en viktig faktor i menighetsarbeidet. Før jul er det tett med konsserter, både i egen regi og via eksterne aktører. Raufoss kirke har over tid utviklet gode relasjoner i forhold til Musikklinja på Gjøvik Videregående samt kommunens egen musikk-skole som har mange konsserter i løpet av året.

Trosopplæringen – «Trygg Tro»

Dette arbeidet har vært ledet av Margrethe Vang Nedregård siden august 2010. Fra 1. februar tok kateket Gunnhild Hauge Bjørdal over dette ansvaret ved siden av sin ordinær jobb. Trosopplæringsarbeidet er menighetenes ansvar og det er organisert med et eget utvalg der menighetsrådene har reelt flertall. Virksomheten er organisert med et team av flere ansatte, «Trygg Tro-teamet»: Arild Kjeilen (sokneprest), Erik Vågsvoll (menighetspedagog), Margrethe V. Nedregård i tillegg til Gunnhild H. Bjørdal. Solveig Haugen Tusvik har også vært delvis knyttet til teamet. I regi av trosopplæringsarbeidet ble det avviklet flere arrangementer i løpet av året, bl.a. Teater-forestilling med "Kirkerottene", "Lys Våken" med overnatting i kirka, "Tårnagenter", babysang, leirer og mange aldersbestemte tiltak med tilhørende gudstjenester.

Diakoni

Det diakonale arbeidet har alltid stått sterkt i Vestre Toten. En periode på hadde alle tre menighetene hver sin diakon: Eina 35%, Ås 80% og Raufoss 100%, totalt 2,15 årsverk. På grunn av strammere økonomi – og siden dette ikke er en lovpålagt tjeneste – er dette området redusert til 1,2 årsverk med følgende fordeling: Raufoss 60%, Ås 30% og Eina 30%. Samtidig legges det etter dette opp til økt samarbeid mellom menighetene. For å få en best mulig utnyttelse av ressursene er det etablert et eget diakoniråd med «utvidede fullmakter» til å organisere arbeidet på vegne av sine menighetsråd. Dette rådet ble etablert i fjor med følgende medlemmer:

- Jørund Grimstvedt (leder) og Bjarne Kjartan Thaule, Raufoss menighet
- Ole Jakob Dyrnes og Jorun Granberg, Ås menighet
- Lars Arne Mjørlund og Eva Røstadstuen, Eina menighet
- Margrethe Vang Nedregård og Solveig Haugen Tusvik, diakoner

Forholdet til kommunen

Fra den nye kirkeloven trådte i kraft i 1997 har forholdet til kommunen vært regulert gjennom en tjenesteytingsavtale. Dette er en god avtale, både for fellesrådet og for kommunen, og den regulerer og beskriver et gjensidig avtaleforhold vedr. økonomi, stillingshjemler og andre ytelser.

Den daglige kontakten med staben på Rådhuset skaper gode relasjoner, sikrer informasjonsflyten og bidrar til et god samarbeid i vårt felles mål: Bidra til det gode liv i Vestre Toten!

KIRKER OG GRAVPLASSER M.M.

Det er utført regelmessig vedlikehold ved alle våre bygg og anlegg. Likevel er det av og til nødvendig å ta noen større løft for å komme ajour, men slike prosjekter må tilpasses situasjonen til enhver tid. Gudstjenester, begravelser og andre kirkelige handlinger har uansett første prioritet. Snørydding og gressklipping er tidkrevende oppgaver som tidvis fyller store deler av arbeidsdagen for våre kirketjenere.

Felles

Alle våre kirker og kirkegårder er i rimelig god stand. Alle bygninger har brannvarsling, og bortsett fra driftsbyggene er alarmene koplet direkte til brannvakta.

Vi er spart for mye av de problemene man sliter med i andre deler av kirkenorge. Dette skyldes flere forhold:

- en allsidig og dyktig kirketjenerstab
- aktive menighetsråd og dugnadsinnsats fra frivillige
- et nært og godt samarbeid med kommunen

Det er likevel mer og mer tydelig at siden kirketjenerstaben er redusert fra 5 til 4 ansatte blir det mindre tid til vedlikeholdsoppgaver og andre forebyggende tiltak. Etterslepet i vedlikehold viser seg nå på ulike måter: Dårlige og utette vinduer, malingsslitte flater, takrenner som lekker, fukt i vegger, dårlige takbeslag og fukt i undertak. Dette er noe av det som kom frem da vi hadde en intern gjennomgang og status av alle våre bygg for en tid tilbake.

For å få til rasjonell kirkegårdsdrift trengs det en oppgradering/utvidelse av driftsbyggene ved Ås og Raufoss kirkegårder. De eksisterende byggene fungerer mest som lager for maskiner og utstyr, derfor må det etableres bedre verkstedfunksjoner for å forenkle service- og vedlikeholdsarbeidet. Slike utvidelser gjorde vi tidligere med egne ressurser (ref. nytt driftsbygg på Eina), men dette er utenkelig nå med redusert bemanning. Med bedring i den kommunale økonomien er det vårt håp at vi snart kan besette den vakante stillingen som ambulerende kirketjener.

Eina

Eina Kirke fremstår på mange måter som vår «staskirke» med sin flotte kunst. Dette har menighetsrådet gjort tilgjengelig for turister og andre gjennom «sommeråpen kirke», et dugnadsprosjekt sammen med ulike deler av organisasjonslivet på Eina.

Eina kirke er vår eneste trekirke, i tillegg er det den som ligger lengst unna brannvakta og vil derved være ekstra utsatt. Ideelt sett burde kirken hatt overrissingsanlegg, men dette er vanskelig å kombinere med alle kunstverkene inne i kirken.

I løpet av året er det satt opp to tilbygg, ett på hver side av klokketårnet. På vestre side (sett fra hoveddøra) blir det nå et universelt utformet toalett mens det på den andre siden blir et lagerrom med en enkel kjøkkenløsning. Det er satt opp ny hc-rampe og ny kirketrapp, begge med rekkverk levert av Embret Nordengen, Einas lokale smed. Ny kloakkløsning er på plass, og gjennom en gunstig avtale med kommunen som fikk koplet på Folkvang er også kirkestua «inne på nettet.» Derved er et tidligere pålegg utbedret.

Mye av arbeidet med dette prosjektet ble gjennomført i 2018, mens selve hovedprosjektet (bortsett fra taket) blir slutført våren 2019. Da har menighetsrådet i tillegg tatt økonomisk ansvar for å legge nytt gulv i våpenhuset. Dette representerer en kostnad på ca 50.000 og var ikke med i den opprinnelige planen, men kompletterer det innvendige rommet på en flott måte.

Ny takstein var en del av prosjektet, men dette er noe utsatt siden det er oppdaget «svai» i deler av taket. Før dette er undersøkt og evt rettet opp kan det ikke legges nytt tak. Taket vil bli undersøkt av fagfolk fra Sweco AS i løpet av våren og det er håp om at ny takstein er på plass før neste vinter.

Prosjektet har en kostnadsramme på 1,5 mill (inkl MVA) og realiseres gjennom spleiselag med bidrag fra Vestre Toten kommune, Eina menighet og Fellesrådet. I tillegg har det vært mye egeninnsats i form av dugnad fra bygdefolket og arbeidstimer fra kirketjenerstaben.

Raufoss

Raufoss kirke er hovedkirka og er med sin gode akustikk, oppdaterte orgel, gode benker og søylefrie konstruksjon den mest brukte konsertkirka i Vestre Toten. Det vanker mange lovord fra de som leier kirka til konserter og andre arrangementer. Og med lokalene i underetasjen er det gode forhold for de utøvende aktører, både kor, korps og andre.

Under en befaring på taket sist høst ble det avdekket mange feil og mangler på kirkens tak: Manglende takstein og flere tilfeller av ødelagt undertak var starten på vanninntrenging i bygningen. Inspeksjonen med stor lift avdekket også flere dårlige blikkbeslag som må skiftes.

De verste skadene ble midlertidig utbedret for å komme gjennom vinteren på en sikker måte. Området ble også avsperrt siden fragmenter fra ødelagt takstein falt ned.

Dette ble umiddelbart rapportert til rådmannen og de bevilgede 500.000 til Enøk-tiltak i kirken ble søkt omdisponert til delfinansiering av nytt tak med nye beslag og takrenner. Når snøen er borte vil taket bli vurdert av fagfolk fra Sweco AS. Det er et mål at også dette taket skal skiftes innen neste vinter.

Kirkekjelleren har betydd en inspirasjon for både frivillige og ansatte og er en vitamininnsprøytning i menighetsarbeidet som allerede har gitt resultater i form av økt oppslutning. Det er registrert over 2000 besøkende pr. år, og tilbakemeldingene er utelukkende positive.

Ås

Ås kirke er med sitt Steinway-flygel også blitt et flott og attraktivt konsertlokale, både for egne konserter/aktiviteter og for utleie til eksterne aktører. Konserter og sangkvelder i regi av organist/menighetsråd får normalt god oppslutning.

Menighetscenteret på Reinsvoll rommer praktiske kontorer for Ås og Eina menigheter. Mye av konfirmantarbeidet foregår her i tillegg til arrangementer i regi av diakon og øvrige ansatte og frivillige. Den sentrale plasseringen i boligområdet gjør storsalen på senteret godt egnet for sporadiske gudstjenester og andre møter/arrangementer.

Takk til styret for Stiftelsen Menighetscenteret for godt samarbeid i forbindelse med våre aktiviteter og behov på M-senteret.

Bakkerud

Dette er en forholdsvis ny gravplass så det er ennå ikke det store behovet for vedlikehold. Det er imidlertid satt av områder for utvidelse, og det vil med det første være behov for å tilrettelegge deler av området for begravelser for andre trossamfunn.

Etter at seremonibygget har gått ut og inn av det kommunale investeringsbudsjettet ble det på slutten av fjoråret klart at det nærmer seg byggestart: Det er bevilget 500.000 til et forprosjekt i 2019 og 10 mill ligger inne i kommunens langtidsbudsjett året etter. Dette kan bety byggestart 2. halvår 2020.

For 2019 er det videre satt av 250.000 til en «navnet minnelund» på Bakkerud. Dette er en ordning som er i vekst i hele landet og som stadig flere etterspør også hos oss. For de pårørende har dette sine fordeler siden man slipper ansvaret for gravstell, men har likevel et konkret sted å gå til. Fellesrådet vedtok i desember 2017 å jobbe for en slik løsning på Bakkerud som kan bli realisert sommeren 2019.

HMS

Einar Solbrækken tok over som verneombud våren 2018 etter å ha fullført det obligatoriske 40 timers-kurset. I mangel av hovedtillitsvalgt fungerer verneombudet også i denne rollen ved behov.

Tommy Torvik var brannvernleder inntil Einar Solbrækken overtok også denne rollen mot slutten av året.

Det er i løpet av året ikke registrert arbeidsuhell med personskader.

IA-bedrift

Vestre Toten kirkelige fellesråd er IA bedrift (inkluderende arbeidsliv) og avtalen fornyes regelmessig i forhold til NAV. Det er i den sammenheng laget en handlingsplan som revideres regelmessig. Som en følge av denne planen har vi avtaler med NAV, Totenprodukter, Hapro og

Kriminalomsorg i frihet der personer av ulike grunner arbeider hos oss i kortere eller lengre perioder. Dette har i praksis vært ulike former for kirketjeneroppgaver bl. a. vedlikehold av kirkegårder og bygninger under ledelse av driftsleder Tommy Torvik. Vi har hatt flere slike tiltak gjennom året, til glede for alle parter.

Sykefravær:

År	Egenmeldt	Legemeldt 1-16 dager	Legemeldt mer enn 17 dager Langtidsfravær	Totalt
2017	0,3 %	1,1 %	7,8 %	9,2 %
2018	0,2 %	2,2 %	7,2 %	9,6 %

STATISTIKKER

Oppslutning

De «offisielle» statistikkene tar ikke med det totale antall besøkende i kirkene. Det vil derfor være verdt å ta dette med en slik uoffisiell statistikk som Fellesrådet har laget siden 2003. Den gjelder totalt antall besøkende i kirkene våre i løpet av året.

Resultatet av denne er blitt en stor overraskelse, selv for kirkens folk. Tallene viser at det totale antall personer som var innom våre kirker omkring 30.000 pr. år, eller i gjennomsnitt over 80 pr. dag gjennom hele året. Dette viser langt høyere tall enn mediene, og kanskje også kirken selv, gir inntrykk av.

Eller sagt på en annen måte: **Alle som bor i Vestre Toten har ca. 3 kirkebesøk pr. år!**

	Eina kirke			Ås kirke			Raufoss kirke		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Gudstjenester	2 755	2 561	2 092	3 623	2859	4 021	7 048	6 321	5 853
Vielser	360	302	260	153	110	779	711	543	810
Barnekor	0	0	0	0	0	60	402	677	367
Andre tiltak for barn	*	150	110	112	606	617	482	194	541
Konfirmanter	**	240	150	78	510	390	507	832	665
Konsserter og lignende, inkl. div. øvelser	460	425	398	886	1 066	732	3 851	2 447	1 903
Åpen kirke/annet	166	187	189	0	0		300	135	337
DELSUM	4 131	3 735	3 129	5 778	5 042	6 581	13 343	10 975	10 476
Raufoss kirkekjeller							2 436	2 066	1 683
Gravferder	2 563	2 594	772	3 444	4 115	3 384	4 743	4 548	3 267
SUM BESØK	6 694	6 329	3 901	9 222	9 157	9 965	20 522	17 589	15 426

Døpte, bosatt i menighetene:	8	7	10	23	33	37	43	38	45
------------------------------	---	---	----	----	----	----	----	----	----

* I tillegg er barnehager og skoler besøkt

** Det meste av konfirmantundervisningen foregår i kirkestua/menighetscenteret/kirkekjelleren.

År	Antall «brukere» av vår tilbud
2008	37 288
2009	35 561
2010	33 654
2011	34 128
2012	35 165
2013	33 517
2014	35 395
2015	35 760
2016	36 438
2017	33 075
2018	29 292

Gravplass-statistikk

Gravplass	Raufoss		Bakkerud		Aas		Elna	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Antall gravlagte	58	56	11	10	43	49	14	12
Kistebegravelse	25	24	8	8	31	27	14	8
Urnegrav	33	32	3	2	12	22	0	4
Anonym grav			2					
Kremasjonsprosent	57%	56%	27%	20%	28%	45%	0%	33%
Merk	8 FRA annen kommune 11 TIL annen kommune 5 annen gravferdsordning (Human-etisk)	10 fra annen kommune 5 til annen kommune 1 baptist 1 aske-spredning	1 annen gravferdsordning (Jehovas vitner)		7 FRA annen kommune 3 TIL annen kommune 1 annen gravferdsordning (Human-etisk)	10 fra annen kommune. 2 til annen kommune. 1 baptist	3 FRA annen kommune 1 TIL annen kommune 1 annen gravferdsordning (Baptist) 1 aske-spredning	2 fra annen kommune. 1 til annen kommune

Samlet kremasjonsprosent i 2018: 47 %

Antall gravlagte: 127

Antall urner: 60

Utvikling, kremasjonsprosent:

2013: 36%

2014: 36%

2015: 29%

2016: 31%

2017: 38%

2018: 47%

REGNSKAP 2018.

Årsregnskapet for Vestre Toten kirkelige fellesråd er for regnskapsåret 2018 avlagt med et driftsresultat etter interne finansieringstransaksjoner på kr 0,00.

Årets investeringsregnskap er avlagt udekket/udisponert med kr. 0,00.

Årsregnskapet er vedlagt, og består av oversikter, regnskapsskjemaer og noter.

SLUTTKOMMENTAR

Det skjer mye positivt i kirkelig regi i Vestre Toten; både store «happeninger» og flotte prosjekter, men også godt arbeid på det jevne – ofte i det «stille.» Dugnadsånden lever!

Etter noen år med kommunen på «Robek-lista», og tilhørende reduksjoner og usikkerhet i økonomi og aktivitet, er det nå mer forutsigbarhet. Det er likevel ikke til å «stikke under en stol» at vi opplever økte krav og forventninger fra flere hold samtidig som rammene er trangere. Derfor må vi stadig utvikle og effektivisere vår organisasjon og jobbe smartere. Begreper som «kost/nytte-vurderinger» blir stadig oftere en del av vår hverdag.

Ved siste årsskifte er det ansatt 4 nye medarbeidere og i løpet av våren 2019 skal ytterligere to ansatte erstattes. Slike generasjonsskifter er krevende, men det er flott å registrere at kirken er en attraktiv arbeidsplass (45 søkere til 4 stillinger sist høst) – vi trenger nye folk og nytt engasjement for å henge med i drift og fornyelse av Den norske kirke i Vestre Toten!

Vestre Toten kirkelige fellesråd

Budsjett 2019

	Regnskap 30.09.18 periodisert	Regnskap 30.09.18 bokført	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
UTGIFTER					
20 Lønn og sos.utg.	5 995 229	5 995 229	8 613 748	8 800 000	9 435 000
22 Vedl.hold bygg og anlegg	530 937	600 937	874 924	700 000	700 000
23 Vedl.hold drift kjøretøy	45 463	45 463	91 374	120 000	67 000
24 Avgifter, gebyrer	105 956	123 956	112 223	140 000	144 000
26 Strøm	314 973	314 973	321 728	350 000	405 000
27 Telefon, kontorutgifter, forbruksutgifter	345 723	345 723	565 911	500 000	566 000
28 Div.oppg.pl.ytelser, kjøregodtgj. etc	117 011	117 011	51 616	80 000	85 000
29 Tilskudd til menighetsrådene	75 000	-	80 000	100 000	100 000
30 Forsikringer, husleie	225 000	248 633	262 365	300 000	305 000
31 Andre tilskudd			246 993		
32 Refusjoner	187 500	-	247 722	250 000	250 000
33 Diverse (Gruppeliv)	18 331	18 331	20 630	40 000	40 000
34 Andre utgifter (inkl avskr.)	550 000	562	441 896	1 030 000	726 000
36 Momskompensasjon	284 914	284 914	349 414	-	380 000
4x Utgifter i investeringsregnskapet	-	-	214 375	-	
Sum utgifter	8 796 037	8 095 732	12 494 919	12 410 000	13 203 000
INNTEKTER					
40 Ref. sykepenger	(265 791)	(265 791)	(375 936)	-	
42 Festeavgifter	(800 000)	(1 066 100)	(1 015 000)	(900 000)	-1 000 000
43 Begravelse utenbygdsboende	(31 700)	(31 700)	(68 882)	(60 000)	-60 000
45 Ref. lønn kateket	(525 000)	(300 000)	(677 000)	(700 000)	-740 000
46 Statstilskudd	(1 073 000)	(548 403)	(989 000)	(1 000 000)	-1 045 000
48 Rammetilskudd fra kommunen	(5 451 000)	(4 941 000)	(7 281 704)	(7 800 000)	-8 000 000
50 Andre inntekter	(289 000)	(102 793)	(660 315)	(1 100 000)	-1 433 000
51 Renter, avskrivninger(inkl gravfond)	(393 000)	(307)	(863 293)	(850 000)	-545 000
52 Momskompensasjon	(284 914)	(284 914)	(349 414)	-	-380 000
4x Inntekter i investeringsregnskapet	-	-	(214 375)	-	
Sum inntekter	(9 113 405)	(7 541 009)	(12 494 919)	(12 410 000)	-13 203 000
Netto driftsresultat	(317 368)	554 723	-	-	

Raufoss, 18. desember 2018

Gunnstein Endal

Prostens og kirkevergens vurderinger av utvalgte områder

Tilstanden for kirker og kirkegarder.

De tre kirkebyggene er i god forfatning. Frem til i dag har vi klart å holde et godt nivå på vedlikeholdet takket være en engasjert kirketjenerstab med dedikerte ansvarsområdet og stor evne til samarbeid. Taket på Raufoss kirke er dårlig, men det skal skiftes våren 2020.

Det samme kan sies om våre kirkegårder/gravplasser: Vi mottar ofte skryt fra publikum når det gjelder standarden på disse, og ledende folk i kommunen omtaler dem som «kommunens flotteste parker.»

Driftsbyggene har en varierende kvalitet og standard. Bygget ved Raufoss kirkegård er trangt og uhensiktsmessig siden det har funksjon som både hovedlager og verksted – dette vil kreve utvidelse eller et tilbygg om ikke lenge.

Vestre Toten har pr. i dag ikke noe livssynsøytralt seremonibygge som alternativ til kirkelig begravelse. Dette er planlagt realisert på Bakkerud Gravlund i Raufoss, men utsatt i flere omganger grunnet kommunens økonomi.

Kontorforhold og rutiner for arkiv og kirkebokføring

Ås menighet og Eina menighet har felles kontorlokaler som leies av «vår egen» stiftelse (Stiftelsen Ås menighetscenter.) Her er det tilfredsstillende kontorfasiliteter og møterom som dekker våre behov på flere områder.

Dagens kontorlokaler for Fellesrådet og Raufoss menighet må vurderes. Innvendig vedlikehold ivaretas av Fellesrådet mens huseier, Vestre Toten kommune, har det bygningsmessige ansvaret. Huseiers ansvar gjelder også utvendig vedlikehold, men etter initiativ fra kirkevergen ble det «etablert» et spleiselag for to år siden: Kommunen betalte maling og liftleie mot at kirken hyret inn en maler.

Taket lekker, det renner vann inn flere steder det og skulle vært skiftet for lenge siden. Opprinnelig var dette planlagt gjennomført i år, men midlene ble omdisponert og takprosjektet utsatt i et år. Vi er bekymret for husets tilstand og ser med spenning frem til hva som avdekkes når taket etter planen skal skiftes neste år.

Om resultatet blir at det må finnes nye lokaler for Raufoss menighet og Fellesrådet må man vurdere samlokalisering for å optimalisere arbeidet vårt og redusere driftskostnadene. Vi har sterke fagstillinger ved begge kontorene i redusert stillingsomfang som ønsker seg en slik løsning. Men dette må veies opp mot det man taper ved å legge ned et annet kontor som dekker et geografisk behov.

Arkiv og kirkebokføring blir ivaretatt på en god måte for de tre menighetsrådene (Raufoss: Brita Heggelund og Eina menighet/Ås menighet: Hilde Torkehagen Skumsrud).

Visitas i Jevnaker 19. – 21. og 24. november

DEN NORSKE KIRKE

Jevnaker menighet

Bispevisitas 2019

Program

Dato og klokkeslett

Tirsdag 19.11.2019

- kl. 9.00** Morgenbønn i Jevnaker kirke
- kl. 10.00** Omvisning i nytt servicebygg v/Jevnaker kirkegård
- kl.11.30** Lunsj med stab på Randsborg Menighetshus
- kl.12.15-14.45** Møte med stab – Randsborg Menighetshus
- kl. 15.00-15.45** Møte med skoleledelsen/rektorene - Bergerbakken skole
- Kl. 18.00** Randsfjord kirke konsert «Året rundt med Prøysen»
Jevnaker barnekor, sangeren Ann Kristin Aanerud,
Brandbu barne- og ungdomskantori og musikere fremfører
musikalsk forestilling med sanger av Alf Prøysen.
- kl. 19.30-2100** Menighetsrådsmøte/fellesrådsmøte - Randsborg Menighetshus

Onsdag 20.11.2019

- kl.9.00-11.30** Møte med kommunens ledelse – Randsfjord kirke
- kl.12.00-13.30** Babysang på Randsborg Menighetshus
Sang og lunsj
- kl.13.30-14.15** Samtale med 8. klasse Jevnaker skole
- kl.14.30-15.30** JORS
Andakt. Vi synger viser og salmer og biskopen deler noen betraktninger.
- kl.17.30-19.00** Frivilligsentralen, Storgata 24
Internasjonal kafé i samarbeid med frivilligsentralen
- kl.19.30-21.00** Randsfjord kirke – Våres Jul
Samarbeid og solidaritet.
Vi viser frem betydningen av den store Jevnaker dugnaden gjennom
Våres Jul. Minikonsert fra Våres Jul
Barnehager, skoler, næringsliv, Lions og kommunen bidrar.
Offisiell visning av filmen Våres Jul fra Zambia

Dato og klokkeslett

Torsdag 21.11.2019

- kl.9.00-9.45** Prestekragen Menighetsbarnehage
Samlingsstund bibelfortelling og sang
- kl.10.00-11.30** Skolebesøk Toso skole 5-7. klasse
Tema; flyktninger, miljø og menneskeverd
- kl. 11.45-14.30** Besøker Nordby gardsbarnehage
Tema; Markens grøde
Varmlunsj fra gården sammen med barna
- kl.14.45-16.30** Konfirmanter – Randsborg Menighetshus
Tema; Klimahåp
Innledning ved Changemaker
- kl.16.30-17.30** Oppsummerende møte – Randsborg Menighetshus
Biskop, prost, sokneprest, kirkeverge

Søndag 24.11-2019

- kl.11.00** Visitagudstjeneste i Randsfjord kirke
Dåp og nattverd
- Kirkekaffe med biskopens visitasforedrag på Randsborg Menighetshus

Bispevisitas i Jevnaker
19.-21. november og 24. november 2019

Visitastforedrag

Innledning

Kirka i Jevnaker – Åpent hus med mange rom.

Inspirert av Joh. 14. 2, hvor det står skrevet: *«I min Fars hus er det mange rom. Var det ikke slik, da hadde jeg sagt dere det. For jeg går bort for å gjøre i stand et sted for dere»* OG selve folkekirketanken, er dette visjonen til Jevnaker menighet og under denne paraplyen skal en arbeide strategisk i Jevnaker for å gi mennesker tilhørighet og nestekjærlighet.

Jevnakersamfunnet er preget av virksomheten ved Hadeland glassverk og den arbeiderkulturen som sprang ut i fra denne. Glassverket ble etablert i 1762 og er fortsatt en viktig virksomhet i Jevnaker som trekker over 600 000 besøkende årlig. Glassblåsing er jo kunst, samspillet mellom kunst, kultur, industri og landbruk er tydelig her i kommunen; variasjonen og mulighetene er mange og store. Samvirket mellom alle tannhjulene i samfunnet må være tilstede for å gjøre alt dette mulig. Drivverket må være stabilt og bestå av gode boforhold, velferd og oppvekstvilkår. Alle gode hjemplasser trenger et slikt drivverk for at en skal kunne ha det en trenger for å være et velfungerende samfunn, slik som Jevnaker er.

Kirka er også en del av denne store helheten. Ei kirke er aldri ei kirke i løse lufta, den er tett forbundet med de omgivelsene og det folket som den til enhver tid må forholde seg til. Å være kirke i dag handler om å være i dyp kontakt med sin kontekst og å være en kirke som oppleves som aktuell og nærværende. Jeg har denne uka opplevd ei kirke som ønsker å være nettopp dette. Gjennom møter med ansatte, folkevalgte, frivillige, eldre, barn og unge har jeg fått se ei mangfoldig og levende lokalkirke med stort hjerte for folket den møter. Visitasdagene har vist oss med all tydelighet at kirka er viktig for folk – det har blitt bekreftet igjen og igjen, både i ord og handling. Ja, det har blitt synlig at kirka virkelig er en del av dette samfunnsdrivverket.

Gjennom visitasprogrammet har vi fått gjennomført det visitasen har som hovedmålsetning; å støtte, inspirere og skape engasjement for videre arbeid. Dette foredraget vil handle om det jeg har fått møte og sett disse dagene, og hva jeg tenker er områder som trenger særlig oppmerksomhet i årene som kommer. Foredraget vil derfor være todelt. Første del er et tilbakeblikk på programmet med fokus på tema vi har berørt i de mange møtepunktene disse dagene. I andre del vil dere få noen utfordringer å arbeide videre med.

Del 1

Tirsdag

Tåka klarte ikke å skjule det vakre landskapet med Randsfjorden som et smykke i horisonten, da vi nærmet oss Jevnaker kirke tirsdag morgen. I det fjerne kunne vi skimte sola gjennom skodda, og det minnet oss på Kristi oppstandelse fra de døde. Den vakre kirka ligger som et slott i terrenget der den skuer utover bygda. Velkomstlyset var tent på kirketrappa da vi gikk inn til **morgenbønn**. I det storslåtte kirkerommet sang vi salmen «*Nå er det morgen*», en sang som formelig løftet en forsamling som hadde kommet inn fra det kalde november-regnet. Sokneprest Stian Roos og prostiprest Anne Hilde Wesenberg Helland ledet i fellesskap andakten. Soknepresten pekte hen på videre tematikk under visitasen med soloframføring av sangen «Åpent hus med mange rom». Vakre salmer, skjønn musikk framført av kantor Kari Monsen Sødal på det flotte nye orgelet og gode ord ga oss en veldig fin åpning av visitasen.

Etter morgenbønnen fikk vi omvisning i kapellet med samtale om byggets muligheter for å bli et livssynsåpent seremonirom og alternativt menighetshus. Videre ble vi presentert for det **nye servicebygget** ved Jevnaker kirke av kirkeverge Mari Hellum Freitag og kirkegårdsarbeider Børre Øverby. Det moderne og funksjonelle bygget, som er så flott integrert blant de øvrige bygningene på kirkegården, består av kjøle- og syningsfasiliteter, pauserom for ansatte og garasje og lager for utstyr og redskaper. Vi fikk også et inntrykk av den snart ferdigstilte opprustningen av Jevnaker kirkegård – Hadelands flotteste parkanlegg!

I Randsborg menighetshus var det så smakfull felles lunch med **den kirkelige staben** og påfølgende møte. Et viktig grunnlag for enhver bispevisitas er de samtaler biskopen holder i forkant av visitasen med de ansatte, denne hadde vi da jeg besøkte Jevnaker i august måned. Plenumsmøtet med de ansatte under visitasen følger opp disse formøtene og bereder grunnlag for videre arbeid. I staben her i Jevnaker er det høyt kompetansenivå og dedikerte medarbeidere med god lagånd. Den norske kirkes medlemsundersøkelse, utført av Opinion, ble et konkret utgangspunkt for ulike temaer og en god dialog knyttet til kirkas plass og rolle i samfunnet. Vi stilte spørsmål om måtene vi organiserer arbeidet vårt på er i tråd med de utfordringer vi står ovenfor, og det ble en fruktbar og god dialog rundt dette. Det ble god anledning til presentasjon av de ulike fagområdene og hva en arbeider med.

Vi dro videre til Bergerbakken skole der vi fikk gleden av å stifte bekjentskap med **skoleledere i Jevnaker kommune**. Det ble et fruktbart møte der vi diskuterte skolekirke samarbeid i lys av ny overordna plan for skolen og ny fagplan for KRLE-faget. Endringene i planene gir føringer for tilrettelegging av framtidig samarbeid. Likeverd og religionsåpenhet er gode verdier også for kirka. Det vil fortsatt være slik at skoleelever skal få kunnskap om nasjonale og lokale tradisjoner, og det vil fremdeles være rom for at det kan gjennomføres skolegudstjenester og klassebesøk i kirker og på gravplasser. Skolen og kirka har et felles mål om å bidra til livsmestring for unge, herunder forberede til å møte krevende situasjoner i livet.

Alf Prøysen står fjellstøtt i hele vårt bispedømme. På sen ettermiddag fikk vi oppleve flotte tolkninger av **Prøysens skatter** framført av Jevnaker barnekor, Brandbu barne- og ungdomskantori, dyktig solist akkompagnert av flinke musikere. Forestillingen ble innrammet av det nyoppussede kirkerommet i Randsfjord kirke. At Prøysen kaller på adventsstemningen var det nok flere enn jeg som fikk en kjenning av.

Dagen ble avsluttet med **møte med Jevnaker menighetsråd og Jevnaker kirkelige fellesråd**. I Jevnaker kommune, som består av ett sokn, er menighetsrådet og fellesrådet ett kirkelig råd, med unntak av at kommunens representant tiltrer rådet i behandling av fellesrådssaker. Likevel har menighetsrådet og fellesrådet ulike ansvarsområder, og det skal være et prinsipielt skille mellom de to forskjellige virksomhetene. Vi samtalte ut fra rapportene som var innsendt på forhånd, blant annet om økonomi og hvordan en kan klare å kommunisere ut den betydningen kirka har i et lokalsamfunn. En viktig del av denne samlingen er å gjøre forberedelser inn mot møtet med kommunen. Rådet viste stort engasjement for å være en folkekirke som er godt rustet til å møte vår tid.

Fra 1. januar 2020 blir Jevnaker kommune del av det nye fylket Viken, og vil dermed ikke dele fylkestilhørighet med de andre kommunene i bispedømmet. Vi informerte om at dette ikke vil medføre noen endringer i relasjonen mellom Hamar bispedømme og Jevnaker menighet. Bispedømmet vil ikke på eget initiativ starte en prosess med sikte på endring i den kirkelige organisering på grunnlag av dette. Et slikt initiativ må i så fall komme fra den lokale kirke selv.

Onsdag

Vi var tilbake i Randsfjord kirke onsdag morgen, der vi fikk møte kommuneledelsen og det lokale politiet. Den nyvalgte ordføreren, Morten Lafton, ønsket velkommen og orienterte om kommunen, Ordføreren trakk blant annet fram utviklingsprosjektet «Fjordlandsbyen Jevnaker», Kistefos med den fabelaktige bygningen The Twist og badeparken. Jevnaker kommune ønsker å gi innbyggerne brede og gode tilbud med kvalitet. Alle skal føle tilhørighet, og kommunen har som mål at flest mulig skal få oppleve mestring på sin måte. Den grunnlovsforankrede folkekirka har sin naturlige plass i dette bildet, og vi diskuterte hva kirka betyr for et lokalsamfunn. Samarbeidet mellom kommune og kirke er godt ivaretatt i Jevnaker og det oppleves at det legges til rette for at kirka får rammevilkår som gjør at en både kan holde i hevd de fantastiske kirkebyggene og gravplassene som finnes her i Jevnaker, samtidig som det er ressurser til å ivareta kirkas øvrige samfunnsoppdrag på en tilfredsstillende måte. Vi diskuterte hvordan det er å vokse opp og bo i Jevnaker. Kommunen har en strategisk tilnærming til hvordan en skal øke livskvaliteten ytterligere for sine innbyggere. Det er naturlig og nødvendig at kirka tar sin plass i videreutviklingen av lokalsamfunnet.

I Randsborg menighetshus fikk vi oppleve **babysangens flotte utfoldelse** ledet av menighetspedagog Hilde Gunnerød Hoelsveen. Babysangen er et viktig tiltak som ikke bare småbarna nyter godt av. Samværet skaper også nettverk for foreldrene.

Etter lunch reiste vi til Jevnaker skole, der vi møtte lydhøre og **engasjerte 8. klassinger**. Visjonen til skolene i Jevnaker er: «*Jevnakerskolen gir opplæring for å mestre framtidens utfordringer*». For å lykkes med dette trengs det stor omsorg og solidaritet med hverandre, og dette la jeg fokus på da jeg møtte elevene. Ungdommene «grillet» meg med ulike spørsmål; alt fra hva som er en biskops jobb, via homoterapi til abortspørsmålet og problemstillinger knyttet til kirkeasyl.

Vi dro videre til andakt på Jevnaker omsorgs- og rehabiliteringssenter (**JORS**) der vi møtte innbyggere i den andre enden av aldersskalaen. Andakten var et åpent arrangement med godt besøk, til stede var også ordføreren. Diakoniutvalget bidro med kaffe og kaker. Vi sang kjente og kjære sanger og salmer, blant andre «De nære ting» som alltid slår så godt an hos de som har levd en stund.

Neste post på visitasprogrammet var besøk på **Internasjonal kafé** i regi av Frivillighetssentralen i Storgata. Her ble det diskusjon og sosialt samvær på tvers av ulike religioner, kulturer og tradisjoner. Vi fikk flere personlige vitnesbyrd om de krevende utfordringer flyktninger har i møte med Norge og det norske samfunnet, men også historier som kaller på håp og framtidstro. Slike arenaer for gode møter og dialog mellom medmennesker er helt nødvendig for gjensidig toleranse og forståelse.

Vi avsluttet kvelden med å oppleve henførende smakebiter fra julekonserten «**Våres Jul**» i Randsfjord kirke. Denne dugnaden har blitt et forbilde for hele landet gjennom hvordan man har lyktes i å forene hele lokalsamfunnet mot et felles mål. Filmen «Våres Jul» fra Zambia ble vist, og det er gripende å se hva en har fått til i Zambia med innsamlede midler fra lokalsamfunnet i Jevnaker.

Torsdag

Vi startet dagen med å dele en samlingsstund med sang og bibelfortellinger med barna i **Prestekragen menighetsbarnehage**. Å møte de minste blant oss er alltid en glede; nysgjerrighet, sprell og lopper i blodet gir energi, og det å kunne se kirken og troen fra barnets perspektiv er sunt for noen og enhver. Menighetsbarnehagen blir lagt ned fra 1. august 2020, blant annet grunnet forsterkede krav til drift av barnehager. I nedleggingsfasen legges det til rette for at overgangen skal bli så god som mulig for barna som går ut av barnehagen, også i tett samarbeid med Jevnaker kommuner.

Et av høydepunktene under visitasen var besøket på **Toso skole** der 5.-7. trinn hadde forberedt seg på samtale om miljø, barns rettigheter, menneskeverd og livets mysterier. Det er en åpenbaring å møte unge som er så bevisste de store utfordringene i vår tid, og hvordan barna setter ord på den frykten de kjenner inni seg for hva framtida vil bringe. I tillegg til spørsmål, framførte 6. trinn også en sang for biskopen og hennes følge.

Lunchen spiste vi sammen med barna på **Nordby gardsbarnehage**. Maten var egenprodusert på gården og det var imponerende å se hvordan barna involveres i gardsdriften og får en førstehåndskunnskap om samvirke mellom natur og menneske i skaperverket. Blant annet fikk vi sammen med barna oppleve slakting av gris og dissekering av grisehale.

Etter lunch bar det tilbake til Randsborg menighetshus og **møte med konfirmanter** med tema Klimahåp. Changemaker, Kirkens nødhjelps ungdomsorganisasjon, innledet til samtale. Det er ingen tvil om at de siste års klimaopprør, inspirert av den svenske tenåringen Greta Thunberg, har satt sitt solide avtrykk også blant årets konfirmanter i Jevnaker. Ungdommene krever handling fra myndigheter og myndighetspersoner. Mantra for klimautfordringene er: Det haster! Det koster! Det nytter!

Vi avsluttet dagen med et møte mellom biskop, prost, sokneprest og kirkeverge for å **oppsummere erfaringene** fra bispevisitasen og se fram mot visitasgudstjenesten.

Jeg reiste hjem fra Jevnaker med sterke inntrykk, entusiasme og glød fra gode opplevelser og fine dager.

Del 2

Når jeg nå går over til del 2 av foredraget vil jeg peke på noen stikkord for videre arbeid i menigheten, i det kirkelige rådet og i samarbeidet med hele lokalsamfunnet. Jeg har delt inn i fem hovedområder, og jeg vil bruke dem som overskrift på utfordringene til menigheten her.

Det første hovedområde er

I Gudstjenester og kirkelige handlinger

Dere har noen fantastiske kirkerom i Jevnaker. Randsfjord kirke og Jevnaker kirke er juveler på hver sin måte, og vi har blitt gitt store opplevelser gjennom liturgiske samlinger og andre arrangement under visitasdagene. Både i møte med staben og med menighetsrådet, ble det, etter gjennomgang av medlemsundersøkelsen for Den norske kirke, tematisert behov for en evaluering av eksisterende årshjul. Erfaring viser at godt samarbeid med ulike aktører og tverrfaglighet gir en økt kirkesøkning. I Jevnaker er dere gode på årsplanlegging, men det kan være regningsvarende med en gjennomgang av hva det skal satses videre på og hva som eventuelt skal legges til side. Dette er diskusjoner det er naturlig å gjennomføre i en dialog mellom menighetsråd og stab.

Så min første utfordring er å:

- 1) Ta en gjennomgang av årshjulet for gudstjenester og samarbeid med andre aktører. I tilknytning til arbeidet med dette, evaluere eksisterende tiltak, herunder plan for trosopplæring.*
- 2) At råd og stab sammen ser gjennom det totale aktivitetsnivået i menighetene for å være omforent om hva som vil være viktig å satse på i tida framover, herunder avholdelse av årlig strategimøte mellom stab og råd.*

Da går jeg over til neste satsningsområde som er:

II Omsorg og solidaritet

Vi har gjennom denne uken fått sett mye av det gode diakonale arbeidet som kirka driver. Det handler blant annet om besøk på institusjoner, gjennom enkelt-samtaler og med grundig sorgarbeid. Ikke minst er det mye god diakoni og omsorg i å ta vare på kirkegårdene. Diakonien er helt essensiell i kirkas virke og jeg vil bare oppmuntre til å tenke stort rundt dette arbeidet, og løfte fram betydningen av alt det gode arbeidet dere gjør gjennom diakoniutvalget. Så handler det hele tiden om å ha en størrelse på arbeidet som står i forhold til de ressursene vi til enhver tid har. Det ble tatt opp i møte med kommunen behovet for styrket diakonal betjening, herunder ønsket om å opprette stilling som diakon i Jevnaker.

Det tredje hovedpunktet jeg vil fokusere på er:

III Barn og unge

I forbindelse med innføring av ny overordnet plan for skolen i 2020 og med tanke på ny lov for tros- og livssynssamfunn, vil det være veldig viktig å samsnakke om hvilke muligheter som ligger for samarbeid mellom kirke og skole/barnehage. Jeg vil gjerne, som biskop, være med i den samtalen. Og jeg utfordrer dermed til å:

3) Sammen med kommune, skole og barnehage se på hvilket faglig innsteg man har for samarbeid og hvilke arbeidsmetoder det er mulig å bruke. Et allerede godt forhold danner grunnlag for framtida. Dette kan nedfelles i en systematisk plan for samarbeid.

Dåp er et satsningsområde for kirken. Vi ser at dåpstallene synker i store deler av landet, og da er spørsmålet; hvordan kan vi forebygge og komme i inngrep med denne utfordringen også lokalt her i Jevnaker, blant annet med å få ut informasjon om dåp på en god måte? Jevnaker har allerede gjennomført et vellykket forsøk med drop-in dåp, jeg vil berømme dere for dette. Men, kanskje er vi nødt til å finne ytterligere nye metoder og plattformer? Min fjerde utfordring er derfor at en:

4) Ser på hvilke muligheter det er for å løfte fram og gi tilgang på dåp gjennom hele året i lokalsamfunnet, herunder videreutvikle drop-in dåp som en mulighet for dåp av både barn, ungdom og voksne.

Den norske kirke har en rekrutteringsutfordring. Vi vet at vi vil ha utfordringer med å fylle de ulike kirkelige stillingene i tida framover, mye på grunn av at færre begynner på de kirkelige studieretningene. I disse dager opprettes nettstedet jobbkirken.no. Folk som jobber i kirka opplyser ofte at de begynte i kirkelig tjeneste fordi noen personlig hadde oppfordret dem. Vi har under visitasen fått høre om det gode ungdomsarbeidet i regi av menighetene, og jeg vil derfor utfordre til:

5) At det snakkes om mulighet for kirkelig utdanning, og hva det vil si å arbeide i kirka.

Det neste temaet er:

IV Kirka i lokalsamfunnet

Som nevnt ovenfor har det for Den norske kirke i 2019 blitt gjennomført en medlemsundersøkelse som tar pulsen på hva som rører seg blant våre medlemmer. Spørsmål som omhandler verdier og holdninger, gudstjenestevaner og syn på kirkebygg blir adressert. Videre er det viktig at kirka bidrar og deltar der det er mulig i lokalsamfunnet. De årlige sommerkonsertene i kirka er i den forbindelse et eksempel til etterfølgelse. En annen mulighet er å være til stede når det er store evenementer som festivaler eller lignende. Jeg vil derfor utfordre til:

6) At en i råd og stab ser på funnene i medlemsundersøkelsen, og sammenholder de med den årlige menighetsstatistikken, for å vurdere om enkelte av resultatene av

disse krever at det må være noe en kan tenke annerledes om for hvordan en jobber som kirke i Jevnaker.

7) Vurdere å legge noen forordnede gudstjenester eller andre arrangementer inn mot lokale samfunnstiltak ellers, så som Randsfjordfestivalen eller andre.

Som nevnt tidligere i foredraget er det et godt forhold her mellom kommunen og kirken. Det er jeg veldig glad for og oppmuntrer til å fortsette det gode samarbeidet. Derfor vil jeg utfordre til:

8) At kirkelig fellesråd inviteres til møte med det nye kommunestyret for å informere og orientere om hva kirka gjør, og er ansvarlig for, i lokalsamfunnet.

9) At Jevnaker kommune og Jevnaker kirkelige fellesråd etablerer formelle møtepunkter for kirkas deltakelse i kommunens budsjettprosesser, med minimum et møte på våren/tidlig sommer, et møte på høsten og et evaluerings- og oppfølgingsmøte på vinteren.

Det siste punktet jeg vil snakke om i dag er:

V Medarbeiderskap og organisering

Ny tid utfordrer oss til å se nøye på hvordan vi selv organiserer oss og hvilke arbeidsmetoder vi anvender. Det kan derfor være grunn til å se på hvordan de ulike møtepunktene en har fungerer, og om det eventuelt er andre arenaer en trenger å utvikle. Det er også viktig med rom for å tenke de lange tankene og gjøre prioriteringer. Her i Jevnaker har dere en godt etablert praksis med stabsmøte hver 14.dag. Jeg vil gjerne utfordre til å:

10) Å videreutvikle arbeidet med felles strategisk tenkning og at det i tilknytning til stabsmøtet også settes av tid til planlegging av konkrete tiltak.

Jevnaker menighet gir ut et flott menighetsblad tre ganger i året. Medlemsundersøkelsen for Den norske kirke påviser at menighetsblad fortsatt er det desidert største medium for informasjon fra kirka overfor befolkningen. I vår tid er det svært viktig at også kirka utnytter mulighetene som ligger i nye digitale kommunikasjonsformer, ettersom det er på slike flater de fleste av oss søker informasjon og kontakt med samfunnsaktører. Min siste utfordring blir derfor å:

11) Se på ulike måter for å ytterligere styrke kirkas synlighet i sosiale medier og styrke annen digital kommunikasjon.

Avslutning

Så er tiden kommet for å takke for visitasen. Hjertelig takk til alle som har vært involvert i planlegging og tilrettelegging. Takk for alle de gode rapportene som ble sendt inn på forhånd. Takk for tillit, gjestfrihet og hyggelige bordfelleskap.

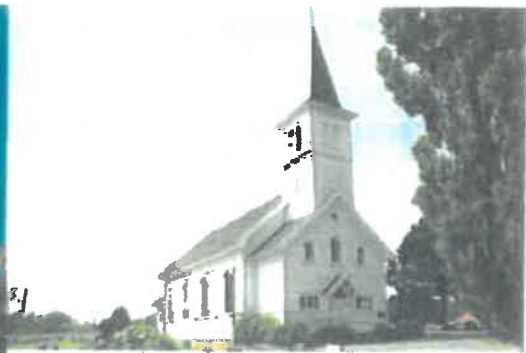
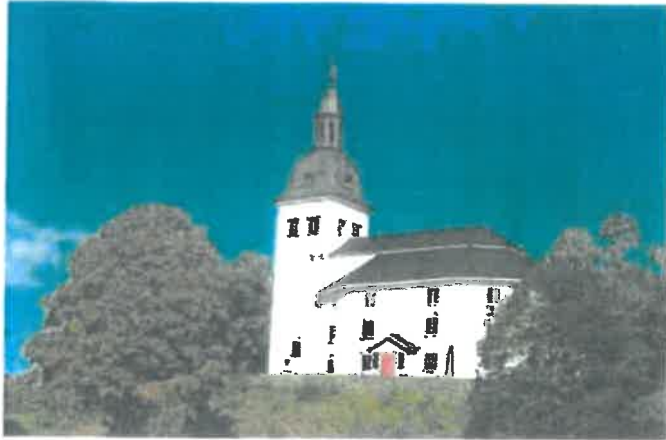
Takk for gode møter med mennesker i alle aldre. Jeg tar alle disse møtene med meg, alle klemmer, håndtrykk, smil og meningsutvekslinger, ja, alt jeg har fått være del av under visitasen. Hjertelig takk.

Gud velsigne Jevnaker menighet!
Gud velsigne Jevnaker kommune!

Solveig Fiske
Hamar biskop

Utfordringer

- 1) *Ta en gjennomgang av årshjulet for gudstjenester og samarbeid med andre aktører. I tilknytning til arbeidet med dette, evaluere eksisterende tiltak, herunder plan for trosopplæring.*
- 2) *At råd og stab sammen ser gjennom det totale aktivitetsnivået i menighetene for å være omforent om hva som vil være viktig å satse på i tida framover, herunder avholdelse av årlig strategimøte mellom råd og ansatte.*
- 3) *Sammen med kommune, skole og barnehage se på hvilket faglig innsteg en har for samarbeid og hvilke arbeidsmetoder det er mulig å bruke. Et allerede godt forhold danner grunnlag for framtida. Dette kan nedfelles i en systematisk plan for samarbeid.*
- 4) *Se på hvilke muligheter det er for å løfte fram og gi tilgang på dåp gjennom hele året i lokalsamfunnet, herunder videreutvikle drop-in dåp som en mulighet for dåp av både barn, ungdom og voksne.*
- 5) *At det snakkes om mulighet for kirkelig utdanning, og hva det vil si å arbeide i kirka.*
- 6) *At en i råd og stab ser på funnene i medlemsundersøkelsen, og sammenholder de med den årlige menighetsstatistikken, for å vurdere om enkelte av resultatene av disse krever at det må være noe en kan tenke annerledes om for hvordan en jobber som kirke i Jevnaker.*
- 7) *Vurdere å legge noen forordnede gudstjenester eller andre arrangementer inn mot lokale samfunnstiltak ellers, så som Randsfjordfestivalen eller andre.*
- 8) *At kirkelig fellesråd inviteres til møte med det nye kommunestyret for å informere og orientere om hva kirka gjør, og er ansvarlig for, i lokalsamfunnet.*
- 9) *At Jevnaker kommune og Jevnaker kirkelige fellesråd etablerer formelle møtepunkter for kirkas deltakelse i kommunens budsjettprosesser, med minimum et møte på våren/tidlig sommer, et møte på høsten og et evaluerings- og oppfølgingsmøte på vinteren.*
- 10) *Å videreutvikle arbeidet med felles strategisk tenkning og at det i tilknytning til stabsmøtet også settes av tid til planlegging av konkrete tiltak.*
- 11) *Se på ulike måter for å ytterligere styrke kirkas synlighet i sosiale medier og styrke annen digital kommunikasjon.*

 DEN NORSKE KIRKE
Jevnaker menighet

JEVNAKER MENIGHETSRAÅDS ÅRSMELDING

FOR 2018

Foto Hilde G. Hoelsveen

Jevnaker menighet tilhører Hamar bispedømme, og er en del av Hadeland og Land prosti. Jevnaker menighet har et sokn. Etter Kirkeloven skal alle kommuner ha kirkelig fellesråd. I ettsoknskommuner er medlemmer i menighetsrådet og kirkelig fellesråd identiske med unntak av kommunal representant i fellesrådet. I Jevnaker kalles rådet menighetsrådet.

Menighetsrådets medlemmer

Valgte: Øyvind Haglund Sogn, Anne Marit Lien, Anne-Lise Hagen, Wenche Struksnæs Haugli, Svein Kåre Orvang, Kristin Marie Sæther, Nina Helmerstuen Farnen, Runhild Danielsen Grina

For biskopen: Stian Roos
Kommunens representant: Anne Marie Einæs

Valgte varamedlemmer: Anne Marit Eriksrud Præsthagen, Heidi Elisabeth Johnsen

Kommunens varamedlem: Anne E. Ballangrud
Leder: Anne Lise Hagen
Nestleder: Svein Kåre Orvang
Sekretær: Kirkeverge Mari Hellum Freitag.

Ansatte

Ansatte i fellesrådet:

Kirkeverge: Mari Hellum Freitag, 100 % stilling.
Klokker/
Kontomedarbeider: Arnhild Strand, 40 % stilling
Kirkegårdsarbeider: Børre Øverby, 100 % stilling.
Kirketjener: Kari Bjertnæs, 100 stilling (pensjonert fra 1.2.2018)
Katrine Haug Knutsen , 100% stilling (fra 1.2.2018)
Kantor: Kari Monsen Sødal, 100 % stilling.
Menighetspedagog: Hilde Gunnerød Hoelsveen, 100 % stilling

Timebaserte ansatte/vikarer:

Mari Bratvold (kirketjener)
Berit Nerby (kirketjener)
Svein Kåre Orvang (kirkegården)

Lønnet av bispedømmet/statlige midler

Prester: Yngve Skaland , 100 % stilling (sokneprest pensjonert fra 1.3.2018)
Stian Roos, 100 % stilling (sokneprest fra 1.7.2018)
Anne-Hilde Wesenberg Helland 50 % stilling (prostiprest)

Utvalg og komiteer

- Økonomi- og offerutvalg:** Anne-Lise Hagen, Stian Roos, Øyvind Haglund Sogn, Mari Hellum Freitag
- Kirkekaffe-, basar- Gullkonfirmant-komit :** Amhild Strand (basar), Katrine Haug Knutsen
Fra menighetsrådet: Anne-Lise Hagen, Kristin S ether, Wenche Haugli.
- Bygningsutvalg:** Børre Øverby, Svein Kåre Orvang, Øyvind Haglund Sogn, Mari Hellum Freitag
- Diakonlutvalg:** Kari Grjotheim, Kristiane Kessel, Marie Skaland, Iris Lien, Gunvor Nordahl, Kristin S ether
- Trosopplæringsutvalg:** Stian Roos, Hilde Gunnerød Hoelsveen, Tove Mette Fossum Elverum, Sigrid Karoline Sogn  lom, Anne Marit Lien, Katrine Haug Knutsen, Caroline Henriksen-Hauger (ungdomsrepresentant og Leder for Hekta)
- Partssammensatt utvalg:** Kristin S ether, Kari Monsen Sødal, Mari Hellum Freitag
- Redaksjon Menighetsblad:** Staben i menigheten, Wenche Haugli bidrar fra rådet
- Styret i Prestekragen Menighetsbarnehage:** Nina Helmerstuen Farmen, Anne Marit Lien, Stian Roos, Hilde Gunnerød Hoelsveen, Antonle Bjertn es Undheim Mari Hellum Freitag
- Husstyret Randsborg Menighetshus:** Amhild Strand, Mari Hellum Freitag, Svein Kåre Orvang, Nina Helmerstuen Farmen
- Internasjonal kontakt:** Stian Roos, Kirkens Nødhjelp kontakt, Kristin S ether kontakt for internasjonal diakoni, Stian Roos kontakt for Grønn menighet
- Kirken SOS:** Kristin S ether og 1 til fra diakonlutvalget
- Gudstjeneste-Utvalg:** Kristin S ether, Stian Roos, Kari Monsen Sødal
- Randsfjord kirke:** Kristin S ether, Anne Marit Lien, Anne Eln es, Katrine Haug Knutsen Anne-Lise Hagen, Stian Roos, Mari Hellum Freitag

Aktivitet

Menighetsrådets møter

Det er avholdt 6 møter.

Det er behandlet 34 saker i rådet. Flere av sakene er behandlet flere ganger.

Flere utvalg/komiteer under menighetsrådet har hatt ett eller flere møter i løpet av året.

Hovedsaker som er behandlet

- Budsjett
- Regnskap
- Årsmelding 2017
- Reduksjon av presteressurs
- Endring av stillingskategori for kapellan med tjenestested Jevnaker Sokn
- Klokkeføring i kirkene
- Offerliste
- Randsfjord kirke – stoler
- Hørings om Kirkeordning for Den norske kirke

Andre møter

Menighetens årsmøte med menighetsmøte ble avholdt 15. april i Jevnaker kirke rett etter gudstjenesten. Sakene som var oppe var Årsmelding 2017 og orienteringer om parkeringsplass og kirkegårdsutvidelsen ved Jevnaker kirke, nytt servicebygg ved Jevnaker kirke, innvendig maling og interiørmessige forandringer i Randsfjord kirke.

Det har vært avholdt møter med kommunens administrative ledelse.

Felleskristlige møter

Menigheten har samarbeid med Røde Kors og diakoniutvalget i forbindelse med andakter på JORS.

Misjon

Jevnakers for tiden eneste misjonsforening innen Den norske Kirke, "Jevnaker misjonsstudiegruppe", ble stiftet i 1975. Den kombinerer bibelstudium med støtte til Det norske misjonsselskap. Leder er Kristiane Kessel.

Diakoniutvalg

Medlemmer; Kristiane Kessel (leder), Iris Lien, Gunvor Nordal, Kristin Sæther, Marie Skaland, Kari Grjotheim (sekretær og kasserer)

Arrangementer

29.03.18 Skjærtorsdag fest.

Diakoniutvalget kjøpte inn maten og hadde ellers ansvaret sammen med prestene og organisten.

Menigheten var samlet til felles måltid og nattverd i Jevnaker kirke.

Diakoniutvalget har samarbeidet med prestene ved gudstjenestene på JORS.

De hjelper til med henting av beboerne og utdeling av nattverd.

Diakoniutvalget har hatt 3 samarbeidsmøter for å forberede oppgavene og evaluere det de har gjort.

Diakoniutvalget har gitt blomster til de i Jevnaker kommune som fylte 90 år.

Søndagsklubben

Søndagsklubben er fortsatt midlertidig lagt ned da den mangler ledere.

Trosopplæring

I 2018 ble 6 trosopplæringstiltak gjennomført for enkelte alderstrinn. Et tiltak ble avlyst grunnet sykdom og et grunnet for lav påmelding. Vi er likevel fornøyd med 13 deltakere færre totalt med to færre tiltak. I tillegg til at nye regler i forhold til personvern gjør at vi sender ut færre invitasjoner. Tiltakene med utdeling av 4-års bok, babysang og barnekor gikk også sin gang. Se egne årsmeldinger for koret og babysang.

Alle tiltakene besto av samling lørdag og gudstjeneste søndag. Uteovernatting, kirkecamp og Skogstad innebar i tillegg overnatting. Vi flyttet Igjen tårnagentene inn i Jevnaker kirke.

Etter endt konfirmanttid er det mulighet for å være med på ledertrening for å bli ungdomsleder og dermed bli med og hjelpe til på breddetiltakene og Hekta jr. I 2018 deltok 12 ungdommer på dette. Noe av treningen foregår lokalt gjennom møter og lederoppgaver, mens noe foregår i regi av ungdomsorganisasjonen HEKTA.

Tilbakemeldingene fra barn og voksne på de ulike tiltakene har vært gjennomgående positive. Men vi har i år hatt litt lavere oppmøte, og tror det kan ha sammenheng med at det fra sommeren 2018 ikke lenger var lov å sende til tilhørende medlemmer.

Vår trosopplæringsplan «Et lekende menneske» har fått god respons fra både unge og voksne i Jevnaker. Og unger som deltar og foreldre som hjelper til synes det skjer mye bra i menigheten.

Hekta jr. Jevnaker/ Hekta, Jevnaker lokallag.

I 2018 har ungdommene i Hekta, Jevnaker lokallag, vært veldig mye med på trosopplæringstiltak i regi av Jevnaker menighet. Dette teller for dem som praktisk ledertrening. De er lærevillige, interesserte, dyktige og gode mot ungene de har med å gjøre. De får god kontakt og blir gode forbilder for de yngre deltakerne samtidig som de blir tryggere på seg selv i en lederrolle gjennom å være med på disse arrangementene. En solid gjeng av dem er også med på leirene etter konfirmasjonen i regi av Hekta.

Det var planlagt en ungdomskveld i november 2018 hvor ungdommene skulle aktivt delta, men den måtte dessverre flyttes til etter nyttår.

Hekta- ungdommene driver også lokalt en klubb for barn i 5. -7. trinn én kveld per måned. Her har de ansvar for både planlegging og gjennomføring av klubb-kveldene. Hver samling avsluttes med andakt og lystenning. Tilstede på disse kveldene har det i 2018 vært mellom 22-37 unger.

Det ble innkalt til styremøte og årsmøte i august 2018 hvor nytt styre ble valgt. De prøver nå å legge planene for videre arbeid og samlinger. Siden hele styret ble valgt inn nytt ønsker de litt tid på å finne sin måte å dra lokallaget på, og hva de skal arrangere av samlinger for medlemmene i lokallaget.

Konfirmantundervisning

Det legges ned mye ressurser i menighetens konfirmantarbeid, og konfirmantene preger menighetens gudstjenesteliv.

Prostiprest og sokneprest står for ukentlig undervisning, mens menighetspedagogen instruerer til gudstjenestedeltagelsen.

I vintersemesteret ble det arrangert et foreldremøte med innlagt kåseri av Harald Schøien om *å ha en tenåring i huset*.

I mai 2018 ble 55 konfirmanter høytidelig feiret fordelt på 3 konfirmasjonsgudstjenester i Jevnaker kirke, og 2 konfirmasjonsgudstjenester i Randsfjord kirke.

I mars ble 57 nye konfirmanter innskrevet. Disse var på leir i Kragerø i august, har fulgt undervisning gjennom høstsemesteret og skal konfirmeres våren 2019.

Babysang

Babysang har hatt stor vekst og opplevd et svært positivt år i 2019. 38 barn er registrert som medlemmer, og flere barn har vært innom som gjester. Det ble arrangert 10 samlinger i vintersemesteret og 9 samlinger i høstsemesteret.

Babysang blir arrangert på Randsborg menighetshus på onsdager kl. 12. Stian Roos leder et fast opplegg med sanger og regler, og flere fra menighetens stab har servert lunsj til deltagerne.

Babysang er et viktig tiltak i menighetens trosopplæring. For de fleste foreldrene er det første møte med trosopplæringen i menigheten.

Babysang drives med støtte fra K-stud og Sparebank stiftelsen Jevnaker, Lunner, Nittedal.

Kirkemusikalsk virksomhet

Hovedvekten av kirkemusikkvirksomheten er knyttet til ordinære og ekstraordinære gudstjenester og kirkelige handlinger. Det har også vært mye konsert-aktivitet.

Jevnaker barnekor

Medlemmer: Det har vært med til sammen 15 medlemmer i 2018. I vårhalvåret var det 7, og på høsten var det 14 barn i alderen 4år til 5.klasse.

Det har vært relativt stabilt fram møte på øvelser og opptredener.

Aktivitet: Koret hadde i løpet av 2018 til sammen 21 øvelser. 17.april besøkte vi Villa Skaar med sang og glede. Der ble de nye kor-t-skjortene også «innviet» Før sommeren var det avslutningsfest på Randsborg med sang, lotteri, og overraskelse og diplom til barna. Høsten startet med gledelig økning i medlemstall. Den 6.november besøkte koret JORS med en liten konsert i en fullsatt kantine. Den 12.desember medvirket barnekoret på julekonsert i Hønefoss kirke, hvor de sang både alene og sammen med Hønefoss kirkekor. Barnekoret medvirket ellers ved til sammen 3 gudstjenester, deriblant julaften i Randsfjord kirke.

Øvrig deltakelse av kor og ekstra musikere i forbindelse med gudstjenester:

Ved alle konfirmasjonsgudstjenestene medvirket Thomas Petersen på trompet. Ved begge allehelgensgudstjenestene samt ved julaftensgudstjenesten i Jevnaker kirke spilte Eirik Pladsen saksofon.

Jevnaker korforening deltok på lysmesse og høytidsgudstjeneste 1.juledag.

Konsserter:

I 2018 har vi fortsatt å feire det nye, flotte orgelet i Jevnaker kirke med en rekke konsserter.

Søndag 11.februar var det konsert i samarbeid med Ad Fontes («Til kildene») v/ tidligere domkantor Terje Kvam, med fremføring av M. Duruflés Missa cum Jubilo. Medvirkende var medlemmer fra mannskoret Consortium Vocale, Anders E. Dahl, orgel, Terje Kvam, dirigent.

Torsdag 22. februar var det orgelkonsert ved kantor i Hokksund, Abram Bezuijen. Han spilte et program med musikk av J.S. Bach.

I løpet av sommermånedene, i forbindelse med åpen kirke, ble det gjennomført en serie på 5 orgelkonserter onsdager kl 12.00:

20.juni Anders Eidsten Dahl

27.juni Ann Toril Lindstad

26.juli Kristian Heian

1.august Stein Sødal

15.august Ole Andreas Fevang

Hver av konsertene hadde en varighet på ca 45 minutter. Frammøtet var bra. (ca 20-40)

Konsertene ble svært godt mottatt.

Samtidig var det åpen kunstutstilling i kapellet. Kombinasjonen kunstutstilling-konsert-åpen kirke var veldig positiv og trakk mange mennesker til Jevnaker kirke i løpet av sommeren.

26.september var det duket for orgelmatiné ved undertegnede. Pensjonister og beboere på de to sykehjemmene på Jevnaker var spesielt invitert. Det var mange med gåstoler og rullestoler som skulle hjelpes inn i kirken, og det er fortsatt noen praktiske utfordringer i kirkens inngangsparti.

Etter konserten var det enkel kirkekaffe for de fremmøtte. Tidligere medlemmer av orgelkomiteen og frivilligsentralen hjalp til og bidro med kirkekaffen.

Ungdommenes orgeldag 20.oktober

Det har ikke vært noen faste orgel-elever dette året. Men vi inviterte Jevnaker kulturskole og i tillegg orgel-elever fra Gran og Hallingdal til orgeldag i Jevnaker kirke den 20.oktober. Stein Sødal og undertegnede hadde opplegget for dagen. Til selve orgel-undervisningen hadde vi hyret inn kirkemusikkstudent Kristian Heian. Han hadde et flott undervisningsopplegg som fungerte bra for alle, uansett nivå. Dagen ble avsluttet med gallerikonsert ved Kristian Hein og de tre eldste orgel-elevene.

Jevnaker menighet fikk økonomisk støtte til konsertene fra Norsk Kulturråd, OVF og Jevnaker kommune.

Orgelet i Jevnaker kirke:

Det nye orgelet har vært til stor glede og inspirasjon for alle som har hatt gleden av å spille på det. Det er også stadig gode tilbakemeldinger fra menighet og konsertpublikum. Det har vært kun noen få «barnesykdommer», og orgelbyggerne fra Frobenius har vært raskt på pletten de få gangene det har vært spesielle problemer. Intonatør Erik Hult hadde hovedstemming i uke 39.

Orgelet i Randsfjord kirke:

Orgelet i Randsfjord kirke fikk stemming og ettersyn 9.mai 2018.

Da fikk vi også ny høydejusterbar orgelkrakk. Krakken ble levert av orgelbygger Marius Lyngø, som nå har tilsynet med orgelet i Randsfjord kirke.

Høsten 2017 fikk vi en tilstandsrapport på orgelet. Den beskriver et orgel som fungerer teknisk godt, men som vi etter hvert må følge litt ekstra med i forhold til vedlikehold.

Det ble påpekt klanglige svakheter, særlig knyttet til orgelets evne til å bære og støtte menighetssangen.

Rapporten inneholder forslag til hvordan orgelet eventuelt kan bygges om og om-intoneres for å få det mer velklingende, og ikke minst bærende for menighetssang. Antydnet kostnad for dette er ca 700 000,-

Det ble tydelig at vi, når tiden er inne, bør engasjere en dyktig orgelkonsulent, og at det vil være fornuftig å oppnevne en liten orgelkomité. Dette for å sikre at alt blir gjort formelt riktig, og at resultatet blir bra, uansett omfang av prosjektet.

Prestekragen Menighetsbarnehage

I 2018 har barnehagen hatt 21 barn fordelt på 28 plasser. Barnegruppen er delt inn i en småbarngruppe med 7 barn under 3 år, og en gruppe med 14 barn i alderen 3-5 år. Grunnen til at det er et barn mindre i år, er fordi det ble vedtatt en ny pedagognorm som satte krav til antall barn fordelt på utdannede pedagoger. Denne loven sier at det skal være maks 7 småbarn, og maks 14 store barn pr. pedagog. Dersom antallet barn går over dette, så kreves det at man setter inn en 100 % pedagog i tillegg.

Da vi startet nytt barnehageår i august 2018 så hadde barnehagen 5 førskolebarn som begynner på skolen i 2019, samtidig som at vi vet at det er et barn som skal flytte til sommeren. Det betyr at barnehagen har 6 ledige plasser fra august 2019 som skal fylles opp.

Personalgruppa består av styrer 80 %, to barnehagelærere (en i 90 % og en i 100 %), to assistenter i 100 %, og en assistent i 90%. Styrer går inn på avdelingen de dagene hvor andre har fri eller ved fravær, samt en fast vikar som er hos oss en dag annenhver uke og ved behov ellers.

Barnehagens egenkapital og likviditet er stabil, og 2018 ga et overskudd på ca. 80 000 kr. Den største kostnaden er lønnskostnader, denne posten har økt noe etter de nye satsene som kom i mai 2018, samt at en ansatt her har fått ny sats etter å ha gått opp i ansiennitet. Den nye pedagognormen gjør også at vi får inntekter for et barn mindre enn tidligere. Barnehagen har også investert i nytt stallebord med hev/senk funksjon, og nytt flettverksgjerde rundt hageområdet i løpet av året 2018. Samlet utgjør stallebordet og gjerdet en kostnad på nesten 100 000 kr.

En dag i uka har barnehagen besøk fra menighetskontoret som holder samlingsstund for alle barna. Samlingene inneholder forskjellige bibelhistorier, sanger og salmer, og de har fokus på høytidene når det nærmer seg jul, påske og pinse.

Menighetsbladet

Jevnaker menighetsblad utgis av Jevnaker menighet og fulldistribueres til alle husstander i kommunen. Staben har siden høsten 2012 hatt ansvaret for det redaksjonelle, men ønsker gjerne bidrag fra andre utenom.

Utgivelsene dekkes hovedsakelig av frivillige gaver, sponsorinntekter og midler fra menighetsrådet. Da bladet har stram økonomi, vedtok menighetsrådet at det fra 2018 skulle komme ut 3 numre i året.

Redaksjonen får gode tilbakemeldinger fra lesere på bladets innhold og utseende. Stor takk til Karl Steen Omdahl som hjelper oss med korrekturlesning.

Basar

Det ble ikke arrangert basar i 2018.

Randsborg menighetshus

Aktiviteten på Randsborg er stor gjennom hele uken. Det er babysang, trosopplæringssamlinger, konfirmasjonsundervisning, samling for ungdomsledere, ungdomsklubb for 5.-7. klasse. Prestekragen Menighetsbarnehage har også lånt huset til samlinger.

I tillegg har huset vært brukt til enkelte korøvelser og utleie til bursdagsselskap, konfirmasjon og dåp.

Det er de siste årene gjort betydelige oppgraderinger. I 2018 ble huset malt utvendig.

Økonomi

Menigheten har god økonomistyring som gjør at vi har fått gjennomført de aller viktigste oppgaver og plikter innenfor rammen av bevilgningen som er gitt fra kommunen.

Det ble bevilget penger til brannsikring i kirkene og til prosjektet parkeringsplassen og kirkegårdsutvidelsen ved Jevnaker kirke.

I 2018 kom det inn totalt kr. 85 515 i ofringer, hvorav kr. 36 175 var internt og fordelt slik:

- kr. 3 876 til menighetsarbeidet
- kr. 15 299 til konfirmantarbeidet
- kr. 7 496 til trosopplæring/ barne- og ungdomsarbeidet.
- kr. 8 284 til Randsborg Menighetshus
- kr. 1 220 til diakoniutvalget

Spesielle arrangementer

6.2	Samling på Randsborg menighetshus for menighetsråd, ansatte og frivillige.
25.2	Friluftsgudstjeneste ved Tverrsjøstallen Musikkandakt i Randsfjord kirke v/Stine Brødesen Øye, Stian Roos og Kari M. Sødal
29.3	Skjærtorsdag: Bordfelleskap i Jevnaker kirke.
15.4	Menighetens årsmøte i Jevnaker kirke
22.4	Speidergudstjeneste i Randsfjord kirke.
10.5	Kristi Himmelfartsdag. Felles gudstjeneste på Granavollen.
12.-13.5	Konfirmasjonsgudstjenester i Randsfjord kirke (2 stk).
26.-27.5	Konfirmasjonsgudstjenester i Jevnaker kirke (3 stk).
3.6	Friluftsgudstjeneste i Prestekragen
10.6	Presentasjonsgudstjeneste nytt konfirmantkull. Randsfjord kirke.
17.6	Presentasjonsgudstjeneste nytt konfirmantkull. Jevnaker kirke.
22.7-29.7	Olsokfeiring felles med kirkene på Hadeland. Åpning av Pilegrimsrunden fra Jevnaker Kirke 22/7. 29/7 vandring fra Jevnaker kirke til Granavollen med pilegrimsgraut på Sogn Vestre. Pilegrimsavslutning med konsert og gudstjeneste på Granavollen.
4. -10.8	Konfirmantleir i Kragerø.
9.9	Gullkonfirmanttreff i Jevnaker Kirke med felles hyggesamvær på Randsborg menighetshus.
16.9	Jegermesse i Onsakermarka. Eirik Pladsen deltok med saksofon.
23.9	Høsttakkefest i Jevnaker Kirke. Kirkekaffe. Bygdekvinnelaget pyntet som tidligere år kirken med markens grøde.
26.9	Orgelmatine i Jevnaker kirke.
21.10	Utdeling av Barnas Kirkebok til 4 åringer i Jevnaker Kirke. Markering av ny sokneprest og åpning av servicebygget med kirkekaffe der.
28.10	Utdeling av Barnas Kirkebok til 4 åringer i Randsfjord kirke.
4.11	Allehelgensmesse i Randsfjord og Jevnaker kirke. Eirik Pladsen deltok på saksofon.
2.12	Lysmesse i Jevnaker Kirke med konfirmantene og Jevnaker korforening.
9.-10.12	2 konserter i Jevnaker Kirke "Vårres jul" v/Stian Roos m/flere.
12.12	Gudstjeneste for barnehagene i Jevnaker kirke og Randsfjord kirke.
18.12	Skolegudstjeneste i Jevnaker Kirke for Toso Skole.
18.12	Julekonsert i Randsfjord kirke ved Kulturskolen
19.12	Skolegudstjeneste i Randsfjord Kirke for Bergerbakken Skole (2 stk)

24.12 Julegudstjeneste på Villa Skaar (tidligere Søster Ninas sykehjem).
24.12 Julegudstjeneste i Randsfjord Kirke. Jevnaker Barnekor deltok.
24.12 Julegudstjeneste i Jevnaker Kirke. Eirik Pladsen deltok på saksofon.
25.12 1. juledag høytidsgudstjeneste i Jevnaker kirke. Yngve Skaland hadde sin siste gudstjeneste. Sang ved sopran Olav Skaland Johnsen og Jevnaker korforening.

Takk

- til alle frivillige hjelpere i menigheten.
- til alle som har stilt opp med sang og musikk ved gudstjenester.
- til alle som har bidratt med mat og drikke til kirkekaffe.
- til alle som har bidratt til at vi har fått gjennomført det vi har.
- til alle ansatte og menighetsrådets medlemmer for godt utført arbeid.
- til kommunens ansatte for positiv holdning og god hjelp når vi har hatt behov for det.

For Menighetsrådet
Jevnaker, 12.3.2019

Anne-Lise Hagen

Anne-Lise Hagen
Leder

DEN NORSKE KIRKE

Jevnaker menighet

Bispevisitas 2019

Rapport fra kirkelig fellesråd

Kort beskrivelse

Jevnaker kommune har i overkant av 6800 innbyggere og er en kommune i vekst. Kommunen ligger både landlig, urbant og sentralt omkranset av åser i sørenden av Randsfjorden.

Vi har 2 kirker og 2 kirkegårder. Selv om vi er en ett-sokns kommune, har mange sterk tilknytning til den enkelte kirke og kirkegård.

Stab;

2 prester (1/1 Soknepreststilling og ½ prostiprest),

1 Kantor, 1 Menighetspedagog, 1 Kirketjener, 1 Kirkegårdsarbeider, 1 Kirkeverge (alle i 1/1 stilling)

1 Kontorfullmektig (40% stilling)

Viser til årsmelding 2018.

Prioritert langtidsplan som er meldt Jevnaker kommune

Behov	År
Investeringer	
Jevnaker gravkapell – livssynsnøytralt rom	2020 og 2021
Slukkeanlegg kirkene	2020
Toalettanlegg Jevnaker kirkegård oppussing	2020
Universell utforming	2020 og 2021 og 2022
Utvidelse Randsfjord kirkegård	2020 og 2023
Tak Randsborg Menighetshus	2023

Personell

Diakon, søkt kommunen om midler til ½ stilling 2020

Hjelp på kirkegården. Utvidelsen av Jevnaker kirkegård og parkeringsplass krever mere ressurser til vedlikehold sommer og vinter. Her vil vi trenge ekstrahjelp i perioder.

Siste års regnskap

Se vedlegg

Budsjett for inneværende år

Se vedlegg

Vurdering av den generelle tilstanden for kirker og kirkegårder

Kirkene og kirkegårdene er i god stand. Jevnaker kommune har gitt nødvendige bevilgninger til vedlikehold og drift slik at vi har kunnet drifte forsvarlig i mange år. De siste 2 årene har det ikke vært justert for lønns- og prisvekst, og det vil fremtidig være en utfordring hvis denne trenden fortsetter.

Randsfjord kirke

Tak skiftet i 2011

Elektrisk anlegg skiftet ut i 2011

Utvendig maling i 2014

Innvendig pusset opp i 2019

Brannalarm installert i 1997. Oppgradert i 2018 med ny sentral og i 2019 med utvendig deteksjon.

Mangler automatisk slukkeanlegg

Trappeinngangen til Randsfjord kirke er ikke optimal for rullestoler og rullatorer. Ser på en løsning med å utvide trappen.

Randsfjord kirkegård

Per dags dato har vi 560 ledige graver, hvorav 259 av disse kan brukes til doble kistegraver, 162 urnegraver og 29 anonyme urnegraver. For kommunen er kravet om 3% ledige graver dekket opp når man ser Jevnaker og Randsfjord kirkegård under ett. Kommunen er ett-sokns kommune, men befolkningen har følelsesmessig tilhørighet til den enkelte kirke. Det må lages en projektutredning på mulighetene for utvidelse.

Jevnaker kirke

Tak skiftet i 1986

Elektrisk anlegg og varmeovner skiftet ut i 2011

Utvendig maling 2012

Brannalarm installert i 1997. Oppgradert i 2018 med ny sentral og i 2019 med utvendig deteksjon.

Mangler automatisk slukkeanlegg.

Det er en utfordring å få rullestoler og rullatorer inn og ut av kirkerommet pga de høye dørstokkene og utetrappen som ikke er godt nok egnet. Vi har bedt om hjelp fra Høgnes Laft og Restaurering om å lage forslag på en løsning. De er i dialog med Riksantikvaren.

Jevnaker kirkegård

Nytt servicebygg i 2018 med kjøle- og syningsrom, hvilerom og garasje for kirkens traktorer og redskap.

Utvidelse av kirkegården med urnegraver, anonymt urnegravfelt, navnet minnelund for urner, muslimsk felt og kistegraver er under ferdigstilling høsten 2019.

Randsborg Menighetshus

Normisjonen overdro Randsborg Bedehus til Jevnaker Sokn i 2009 og huset ble Randsborg Menighetshus.

Huset brukes aktivt av menigheten til bl.a babysang, trosopplæringstiltak, konfirmantere etc. Det er blitt pusset opp innvendig over flere år.

Malt utvendig i 2018.

Taket må skiftes og ligger inne i neste 4 års periode.

Toalettene må bygges om for å få på plass universelt utformet toalettrom.

Vurdering av kontorforhold og rutiner for arkiv og kirkebokføring**Kontorer**

Kontorene ligger lett tilgjengelig for publikum i Jevnaker Samfunnshus, og har egen inngang til venstre for kommunens hovedinngang.

Disse kontorene har vi hatt siden høsten 2008. Det er 6 kontorplasser; resepsjon med kontorplass til kontorfullmektig, 2 kontorer til prestene, 1 til kirkevergen, 1 til kantor og 1 til menighetspedagog. I tillegg har vi et møterom og et arkiv/lager innenfor der.

Ved forrige ombygning av kontorene, innenfor våre i 2017, prøvde vi å få utvidet til en kontorplass ekstra. utfordring for kommunen er at de allerede har trangt om kontorer slik at det ikke var mulighet for å øke våre arealer. Det er av stor betydning at vi ligger så sentralt i forhold til publikum og kommuneadministrasjonen.

Fellesrådet har tjenesteytingsavtale med kommunen.

Lønn og regnskap, data, og diverse tekniske tjenester og fremforhandlede rammeavtaler får vi via kommunen.

Arkiv

Det jobbes med å få digital arkivløsning.

Kirkebokføring

Elektronisk kirkebokføring gjøres av kontorfullmektig.

Vi er godt ajour.

Jevnaker, 16.10.2019

For Jevnaker menighetsråd/fellesråd

Mari Hellum Freitag
Kirkeverge

Åpent hus

- med mange rom

Jevnaker menighet vil:

- Formidle livets og kjærlighetens Gud
- Gi verdighet og håp gjennom evangeliet om Jesus Kristus
- Være tilstede der mennesker er

TILHØRIGHET

- invitere til gudstjenester og kirkelige handlinger som gir fellesskap og kristen livstolkning
- forvalte og fornye kultur og tradisjoner knyttet til kirkemusikk, kirkebygg og kirkegårder
- bidra i lokalsamfunnet så Jevnaker skal være et trygt og godt sted

NESTEKJÆRLIGHET

- Drive misjon og vise omsorg og solidaritet med mennesker lokalt og globalt
- ha engasjement for diakoni og tilby kirkelige tjenester for alle
- kjempe for menneskeverd og verne om skaperverket
- tilrettelegge for pilegrimer i og på vei igjennom bygda

BARN OG UNGE

- invitere til dåp og en inkluderende trosopplæring fra 0- 18 år
- videreutvikle samarbeidet med bygdas skoler og barnehager
- tilrettelegge for ledertrening for ungdom og motivere for leirdeltagelse

DEN NORSKE KIRKE
Jevnaker menighet

Visitas i Dovre

3. – 8. desember

Biskop Solveig Fiskes med selvlaget engel

Foto: Kenneth Hansen

PROGRAM FOR BISPEVISITAS I DOVRE 3.-8. desember

Poster merka med * er opne for alle

TYSDAG 3. DESEMBER	
0900-0945	Adventssamling med Dombås barneskule, Moskushallen/skulen
1015-1300	Møte med stab, inkl. lunsj, Klukkarhaugen
1315-1445	Kul tur til Hjerleid - handverk med nogo attåt
17-18	Møte med ungdomsrådet, Dovre kommunehus
1815-2045	Møte med Dovre kyrkjelege råd (inkl. vara) og kveldsmat, Klukkarhaugen
*2100	Sang og kveldsbønn, Dovre kyrkje

ONSDAG 4. DESEMBER	
0900-1030	Møte med formannskapet, Dovre kommunehus
*1100-1300	Gudsteneste m/nattverd i Fredheim kapell. Samtale med bebuarar og tilsette
13.30-15.30	Gardsbesøk
*1830-2000	Biskopen er på «Stjernerdyss» - Kulturskulens forestilling, Dombås kino

TORSDAG 5. DESEMBER	
*0900-0935	Adventssamling med barneskule og barnehage, Dovre kyrkje
1015-1045	Sangstund med Dombås barnehage, Dombås kyrkje
1110-1150	Matpakkemøte med lærere - samtale om livsmestring og mangfold i skule-kyrkje-samarbeidet, Dombås barneskule
1200-1245	Spørretime med 10. trinn u-skulen, auditoriet Dovre u-skule
1300-1345	Spørretime med 3. trinn studiespes. vgs, auditoriet Dovre u-skule
1430-1600	Kaffemøte om ungt reiseliv, Heime
*1800-1900	Ung ljosmesse m/konfirmanter, Dombås kyrkje
1900-	Medarbeiderkveld for frivilljuge, råd og tilsette, Dombås hotell

LAURDAG 7. DESEMBER	
*1400-1500	Adventskonsert i Dombås kyrkje – for og med «små og store»
*1500-1800	«Det gode måltid» (måltid, samtaler, musikk og song), kantina Dovre u-skule

SØNDAG 8. DESEMBER	
*1200-1300	Gudsteneste, Dovre kyrkje
*1330-1530	Kyrkjekaffe med visitasforedrag, Toftemo Turiststasjon

**Bispevisitas i Dovre
03.-08. desember 2019**

Visitastforedrag

Innleiing

Gro Steinsland har ein gong sagt:

«Kongane måtte til Dovrefjell. Der skulle dei modnast og lærast opp i fjellet».

Dovre som symbolberar vil for alltid prega bygdene her, og det er alltid ei mektig oppleving å koma til ein stad, som er så definert inn i historia, tradisjonen og mystikken til landet vårt. «Til Dovre faller» er på mange måtar ei overskrift over Norgeshistoria – som kjem særskilt fram i Grunnlova frå 1814. Alt dette ligg som eit teppe over Dovrefjell, og som ein av dei sentrale kulturberarane, finn vi kyrkja. Dovre kyrkje, frå 1736 har sett mange epokar, og på kyrkjegarden finn ein også nyare krigshistorie gjennom sovjetiske krigsminnesmerke, og Commonwealth War Graves. På Dombås kjem den meir moderne kyrkjebygginga til uttrykk gjennom Dombås kyrkje frå 1939. Eysteinskyrkja, som vi feira 50-års jubileum for i august, kallar eg gjerne heile den norske fjellheimen sin katedral og nasjonalheilagdom. Tidsdjupet er stor her i Dovre, og det har vore ei glede å sjå heile dette spekteret gjennom desse visitasdagane.

En hovudsak for visitasen, har vore å setja fokus på det å vera ung i Dovre. Det har vi hatt som tema på fleire av møta; både i gudsteneste, møte med ungdomsråd, og besøk i skuleklassar. Dette er heilt klårt eit spennande felt å fokusera på, og eit felt som har gjeve energi inn i visitasen.

Føremålet med ein visitas er å stø, inspirera og rettleie kyrkjelyder og tilsette, og gjera kyrkja sitt nærvær synleg i lokalsamfunnet. Programmet for visitasen er laga av den lokale komiteen, og dei har synt oss det store mangfaldet i Dovre. Dette foredraget vil dreie seg om det eg har fått møte og sjå desse dagane, og kva eg tenkjer er område som treng særleg merksemd, og i åra som kjem. Av den grunn er foredraget todelt. Fyrste delen er eit tilbakeblikk på programmet med fokus på tema vi har vore inno i dei mange møtepunkta undervegs desse dagane. I andre del vil de få nokre utfordringar å arbeide vidare med.

**Del 1
Oppsummering av dagane**

Tysdag

Advent er ei tid fylt av forventning, spenning og tende ljós. Den kanskje aller største forventninga finn vi hjå dei minste blant oss, og difor var det ein naturleg plass å starte visitasen på **Dombås skule. Der var i på adventssamling med 2 og 3 trinn.**

Ei slik stund, der barn og vaksne er saman, er ein viktig arena for fellesskap. Vi sto som eitt vennskapsband med kvarandre gjennom dikt, lesingar, nye og gamle songar. Det vart ein varm og inkluderande start på visitasen.

Vi kørde til Klukkarhaugen, og hadde **møte med den kyrkjelege staben**. Eit møte med fyrstelinetenesta er eit viktig innslag i kvar bispevisitas. Tilit byggast nedanifrå, kvar einaste dag, og dei tilsette er heilt sentrale i dette byggverket, gjennom sine daglege møter med folk. Eg har lyst til å honorera staben her. Det skjer mykje godt i kyrkjene, og det er ein innsatsvilje og eit engasjement som det står respekt av. I møtet samtala vi om viktige tema for kyrkja vår, både nasjonalt, regionalt, og ikkje minst lokalt. Vi spurde om måten vi organiserer arbeidet vårt på, er i tråd med dei utfordringane vi nå står føre. Det vart ein fruktbar og god dialog rundt dette. Møtet vart avslutta med **felles lunsj**.

Så reiste vi til **Hjerleid**, denne staden som verkeleg fyller rolla som tradisjonsberar gjennom å gje utdanning i tradisjonelt handverk slik som treskjering, smedarbeid og byggfag. Staden har store planar for framtida med å kanskje utvida tilbodet til også å gjelde malarfag og tekstil. Vi må kunne seie at Hjerleid, gjennom si eiga historie, i seg sjølv vert ein viktig kulturarv. Elevane ved skulen er og eit verdifullt tilskott til bygdene i området. Vi vart tekne med rundt i lokala, og eg fekk også prøvd meg både med å smi, og skjæra ut ein juleengel.

I Dovre kommunehus møtte vi **Ungdomsrådet**. Vi samtala om det å vere ung i kommunen. Vi snakka om at det er både fordeler og ulemper ved å bu ein stad der ein kan seie at «alle kjenner alle», og vi var einige om at det er viktig å føle seg sett. Det er så flott å sjå at ungdomsdemokratiet fungerer så godt, for på denne måten kjem dei unges stemme tydeleg fram til dei styrande organa i samfunna våre.

Attende i Klukkarhaugen var det møte med **Dovre kyrkjelege råd**. Sidan det her i Dovre berre er eitt råd, som fungerer både som **menighetsråd og fellesråd**, byrja vi med å snakke om det som er kyrkjelydssaker under Kyrkjelovas §9. Kyrkjelyden har lokalkjennskapen, og vi hadde ei arbeidsøkt der vi diskuterte korleis vi kan utvikle kyrkjelivet her, gjennom å ta utgangspunkt i den vedtekne Kyrkjeplanen. Eg trur dette vart ein god start på ei samtale eg tenkjer de fortsette å ha framover, og gjerne saman med den kyrkjelege staben. Etter ei lita pause tok vi for oss sakene som fellesrådet har eit hovudansvar for under Kyrkjelovas §14. Her er sjølvsagt økonomi ein viktig faktor, både til den daglege drifta, og ikkje minst med tanke på å ta var på kyrkjebygga. Vi brukte også litt tid her til å forberede møtet med kommuneleiinga dagen etter. Eg nytta høvet til å rose alt arbeidet som er gjort av råd og stab den siste tida, slik som nytt orgel i Dombås kyrkje og Eysteinskyrkja sitt 50 årsjubileum. Ikkje minst jobbast det godt med å halde kyrkjene opne for pilegrimar og lokale innbyggjarar. Det er veldig bra.

Den fyrste dagen vart avrunda med **song og kveldsbøn i Dovre kyrkje**. Det er godt å gå inn i kvelden og natta med ei slik roleg stund i eit velkome kyrkjerom, vakkert fylt med tonar av Hub. Det var i djup takksemd vi reiste attende til hotellet på Dombås, fylt av alle inntrykk etter dagen.

Onsdag

Onsdag morgon byrja i kommunehuset og **møte med formannskapet**. Ordføraren ønskte velkomen, og vi delte nokre tankar om korleis det er å vere menneske her i kommunen. Etterpå samtala vi vidare om kva det inneber å ha ei grunnlovsforankra folkekyrkje, og kva dette kan ha å seie for eit lokalsamfunn. Dette ber i seg spørsmål knytt til mellom anna økonomi, personalressursar og vedlikehald av dei fantastiske kyrkjebygga som finst her i kommunen. Det vart særskilt lyfta fram budsjettprosessar, og kor viktig det formelle er, når det handlar om løyvingar.

I møtet vart vi einige om å sjå nærare på dette i tida framover. Eg sa også kor viktig det er at skule/barnehage og kyrkje arbeider saman for å styrke beredskapen, og at vi gjennom dette arbeidet har et felles mål om å skapa eit VI i kommunen.

Eg opplevde dette som eit konstruktivt og viktig møte, der eg oppfatta at vi hadde eit felles ønske om ei levande lokalkyrkje som er til beste for folk som bur i Dovre.

På **Fredheim Omsorgssenter** fekk eg anledning til å helse på bebuarane og tilsette. Vi heldt gudsteneste med nattverd i det flotte kapellet, og vi song kjente og kjære adventssalmar. Etterpå fekk vi, på bord dekkja med flotte tøy-dukjar, servert ein flott lunsj rundt eit hyggeleg fellesskap rundt bordet. Eg fekk og gleda av å få en tur rundt på avdelingane, noko eg sette stor pris på.

Noko eg og sett pris på under ein visitas, er **gardsbesøk**. Det å møte primærnæringa er alltid spennande og innbyr til gode samtalar. Fyrst var vi på Vigerust der dei driv med ku, før vi reiste til Arnheim som har sauedrift. Vi fekk diskutert kva arbeidet til jordbrukaren har å seie for heile storsamfunnet, og kor viktig det er at bonden ser si eiga rolle i sysselsetjingskartet. Dette vart eit godt møtepunkt.

Dag to, avrunda vi med **“Stjernerdyss”** – Kulturskulens framsyning i Dombås kino. Elevar og lærarar frå Dovre og Lesja kulturskule, ga oss ein kveld som syner at det bur mykje talent i denne regionen. Eg hadde stor glede av å oppleve dei flotte ungane og ungdomane utfalde seg på scena. Ikkje minst var det så fint å sjå filmar frå kvardagen i kulturskulen, og høyre lærarane fortelja om alt det som inspirerer og gjev drivkraft til arbeidet deira. Ein flott kveld.

Torsdag

Torsdagen starta med **adventsamling i Dovre kyrkje**, der barnehage og skule var spesielt inviterte. Ungane hadde laga flotte englar og stjerner som var hengt opp i kyrkjerommet. Vi song den vakre salmen “Solbarn, jordbarn”;
“Hør oss, se oss. Stjernebarn, stig ned, så jordens barn i alle land, finner julens fred.”

Så i Dombås kyrkje var det **songstund med Dombås barnehage**. Barna hadde også her laga stjerner og englar, og øvd inn songar knytt til årstida. Det er så flott å oppleve at ungane har så stor ei glede av songen, for dei song med kraftig stemme, ikke minst når vi stemde i med « På låven sitter nissen. »

Samarbeidet skule/barnehage og kyrkje, er noko eg brenn for. Difor var det fint at vi fekk eit **matpakkemøte med lærarane** på Dombås barneskule. Det handlar ofte om å

skapa relasjonar, og her fekk vi høve til å bli litt kjente, gjennom å snakka laust og fast om ymse sakar vi står i.

På **ungdomsskulen**, og etterpå den **vidaregåande skulen**, møtte eg elevar frå 10. Og 3. Trinn studiespesialisering. Dei var godt budde med mange gode spørsmål, som var i spennet mellom kva eg gjer som biskop, og kva eg meiner om fleire samfunnsaktuelle spørsmål. Eg set alltid pris på å møte ungdomar, da det ofte er svært eksistensielle tema som blir lyfta fram.

På **Heime, Dombås** fekk vi diskutert reiselivet i kommunen, under overskrifta "Ungt reiseliv". Vi fekk møte dei ulike føretaka, og høyre kva deira drivkraft bak satsingane er. Vi fekk og høyre kva slags utfordringar dei står i, til dømes at mykje av det som gjerast er veldig sesongbasert.

Deltakarane poengterte at det er eit potensial i samarbeidet mellom reiseliv og kyrkje, og kva det vil seie å ha ei kyrkje langs pilegrimsleia. Det er meir og meir fokus på heile menneskje, og då reknar ein også inn det religiøse. Det vart ein spennande samtale om ei viktig næring for Dombås, og Dovre.

I Dombås kyrkje var det **Ung Ljosmesse** saman med konfirmantane. Å tenne eit ljøs, er ei mektig bøn, og gjennom denne kvelden fekk vi saman gle oss over mysteriet i evangeliet, og syngje dei gode salmane.

Det siste punktet på programmet denne torsdagen var **medarbeidarkveld for friviljuge, råd og tilsette**. Det gamle soknerådet vart takka for innsatsen sin. Vi fekk høyre musikkinnslag, og sjå kor viktig det er med friviljuginnsatsen for kyrkja vår. At det same dag var den internasjonale dagen for friviljug arbeid, sette det heile inn i ein fin samanheng. Det vart ein kveld i takksemnd for det store mangfaldet og mengda av alle dei, som gjer ein enorm innsats for kyrkja si her i Dovre.

Laurdag

Laurdag var det adventskonsert i Dombås kyrkje med fleire unge utøvarar. Nydeleg musikk, varme og glede. Vi fekk tend ljøs for årets dåpsbarn, noko eg tenkjer er ein veldig flott måte å setja fokus på dåp, og den enkelte som har vorte døypt.

Så vart eg med på «**Det gode måltidet**» i kantina på Ungdomsskulen. Dette er eit fellesskap rundt matbordet som tar mål av seg å vere eit møtepunkt på tvers av tru og kultur. Slike tiltak er svært viktige, fordi det gjev god moglegheit for alle, også tilflyttarar, å bli ein naturleg del av kommunane våre. Dette er ei sak som vi alltid må ha med oss, og ei sak vi har eit felles ansvar for.

Del 2 Områder å fokusera på i tida framover

Når eg no går over til del 2 av foredraget, vil eg peike på nokre stikkord for det vidare arbeidet i sokna, i kyrkjelege råd og i samarbeidet med heile lokalsamfunnet.

Eg har delt foredraget inn i fem hovudområde, og eg vil nytte dei som overskrift på utfordringane til kyrkjelydane her.

Det første hovudområde er

I Gudstenester og kyrkjelege handlingar

Gudstenester og kyrkjelege handlingar viser på mange måtar kyrkjelydane sine pulsslag, og som vi har sett gjennom desse dagane vert det gjort mykje godt arbeid her i Dovre. I arbeidet med å utvikle gudstenestelivet er det spennande å kunne sjå kva samarbeid ein kan ha, både med enkeltpersonar og organisasjonar, ikkje minst med tanke på song og musikk, og alt det som skjer innan trusopplæring. Vi veit at folk no går meir av anledning enn av vane, og difor handlar det om å skapa dei gode anledningane. No som vi er i starten av ein ny rådsperiode kan det vere fornuftig å gå igjennom årshjulet for gudstenestelivet. Denne gjennomgangen bør også ha eit fokus på aktivitetsnivå set opp mot dei ressursane som finst der til kvar tid. Difor er mi første utfordring å:

- 1) *Sjå på gudstenestene i årshjulet til sokna, med tanke på å finne anledningar som kan gje folk ein ekstra grunn til å koma.*

Då går eg over til neste satsingsområde som er:

II Omsorg og solidaritet

Denne veka har vi fått sjå mykje av det gode diakonale arbeidet som kyrkja driv. Det handlar mellom anna om besøk på institusjonar, gjennom enkelt-samtalar og med grundig sorgarbeid. Ikkje minst er det mykje god diakoni og omsorg i å ta vare på kyrkjegardane. Diakonien er heilt sentral i kyrkjens virke, og eg vil berre oppmuntre til å tenkje stort rundt dette arbeidet, og ikkje minst lyfte fram kva det gode arbeidet som allereie gjerast har å seie både for dykk sjølve, for kyrkja og for samfunnet.

Det tredje hovudpunktet eg vil fokusere på er:

III Barn og unge

I samband med innføringa av ny overordna plan for skulen i 2020, og med tanke på ny lov for trus- og livssynssamfunn, vil det vere særskilt viktig å samsnakke om kva for moglegheiter som ligg for samarbeid mellom kyrkje og skule/barnehage. Og eg utfordrar med det til å:

- 2) *Saman med kommune, skule og barnehage sjå på det faglege innsteget for samarbeid og kva slags arbeidsmetodar det er mogleg å bruke.*

Planen vår for trusopplæring, er eit nøkkeldokument inn i kyrkjelydanes arbeid med barn- og unge. Denne planen skal reviderast, og det er laga ein plan for når dette skal gjerast her i Dovre. Gjennom denne revideringa vert det viktig å sjå på alle tiltaka, og det kan vere fornuftig å gjere ei vurdering når det gjeld kva som fungerer og ikkje. Eg utmanar til å:

- 3) Vurdere kva tiltak som skal vidareførast når ein skal revidere planen for trusopplæringa.*

Dåp er eit satsingsområde for kyrkja. Vi ser at dåpstala søkk i store delar av landet, og da er spørsmålet; korleis kan vi forebygge og koma i inngrep med denne utfordringa også lokalt her i Dovre, mellom anna med å få ut informasjon om dåp på ein god måte. Er vi nøydd til å tenkje på nye metodar og plattformer? Mi fjerde utmaning er difor:

- 4) Sjå på moglegheiter for å fremja dåp i lokalsamfunnet. Dette kan gjerast, ved til dømes å ta i bruk kyrkjeblad i nettsider.*

Kyrkja har ei utfordring med rekruttering. Vi veit at vi vil ha utfordringar med å fylle dei ulike kyrkjelege stillingane i tida framover, mykje på grunn av at færre startar på dei kyrkjelege studieretningane. Folk som arbeider i kyrkja fortel ofte at dei starta i kyrkjeleg teneste etter oppfordring frå nokon dei kjende. Difor er mi femte utfordring til dykk:

- 5) Når sjansen byr seg, snakke med ungdomane kva det vil seie å arbeide i kyrkja, og lyfte fram utdanning i kyrkja som eit mogleg yrkesval.*

Det neste temaet er:

IV Kyrkja i lokalsamfunnet

Å vera kyrkje er å vera ein del av eit lokalsamfunn. Det inneber godt samarbeid med mange instansar, ikkje minst med kommunen. Det er viktig med føreseieleg økonomi, noko som vil skape tryggleik både for dei som er tilsette i kyrkja, men og for folk som ønskjer ei aktiv kyrkje. Dette vart tematisert under visitasen, og min sjettemte utfordring er difor å følgje opp dette ved å:

- 6) Gå igjennom rutine for budsjettarbeid mellom kyrkjeleg råd og Dovre kommune for å sjå om dei rette møtepunkta er på plass.*

Den norske kyrkja har i 2019 gjort ei medlemsundersøking som tek pulsen på kva som rører seg blant medlemmane våre. Dei har vorte spurt om verdiar og haldningar, gudstenestevaner og syn på kyrkjebygg. Undersøkinga gjeld også på bispedømmenivå, og eg vil difor utforde dykk til å:

- 7) Drøfte resultat frå medlemsundersøkinga i råd og stab for å sjå om det er noko ein skal gjere annleis i det kyrkjelege arbeidet i Dovre.*

Det siste punktet eg vil snakke om i dag er:

V Medarbeidarskap og organisering

I vår tid, er det svært viktig at også kyrkja tek i bruk dei nye digitale kommunikasjonsformene. Det er her dei fleste av oss leitar opp informasjon og kontakt med samfunnsaktørar. Eg vil difor utfordre dykk til å:

8) Sjå på ulike måtar for å gjere kyrkja meir synleg i digital kommunikasjon.

Ei ny tid utmanar oss til å sjå nøye på korleis vi organiserer oss sjølve, og kva for arbeidsmetodar vi brukar. Det kan difor vera grunn til å sjå på korleis dei ulike møtepunktta ein har fungerer, og om det moglegvis er andre arenaer ein treng å utvikle. Det er viktig at det også er rom for å tenkje dei lange tankane, og ikkje minst gjera prioriteringar. Mi siste utfordring er difor:

9) Sjå på korleis ein kan utvikle vidare dei møtepunktta som allereie er i staben. Sjå også på møtepunktta mellom staben og kyrkjelege råd.

Avslutning

Så er tida komen for å takka for visitasen. Hjarteleg takk til alle som har planlagt og lagt til rette for oss. Takk for alle dei gode rapportane som vart sende inn på førehand. Takk for tillit, gjestfridom og hyggelege bordfellesskap.

Takk til alle, for mange gode møter med menneskjer i alle aldrar. Eg tek alle desse møta med meg, alle handtrykk, smil og ordskifte, ja, alt eg har opplevd under visitasen.

Hjarteleg takk! Takk for skifte!

Gud signe Dovre og Dombås sokn!
Gud signe Dovre kommune!

Solveig Fiske
Hamar biskop

Utfordringar gjeve under bispevisitas i Dovre 2019

---

1. *Sjå på gudstenestene i årshjulet til sokna, med tanke på å finne anledningar som kan gje folk ein ekstra grunn til å koma.*
2. *Saman med kommune, skule og barnehage sjå på det faglege innsteget for samarbeid, og kva slags arbeidsmetodar det er mogleg å bruke.*
3. *Vurdere kva tiltak som skal vidareførast når ein skal revidere planen for trusopplæringa.*
4. *Sjå på moglegheiter for å fremja dåp i lokalsamfunnet. Dette kan gjerast, ved til dømes å ta i bruk kyrkjeblad og nettsider.*
5. *Når sjansen byr seg, snakke med ungdomane kva det vil seie å arbeide i kyrkja, og lyfte fram utdanning i kyrkja som eit mogleg yrkesval.*
6. *Gå gjennom rutine for budsjettarbeid mellom kyrkjeleg råd og Dovre kommune for å sjå om dei rette møtepunkta er på plass.*
7. *Drøfte resultat frå medlemsundersøkinga i råd og stab for å sjå om det er noko ein skal gjere annleis i det kyrkjelege arbeidet i Dovre.*
8. *Sjå på ulike måtar for å gjere kyrkja meir synleg i digital kommunikasjon.*
9. *Sjå på korleis ein kan utvikle vidare dei møtepunkta som allereie er i staben. Sjå også på møtepunkta mellom staben og kyrkjelege råd.*

DEN NORSKE KYRKJA

DOVRE KYRKJELEGE RÅD

Status og tiltaksplan for kyrkjelege bygg og anlegg

pr. 2. mai 2019

Foto forside: Grethe Skaug Torsteingard

STATUS OG TILTAKSPLAN FOR KYRKJELEGE BYGG OG ANLEGG

Om rapporten:

Ansvarlig for rapporten er kyrkjevevjerje Elin Marit Andgard.

Tiltaksplanen bygger på rapporten «Status og tiltaksplan for kyrkjelege bygg og anlegg i Dovre» vedtatt av DKR 15. april 2008. Tiltaksplanen frå 2008 er revidert/ajourført med tiltak som er gjennomført og supplert med nye problem/tiltak. Grunnlag for tiltaksplanen er befaringer frå sakkjyndige, rapporter frå tilsyn og innspel frå råd og tilsette.

Status til kyrkjebygga er vist i vedlegget «Kirkekontroll-2017». For informasjon, historikk, interiør o.l. viser ein til informasjonsbrosjyre om den ein-skilde kyrkja.

Formål:

Tiltaksplanen skal gje ein oversikt over tilstanden til dei bygg og anlegg som DKR har ansvar for og gje grunnlag for prioritering av tiltak.

Tiltaksplanen:

Det er neppe realistisk å tru at DKR med tre kyrkjebygg, 5 driftsbygg/servicebygg og to gravplasser nokon gong blir ajour med vedlikehald og tiltak. Det er valgt å ta med ei kort oppstilling over det som er gjort dei siste 20 åra for å synleggjere at det er gjennomført til dels store tiltak og investeringer, sjølv om det fortsatt er ugjorte tiltak. Det dukkar stadig opp noko nytt.

Planen skil mellom sjølve kyrkjebygget og kyrkjegarden med service- og driftsbygg, og har områda generelt, Dovre, Dombås, Eysteinkyrkja.

Tiltaksplan pr. bygg fylgjer inndeling som er brukt i Kirkekontroll-2017 med tillegg av «Inngangsparti, utetrapp» og «Andre forhold», og «Orgel» er utvida til «Instrument og kyrkjeklokker».

Området «Utendørs» (veier, parkering, lys, servicebygg) i Kirkekontrollen er i planen satt opp som «Kyrkjegard og servicebygg» og er delt inn i fem områder:

1. Adkomst: Veger, parkering
2. Servicebygg: Funksjonalitet, tilstand
3. Port og gjerde
4. Gravfelt, gravminner
5. Grønt område: gangveger, vannposter, ljøs m.v.

Tiltak som er skreve i blått, er tiltak overført frå 2008-planen.

Vedlegg:

1. Sikkerhetsnivå for kirkebygg og kirkeinventar (Fra KAs brosjyre «Kunsten å sikre en kirke»).
2. Kirkekontroll-2017
3. Oversikt over kartlegging og kontroller.
4. Utførte tiltak i perioda 2000-2018

SAMANDRAG

Generelt:

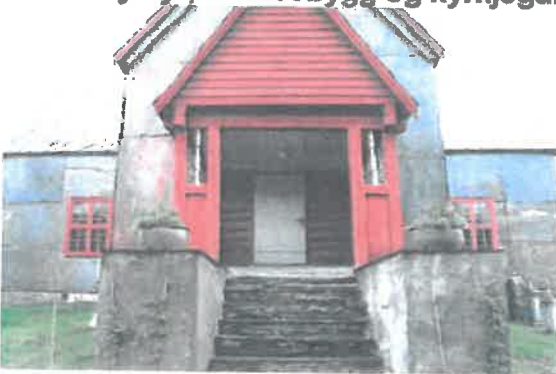

Bygg og anlegg tilfredsstillar i hovudsak dagens bruk. Det er ingen avvik etter kontrollar på elektrisk anlegg, lynvern og etter tilsyn. Lovkrav om universiell utforming og sikring av bygg og inventar er ikkje godt nok ivare tatt.

Større tiltak:

- Sikring av kyrkjebygg og inventar.
- Universiell utforming.
- Minnelund

Dovre kyrkje, servicebygg og kyrkjegard:

Bygningsmessig er kyrkja i relativt god tilstand med omsyn til alderen. Godt orgel og piano. Vestre trapp har store skader og fungerer ikkje. Bra servicebygg og nok graver.

Større tiltak:

- Restaurere vestre inngang pga. skader og for å få ei betre trapp.
- Renovering/oppgradering.

Dombås kyrkje, servicebygg og kyrkjegard:

Bygningsmessig svært bra. Nytt orgel. Bra servicebygg. Fin kyrkjegard og nok graver foreløpig.

Større tiltak:

- Hovedtrapp.
- Varmeanlegg for sideskipa.
- Avdekke dekor bak altaret.

Eysteinkyrkja, servicebygg og uteområde:

Godt valg av konstruksjon og materialer. Ingen skader, men jevnleg vedlikehald er viktig på fjellet. Kyrkja fungerer godt. Ynskje om ope, tilgjengeleg kyrkje stiller store krav til sikring av bygg og inventar.

Større tiltak:

- Sikringstiltak.
- Inngangsparti/rullestoladkomst.
- Oppussing av overflater.

TILTAK FOR KYRKJELEGE BYGG OG ANLEGG

Kyrkjebygg generelt

- A. Sikringsprosjekt: Gjennomgang, vurdering og tiltak i alle bygg
  - a. Brannvern: Alarmanlegg, ledeljos, evt. brannhydranter
  - b. Adgangssystem og innbruddsalarm
  - c. Sikring, oppbevaring og bruk av verdifullt inventar, kunst, sølv og tekstiler, inkl. rutiner/instruks og redningsplan.
  - d. Lynvern Eysteinkyrkja

- B. Universiell utforming
  - Kartlegging i forhold til lovkrav, utarbeide plan og gjennomføre tiltak.

- C. Grunnbok-overføringar
  - Kommunen må overføre kyrkje-eigedomane til DKR.

- D. Vedlikehaldsrutiner
  - 1. Reinholdsrutiner av bygg og inventar.
  - 2. Matter ved inngangsparti og løper i midtgang ved sommerope kyrkje.
  - 3. Utarbeide sjekklister/rutiner for ettersyn og vedlikehald.

Kyrkjegard, driftsbygg og servicebygg generelt

- E. Utreie urnelund og felles gravminne.

- F. Kontroll og oppfølging gravminner: Sikring, ufesta graver og evt. gravminner, låste graver, ulovlige kantsteiner og beplantning.

- G. Sette opp stativ med småredskap til utlån samt kyrkjegardsinformasjon.

- H. Skilt hundeferdsel, camping, parkering og P-plass for funksjonshemma.

DOVRE KYRKJE		
Område	Problem/beskrivelse	Tiltak
Yttertak og tårn	<ul style="list-style-type: none"> Takro oppunder rafta ok, men den og takskier er målingsslitt. Kontroll takskifer. Mose på takheller (nordvendt). Råte og sopp på eine sidesperra til midtmasta. Gammel lekkasje? 	<ul style="list-style-type: none"> Beise/måle. Skifte 2-3 heller som er knekt og/eller sprekk. Fjerne mose på skiferheller. Vurdere å montere kobberband på taket mot mosegroing. Sjekke tårn ved regnvær.
Yttervegger	<ul style="list-style-type: none"> Nokre vegg heller er kløyvd. Skiferheller på gråsteinsmur. Kaiereir i hulrom mellom tømmervegg og skiferheller. Sprekk i nokre glassruter. Vindauge i loftet 	<ul style="list-style-type: none"> Feste to steinheller på veggen (gavl mot vest i hovedskip og ei helle mot sørøst). Sjekke at hellene ligg godt innunder veggplatene. Fjerne kaiereir mellom veggplater og heller. Redusere kaiebestand. Skifte. Måle vindauge (treng lift).
Grunn og fundament	<ul style="list-style-type: none"> Setningar i mur (overgang leirmørtel og sement). 	<ul style="list-style-type: none"> Følge med på endring, bilde kvart 10.år
Inngangsparti, trapper	<ul style="list-style-type: none"> Vestre inngang: Setninger i murverk og råteskader i bunnsvill, nedste del av hjørnestolper og panel pga. feil konstruksjon. Inngangsparti har sige i forkant og glipper frå hovudbygget. Vangane er forskyvd til trappa og sege frå muren. Trappetrinn heller feil veg og samlar vatn i murverket. Trappa har korte inntrinn, vanskeleg/farleg å gå. 	<ul style="list-style-type: none"> Ny sak og ny søknad om godkjenning: Ny mur og ny trapp. Skifte sviller, vannbrett og nederste del av stolpane. Inngangspartiet må jekkast i forkant og festast på veggen. Ta vekk sidevanger.
Interiør og inventar	<ul style="list-style-type: none"> Måling i tak flasser, spesielt over orgelgalleriet. Nokre kyrkjerbenker «svetter» og farger av, spesielt v/høg temperatur Slitt golv og terskler. 	<ul style="list-style-type: none"> Pusse og måle. Bør isolere taket først. Overmåle for å «feste» gammel måling. Slipe/pusse golvet (minimum gangareal) og lakke.

Interiør og inventar	<ul style="list-style-type: none"> • Tak over orgel har sige. • Målingsslitte vindauger. • Fleire benkar har småskader, fliser har falt ut og maling slitt av flekkvis • Dør mot vest har slått seg og er vanskeleg å låse. • Nokre hengsle til benkedører øydelagt. • Flekker på skinn på knefallet. • Gyldenlærstol er flekkvis slitt. • Brudestoler med skinn. • Salmehylle for lita til nye bøker. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rive rom/kasse på loft for å lette vekt. • Måle vindauger innvendig • Flikke på kyrkjebenker, feste list og måle dør til orgelgalleriet, måle 1. benk • Avvente oppretting inngangsparti. • Kontrollere alle og reparere hengsler. • Rense. • Tas ut av bruk. Restaurere. • Vedlikehald. • Ny salmehylle v/austre inngang.
Instrument og kyrkjeklokker	<ul style="list-style-type: none"> • Behov for oppgradering av automatikk. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nytt styringsur og radiosender til kyrkjeklokkene.
Sikring av verdisaker	<ul style="list-style-type: none"> • Prosjekt A. • Inventar er registrert og fotografert. • Hjerkinntavle er slitt. • Bygdafana slitt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tiltak til nivå 3 for bygg og inventar. • Registrere i Kirkebyggdatabasen. • Vurdere restaurering. • Vurdere restaurering.
Brann- og tyverisikring	<ul style="list-style-type: none"> • Prosjekt A • Dør nedover er stengt. • Dør frå toalett slår ut i gangen. Evakuering? • Forskriftsmessig adkomst frå tårnet? 	<ul style="list-style-type: none"> • Tiltak til nivå 3 for bygg og inventar. • Brannvern, antall må vurderes. • Snu døra? Neppe pga universiell utforming. • Bedre trapp til tårnet. Utstyr til utvendig evakuering.

Tekniske installasjoner og inneklima	<ul style="list-style-type: none"> Vifte frå toalettet går ut i veggen. Støvete loft. Isolasjonsmatter ligg laust. Varmetap. Behov for bedre oppvarmingskapasitet i kyrkjerommet og i koret, for høg overflate på benkeovnene (har gitter) og er ganske gamle. 	<ul style="list-style-type: none"> Følge med på evt. kondensskade. Rydde, isolere taket og legge golv på gangareal. Strålevarmeovner i kortaket, panelovner i sakristiet med termostat. Styringssystem. Skifte ovner under benkene.
Tilgang for funksjons-hemma	<ul style="list-style-type: none"> Vanskelig for bevegelsehemma å komme fram til alteret. 	<ul style="list-style-type: none"> Kjøpe skinner som også kan brukast til å flytte piano.
Funksjonalitet	<ul style="list-style-type: none"> Lite lagerplass. Blir fort rot og «lagring» i kyrkjerom og sakristi. 	<ul style="list-style-type: none"> Opprydding. Struktur.
Andre forhold	<ul style="list-style-type: none"> Reinhold. 	<ul style="list-style-type: none"> Husvask sakristi.

DOVRE KYRKJEGARD OG SERVICEBYGG		
Område	Problem/beskrivelse	Tiltak
Adkomst	<ul style="list-style-type: none"> Trafikkfarleg ved kryssing av Kongsvegen. Ikkje tilfredstillande adkomst for rullestolbrukarar. Parkeringsområde for ansatte ved bårhuset er ikkje ferdig. Behov for fleire parkeringsplasser. 	<ul style="list-style-type: none"> Gangfelt over Kongsvegen og skilting. Adkomst frå bårhuset/Folldalsporten? Sette opp strømstolpe, skilting og terrengpynting. Sjå på alternativ og moglegheiter.
Servicebygg	<ul style="list-style-type: none"> Takskifer på bårhus er gammel/mosegrodd. Slitte dørstokker (innvendig). Bruk av driftsbygg og driftsområde. 	<ul style="list-style-type: none"> Renske for mose og kontrollere skiferheller. Pusse og overflatebehandle. Struktur driftsbygg/driftsområde.
Port og gjerde	<ul style="list-style-type: none"> Gjerdet oppover og inngangsporter byrjer å bli slitt. Kyrkjegard skal vere inngjerda. Avgrense driftsområde. 	<ul style="list-style-type: none"> Skifte gjerde og beise. Måle port. Gjerde mellom driftsområde og bolighus. Beise gjerde rundt driftsbygget. Skilte område (kun for ansatte)

Gravfelt, gravminner	<ul style="list-style-type: none"> • Kart, registrering og terreng. • Behov for fleire gravkors. • Køyning og ferdsel på gangveger/gravfelt. • Elektrisk kabel i gravrekke. Flomljøs og vann/strømstolper står i gravfelt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Plassering gravminner felt C og G. Låste graver. • Fleire gravkors. Måle eksisterande. • Vurdere regulering. Avgrense gangvegane. • Flytte ved utskifting/reparasjoner.
Grønt område	<ul style="list-style-type: none"> • Skeive gangveger. Skiferheller i gangveger rundt kyrkja er nedgrodde. • Kraner som er lite pene og tunge. • Info-tavle bør ha glass. • Forebygge brann. • Grønn plan. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vurdere oppgradering av gangveger. • Nye vannpostar. • Sette opp ny informasjonstavle. • Feste/låse søppelkontainere. • Fjerne grantrærne.

DOMBAS KYRKJE

Område	Problem/beskrivelse	Tiltak
Yttertak og tårn	<ul style="list-style-type: none"> • Mose på takstein. 	<ul style="list-style-type: none"> • Fjerne mose av takheller. Vurdere å montere kobberband på taket mot mosegroing.
Yttervegger	<ul style="list-style-type: none"> • Taktro/gesims har anna farge enn vindauge og dør. Vindauge mot sør slitt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Måle.
Grunn og fundament		
Inngangsparti, trapper	<ul style="list-style-type: none"> • Trappa iser og bruk av salt tærer på mørtelen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lage frostfri trapp: Ta av trinna, leggje varmekabler og leggje skiferheller på nytt.

Interiør og inventar	<ul style="list-style-type: none"> • Renovering. • Sprekk i vindauge i dåpssakristi, ingen fukt eller skade. • Mange ulike stilarter. • Dekormaling bak altertavla er overmåla. • Stearin på inventar. 	<ul style="list-style-type: none"> • Måle dører i våpenhuset, måle golv i våpenhus og trapp til galleriet. Vurdere måling av vindauge innvendige. Pusse og lakke dørstokker. • Skifte glass. • Ny belysning. • Fjerne overmåling. • Fjerne stearin. Rutine v/slukking.
Instrument og klokker	<ul style="list-style-type: none"> • Orgelet må skjermast frå uønska bruk. 	<ul style="list-style-type: none"> • Montere lås i galleridørene.
Sikring av verdisaker	<ul style="list-style-type: none"> • Prosjekt A 	<ul style="list-style-type: none"> • Tiltak til nivå 2 for bygg og inventar.
Brann- og tyverisikring	<ul style="list-style-type: none"> • Prosjekt A • Evakuering frå tårnet? • Bratte trapper til tårnet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tiltak til nivå 2 for bygg og inventar. • Utstyr til utvendig evakuering. • Håndløper på baa sider.
Tekniske installasjoner og inneklima	<ul style="list-style-type: none"> • For varmt, for kaldt.... • ENØK-tiltak. For lite oppvarmingskapasitet i sideskipa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ta i bruk mobil-app til varmestyring og teste anlegget meir (innstilling og virkning). • Vurdere alternativene bergvarme med fancolier, luft-til-vann varmpumpe med fancolier eller luft-til-luft-varmpumpe i kvart sideskip.
Tilgang for funksjonshemma	<ul style="list-style-type: none"> • Mangler skilt på døråpner. • Vanskelig for bevegelseshemma å komme fram til alteret. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skilt på døråpner. • Kjøpe skinner.
Funksjonalitet	<ul style="list-style-type: none"> • Lite lagerplass. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lage skap i/ved koret. Utstillingsmonter. Bedre struktur for oppbevaring av utstyr.
Andre forhold	<ul style="list-style-type: none"> • Rom i kjellar blir ikkje brukt. Kan berre brukast som lager, mangler rømningsveg. Utvendig inngang snør ned. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vurdere trapp. Rydde kjellar for gamle materialer og rusk.

Interiør og inventar	<ul style="list-style-type: none"> • Renovering. • Sprekk i vindauge i dåpssakristi og to i kyrkjerommet, ingen skade. • Mange ulike stilarter. • Dekormaling bak altertavla er overmåla. • Stearin på inventar. 	<ul style="list-style-type: none"> • Måle dører i våpenhuset, måle golv i våpenhus og trapp til galleriet. Vurdere måling av vindauge innvendige. Pusse og lakke dørstokker. Golvlist trappegang. List på dør til galleri. • Skifte glass. • Ny belysning. • Fjerne overmåling. • Fjerne stearin. Rutine slukking.
Instrument og klokker	<ul style="list-style-type: none"> • Orgelet må skjermast frå uautorisert bruk. 	<ul style="list-style-type: none"> • Montere lås i galleridørene.
Sikring av verdisaker	<ul style="list-style-type: none"> • Prosjekt A 	<ul style="list-style-type: none"> • Tiltak til nivå 2 for bygg og inventar.
Brann- og tyverisikring	<ul style="list-style-type: none"> • Prosjekt A • Evakuering frå tårnet? • Bratte trapper til tårnet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tiltak til nivå 2 for bygg og inventar. • Utstyr til utvendig evakuering. • Håndløper på baae sider.
Tekniske installasjoner og inneklime	<ul style="list-style-type: none"> • For varmt, for kaldt.... • ENØK-tiltak. For lite oppvarmingskapasitet i sideskipa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ta i bruk mobil-app til varmestyring og teste meir anlegget (innstilling og virkning). • Vurdere alternativene bergvarme med fancolier, luft-til-vann varmpumpe med fancolier eller luft-til-luft-varmpumpe i kvart sideskip.
Tilgang for funksjons-hemma	<ul style="list-style-type: none"> • Mangler skilt på døråpner. • Vanskelig for bevegelseshemma å komme fram til alteret. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skilt på døråpner. • Kjøpe skinner.
Funksjonalitet	<ul style="list-style-type: none"> • Lite lagerplass. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lage skap i/ved koret. Utstillingsmonter. Bedre struktur av diverse utstyr.
Andre forhold	<ul style="list-style-type: none"> • Rom i kjellar blir ikkje brukt. Kan berre brukast som lager pga. krav om rømningsveg. Utvendig inngang snør ned. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vurdere trapp. Rydde kjellar for gamle materialer og rusk.

DOMBÅS KYRKJEGARD OG SERVICEBYGG

Område	Problem/beskrivelse	Tiltak
Adkomst	<ul style="list-style-type: none"> • Parkering av bobiler og bruk av kyrkjegarden. 	<ul style="list-style-type: none"> • ?
Servicebygg	<ul style="list-style-type: none"> • For små dører til lagerrom. • Golv og løper i bærerom er utslitt og stygg. • Behov for to bærer med hjul. • Bygningsdeler som treng vedlikehald. • Mangler ventil på wc. • Isolasjon på kjølerør delvis borte. • Ventilrist utvendig i lagerrom i kjeller mangler. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sette inn portar. • Ny løper eller teppegolv i bærerommet. • Innkjøp bære og katafalkteppe. • Beise utstikkere. Måle vindauge i driftsbygg. • Koble til avtrekk over tak frå personalbad. • Montere ny isolasjon. • Montere ny rist.
Port og gjerde	<ul style="list-style-type: none"> • Gjerdet er litt skeivt mot Kyrkjevegen og heile gjerdet byrjer å bli slitt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gjerdet må rettast og beisast. Sunde fjøler skiftast.
Gravfelt, gravminner	<ul style="list-style-type: none"> • Telefonstolpe ved gravfelt F. • Gravfelt tilrettelagt for muslimsk gravferd mangler fastmerke. • Behov for fleire gravkors. 	<ul style="list-style-type: none"> • ? • Få påvist retning og sette ned fastmerke. Registrere nye koordinater. • Fleire gravkors. Måle eksisterande.
Grønt område	<ul style="list-style-type: none"> • Slitte utebenker. • Området mellom gangveg og felt E. Villniss i trekantområdet mot minneparken. • Området i kyrkjehjørna synk fordi vatn renn dit. • Ugras i gangvegar og bed. • Forebygge brann. 	<ul style="list-style-type: none"> • Beise alle utebenker. • Fjerne buskfuru og røter, plante ny «hekk» langs gangveg frå port. Rydde området mot Minneparken. • Oppfylling. • Årleg rensk. • Feste/låse søppelkontainere.

EYSTEINKYRKJA

Område	Problem/beskrivelse	Tiltak
Yttertak og tårn	<ul style="list-style-type: none"> Ei takhelle falt ned. 	<ul style="list-style-type: none"> Feste skiferhelle.
Yttervegger	<ul style="list-style-type: none"> Bygget har ikkje takrenner. Regnvatn tærer på sidevangene og "slår opp" på veggen,- tærer betongen over tid. Ser misfarging av muren. Slitte vindauger i tårnet. Takutstikk er delvis beisa. 	<ul style="list-style-type: none"> Sørge for riktig fall fra veggen. Flikke topp på sidevanger der vatn kan trenge inn. Renske for mose. Beise vindskier, vindaug og kors i tårnet (krever lift).
Grunn og fundament	<ul style="list-style-type: none"> Feil fall på terreng mot øst. 	<ul style="list-style-type: none"> Justere terreng slik at det blir fall ut fra vegg.
Inngangsparti, trapper	<ul style="list-style-type: none"> Inngangspartiet treng oppgradering. Deksel over balkongen er tung og lite pen. Balkong med deksel er for tett. 	<ul style="list-style-type: none"> Sjå punkt om funksjonshemma. Nytt beslag og ventiler i balkongen. Eller tette døråpning med mur og puss innvendig, mur brytning og panel øverste del som dagens dør, sage ut golvet i balkongen.
Interiør og inventar	<ul style="list-style-type: none"> Slitte golv og dørtersklar. Sprikker i pussen mellom treverk og betong på veggane i våpenhus og i sakristi. Skjoldete vegger. Mellomrom i vindusposter er slitt på solsida. 3 benker har sprekk/ujevnheiter. Skinn på golvet foran altaret er slitt. Skinn på knefall og kneleskamler er slitt og flekkete. Ynskje om å flytte relieffet av kong Eystein inn i kyrkjerommet og bilde av Ingvald Skaare fra prestesakristiet til våpenhus. 	<ul style="list-style-type: none"> Pusse og lakke golv og dørtersklar. Skrape av pussen, slamme og måle. Måle/beise mellom vindaugene. Slipe benkene og overflatebehandle att. Nytt reinsskinn foran altaret. Reingjere/renske skinnen. Evt. skifte. Vurdering: Billedveven kan være i kyrkjerommet (bibelsk motiv), biskop meiner at prestebilder skal være i sakristi.

Sikring av verdisaker	<ul style="list-style-type: none"> • Prosjekt A. • Redusere tilgang. • Meir hensiktsmessig saferom. • Bedre opphenging og sikring av billedvev og messehagl. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tiltak til nivå 2 for bygg og inventar. • Låse av prestesakristiet utanom gudstenester. • Bakkantsikring i dør til safe. Oppgradering dørlås. Breiere hyller med merking, spesialhylle til dåpsfatet. Teppe på safegolv. • Oppheng billedvev minimum 2 cm fra yttervegg. Solskjerming av tekstiler. Messehagl bør rensast.
Instrument og klokker	<ul style="list-style-type: none"> • Unngå tilgang til orgel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Høgare rekkverk med lås.
Brann- og tyverisikring	<ul style="list-style-type: none"> • Prosjekt A • Rømning frå klokkerommet. • Kortrappes står framfor ovn på orgelgalleri. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tiltak til nivå 2 for bygg og inventar. • Utstyr til utvendig evakuering. Ny stigetrapp med sikring. • Ovn kan ikkje brukast.
Tekniske installasjoner og inneklime	<ul style="list-style-type: none"> • Innestengt luft i kyrkjerommet og sakristia. Svært varmt på orgelgalleriet sumarstid. • Mørkt på orgelgalleriet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sette inn ventiler og ev. avtrekksvifte i gavl orgelgalleri og i gavl kor og loft. • Ljosskinne på galleriet.
Tilgang for funksjons-hemma	<ul style="list-style-type: none"> • Inngangsparti/rullestoladkomst. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skrå betongplating til dør med varmekabel i «trappedelen». Gelender inngang. Fjerne «saugrind». Vurdere skifergang frå parkering til inngangsparti.
Funksjonalitet	<ul style="list-style-type: none"> • Bruk av rommet og utstyrlagring i prestesakristi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Flytte utstyr til sommerope kyrkje til dåpssakristi.
Andre forhold	<ul style="list-style-type: none"> • Salmenummer. • Synleggjere bruk/ope kyrkje. • Reinhold. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kasse til salmenummer. • Balkongflagg. • Husvask.

UTEOMRÅDE OG SERVICEBYGG		
Område	Problem/bekrivelse	Tiltak
Adkomst	<ul style="list-style-type: none"> Liten parkering. Busser har problem ved avkøyringa. Trafikk og parkeringsrestriksjoner i festebrev. 	<ul style="list-style-type: none"> Utgreie betre parkering og avkjøring. Gruse veg og parkeringsplassen.
Servicebygg	<ul style="list-style-type: none"> Utsett konstruksjon med golvdragere som går utanom ytterveggane. Den eine er råttan. Uthus. Åpning mellom golvbelegg og terskler. Hakkespett har laga hull i vindskier. 	<ul style="list-style-type: none"> Skifte ut råttan drager utanfor vegg. Legge impregnert bord over golvdragere på sida. Sette opp hyller og kroker. Fuging og list. Skifte skada vindskier.
Port og gjerde		
Gravfelt, gravminner	<ul style="list-style-type: none"> Ingen gravfelt. 	<ul style="list-style-type: none"> Utgreie anonym og navna minnelund (for umer).
Grønt område	<ul style="list-style-type: none"> Sommervatn fungerer ok. Slitte benker. 	<ul style="list-style-type: none"> Skilting vannposter. Beise utebenker.

SIKKERHETSNIVA FOR KIRKEINVENTAR

INVENTAR-KATEGORI

BESKRIVELSE INVENTAR

SIKKERHETS-NIVA

A

LAV

Liten kulturhistorisk/økonomisk verdi

1

*Eufemisk kirke
Dambær kirke*

B

MIDDELS

Kulturminnegjenstander med middels verdi, samt lokal affeksjonsverdi og moderat markedsverdi

2

C

HØY

Høy kulturhistorisk verdi,
Høy lokalhistorisk verdi, Høy markedsverdi.

3

Dovre kirke

D

UNIK

Unik kulturhistorisk verdi,
Høy markedsverdi

4

BESKRIVELSE AV SIKKERHETSNIVA

Tyveri/
Brann:

- Registrert inventar i Kirkebyggsdatabasen
- Safe eller verdiskap

Tyvert:

- Punktsikring med lås for verdifulle gjenstander/evt. vanskeliggjøre tilgang slik at det tar tid å få ned gjenstanden
- Sakrestri eller annet rom bør være låsregulert slik at det kan oppbevares mer verdifulle gjenstander der. Det bør være tyvertensensor i dette rommet

Tyveri/
Brann:

- Registrer inventar i Kirkebyggsdatabasen
- Romslig og godkjent verdiskap til verdifulle gjenstander fra kirkerom
- Enklere montere i kirkerom ved behov

Tyveri:

- Objektalarm evt. lås for verdifulle gjenstander som ikke flyttes
- Sikkerhetsrom sakrestri eller annet rom med FG-godkjent lås fra kirkerom/ adgangskontroll/evt. såkalt masytt tilgangskontroll
- Dørbesetninger til sikkerhetsrom ved behov
- Glassmonter kan være alternativ for noen ikke flyttbare gjenstander, her finnes det sikkerhetsgrader etter gjenstandens verdi

Tyveri/
Brann:

- Registrer inventar i Kirkebyggsdatabasen
- Romslig og godkjent verdiskap til verdifulle gjenstander fra kirkerom

Tilleggs-
faktor:

Forutsatt NIVA 1 eller høyere for bygg, pga at inventaret krever en tilsvarende skallsikring. Passering i sikkerhetsnivå for bygg, avhenger av multiplet for punktsikring, eller sikkerhetsrom

Tyveri:

- Objektalarm med evt. lås for verdifulle gjenstander som ikke flyttes, eller glassmonter med alarm
- Videoovervåking av gjenstander som ikke flyttes i verdiskap/sikkerhetsrom, bør vurderes

- Subboterbasert, sakrestri eller annet rom med FG-godkjent lås fra kirkerom/ adgangskontroll/ evt. såkalt masytt tilgangskontroll. Døra må ha et sikkerhetsrom ved behov

Tyveri/
Brann:

- Registrer inventar i Kirkebyggsdatabasen
- Romslig og godkjent verdiskap til verdifulle gjenstander fra kirkerom

Tilleggs-
faktor:

Forutsatt NIVA 2 eller høyere for bygg, pga at inventaret krever en tilsvarende skallsikring. Passering i sikkerhetsnivå for bygg, avhenger av multiplet for punktsikring, eller sikkerhetsrom

Har kjeller/kryperom ventilasjon?	Ja, ventilar på fleire sider	Ja, ventilar på fleire sider	Ikkje relevant
Sist inspeksjon av kryperom	Mindre enn 1 år	1-2 år	Har ikkje kryperom/kjeller
Fins det tre som er høgare enn 10 meter og som er nærare enn 10 meter frå kirkeveggen?	Nei	Ja	Nei
3.ENØK			
Energikilde til oppvarming	Strøm	Strøm	Strøm
Styringssystem	Nei	Hoist kirkebyggstyring	Hytta mi (DEFA)
Type ovner i kirkerommet	Rørover med gitter under benkene	Ovner under benkene	Ovner under benkene
Lyskilde i flomflis	Glødelamper	LED	LED
Lyskilde i kirkerommet	Halogen	LED	Glødelamper
Etterisolering de siste 4 år	Nei	Isolert tak over våpenhus	Nei
Måling/registrering av innklimaet	Ingen registrering	Automatisk registrering	Ingen registrering
4.Meir om bygget			
Tilstandsanalyse etter NS de siste 4 år	Nei	Nei	Nei
Ringestystem	Berre automatisk ringing	Berre automatisk ringing	Berre manuell ringing
Utvendig mekanisk ur	Nei	Nei	Nei
Er kirka saft inn med fjære	Nei	Nei	Nei
Gravplass ved kirka	Ja	Ja	Nei
5.Sikring			
Innvendig automatisk slukkeanlegg	Sprinkelanlegg, under 4 år	Nei	Nei
Utvendig automatisk slukkeanlegg	Nei	Nei	Nei
Brennvarslingsanlegg	Anlegg med varsling til 110	Anlegg med varsling til 110	Nei
Når montert	Meir enn 4 år	Meir enn 4 år	
Serviceavtale for brennvarslingsanlegget	Ja	Ja	Ikkje relevant
Utvendig deteksjon	Nei	Nei	Nei
Tyverialarm	Alarm med kopling til sentral	Alarm med kopling til sentral	Nei
Når montert	Meir enn 4 år	Meir enn 4 år	
Serviceavtale for tyverialarm	Ja	Ja	Ikkje relevant

Ved vurdering av tilstand, er det ei overordna vurdering om det er store sprik for delar i eitt punkt.

Særs bra

0

Ingen nevneverdige symptom eller manglar.

I orden / som ny

1

Berre svake symptom eller manglar. Stort sett tilfredstillande tilstand. Ingen tiltak er naudsynte på kort sikt (3-5 år)

Mindre bra

2

Middels kraftige symptom. Treng normale reperasjonar eller tiltak.

Dårlig

3

Kraftige symptom, ev samanbrot eller alvorleg svikt i funksjon. Moglege følgeskader. Naudsynt med større tiltak.

For eldre eller verneverdige kyrkjebygg kan det vere vanskeleg å seie kva som er «bra» eller «mindre bra», fordi det verken er relevant å samanlikna med krava då kyrkja var ny eller dagens krav til nybygg. Ein må freiste å definere målsettinga for bygget sin vedlikehalds-, tilstands- og funksjonsnivå i dag og bruke det som referansenivå.

Oversikt over kartleggingar og kontroller

Kartlegging/kontroll	Utført av	Når
Grønnplan Dombås kyrkjegard	Kari Bentsdal	Ca 1996
Eysteinkyrkja – bygg	Iver Nilstad	2003
Dovre kyrkje – bygg	Steinar Moldal og Hans	2003
Dombås kyrkje – bygg	Marumsrud	2003
Instrumenter generelt	Kantor Jørgen Brandli	2003
Lynvermanlegg Dovre og Dombås	Lynvernkonsulenten	2005
Plan for utvidelse Dombås kyrkjegard	Landskapsarkitekt Feste AS	2005-06
Orgel Dombås kyrkje	Ryde & Berg	2006
Renoveringsplan Dombås kyrkje	Lesja og Dovre byggconsult	2006
Dovre kyrkje – stolper/tårn og inngangsparti	Stokk & Stein	2007
Nasjonal kirkekontroll, el-anlegg og lynvermanlegg	Sønnico	2009
Termofotografering el-anlegg	Active termografi	2012
Tilstandsrapport orgel Dombås	Tronsvang	2014
Tårnlast, konstruksjon	Stokk og stein + siv.ing Svein Melseth	2014
Kirkekontroll-2017	Egenvurdering	2017
Vurdering kyrkjegardane	Kyrkjegardsutvalget	2017
Grønn plan Dovre kyrkjegard	Gartner Bjørke	2018
Byggbefaring	Roar Nilstad	2018

Kontroll/service	Utført av	Sist
Lynvermanlegg, ca 5. kvart år	Ottadalen installasjon	2014
El-anlegg – tilsyn	Eidefoss	jan-2015
Branntilsyn (Dovre/Dombås)	Lesja og Dovre brannvesen	mai-2016
Orgel, 2. kvart år	Ryde&Berg orgelbygger	juni-2016
Piano (ved behov)		2016-17
Brannslukkeapparat, årleg	Gudbrandsdal brannsikring	aug-2018
Elektriske anlegg, årleg	Ottadalen elektro	mars-2019
Brannalarmanlegg, årleg	Ottadalen elektro	aug-2017
Automatisk slukkeanlegg Dovre, årleg	Dalen rør & VVS	haust-18
Kyrkjeklokker, Eysteinkyrkja	Olsen-Nauen klokkestøper	okt-2017
Kyrkjeklokker, Dovre og Dombås	Olsen-Nauen klokkestøper	april-18

UTFØRTE TILTAK KYRKJELEGE BYGG OG ANLEGG I PERIODA 2000-2018

Kyrkjebygg generelt

Giennomførte tiltak 2003-17:

- Utbetra feil på el-anlegg.
- Kartlegging av tilstand av bygg, el-anlegg og lynvern.
- Rapport "Status og tiltaksplan for kyrkjelege bygg og anlegg i Dovre" i 2008.
- Kirkekontroller i regi av Kirkens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon.
- Brannsikket underlag under ljosglober og altar (Dovre og Dombås).
- Nye "mygger" og oppgradert lydanlegg til nye frekvenser.
- Gelender til klokketårn.

Dovre kyrkje

Giennomførte tiltak 2000-07:

- o Gravd opp og tetta/isolert rundt vannledning.
- o Sjekka kantheller og fjerna tørt rusk.
- o Rydda rom over orgelgalleri.
- o Ny tetning og låsemekanisme på austre inngangdør.
- o Etablert rullestol-plass i kyrkjebenk i austre sideskip.
- o Hengt opp dei gamle kyrkjeklukkene, den eldste utan kolbe ved båretuset og den andre på austre galleri til å slå enkeltslag.
- o Vedlikehald yttertak: Erstatte omlag 40 øydelagte taksteinar, festa lause taksteinar, fjerna mose av takstein, festa beslag på tårngesims, skifta råte bord i overgang tårn og tak. Nokre fjøler skifta og måla.
- o Restaurering av våpenhuset: Øvste trappehelle gjekk inn i bygget og forårsaka råteskade. Skifta sviller, nye trebord innafor døra, ny dørstokk og ny trapp ute.

Giennomførte tiltak 2008-2018:

- o Utbetra takrenne over våpenhuset og forlenga kilrenner.
- o Tiltak på el-anlegget: Fjerna jutekabler, enpolige automatsikringer, flytta sikringsskap i våpenhuset, tiltak skap i dåpssakristi.
- o Montert rister rundt varmeovnane.
- o Nytt prosesjonskors laga av Handverkskulen Hjerleid v/Boni Wiik.
- o Nye lamper og utskifting av gamle leidningar.
- o Skifta skadde glasruter, glassinnramming og takbord.
- o Måla vindauger og dører utvendig samt vindskier.
- o Utbedra utvendig trapp oppover.
- o Husvask og rydding før 275-årsjubileet.
- o Skifta «boks» i alarmanlegg etter lynnedslag.
- o Installert automatisk slukkeanlegg kyrkje. 1/3 av båretrommet frådelt og brukt som teknisk rom til anlegget.
- o Jording og lynvern sammenkobla.
- o Alterbrunn og ny altarduk, teikna og brodert av Borgny Farstad Svalastog.
- o Måla tårnet, samt kontroll av tilstand med tanke på evt. råte.
- o Vurdering og beregning av tårnvekt, last og overføring. Satt opp 4 nye søyler kyrkje for å avlaste tårnvekta. Både nye og eksisterande fekk samme profil og farger som søylene i korskillet. Betre fundament under alle.
- o Utgreiing og søknad om utbedring vestre inngang.
- o Betre ljøs på orgelgalleriet.
- o Isolering under søyler til orgelgalleri.
- o Måla utvendig vindauger og dører.

Dombås kyrkje

Giennomførte tiltak 2000-08:

- Montert automatisk ringeanlegg.
- Skifta øydelagte taksteinar, festa taksteinar.
- Skifta vindage og tatt av sponplater i det gamle bårerommet (i kjellaren) .
- Reparert hovedvassinntak.
- Reparert ytterdør.
- Måla vindaug i 1.etasje utvendig.
- Service og utbetring av alarmanlegget
- Innkjøpt radiosendar til klokkane (kan styrast frå ute)

Giennomførte tiltak 2008-2018:

- Mala vindauger i 2. etasje og alle ytterdører (utvendig).
- Utbedra takrenner over inngang.
- Flekkbeisa og lakka golv.
- Lagt golv på loftsrom over orgelgalleriet, og fått lager der.
- Montert overspenningsvern.
- Jording og lynvern sammenkoblet.
- Husvask før 75-års jubileet.
- Større varmtvannstank.
- Nye skap på orgelgalleri.
- Kontroll av ytterhjørner pga. fukt.
- Fjerna mose av delar av taket.

Renovering 2015-2018:

- Måla tak, vegg og golv i dåpssakristiet.
- Nye veggfaste sittebenkar og nedfellbart stellebord i dåpssakristiet.
- Reparerte dei åtte brudestolane.
- Slipt og lakka golvet i kyrkjerommet.
- Monterte nye varmeovnar under kvar benk samt nye ovnar i koret og på orgelgalleriet. Varmestyringssystem installert. Fjerna gamle leidningar.
- Tatt av ca 1,6 meter av dei lange benkane, to av dei har eit ledd mot midtgangen som kan fjernast ved konsertar. Rom for barnekrok og kyrkjekaffe i sideskipa
- Måla kyrkjebenkane.
- Måla kvelven, tak og vegg i kyrkjerommet, koret og galleriet.
- Laga midlertidig framskutt altar.
- Isolert tak og ny ljøsarmatur over hovedinngangsparti.
- Montert snøfangere over inngangane.
- Ny ytterdør med elektrisk opning.
- Måla korgolv og tak og vegger i våpenhus.

Nytt orgel:

- Stor gave på 1,5 million kroner i 2013 var startskuddet til å sette ned komité.
- Komitéen har sørga for tilstandsrapport og anbudsgrunnlag, kontakt med orgelkonsulent, hatt befaringer, gjennomført innsamlingar og hatt mange vurderingar og oppgaver undervegs.
- Prekvalifisering i 2015 av orgelbygger der 11 firma deltok.
- Tilbud frå tre orgelbyggere. Kontrakt med Ålems orgelverkstad i 2016.
- Søknad til Biskop og Riksantikvar om godkjenning.
- Demontering av gammelt, montering av nytt og intonering sept-nov 2018.

Eysteinkyrkja

Gjennomførte tiltak 2000-07:

- Måleri bak altaret (dekker tidlegare fuktskader).
- Skifta ut øydelagte taksteinar, festa lause taksteinar, refuga takovergang.
- Reparert ytterdør.
- Beisa vindauger og dører utvendig.
- Kjøpt inn rullestol-skiner.
- Ny ljosglobe i kleberstein (seinare flytta til Klukkarhaugen).

Gjennomførte tiltak 2008-18:

- Utbedra elektrisk anlegg og montert fjernstyring av varmen.
- Lakka golv.
- Beisa vindauge og ytterdør utvendig. Hoveddør innvendig også.
- Måla salmetavler.
- Nye skap på orgelgalleri.
- Montert overspenningsvern.
- Rydda loft.

Generelt kyrkjegard og driftsbygg

Gjennomførte tiltak:

- Registrert gravlagte og festere i dataprogram i 2002.
- Kontrollert og sørga for sikring av alle gravminne.
- Utgreia behov for gravplassar.
- Trefelling og stubbefresing for å hindre fuktsoner rundt Dovre og Dombås kyrkjer.
- Laga informasjonsbrosjyre om kyrkjegardane 2008.
- Utskifting av utstyr til kyrkjegardane: små klippare, gravrammer, steinklype, varmemappe og ymse handverktøy.
- Revidert kyrkjegardsvedtektene i 2010.

Dovre kyrkjegard

Gjennomførte tiltak 2000-07:

- Ny trapp og platå i skifer på utsida av nedre port.
- Oppmåling og nedsetting av koordinatmerke.
- Nytt driftsbygg sør for kyrkjegarden, omlag 60 kvm med eit varmt verksted og eit kaldt lager. Større og avskjerma driftsområde rundt etter makeskifte med nabo.
- Folldalsporten reparert pga. råteskader. Muren ved sida reparert.
- Utskifting flomljøs.
- Nye personalrom i bårehuset: Nytt kvilerom/kontor, grovgarderobe, bad.

Gjennomførte tiltak 2008-18:

- Skifta og mala bunnsvill i vestre port.
- Oppgrusing av parkeringsplassen.
- Reparert og beisa gjerde oppover og nytt gjerde fra bårehus til Folldalsporten.
- Nye avfallsdunker med sortering.
- Laga parkeringsområde utanfor gjerdet ved bårehuset.
- Beisa bårehuset. Utskifting av takfjølør.
- Nytt flomljøs med sensorer.
- Oppretting av ca 40 gravminne i 2012 etter vårens telehiv.
- Mura opp att deler av kyrkjegardsmur mot vest inkl. drenering av terrenget

- Satt opp eit nytt gravminnestativ ved bårhuset.
- Montert ljøs i nedre inngangsport.
- Avskoging sørvest i samarbeid med Dovre Vel.
- Utarbeid Verneplan for verneverdige gravminner sammen med Helge Klingberg.
- Ny varmtvannsbereder i bårhuset.
- Montert overspenningsvern i bårhus og driftsbygg.
- Fjerne gamle bjørk og planta nye. Fjerne buskas sørøver.
- Nytt gjerde mot sør. Nye poststolper og ny grind mot driftsområdet.
- Pigga av sementen av nedre port.
- Beisa bårhus og driftsbygg. Beisa utebenker.

Dombås kyrkjegard

Giennomførte tiltak 2000-07:

- Grave opp og utbetra elektrisk feil i jordkabel på Dombås kyrkjegard.
- Utbetring flomljøs.
- Montert kjøleaggregat i bårhuset.

Kyrkjegardsutviding og oppgradering 2005-2010:

- Utreiing om alternative areal i 2005 ved landskapsarkitekt. Kommunen vedtok i 2006 at parkeringsplassen mellom kyrkja og helsehuset og delar av Minneparken skal avsetjast til kyrkjegardsareal.
- Feste as landskapsarkitekt utarbeidde kyrkjegardsplan.
- Om lag 1,5 mål gjennomgrave, planert, påfylt matjord og sådd i. 150 graver.
- Nytt gjerde mot parkeringsplass med nye trær innanfor.
- Gangvegar opparbeid med kantsteinar.
- Ein ny sitteplass med skifer-underlag.
- Vigsling i samband med visitasgudsteneste, okt-2008.
- Nytt gjerde, nye benker og oppgradering av vannpost-områder på «gammel» del.
- Nye avfallsdunker med sortering.

Giennomførte tiltak 2008-18:

- Eit område tilrettelagt for muslimsk gravlegging.
- Flytta og reparert informasjonstavle.
- Beisa vindauge og ytterdører bårhus/servicebygg.
- Reparert glass i innhuk.
- Nytt flomljøs.
- Beisa utebenkar.
- Montert overspenningsvern bårhus og driftsbygg.
- Kjellar i driftsbygg rydda og ordna, ny belysning, el-kontakter, reoler.
- Skifta øydelagt takrenne på bårhuset.

Uteområde fellet

Giennomførte tiltak 2008-17:

- Lagt fram nytt sumarvatn (frå kommunalt nett) til to vannpostar
- Utbetra vegen.
- Reparert informasjonstavle.
- Måla uthus. Måla utebenkar.
- Nytt flomljøs.
- Grusing foran inngangsdør og veg.
- Rydda uthuset.

KYRKJEPLAN FOR DEN NORSKE KYRKJA (DNK) I DOVRE 2018 – 21

Denne planen er kyrkja sin verksemdsplan som seier kva visjon vi har, kva områder som blir prioritert og kva vi ynskjer å oppnå. Planen går ut frå kyrkjas formål: DNK er ei evangelisk-luthersk kyrkje,- ei vedkjennande, misjonerande, tenande og open folkekyrkje.

VISJON

Den norske kyrkja i Dovre: Ei kyrkje for alle – heile livet.

VERDIGRUNNLAG

Kvalitet, involvering og tradisjon skal prege alt vi gjer.

MÅL OG TILTAK

Gudstenester og kyrkjelege handlingar

Mål	Tiltak
<ul style="list-style-type: none"> o Fleire ynskjer å komme til gudsteneste. o Gudstenester og kyrkjelege handlingar med variasjon og høg kvalitet.	<ul style="list-style-type: none"> o Fleire tema-gudstenester - med bredde og variasjon. o Samarbeide med lag og foreningar om gudstenester. o Syte for eit variert og fagleg solid kyrkjemusikalsk arbeid som også involverer amatører og profesjonelle.
Alle skal kjenne seg velkomne og trygge i kyrkja.	<ul style="list-style-type: none"> o Kyrkjevertar som tek i mot folk. o Informasjon om gudstenesta før start.
Auke kyrkjelydens involvering (deltaking) i gudstenester og kyrkjelege handlingar.	<ul style="list-style-type: none"> o Legge til rette for deltaking og involvering. o Arrangere tekstlesarkurs. o Tilpasse innhald, form og salmebruk ved trusopplæringstiltak. o Bruke medhjelparar, m.a. konfirmantar og barn ved trusopplæring.
Bevisstgjere at DNK Dovre er ein del av den verdsvide kyrkja.	<ul style="list-style-type: none"> o Ha minst ei gudsteneste i året med fokus på misjon. o Ta med Misjonsavtale og aktuelle saker i forbønn.

Barn og unge

Mål	Tiltak
90 % oppslutning om dåp.	<ul style="list-style-type: none"> o Invitasjon til dåp. o Trusopplæring som tema i dåpssamtalen.
Barn og unge blir kjende og trygge med kyrkja, Bibelen, kristen tru og praksis.	<ul style="list-style-type: none"> o Gje tilbod om trusopplæring i samsvar med trusopplæringsplanen: Babysang, 4-årsbok, skolestart, fra jord til bord, tåmagent, dåpsjubileum, ljosvaken, konfirmasjon, ungdomsaktivitetar i samarbeid med andre sokn. o Styrke samarbeidet med skular og barnehagar.<ul style="list-style-type: none"> - Tilby sangstunder, gudstenester, pilegrimsvandring, opplegg ved alle høgtider. - Vektlegge kunnskapsformidling, tradisjon og kultur. o Støtte opp om deltaking på kristne leirar o.a. o Samarbeid med barne- og ungdomsorganisasjonar og andre.

Diakoni

Mål	Tiltak
Diakonen skal vere ein aktuell samtalepart for barn og unge.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Diakonen deltek i barne- og ungdomsarbeidet for å inkludere diakoni i dette arbeidet og for å bli kjente. ○ Samarbeide og kontakt med bl.a. skule og barnehage og med faste møtetider der.
Skape inkluderande møteplassar, også på tvers av generasjonar.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Arrangere «Det gode måltid». ○ Kyrkekaffe som sosial arena for kyrkjelyden. ○ Tilbod om kyrkjestyss. ○ Bevisst fokus på felleskap og inkludering i trusopplæring, hyggekveldar o.l. ○ Lavterskel-tilbod: I samarbeid med andre tilby rusfrie aktivitetar for ungdom.
Større fokus på rettferd.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ha rettferd og fasteaksjonen som tema for konfirmantar.

Kyrkjemusikk og kultur

Mål	Tiltak
Kyrkja skal vere ein arena for kultur.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Skipa til årlege konsertar i alle kyrkjene i Dovre. ○ Ferdigstille det nye orgelet i Dombås kyrkje i 2018. ○ Små stunder med orgelmusikk i advent og fastetida. ○ Gjennomføre 50-års jubileum for Eysteinkyrkja i 2019. ○ Sang- og salmekveldar.
Fornye og formidle pilegrimstradisjonen til kyrkjelyd, pilegrimer og tilreisande.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Planlegge og arrangere pilegrimsdager, og med slikt innhald og program at lokale deltek.

Kyrkjebygg og kyrkjegarder

Mål	Tiltak
Bygg og anlegg skal vere brukarvennlege, sikre og i god stand.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Gjennomføre tiltaksplan for bygg og anlegg. ○ Kartlegge status m.t.p. universiell utforming.
Kyrkjegardane skal vere ein verdig gravplass, ein stad for å minnast og med gravminne som ein viktig kulturarv.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Utgreie minnelund ved kyrkjene. ○ Utarbeide verneplan for gravminner på Dovre kyrkjegard og følge opp denne med avtaler, informasjon m.v. ○ Lage ein heilheitleg grønn plan for Dovre kyrkjegard.
Gje tilbod om eit stille rom og ei god kulturoppleving gjennom sommeropne kyrkjer	<ul style="list-style-type: none"> ○ I lag med reiseliv, kommunen og frivilljuge halde kyrkjene sommerope. ○ Utvikle godt informasjonsmateriell om kyrkjene. ○ Informasjonskveldar/kurs om kyrkjene for vertar o.a.

Informasjon, kunngjering og samfunnskontakt

Mål	Tiltak
Kunngjere kyrkja sin aktivitet og tilbod. Informasjon om DNK Dovre er lett tilgjengeleg. Dokumentasjon av det som skjer.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Utgje fire kyrkjeblad årleg. Kyrkjebladet skal spegle den lokale folkekyrkja i form og innhald. ○ Utgje årsmelding med brei dokumentasjon av aktivitet. ○ Heimeside med informasjon om kyrkjens verksemd. ○ Kunngjere aktivitetar med plakater, lokalaviser og FB.

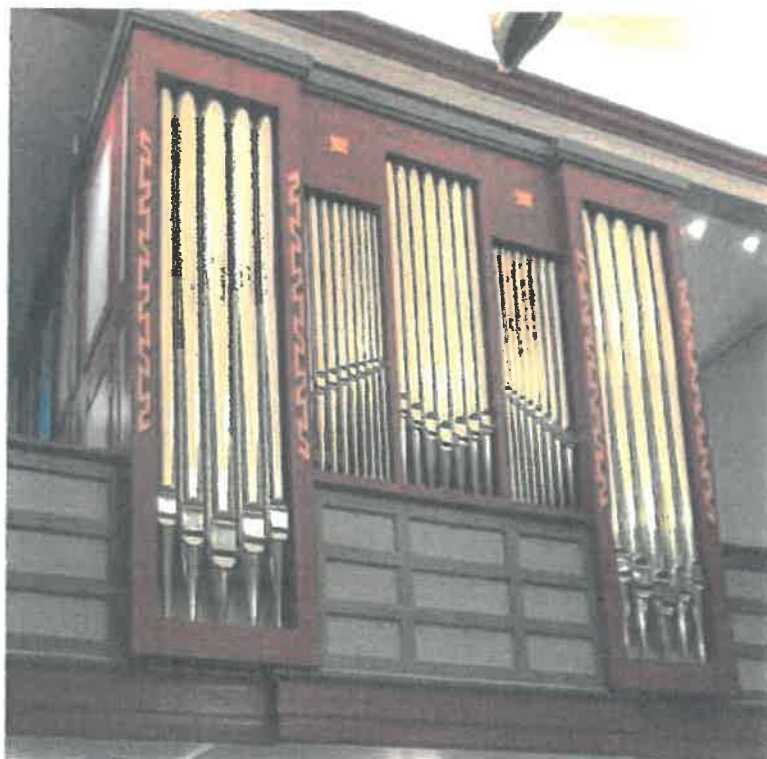
DEN NORSKE KYRKJA

DOVRE KYRKJELEGE RÅD

Årsmelding 2018

Innhald:

Rådsleiars refleksjonar	side 1
Mål	side 2
Organisasjon	side 5
Kyrkjeleg arbeid og aktivitetar	side 10
Kyrkjer og kyrkjegarder	side 19
Økonomi	side 22

Nytt orgel i Dombås kyrkje!

RÅDSLEIARS REFLEKSJONAR

Årsmelding, årsrapport, regnskap er nyttig redskap for å vurdere arbeidet som er gjort og for å legge planer framover. Så er det likevel slik i livet at ikkje alt heile tida blir slik ein planla eller slik ein trudde. Men det uforutsette er med å sette engasjement og farge på tilværet.

2018 vart eit travelt og krevande år for Dovre Kyrkjelege Råd sine tilsette. Færre tilsette, lange perioder med vakanser og mange, store og krevande arbeidsoppgåver.

Etter kyrkjelova har kommunene ansvaret for finansiering av kyrkjene og drift av kyrkjene. Dovre kommune er viktig samarbeidspart for Dovre Kyrkjeleg Råd. Ikkje berre ut frå det finansielle, men òg fordi kyrkjene fyller viktige verdier og strategier for Dovringene og for tilreisande. I årsmeldinga kan vi lese om store besøkstall i kyrkjene, ikkje minst sommarstid når kyrkjene er åpne. Mange søker ei stille stund på sine reiser og vi har i tillegg kyrkjer som arkitektonisk er verdt å sjå på.

Antall menneskjer på pilegrimsvandring har auka desse 25 åra vandringene har gått gjennom Dovre og der òg spelar kyrkjene våre ei viktig rolle. Kyrkjene er med å kanalisere overmattinger som igjen gjev inntekter i kommunekassa.

Kyrkjer i god stand er viktig for omdømmebyggingen til oss i Dovre kommune.

Montering og ferdigstillelse av orgelet i Dombås kyrkje gav oss i bygda eit fantastisk instrument, kyrkjemusikalsk og som konsertinstrument. Det gav mykje positiv omtale både av Dombåskyrkja, dei frivillige og Dovre kommune.

Årsmeldinga er verdt å lese. Som rådsleiar er eg stolt over alt det gode arbeidet som er lagt ned av tilsette og frivillige. Ein stor takk til dykk alle. Takk for godt arbeid og engasjement, takk for at dykk brukar fritida til glede for felleskapet i kyrkja og felleskapet vårt i Dovre kommune, bygda vår.

Med takknemleg helsing

Guri Ruste
rådsleiar

MÅL FOR ORGANISASJONEN

Planarbeid

Dovre kyrkjelege råd har i 2018 revidert kyrkjeplanen. Både utvalgene og tilsette har vore involvert i arbeidet. Vi gjengjev den nye planen i sin heilheit på side 3-4.

Kyrkjeplanen er kyrkja sin verksemdsplan som seier kva visjon vi har, kva områder som blir prioritert og kva vi ynskjer å oppnå. Planen går ut frå kyrkjias formål: DNK er ei evangelisk-luthersk kyrkje,- ei vedkjennande, misjonerande, tenande og open folkekyrkje.

Evaluering av mål og planer for 2018

Gjennomføre tiltak i kyrkjeplanen for å nå felles visjon: Ei kyrkje for alle – heile livet.

Staben har dette med i alt sitt arbeid, og meiner at vi lukkast bra - til tross for utfordringar og meirarbeid knytta til prestevakanser og presteskifter.

Planer for 2018	Status	Merknad
Revidere kyrkjeplan, inkl. mål og planer for kyrkjemusikk, diakoni og trusopplæring.	✓	Kyrkjeplanen er ferdig. Trusopplæringsplanen skal reviderast i 2020.
Ferdigstille orgelet i Dombås kyrkje.	✓	Nyorgelet vart tatt i bruk 2. desember.
Ajourføre "Status og tiltaksplan for kyrkjelege bygg og anlegg".		Har starta arbeidet, m.a. byggbefaring.
Arbeid med verneverdige gravminner: Informasjon, avtaler, kyrkjegardsvandring.	✓	Har inngått avtaler. Arrangert vellukka kyrkjegardsvandring.
Skaffe ljosteningstad i Dovre kyrkje.		Rådet arbeider med dette.
Starte planlegging av Eysteinkyrkja sitt 50-årsjubileum i 2019.	✓	Nedsett komitè som har starta planlegginga.
Evaluere sokne- og rådstruktur.	✓	Det er søkt om å endre soknegrenser. Forsøksordning med eit råd er godkjent vidareført til 2023.
Revidere gravferdsheftet.		Utsatt. Ikkje nok ressursar til alt som var planlagt.
Avklare behov og alternativ for minnelund ved kyrkjene.		

Kort om planer for 2019

Dovre kyrkjelege råd vil i tillegg til vanleg kyrkjeleg drift:

- Markere Eysteinkyrkje-jubileum.
- Gjennomføre Kyrkjevalg 9. september.
- Planlegge og gjennomføre bispevisitas 3.-8. desember.
- Revidere tiltaksplan for bygg og anlegg.
- Revidere trusopplæringsplanen.

Kyrkjeplan 2018-2021

Visjon

Ei kyrkje for alle – heile livet.

Verdigrunnlag

Kvalitet, involvering og tradisjon skal prege alt vi gjer.

Mål og tiltak pr. område

Gudstenester og kyrkjelege handlingar

Mål	Tiltak
Fleire ynskjer å komme til gudsteneste. Gudstenester og kyrkjelege handlingar med variasjon og høg kvalitet.	<ul style="list-style-type: none"> o Fleire tema-gudstenester - med bredde og variasjon. o Samarbeide med lag og foreningar om gudstenester. o Syte for eit variert og fagleg solid kyrkjemusikalsk arbeid som også involverer amatører og profesjonelle.
Alle skal kjenne seg velkomne og trygge i kyrkja.	<ul style="list-style-type: none"> o Kyrkjevertar som tek i mot folk. o Informasjon om gudstenesta før start.
Auke kyrkjelydens involvering (deltaking) i gudstenester og kyrkjelege handlingar.	<ul style="list-style-type: none"> o Legge til rette for deltaking og involvering. o Arrangere tekstlesarkurs. o Tilpasse innhald, form og salmebruk ved trusopplæringstiltak. o Bruke medhjelparar, m.a. konfirmantar og barn ved trusopplæring.
Bevisstgjere at DNK Dovre er ein del av den verdsvide kyrkja.	<ul style="list-style-type: none"> o Ha minst ei gudsteneste i året med fokus på misjon. o Ta med Misjonsavtale og aktuelle saker i forbønn.

Barn og unge

Mål	Tiltak
90 % oppslutning om dåp.	<ul style="list-style-type: none"> o Invitasjon til dåp. o Trusopplæring som tema i dåpssamtalen.
Barn og unge blir kjende og trygge med kyrkja, Bibelen, kristen tru og praksis.	<ul style="list-style-type: none"> o Gje tilbod om trusopplæring i samsvar med trusopplæringsplanen: Babysang, 4-årsbok, skolestart, fra jord til bord, tåmagent, dåpsjubileum, ljøsvaken, konfirmasjon, ungdomsaktivitetar i samarbeid med andre sokn. o Styrke samarbeidet med skular og barnehagar:<ul style="list-style-type: none"> - Tilby sangstunder, gudstenester, pilegrimsvandring, opplegg ved alle høgtider. - Vektlegge kunnskapsformidling, tradisjon og kultur. o Støtte opp om deltaking på kristne leirar o.a. o Samarbeid med barne- og ungdomsorganisasjonar og andre.

Diakoni

Mål	Tiltak
Diakonen skal vere ein aktuell samtalepart for barn og unge.	<ul style="list-style-type: none"> o Diakonen deltek i barne- og ungdomsarbeidet for å inkludere diakoni i dette arbeidet og for å bli kjente. o Samarbeide og kontakt med bl.a. skule og barnehage og med faste møtetider der.
Skape inkluderande møteplassar, også på tvers av generasjonar.	<ul style="list-style-type: none"> o Arrangere «Det gode måltid». o Kyrkekaffe som sosial arena for kyrkjelyden. o Tilbod om kyrkjeskyss. o Bevisst fokus på felleskap og inkludering i trusopplæring, hyggekveldar o.l. o Lavterskel-tilbod: I samarbeid med andre tilby rusfrie aktivitetar for ungdom.
Større fokus på rettferd.	<ul style="list-style-type: none"> o Ha rettferd og fasteaksjonen som tema for konfirmantar.

Kyrkjemusikk og kultur

Mål	Tiltak
Kyrkja skal vere ein arena for kultur.	<ul style="list-style-type: none"> o Skipa til årlege konsertar i alle kyrkjene i Dovre. o Ferdigstille det nye orgelet i Dombås kyrkje i 2018. o Små stunder med orgelmusikk i advent og fastetida. o Gjennomføre 50-års jubileum for Eysteinkyrkja i 2019. o Sang- og salmekveldar.
Fornye og formidle pilegrimstradisjonen til kyrkjelyd, pilegrimer og tilreisande.	<ul style="list-style-type: none"> o Planlegge og arrangere pilegrimsdager, og med slikt innhald og program at lokale deltek.

Kyrkjebygg og kyrkjegarder

Mål	Tiltak
Bygg og anlegg skal vere brukarvennlege, sikre og i god stand.	<ul style="list-style-type: none"> o Gjennomføre tiltaksplan for bygg og anlegg. o Kartlegge status m.t.p. universiell utforming.
Kyrkjegardane skal vere ein verdig gravplass, ein stad for å minnst og med gravminne som ein viktig kulturarv.	<ul style="list-style-type: none"> o Utgreie minnelund ved kyrkjene. o Utarbeide verneplan for gravminner på Dovre kyrkjegard og følge opp denne med avtaler, informasjon m.v. o Lage ein heilheitleg grønn plan for Dovre kyrkjegard.
Gje tilbod om eit stille rom og ei god kulturoppleving gjennom sommeropne kyrkjer	<ul style="list-style-type: none"> o I lag med reiseliv, kommunen og frivillige halde kyrkjene sommerope. o Utvikle godt informasjonsmateriell om kyrkjene. o Informasjonskveldar/kurs om kyrkjene for vertar o.a.

Informasjon, kunngjering og samfunnskontakt

Mål	Tiltak
Kunngjere kyrkja sin aktivitet og tilbod.	<ul style="list-style-type: none"> o Utgje fire kyrkjeblad årleg. Kyrkjebladet skal spegle den lokale folkekyrkja i form og innhald.
Informasjon om DNK Dovre er lett tilgjengeleg.	<ul style="list-style-type: none"> o Utgje årsmelding med brei dokumentasjon av aktivitet. o Heimeside med informasjon om kyrkjas verksemd.
Dokumentasjon av det som skjer.	<ul style="list-style-type: none"> o Kunngjere aktiviteter med plakater, lokalaviser og FB.

ORGANISASJON

Sokna og medlemskap

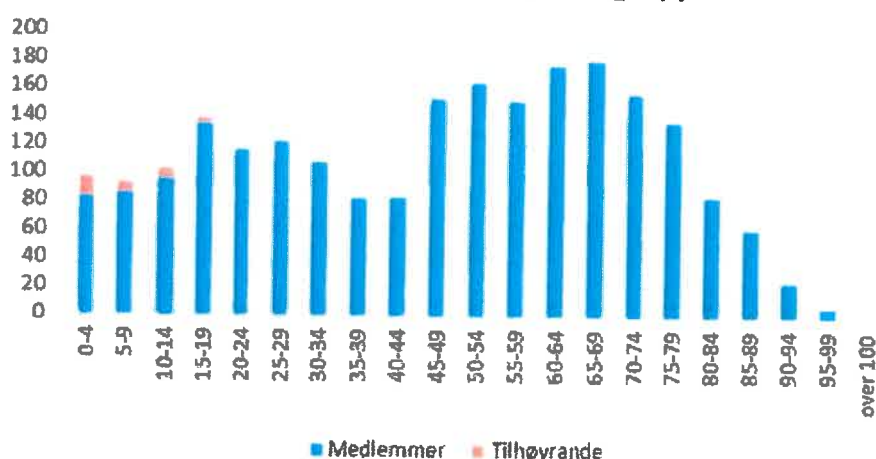
I Dovre kyrkjekommune er det to sokn med tilsaman 2220 medlemmer.

Dovre sokn: 1083   Dombås sokn: 1137

Om lag 85 % av innbygarane er medlemmer.

6 personer meldte seg ut i 2018.

Medlemmer, antall pr. aldersgrupper

Kyrkjelydsmøte

17. april på Jetta med ordinære årsmøtesaker.

13. desember på Dombås hotell om endring av soknegrenser mellom Dovre og Dombås sokn.

Dovre kyrkjelege råd

Dombås sokneråd, Dovre sokneråd og Dovre kyrkjelege fellesråd er frå 1. januar 2005 eitt råd; Dovre kyrkjelege råd. Organiseringa er ei forsøksordning som er godkjent av Kultur- og kirkedepartementet fram til Kyrkjevalet i 2023. Rådet har det totale ansvaret for den lokale kyrkja, med unntak av det ansvaret som ligg til sokneprest og andre organ. Etter Kyrkjelova § 9 skal rådet "ha sin oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i soknet", som gudstenester, dåpsopplæring, kyrkjemusikk og diakoni. Som fellesråd har det også ansvar for kyrkjebygg, kyrkjegardar og dei tilsette.

Samansetning

- Valgt frå Dombås sokn: Steinar Botheim, Stina Cecilie Storhaug, Martin Berg, Anne Lise Raatrø Pettersen. Vararepresentanter: Randi Brennhaug, Anita Dybfest Frich, Reidun Marie Kveen, Irene Olsen Aavangen, Liv Kristin Rise.
- Valgt frå Dovre sokn: Guri Ruste, Sonja Rykhus, Helle Hundevadt, Hans Ingvald Hovde. Vararepresentanter: Tove Jenny Qvan, Steinar Ola Landheim, Gudrun Urstad Rudi, Aud Reidun Bøe Øien, Svein Rune Berg.
- Sokneprest er fast medlem og prostens vara (utnevnt av biskopen).
- Kommunal representant: Knut Nytnun. Irene Olsen Aavangen er vara.

Leiar: Guri Ruste. Nestleiar: Steinar Botheim.
Kyrkjeverje/dagleg leiar Andgard er sekretær for Dovre kyrkjelege råd.

Møter og saker

Dovre kyrkjeleg råd har i 2018 hatt 7 møter og handsama 52 saker.

I tillegg til dei årlege saker som budsjett, regnskap og årsmelding, har rådet handsama kyrkjeplan (revidering), verneplan for gravminner, jubileum med konfirmasjon i Eysteinkyrkja, sokne- og rådsstruktur, høyring om ny liturgi for høgmesse og høyring om ny kyrkjeordning.

Leiar og nestleiar har hatt kontakt med kommunepolitikarar.

Dialogmøte 6. september mellom Dovre kommune (ordførar, rådmann, kommunal representant) og DKR (rådsleiar, nestleiar, kyrkjeverge).

Utvalg og komitear

DKR har utvalg og komitear med særskilt ansvar for sine områder, og innanfor vedteke mandat og ansvar.

Arbeidsutvalget	4 møter
Gudsteneste og trusopplæring	1 møte
Diakoniutvalget	2 møter
Kyrkjemusikk	1 møte
Pilegrimskomite	3 møter
Orgelkomite	4 møter

Personale

DKR er arbeidsgjevar for dei kyrkjeleg tilsette; 5 fast tilsette i tilsaman 4,15 årsverk.

Kyrkjeverje	80 %	Elin Marit Andgard
Sekretær	35 %	Vidar Aas
Kyrkjetenar	15 %	Vidar Aas
Kantor	90 %	Jørgen Brandli, 80 % frå 1. juli.
Kyrkjetenar	100 %	Ola Rindal
Kyrkjetenar	30 %	Bjørn Lund frå 1. september
Trusopplærar	inntil 25 %	Blir ivaretatt av heile teamet.

Organistvikar: Per Anders Håvelsrud.

Kyrkjetenarvikar: Erik Magnus Andgard.

Sommerhjelp: Ole Andreas Bjølverud Aas.

Guide ved sommerope Dombås kyrkje: Tuva Stavne Nyløkken og Ingvild Marie Andgard.

Inger Gravem, diakon i Lesja og Dovre, er tilsett av Lesja kyrkjelege råd. Hamar bispedømmerråd refunderer inntil 50 % av lønnsutgiftene.

Hamar Bispedømmeråd er arbeidsgjevar for sokneprest. Daniel Johanson slutta 30. juni. Fungerande sokneprestar i Dovre og Lesja hausten 2018: Maria Walfridsson (2.7-10.8), prost Paul Skuland (11.8-11.11), Per Halstein Nielsen (1.9-14.10), Knut Nordhaug (15.10-31.12) og fungerande prost Jens Petter Ous (12.11-31.12).

Pga. prestesituasjonen har Inger Gravem avtale med Hamar bispedømme om 25 % stilling ekstra og hovedansvaret for konfirmantane denne hausten.

Helse, miljø og sikkerheit

Det er godt arbeidsmiljø og samarbeid i staben. Sjukefraværet var 6,1 %, dette er ikkje relatert til arbeidsoppgåver og arbeidsmiljø. Andel kvinner i staben er 29 %. Det er god brannsikkerheit i kyrkjene. Ingen avvik.

Representasjon, møter og kurs

Representasjon

- Helle Hundevadt deltok på pilegrimsmøte på Hundorp 6. mars om åpne kyrkjer langs leia.
- KAs landsråd 23. april: Guri Ruste representerte fellestråda i Hamar bispedømme.
- Årsmøte i Pilegrimssenter Dovrefjell 26. april: Guri Ruste og Knut Nytn.
- Dovrefjellkonferansen 26. oktober: Ingen kunne delta.
- Prostdag med avskjed for prost Paul Skuland 11. november. Gudsteneste i Sel kyrkje og kyrkjekaffe på hotellet. Frå Dovre: Inger Gravem, Helle Hundevadt, Hans-Jacob Dahl, Christiane og Laurits Fokstugu, Elin Marit Andgard.

Kurs for tilsette

- Puls 8.-12. januar (Faglig påfyll og inspirasjon for kirkeansatte): Vidar Aas.
- Kirkepartnerdagen 6. februar (IKT m.m.): Elin Marit Andgard.
- Årsmøte for Hamar kirkevergelag i Elverum 9.- 10. april: Elin Marit Andgard.
- Diakonisasling Gjøvik 16. april: Inger Gravem.
- Biskopens tilsynsdag for diakoner 29. mai: Inger Gravem.
- Biskopens tilsynsdag for trusopplærarar 15. juni: Inger Gravem.
- Olavseminaret 30. august på Granavollen med tema «En kristendom for vår tid»: Inger Gravem.
- Fagdager for Hamar bispedømme 7-8. november med tema «Hellige rom for alminnelige liv»: Inger Gravem og Elin Marit Andgard.
- Parkmesse november: Ola Rindal.

Samarbeidsmøter

- Fagmøter i prostiet med kollega, t.d. kyrkjevergemøter og forum for trusopplærare.
- Sokneprest deltek i månedlege prestesamlinger (konvent).

Prostiprosjektet «Saman for kyrkja»

Dette er eit samarbeid mellom fellesråda i prostiet og prosten. Det har som formål å auke tilsettes kompetanse og forståelse -> bedre samarbeid og kvalitet i verksemda -> utvikle tenester og fellesskap. Kyrkjeverge i Dovre er med i prosjektgruppa.

5 samlinger gjennomført i 2018:

- 12. april med tema «Grønt arbeid på kyrkjegarden»: Ola Rindal.
- 14. juni med tema «Gravferdsforvaltning»: Ola Rindal, Vidar Aas og Elin Marit Andgard.
- 18. oktober med tema «Kyrkja som organisasjon og kyrkja i endring inkl. LEAN-metoden»: Ola Rindal, Knut Nordhaug og Elin Marit Andgard.
- 1. november med tema «Kyrkjens oppdrag, personvern og offentlighet»: Ola Rindal, Inger Gravem, Bjørn Lund, Knut Nordhaug og Elin Marit Andgard.
- 29. november med tema «Gudsteneste»: Jørgen Brandli, Inger Gravem, Ola Rindal, Bjørn Lund, Vidar Aas og Elin Marit Andgard.

Informasjonsarbeid

- **Kyrkjeblad for Dovre** kom ut med fire nummer og sendt til alle husstandar i Dovre, utanbygdsbuande som tingar det og fleire kyrkjekontor. Kyrkjebladet kan også fungere som ei årsmelding over det som skjer i kyrkjelyden.

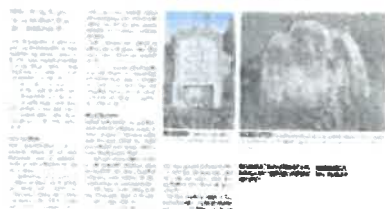

- **Årsmelding 2018** delt ut til kommunestyret og på kyrkjelydsmøtet i april.
- **Heimeside**
Kunngjering om kva som skjer, generell informasjon om dei kyrkjelege handlingane, kontakt-informasjon, informasjon om råd og rådspapir.
- **Facebook**
Brukt først og fremst om særskilde hendingar.
- **Plakater og annonser** om gudstenester og konsertar.
- **Mediaomtale** om arrangement og tiltak.

Egne arrangement og tiltak

- Vigga 25.1: Elvis til Dombås kirke - Forhandsomtale av konserten «Elvis Goes To Church»
- Vigga 7. 6: Heilside om kyrkjegardsvandring, verneplan for gravminn og treplanting på Dovre kyrkjegard
- Vigga 21.6: Godt måltid rundt felles bord
- Vigga 30.8: Middelalderkirka på Hjerkinn er funnet
- Vigga 30.8: Tek farvel med 49 år gammalt instrument. To sider.
- GD 4.9: Gammelorgelet frå Dombås skal til Valdres: Han tar med seg orgelet frå kyrkja.
- Vigga 6.9: Orgelet i Dombås kyrkja: Tok med orgelet heim
- Vigga 11.10: Middelaldermusikk – om haustkonserten i Dovre kyrkje
- GD 26.10: Utsmykker det nye orgelhuset: Kari setter farge på Dombåskyrkja
- Vigga 1.11: Dombås-orgelet: Har måla siste strøk
- Vigga 8.11: Dombås-orgelet: Nå får orgelet en annen lyd
- GD 11.12: «Folkelig jul» i Dovre kyrkje – forhandsomtale av konsert.

Verneplan for gravminner

Fløder nye tær

Nå får orgelet en annen lyd

Godt måltid rundt felles bord

Nøyaktighetsarbeid i Dombås kirke

Kari Aasgaard har jobben med å dekorere galleriet i Dombås kirke.

SIDE 11

I pilegrimers fotspor

Å

Kyrkia nevnt i samband med andres tiltak

- GD 28.6: Millioner til nye orgler i gamle hus
- Vigga 23.8: Ønsker lokale ungdommer med på «Dovrejul» - bilde av Dombåskyrkja
- Vigga 4.10: Stort engasjement for Rosa sløyfe – bilde av Dombåskyrkja i rosa lys
- GD 26.10: Kyrkjene blir spart for kostnadskutt – om kommunens økonomiplan
- Vårt land haust: Madonna-figurer i norske kyrkjer – Hans-Jacob Dahl om Dovremadonnaen.
- DNT årbok 2018: 5 sider om pilegrimmer og Eysteinkyrkja.

KYRKJELEG ARBEID OG AKTIVITETAR

Gudstenester

	2018			2017			2016		
	antall	personar	snitt	antall	personar	snitt	antall	personar	snitt
Gudstenester på søn- og helligdag	54	2522	47	59	2884	49	57	2914	51
Andre gudstenester	12	1167	97	15	909	61	18	1579	88
Sum gudstenester	66	3689	56	74	3793	51	75	4493	60
Messe m/nattverd	29	393	14	24	334	14	31	596	19
Andakt Fredheim	17	Ca 340	20	13	205	15	14	309	22

- 5 gudstenester på Fredheim, 1 på Tollevshaugen, 1 på Hjellsetra og øvrige i kyrkjene.
- «Andre gudstenester» er skulegudstenester, aftensang, gudstenester på vekedager o.l.
- Biskop Solveig Fiske deltok ved pilegrimsmesse 15. juli.
- Prost Paul Skuland deltok på avskjedsgudsteneste for sokneprest Daniel Johanson i Eysteinkyrkja 24. juni. Solist Ingeborg Dalheim og Martin Berg.

Kyrkjelege handlingar

	2018			2017			2016		
	antall	personar	snitt	antall	personar	snitt	antall	personar	snitt
Dåp	16			18			23		
Konfirmasjon	22			15			35		
Vigslar	0			3	185	62	4	217	54
Gravferder	27	2190	81	26	2567	106	37	4138	112

- Av 16 døypte har 11 bustadadresse i kommuna. 1 dovrebarn er døypt i andre sokn. Alle som er født i 2018 og registrert som tilhøyrande (det vil seie at ein eller baa foreldra er medlem) er døypt eller innmeldt til dåp.
- 22 konfirmanter, 11 i Dombås kyrkje og 11 i Dovre kyrkje. 100 % oppslutning av registrerte medlemmar i aldersgruppa.
- Ingen vigsel. Ein forbønshandling for utanbygdsbuande.

- 27 gravferdsseremoniar: 10 i Dombås kyrkje, 12 i Dovre kyrkje og 5 i Fredheim kapell. Ein seremoni og gravlegging for utanbygdsbuande. Kistegravlegging er fortsatt mest vanleg i Dovre, 2 urner vart sett ned i 2018, av desse ein utanbygdsbuande. For fire personer busatt i Dovre, var det seremoni/gravlegging/askespreiing andre stader. Ein årsak til nedgang i antall tilstades ved gravferd, er fem seremonier i Fredheim kapell der det var gjennomsnittleg 32 til stades.

Kyrkjemusikk

Kantor Jørgen Brandli er musikalsk ansvarleg for gudstenester og kyrkjelege handlingar. Han deltok på fleire trusopplæringsstiltak og konfirmantsamlinger (m.a. temadag om kyrkjelege handlingar), har sangstunder med barnehage og øving med skuleklasser før gudstenester.

Solistar og kor ved gudstenester

Int. kvinnebønndag 2.3. Dombås	Filip Hovland, klarinett
Skjærtorsdag i Eysteinkyrkja	Synne Vorkinn
Påskedagen i Dovre kyrkje	Synne Vorkinn
Konfirmasjon 26.5 i Dovre kyrkje	Ola Jon Angard
Konfirmasjon 2.6 i Dombås kyrkje	Ola Jon Angard
Folkemusikkmesse 17.6 i Dovre kyrkje	Dalakopa, Spelemannslaget, Dansarlaget
Avskjedmesse i Eysteinkyrkja 24.6	Ingeborg Dalheim og Martin Berg
Setermesse på Tolleivshaugen 8.7	Harald Elvestad, Jan Jøndal, Hallvard Kvesetberg og Inge Høie fra spelemannslaget; Steinar Moldal; Bård og Anne Toini Lohn frå Follidal.
Pilegrimsmesse 15.7 i Eysteinkyrkja	Ingeborg Dalheim
Helgemesse 4.11. i Dovre kyrkje	Dovre fjell Disharmoniske Selskab
Minnegudsteneste 18.11 i Dombås kyrkje	Martin Berg og vokalgruppe frå DDS
Gospelmesse i Dovre kyrkje 18.11	Rondane gospelkor
Julekvelden i Dombås kyrkje	Martin Berg
Juledagen i Dovre kyrkje	Martin Berg
2. juledag i Eysteinkyrkja	Synne Vorkinn

Hjerteleg takk til alle solistar og musikarar som er med!

Trusopplæring - barn og unge

Dovre kyrkjelege råd har f.o.m. 2010 fått øyremerka trusopplæringsmidler. Biskopen har godkjent vår trusopplæringsplan. Kyrkjelyden skal tilby om lag 320 timer trusopplæring i perioden 0-18 år. Kyrkjerådet har fastsett at konfirmanttida skal utgjere minimum 60 timer.

Nedanfor er ein presentasjon av trusopplæringsarrangement i 2018 med informasjon om opplegget, antall deltakarar og oppslutning i % i parentes. Oppslutning vert rekna ut frå antall døypte i aldersgruppa. Nokre arrangement har høg oppslutning, andre lågare. Rådgjeverar i trusopplæring i bispedømmet rosar Dovre og Lesja for det vi får til og at deltakinga på mange av tiltaka er god i høve til nasjonale tall. Nye regler har gjort at bruk av bilder med barn er vorte enda strengare, og det er bra. Vi bruker berre bilder av unger der foreldra har samtykka.

Arrangementene har forhandsomtale i kyrkjebladet. Invitasjon vert sendt alle døypte og tilhøyrande (tilhøyrande er når barnet ikkje er døypt og minst ein av foreldra er medlem). Vi ynskjer alle barn velkomne til våre arrangement.

- **Dåpssamtale**
  - Samtale med foreldre til 12 dåpsbarn (dei som bur i soknet). Antall døypte av målgruppa er 100 %.
- **Dåpsljøs delt ut til alle dåpsbarn**
  - Ved utdelinga seier presten: Jesus seier "Eg er lyset i verda. Den som følgjer meg, skal ikkje vandra i mørkret, men ha livsens lys." Må dette ljøset skine for (barnets navn). Dåpsljøset kan m.a. brukast til å markere dåpsdagen seinare.
- **Babysang**
  - Sang, leik og dans med sanger, rim og regler. Tid til å prate og drikke kaffe/te etterpå.
  - Samarbeid med flyktingtenesta, biblioteket og helsestasjonen.
  - 29 samlingar i biblioteket. 19 barn med foresatte (62 %).
- **Kirkerottene**
  - Filmsamling i Dovre kyrkje 18. april for barnehagebarn 3-6 år og 1. og 2. trinn på barneskulen, om lag 35 barn.
  - Filmsamling i Dombås kyrkje 26. april for barnehagebarn 3-6 år, om lag 30 barn.

- **Mi kyrkjebok**
  - Mi kyrkjebok med arbeidsbok utdelt til fireåringane 1. s. i advent 2. desember.
  - 8 barn (80%) i Dombås og 9 barn (90%) i Dovre kom og fekk boka.

4-åringar i Dombås kyrkje

4-åringar i Dovre kyrkje

- **Sprell-levande gudsteneste på Fastelavnsøndag**
  - Ikkje gjennomført.

- **"Fra jord til bord"**

- Eit opplegg for 6- og 7-åringar med gudsteneste og såing på skaperverkets dag 8. mai, samling om hausten og hausttakkefest 18. september. Tema: Skaperverket, samanheng jord-bord, mattradisjon, takksemi for maten.
- Deltakarar på skaperverkets dag: 0
- Deltakarar på haustopplegget: 7 (41 %) i Dombås og 4 (19 %) i Dovre.

Lager bilde av alt vi kan eta

Velling og poteter smaker godt!

- **Skulestartmarkering og 10-års dåpsjubileum**

- Dei som starter på skulen blir invitert saman med sine skulefadrar som går på 5. trinn og er 10 år. Ei samling i forkant av gudstenesta 28. august. Tema: fadder, dåp og å være ein ven. 6-åringa får bok.
- Skulestart: 4 (57 %) i Dombås og 2 (25 %) i Dovre.
- Dåpsjubilanter 4 (40 %) i Dombås og 3 (50 %) i Dovre.

Tema: Å være ein ven

6-åringane har fått bok

- **Tårnagent**

- 9- og 10-åringar får hemmeleg invitasjon til å være tårnagent, og løyser oppdrag og mysterium. Fellesamling i Dombås som avsluttar med gudsteneste 21. februar.
- 10 agenter (56 %) frå Dombås og 4 agenter (22 %) frå Dovre.

Blide agentar

- **"Ljosvaken"**

- Ljosvaken handlar om å være vaken for seg sjølv, for andre og for Gud. Oppgaver som utfordrar alle sansane og samarbeid. Dramatisering av bibelhistorie og sang høyrer også til. Overnatting i kyrkja er spennande og ikkje alle søv like mykje.
- 1 (3 %) frå Dombås og 2 (10 %) frå Dovre samt to konfirmantar.

- **Konfirmantåret**

Saman med Lesia, Sel og Nord-Fron

- Konfirmantleir i 5 dager 26. - 30. juni på Nordfjord folkehøgskule på Vereide, Gloppen kommune. Fem flotte, innhaldsrike dager med samhandling, båt, pilegrimsvandring, bibeltimer, gudstenester, leirkveld, sang og mykje meir.
- Konfirmantsamling på Otta i mars med tema diakoni og gjensyn med 150 leirvenner.

Samlinger saman med Lesja

- Etikk. Ettermiddag på Dombås.
- Temadag om kyrkjelege handlingar på Lesja 10. november.

Lokalt for Dombås og Dovre:

- Perspektivtur til Fokstugu 14. september som oppstart om hausten.
- Samlinger med ulike tema, m.a. Handelspelet om rettferd, kyrkjegardsvandring.
- Er med på ljosomesse (advent), kyndelsesmesse og misjonsbasar i februar.
- Deltok i Kirkens Nødhjelp sin fasteaksjon.

Handelspelet

*Perspektivtur til Fokstugu
Tusen takk til Christiane og Laurits!*

● **Reunion etter konfirmasjonen**

- Samling for alle vårens konfirmanter i prestegarden med grilling, leik og prat. Og informasjon og invitasjon til leiaropplegg.
- Ikkje gjennomført, hovedsakleg pga. prestesituasjonen.

● **Ungdom 15+, felles i prostiet**

Dette er viktige møtestadar for ungdommane, - eit kristent rusfritt tilbod og dei blir kjent med ungdommar frå andre stader som dei møter på vidaregåande skule.

- USB (ungdomssamling på Dombås) andre helga i mars med aktiviteter, samlinger, midnattsmesse m.m. 2 frå Dovre deltok.
- Leiartrening før og under konfirmantleiren. 3 Dovreungdommer deltok som ungdomsleiar på konfirmantleiren. Dei var med på ei samling i juni og leiardøgn før leirstart. Ungdommane er gruppeleiar på leiren og viktige forbilder for konfirmantane. Det var god stemning og samhald undervegs og etterpå.
- Reunion etter leir for ungdomsleiarar med overnatting i oktober. 2 frå Dovre deltok.
- Tre kvelder på Otta med tema film, spill og taco og førjulskveld. 4 ungdommar frå Dovre deltok.

Leirhelg i oktober

Samarbeid mellom kyrkja og barnehage/skule

Det er inngått samarbeidsavtale mellom kommunen og kyrkja om mellom anna skulegudstenester, besøk, kontakt og pilegrimsvandring for 5.-7 trinn kvart tredje år.

- 3. trinn på besøk i si kyrkje. Kyrkjetenar fortalde om kyrkjebygget, fokus på symbol.
- Påskegudsteneste for Dovre barneskule.
- Tre skulegudstenester før jul: Dovre barnehage og Dovre barneskule i Dovre kyrkje, Dombås barneskule og Dombås barnehage sammen og Dovre u-skule i Dombås kyrkje. Organist og prest hadde kontakt med skulen i forkant om salmer m.v.
- Eldste gruppe frå Dombås barnehage var på besøk i Dombåskyrkja før påske. Organist og diakon hadde tema påske med bruk av påskeduken.
- Adventsamling i baae barnehagene ved prest og diakon.
- Organist hadde 2 sangstunder med kvar av barnehagene på vårhalvåret.
- Diakon hadde fem sangstunder i Dovre barnehage.

Deltaking på kristne leir

Barn og unge frå Dovre som er på kristne leirar blir sponsa av Søndagskulen.

Acta/normisjon:

- 5 på familleleir på Kirketeigen
- 4 på Winter Wake Up (ungdomsleir) på Skogstad
- 3 på årsmøtehelg i april på Skogstad
- 6 på Amigosleir på Kirketeigen i mai
- 2 på Totencamp på Skjærgårdsgospel i juli
- 4 på TFB = Try it, Feel it, Be it (ungdomsleir) på Kirketeigen i september
- 6 på adventsleir på Kirketeigen i november

KRIK

- 3 ungdommer på Krik explore på Lillehammer i romjula
- 2 ungdommer på Krik arena, sommerleir.

Oppdal menighet med flere

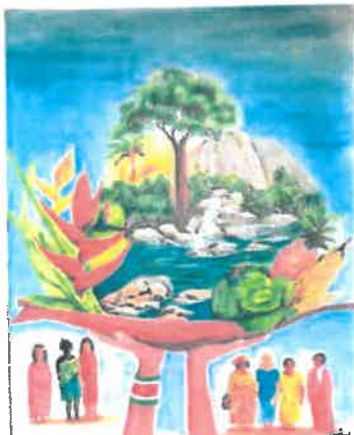
- Teen Life wknd 11.-12. mai på Oppdal: 3 ungdommar.

Diakoni

Diakonien skal være ein naturleg del av det totale kyrkjelege arbeidet. Mange i kyrkjelydane våre har også i år gjort mykje godt diakonalt arbeid gjennom å vise omsorg for sine medmenneske på ulike måtar.

- Kyrkjekaffe etter gudstenestene er eksempel på eit ynskje om å styrke det sosiale fellesskapet og gje høve for nye til å få kontakt og bli inkludert i eit fellesskap.
- Konfirmantane deltok i Kirkens Nødhjelp sin innsamlingsaksjon rett før påske.
- Kyrkjelydane støttar misjonsprosjektet «Ein betre skuledag» i Nepal via Himalpartner, bl.a. ofring på Tollevshaugsmessa og misjonsbasaren.

- **Kvinnenes internasjonale bønnedag** markert i Dombås kyrkje med ei gudsteneste med liturgi og opplegg frå kvinner i Surinam. Diakonistudent Marit Vingelsgaard delte refleksjonar over tema for kvelden: Alt Gud har skapt er svært godt.

Årets måleri «Divine gift» (guddommeleg gåve) er laga av Alice Pomstra-Elmont, født i 1947 i Surinam.

Ho fortel: "På en utstilling om miljø ble jeg utfordret til å være med å lage bildet til Kvinnenes Internasjonale Bønnedag. Vi bor i et vakkert land som vi har fått av vår Skaper. Her ser vi symbolske hender som gir oss denne guddommelige gaven, og gir den videre til neste generasjoner. Hvilken dyrebar gave! La oss arbeide for å holde den like vakker som da vi fikk den."

- **"Det gode måltidet"** - integreringstiltak.

- 8 samlingar (fyrste laurdag i månaden).
- Mat frå ulike land, samtaler, avislesing og spel.
- 15-45 personer er med kvar gong.
- Dette er interkommunalt samarbeid for Dovre og Lesja mellom kommunens flyktningssteneste, kyrkjelege råd og Frivillighetssentralen.

- Misjonsbasar på Klukkarhaugen etter kyndelsmesse i Dovre kyrkje 1. februar.
- Diakonen hadde 25 familiebesøk, 15 heimebesøk og oppfølging pr. tlf med 3 personer.

Konsertar og andre kulturarrangement

Konsertar/kulturarrangement med DKR som arrangør:									
	2018			2017			2016		
	antall	personar	snitt						
Konsertar	5	387	77	3	400	133	5	435	87
Foredrag/utstilling	2	140	70	2	95	48	2	65	33

- Konserten «Elvis Goes To Church» 25. februar i Dombås kyrkje med Ole J and the Kingsmen.
- Ettermiddagskonsert i haustferien 6. oktober i Dovre kyrkje med Tone Hulbækmo, Bjørn Sigurd Glorvigen, Jørgen Brandli og Hans Fredrik Jacobsen.
- «Folkelig jul» 21. desember i Dovre kyrkje med Marie Klåpbakken, Øyvind Smidt og Kriss Stemland.

- **Pilegrimsdager på Dovrefjell 7. – 15. juli 2018**

Dovre og Dombås sokneråd har sidan 1994 arrangert Pilegrimsdager på Dovrefjell, og dei siste åra i samarbeid med Pilegrimsutvalget i Oppdal og Pilegrimssenter Dovrefjell. Dagene er koordinert med den årlege langvandringa frå Oslo til Trondheim og har tilbod om pilegrimsvandring på enkeltdager. Dagane vart gjennomført på ein god måte med eit innhaldsrikt og godt program. Årets tema: Livsvandring. I 2018 var det Ellisif Wessel og hennar livsvandring som vart lyfta fram.

Lørdag 7. juli	Åpning av utstilling om Ellisif Wessel på Dombås bibliotek. Innleiing ved Hans-Jacob Dahl. 40 personar. Utstillingen var laga av Varanger museum og stod på Dombås bibliotek. 600 besøkende.
Torsdag 12. juli	Foredrag på Fokstugu fjellstue om Ellisif Wessel – en livsvandring ved Hans-Jacob Dahl. Musikk Hub Huijs. 100 personer.
Fredag 13. juli	Konsert i Eysteinkyrkja med Joakim Røbergshagen fiolin og Mona Spigseth akk. 40 personer.
Laurdag 14. juli	Konsert i Eysteinkyrkja med Tone Hulbækmo, Hans Fredrik Jakobsen og Alf Hulbækmo. 50 personer.
Søndag 15. juli	Gudsteneste i Eysteinkyrkja med biskop Solveig Fiske og Hans-Jacob Dahl, Jørgen Brandli. Sang Ingeborg Dalheim. 90 personer.

Dagsvandringar (70 deltakarar) og tidebønn/aftensang kvar dag.

Andre kyrkjelydsaktivitetar

- **Medarbeiderkveld 17. april**

- Medarbeiderkvelden er vorte ein god tradisjon for å takke alle som bidreg!
- 115 enkeltpersoner (tilsette, folkevalgte, frivilljuge) har vore tekstlesar, kyrkjevertar, bidratt med praktisk arbeid, kyrkjekaffe, trusopplæring m.m.
- Vi inviterte også 6 lag/foreningar som vi samarbeider med, 4 vertskap og samarbeidspersoner i kommunen.
- Kvelden starta med musikk i Dovre kyrkje, deretter måltid og møte på Jetta.
- Om lag 40 personar deltok.

- **Konfirmantjubleum**

- Gudsteneste 2. september i Dombås/Dovre kyrkje og felles middag og samvær på Toftemo turiststasjon.
- Jubilarar Dombås: 9 - 3 - 0 (50, 60, 70 år). Totalt 39 inviterte. 31 % oppslutning.
- Jubilarar Dovre: 10 - 7 - 3 (50, 60, 70 år). Totalt 57 inviterte. 35 % oppslutning.

- **Kyrkjekaffe**

- Ved vertskapet på Hjellsetra i april.
- Ved eigarar/vertskap på Tollevshaugen etter settermessa i juli.
- Etter hausttakkefest ved Dovre bygdekvinneleg og gardane rundt Dombåshaugen.
- Etter minnegudstenestene ved "Piker, hviin og sang" på Dovre og sanitetsforeningen/arrangementskomitèen på Dombås.
- Kaffe og tårnkake i Dombås 1. søndag i advent da orgelet vart tatt i bruk.
- Enkel kyrkjekaffe i kyrkja etter dei fleste gudstenestene. Arrangementkomitèen har ordna kake ved fleire trusopplæringstiltak.

KYRKJER OG KYRKJEGARDER

Tiltak på kyrkjebygg og anlegg

- Dovre kyrkje, servicebygg og kyrkegard
  - Måla utvendig vindauge og dører på kyrkja.
  - Grøntarbeid på kyrkegarden: Fjerna gamle bjørk og planta nye. Fjerna buskas sørover.
  - Sette opp nytt gjerde mot sør. Nye portstolper og ny grind mellom kyrkegard og driftsområde. Pigga av sementen av nedre port.
  - Beisa ferdig bårehuset og driftsbygget.
  - Beisa utebenker.

- Dombås kyrkje, servicebygg og kyrkegard
  - Kontroll av ytterhjørner pga. fukt.
  - Fjerna mose av deler av kyrkjetaket.
  - Måla korgolv og våpenhus.
  - Reparert dør til orgelgalleri.
  - Skifta øydelagde takrenner på bårehuset.
  - Heva fleire gravminner som har sunke pga. oppfylling.
- Eysteinkyrkia og uteområde
  - Rydda loft og uthuset.
- Anna
  - Dovre og Dombås kyrkje hadde rosa flomljøs i oktober - kreftforeningens aksjon.
  - Våronn-dugnad på baa kyrkegardane.
  - Kyrkegardsvandring 13. juni med Helge Klingberg. 35 fram møte.

Nytt orgel i Dombås kyrkje

Den 3. desember 2018 skreiv fagkonsulent Kåre Nordstoga ferdigattest med godkjenning av det nye orgelet i Dombås kyrkje. Dermed var fem og eit halvt års innsats for nytt orgel avslutta, med vellukka resultat. Instrumentet vart vigsla av vikarprest Knut Nordhaug under gudstenesta 1. sundag i advent, og organist Jørgen Brandli kunne ta det i vanleg bruk frå starten av eit nytt kyrkjeår.

Innspurten, med riving, galleritilpasning, montering, måling og intonering, føregjekk i ei effektiv trennånaders-periode frå 3. september, då Henning Andersen demonterte og flytta ut det gamle orgelet frå kyrkja.

Det vart i løpet av hausten nedlagt eit solid og godt koordinert arbeid frå fleire hald. Både Ålems Orgelverkstads eigne folk og lokale handverkarar var i sving i kyrkja i fleire omgongar og etapper. Byggkonsulent Roar Nilstad og orgelkomiteen ved leiar Synnøve Toven, styrte framdrifta i samarbeid med orgelbyggjar Lennart Olofsgård, dei tre svenske orgelmontørane, Lesja-Dovre Elektro v/Robin Lunde, Jora Bygg & Laft v/ Hans Hovde, Høyveg Mekaniske Verksted, Pål Rindal, Kvåst & Kniv Bygdekunst v/Kari Aasgaard, kyrkjetenar Ola Rindal og friviljuge.

Kyrkjeverje Elin Marit Andgard har, på vegne av byggherren DKR, hatt eit sikkert grep på dei økonomiske og formelle utfordringane undervegs. Alt arbeid i denne store saka er såleis gjennomført etter vedtekne planer, og innanfor dei rammer som vart lagt.

Orgelet i Dombås kyrkje har 1050 klingande piper, fordelt på 20 stemmer. Det har to manualar (håndklaviatur) og pedal (-klaviatur), mekanisk traktur (forbindelsen tangent-pipe) og elektrisk, prosessstyrt registratur (stemmevalg). Fasade, orgelhus og spelepult er utforma av Lennart Olofsgård, som også har gjennomført intonasjonen (den klanglege tilpasninga) av kvar einskild pipe.

Ny, flott orgelfasade

Økonomi pr. 15.1.19

Orgel frå Ålems orgelverkstad	3 099 622	Gåver private, lag, næring	1 853 268
Elektriker, snekker, matr. m.v.	61 456	Tilskudd Dovre kommune	1 000 000
Konsulenter	66 513	Renter	167 840
Annonser, diverse	6 566	<u>Ofring, konsert, loddsalg</u>	<u>224 295</u>
Sum utgifter	3 234 157	Sum inntekter	3 245 402

Verdi av bidrag fra næringslivet og egeninnsats 485.000 kr.
DKR har satt av 100.000 kr til luftfukter, orgelinnviing og andre utgifter i 2019.

Ope kyrkjer

Formålet er å gje vegfarande, pilegrimar og lokale høve til å komme inn i kyrkjene for å ha ei stille stund, tenne ljós, be ei bøn,- samt vise fram og fortelje om dei tre vakre kyrkjene våre.

Alle tre kyrkjene var ope i fleire veker og med skilting frå E6. Informasjon om opningstider og gudstenester om sumaren var sendt til reiselivet i Dovre. Kyrkjene er også registrert på nettsida www.kirkesok.no

Friviljuge kyrkjevakter i Dovre kyrkje og Eysteinkyrkja. I Dombås kyrkje var det tilsett to ungdommer som guider og friviljuge i helgene. Å tilsette guide er mogleg med økonomisk støtte frå næringslivet og kommunen.

Dovre kyrkje	28. juni.-1. august	dagleg kl. 10 - kl. 15	29 dagar
Dombås kyrkje	23. juni - 5. august	dagleg kl. 10 - kl. 15	39 dagar
Eysteinkyrkja	23. juni - 5. august	dagleg kl. 11 - kl. 16	42 dagar
	20. juni - 31. august	dagleg kl. 16 - kl. 21	70 dagar
	samt tidebønn kl. 20.30 ved pilegrimsenteret		

	2018		2017	
	besøkande	snitt pr. dag	besøkande	snitt pr. dag
Dovre kyrkje	550	19	593	20
Dombås kyrkje	4952	127	4747	110
Eysteinkyrkja	2834	40	3307	Ca 41

Dombås kyrkje hadde fleire besøkande i 2018 enn året før, og det var 6 dagar med over 200 besøkande. I Eysteinkyrkja var det registrert at 600 kom gåande av dei besøkande.

Dovre og Dombås kyrkje er ope når høgtidene blir ringt inn.

Vi prøver å imøtekomme forespørsel om besøk og guiding for grupper utanom sumaren også.

Tusen takk til alle friviljuge kyrkjevakter som brukte ein eller fleire dagar i kyrkjene! Takk til næringslivet i Dombås og kommunen for god støtte!

Utlån/utleige av kyrkjer

Samarbeidsavtale med Pilegrimssenter Dovrefjell om bruk av Eysteinkyrkja.

Grupper i Eysteinkyrkja: Pilegrimsmesse 11.9 for/ved Ålesund folkehøgskule og 26.9 for/ved konfirmantane i Oppdal.

Kyrkene var leigd ut til 3 konsertar med 485 tilstades:

- o Dovre kyrkje 14.12: Førjulstener ved Dombås musikkforening.
- o Dovre kyrkje 28. desember: Dovrejul ved brødrene Glorvigen
- o Dombås kyrkje 29. desember: Dovrejul ved brødrene Glorvigen

Til slutt: Hjerteleg takk til alle som har deltatt og bidratt i 2018!

ØKONOMI

Om regnskapet

Regnskapet er ført i samsvar med forskrift om økonomiforvaltning for kyrkjeleg fellesråd. Det er ført av Dovre kommunes økonomikontor og revidert av Innlandet Revisjon.

Driftsinntektene var kr 5.799.413 (inkl. renter) og driftsutgiftene kr 5.479.466, slik at netto driftsresultat vart kr 319.947. Kommunalt driftstilskudd utgjør kr 3.340.000 samt kalkulatoriske inntekter/utgifter på kr 120.000 i samsvar med tenesteytingsavtale mellom kommunen og kyrkja (føring av regnskap og lønn, kontor/lokaler).

Etter disponering av mindreforbruk frå 2017 (kr 66.360), netto avsetning til fond (kr 65.618), overføring til investeringsregnskapet (kr 85.578) og netto bruk av driftsfond (kr 85.000), er driftsregnskapet avslutta med eit mindreforbruk (regnskapsmessig overskudd) på kr 253.750.

Forhold som har medverka til årets overskudd:

- Tilbakeført overskudd KLP (kr 115.000).
- Vakans i kyrkjetenarstilling (kr 182.000)
- Sjukefravær (kr 46.000)

Investeringsregnskapet består av nytt orgel Dombås (brutto kr 2.389.626), renovering Dombås kyrkje (brutto kr 11.245), varmeanlegg Dombås (brutto kr 38.005) samt egenkapitalinnskudd i KLP (kr 13.169). Investeringene er finansiert av orgelfondet og fra driftsregnskapet. Investeringsregnskapet er avslutta i balanse.

Disposisjonsfondet er ved årets utgang kr 732.124. Fondet utgjør ein viktig buffer med tankje på dei økonomiske utfordringane Dovre kyrkjelege råd står overfor.

Nedanfor ei oppsummering av investering, drift og balanse. Moms/momsrefusjon er ikkje med.

Investeringar

<u>Netto kostnader</u>		<u>Finansiering</u>
Nytt orgel Dombås kyrkje	1.651.971	Orgelfondet (inkl. årets renter og gaver)
Renovering Dombås kyrkje	11.245	Overføring fra driftsregnskapet.
Varmeanlegg Dombås	38.005	Overføring fra driftsregnskapet
Egenkapital KLP	13.169	Overføring fra driftsregnskapet

Driftsregnskap

	<i>Regnskap-18</i>	<i>Budsjett-18</i>	<i>Regnskap-17</i>
Finansposter/avslutning	365 989	130 000	158 976
Avsetninger til bundne fond	5 547	0	4 867
Overf. til invest.regnskapet	85 578	75 000	114 027
Avsetning til disposisjonsfond	141 360	141 000	232 059
Renteinntekter	-53 886	-20 000	-26 278
Bruk av tidligere års overskudd	-66 360	-66 000	-232 059
Regnskapsmessig overskudd	253 750	0	66 360

Driftsregnskap	Regnskap-18	Budsjett-18	Regnskap-17
Felles	-3 455 700	-3 445 000	-3 389 944
Driftstilskudd fra kommunen	-3 340 000	-3 340 000	-3 340 000
Tilbakeført overskudd KLP	-115 700	-105 000	-49 944
Kyrkjelege administrasjon	1 068 454	1 098 500	1 127 018
Lønnsutgifter inkl. ref. og int. overf.	767 704	758 500	832 524
Kontorutgifter (matr., tif., porto)	38 455	74 000	56 523
Div.fellesutgifter (kurs, møte mm)	17 422	54 000	28 732
Revisjon	37 200	18 000	17 500
Lisenser, service	108 318	100 000	108 293
Utstyr, inventar, maskiner	20 264	10 000	23 428
Godtgjørelse folkevalgte	73 274	75 000	42 508
Andre rådsutgifter	5 817	9 000	17 511
Soknerådvalg	0	0	0
Kyrkjær	1 384 112	1 389 200	1 375 259
Lønnsutgifter inkl. ref. og int. overf.	927 025	970 200	946 256
Strøm	147 546	159 000	138 789
Forsikring, bygg og anlegg	120 206	109 000	112 251
Andre driftsutgifter	41 776	51 000	65 717
Kjøp av tjenester	40 501	21 000	37 671
Inventar og utstyr	20 375	15 000	13 380
Serviceavtaler	65 314	55 000	61 890
Vedlikehold	38 370	37 000	33 806
Avsetninger til bundne fond	11 639	0	15 072
Salg, brukerbetaling, husleie	-17 000	-23 000	-40 850
Gaver, offer, tilskudd	-11 639	-5 000	-8 722
Bruk av fond			
Kyrkjegarder	451 593	539 300	454 559
Lønnsutgifter inkl. ref. og int. overf.	397 320	436 300	367 685
Strøm	30 878	36 000	30 679
Kommunale avgifter	36 705	46 000	42 135
Opptak graver	41 550	52 000	34 925
Vedlikehold	82 949	66 000	35 958
Andre driftsutgifter	39 042	36 000	49 143
Inventar, utstyr, maskiner	321 475	336 000	7 490
Avsetninger til disp.fond	0	0	200 000
Brukerbetaling	-9 000	-6 000	-4 000
Festeavgift	-269 250	-250 000	-258 775
Gravstell, netto inntekt	-60 076	-53 000	-50 680
Bruk av ubundne fond	-160 000	-160 000	0

Driftsregnskap
Regnskap-18
Budsjett-18
Regnskap-17

Anna kyrkjeleg verksemd	185 550	288 000	274 129
Sokneråd (kyrkjekaffe m.m.)	9 212	20 000	13 435
Trusopplæring	-18 999	58 000	8 513
Lønn, godtgjørelser, kurs	145 170	147 000	168 443
Materiell, mat m.m.	22 829	114 000	13 397
Inventar, utstyr	11 662	0	0
Støtte til leir/festival/USB	27 820	0	32 900
Avsetning bundne fond	8 238	0	4 381
Tilskudd, offer	-8 238	-3 000	-4 381
Tilskudd fra staten	-226 480	-200 000	-206 226
Diakoni	188 828	190 000	201 961
Lønn, godtgjørelser, kurs	190 282	190 000	198 463
Arr.utgifter	13 547	4 000	8 918
Brukerbetaling, offer, tilskudd	-15 001	-4 000	-5 420
Kyrkjemusikk	0	0	9 821
Konsertutgifter	21 850	33 000	9 766
Avsetning til fond	9 658	0	49 035
Billettinntekter	-23 835	-30 000	-45 385
Tilskudd, offer	-7 673	-3 000	-3 595
Pilegrimsarbeid	0	0	0
Adm.utgifter	10 000	27 000	19 033
Annonser, informasjonsutg. mv	14 790	47 000	11 736
Arr.utgifter	26 226	83 500	64 136
Avsetning bundne fond	0	0	17 001
Bruk av bundne fond	-10 816	0	0
Billettinntekter, salg	-10 200	-57 500	-26 905
Tilskudd	-30 000	-100 000	-85 000
Sommeråpne kyrkjer	6 509	0	2 619
Lønnsutgifter	40 594	18 000	29 924
Andre utgifter	4 709	6 000	3 340
Avsetning bundne fond	0	0	16 556
Tilskudd, salg, gaver	-38 795	-24 000	-47 202
Kyrkjeblad for Dovre	0	20 000	37 780
Produksjon og utsending	76 552	104 000	75 181
Avsetning til bundne fond	46 298	0	0
Annonseinntekter mv	-88 900	-50 000	0
Tilskudd, gaver	-33 950	-34 000	-37 401

Balanse

31.12.2018 31.12.2017

Investeringsfond	9 601	1 613 938
Nytt orgel Dombås	2 700	1 607 036
Rest. trapp Dovre	6 902	6 902
Disposisjonsfond	947 125	965 765
Disposisjonsfond	732 125	665 765
Nytt orgel Dombås	100 000	100 000
Kyrkjegardsmaskin	40 000	200 000
Minnelund	75 000	0
Bundne driftsfond	922 374	856 756
Kyrkjefond Dovre	45 317	44 591
Kyrkjefond Dombås	108 562	107 179
Eysteinkyrkjefondet	86 784	74 263
Kyrkjebladfond	46 298	0
Rest. port og trapp Dovre	163 220	161 140
Kyrkjegardsfond	21 846	21 346
Dåpsopplæring	44 615	36 377
Søndagskolen	28 588	28 569
Konfirmantarbeid i prostiet	58 969	43 039
Minnegave Juniorklubben	35 982	35 524
Diakoni	26 016	23 029
Kyrkjemusikk	86 736	77 079
Konsserter Dovre	45 440	45 440
Pilegrimsarbeid	76 063	86 879
Rådsstruktur	22 300	22 300
Prostiprojekt	25 637	50 000
Julekrybbe Dovre	45 440	45 440

Dovre, 27. februar 2019

Elin Marit Andgard
dagleg leiar / kyrkjevevje

🕯️ På vei til sang og kveldsbønn i Dovre kyrkje

DEN NORSKE KIRKE

Hamar bispedømmeråd

Postboks 172 2302 Hamar Besøksadresse: Folkestadsgate 152
Telefon 62 55 03 50 www.kirken.no/hamar hamar.bdr@kirken.no